PAMIĄTKA NIEZESZŁA

IVZ ZESZŁEGO DOMV, IASNIE WIELMOZNYCH PANOW NA ROSTKOWIE I SZTEMBERGV

KOSTKOW.

ábo

o niéktorych, z-tey fámiliey, płci oboiey,

ZACNYCH LVDZIACH

MEMORYAŁ KROTKI:

z-przydátkięm koligácyi z-niéktorymi domámi, tákżé, zá okázyą, nápadáiących obsérwácyi i refléksyi, do obiáśnięnia historyey, ábo zbudowánia służących;

ZKONOTOWANY

przéz X. Andrzéiá Duryéwskiego, *Societatis IESV.*

Biblioth: Collegii Majoris Universitatis Crac:

w-KRAKOWIE,
w-Drukárni MIKOLAIA ALEKSANDRA SCHEDLA, I. K. M. ordyn. Typogr. roku 1702.

OMnes isti, in generationibus gentis suæ, gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus: -- & sunt quorum non est MEMORIA: perierunt, quasi qui non fuerint.

Eccli. 44. ℣. 8. 9.

Vtilius est hominum magis MEMORIÆ laudem dare, quàm vitæ; ut illo potissimùm tempore merita -- extollas, quando nec laudantem adulatio movet, nec laudatum tentet elatio.

S. Maxim. hom. 2. de s. Euseb. Vercel.

Si quod est pretium virtutis ex famâ, nec hoc interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo: tamen, etiam non sentientes, colet ac frequentabit. Nulli non virtus, & vivo & mortuo, retulit gratiam. *Seneca epist.* 79.

Optimum, -- MEMORABILEM mori.

idem epist. 67.

IASNIE WIELMOZNEMV
IEGO MOSCI PANV
STANISŁAWOWI ALEKSANDROWI
NA KONOPATACH,
KONOPACKIEMU,
KASZTELANOWI CHEŁMINSKIEMV, STAROSCIE NOWSKIEMV, PLOTELSKIEMV, &c. &c.
Męmu wiélcé Mci Pánu, i Dobrodzieiowi.

K*Omużbym tę zéſłych* Kostkow *pámiątkę miał konſékrowáć, ieżéli nié Iáſnié Wiélmożnęmu imięniu Wm M. M. Páná? ktoręmu* ſacra eſt magnarum virtutum memoria: *ktoręmu ták ściſle do tey fámiliey rélácyé. Liczyſz miédzy wiélkimi, z-liniey máciérzyńſkiey, przodkámi, dziádow, prádziádow, náddziádow twoich; iédney Koſtczánki pámiętny ukochánié ſyn, drugiey práwnuk. Boć nié raz te* Sen. l. 4. de Benef. c. 30.

Claud. Epi-thal. Pallad.

fascibus insignes, & legum culmine fultæ convenêre domus:

i nie łátwo dobráć z-ták wielu zacnych koligatow, z-ktorymiby się, przez nie ieden wiek, częściey, á snać i chętniey Kostkowie wiązali. Dziádá W. M. M. Páná, Macieia Konopackiego, *Woiewodę, á potym Biskupá Chełmińskiego zrodziłá Anná Kostczánká, Woiewodzánká, i Kásztelánowa Chełmińska, siostrá rodzona* wielkiego Kostki, Woiewody Sendomirskiego. Wielkiego, mowię, Kostki: u ktorego, luboć to nieporownány oyczyzny miłośnik*

Lau. Ser.

- - regni dotes virtute paravit,

ofiárowána z-náleganięm, w-niezgodzie domowey, -- purpura - -

Epithal. Pallad.

- inferior virtute fuit: meruitq; repulsam obvia majestas:

á ktora, z-ták obszernym krolestwęm, wprasżáłá się w-dom iego,

- - doluit fortuna, minorem se confessa viro.

W. M. M. Pánu tákże Barbara z Sztembergu, Elbiąska Kasztelanowa, *wielkiey*

pobo-

* Okol. Orb. Pol. t. 2. f. 170. filiam vocat. sed vide hîc f. 32.

pobożności heroiná, nie tylko auſpicatiſſimo partu, *ále i* -- pietate parens. *Z-drugiey ſtrony, gdzież pouſáley przyiacielá dożywotniego, iáko ſkárbu, ſukáli i odbieráli Koſtkowie, ieżeli nie w-domu* KONOPACKICH? *ktorego wielmożność* utroq; ſexu *fortunna*, De nupt. Honor.

-- nec laude virorum Lau. Ser.

cenſeri contenta fuit, niſi matribus æquè vinceret. *Więcże ie iáko innym prześwietnym fámiliom, ták i Koſtkom, miánowicie Krzyſztofowi, Woiewodzie Pomorſkięmu, dáłá: i przez iego,* z-KONOPACKIEY, *corkę*, BATORĘMU, *Stefáná Królá náſzego ſynowcowi*, in conjugium *oddáną, tego Monárchy, nieśmiertelnymi dziełámi nád wſzyſtkie pochwały większego, dom Siedmigrodzki Kſiążęcy, á dáley* Vide fol. 54. 66.
Kſiążąt RAKOCYCH affinitatibus *ták ſobie, iáko i Koſtkom zdewinkowáłá. A te ták chętliwe koniunktury tych domow, wymagáłá ſczegulna chęci i ánimuſzow* parilitas, *ktorą chwalebnie ná wiekopomność robiły. Poſpolicie* ſimile amicum ſimili: *ábo iáko Tráianow pánegiryſtá:* in alio ſua Plin. Pan. Trai.
quemq; natura delectat. *Koſtkowie zacno-*

ścią domu, dygnitárſtwy wyſokimi, á co pożądáńſza, wielkimi ku oyczyznie i kościołowi zaſługámi, cnotą i pobożnością ku Bogu ſławni, ſwoie decora *i* ſtudia *w-*KONOPACKICH *uznawáli. Bo naprzod obudwu tych ſtárożytnych fámiliy pierwſzym przodkom,*

Stat. 3. Theb. -- ampla de ſanguine priſco nobilitas: *Roſtkowſkim od Pobożánow w-oyczyznie náſzey iuż ná tęn czás rozwielmożnionych;* KONOPACKIM *od*

Okol. t. 2. f. 237. 238. Crom. Pol. l. 1. *Lándgráfow Luzácyey niſſzey, Sławáckiey z-dawná prowincyey. Oprocz tego, w-oczách ſłáwał Koſtkom dom W. M. M. Páná*

Clau. Pan. de 4. conſ. Hon. -- pietatis abundans.

Iedęn z-przodkow iego walecznych, w-owey ſławney ták wielu nácyi, Azyátyckiey, przeciw Sárácenom, ná odebránie Ierozolimy, ekſpedycyey, z-Godefrydęm

Starowol. conc. in fun. Io. Car. Konopácki. *Bulioniuſzęm, co nie bez znácznie wielkich koſztunkow bydź muſiáło, znáydował ſię. A ſnáć przez káwálerſką odwagę, (zkąd też Odwagą zowią oy-*

Luc. Pap. de ſtem. Grzymała. *czyſty domu W. M. M. Páná kleynot) ná mury nieprzyiacielſkie pierwſzy przed*

innymi.

innymi przedárszy się, *i* victricia signa *Chrześciáństwá podniosszy*, *zostáwił ná herbowney tarczy*, *nástępcom ze krwi swoiey*, -- avitæ stemmata gloriæ, *mur z-blánkámi opánowány*, *á w-hełmie zwycięzną chorągiew. W-czym dawszy z-siebie inceptę*, (*iáko to* Mſ. P. T. R. Sarb. Lyr. 1. od. 15.

exemplis trahimur & trahimus retrò) Lyr. 4. 10.

pociągnął, *w-też pobożności swey tropy*, *nieodstępną potomność*; *że i oni*, *nie tylko sami się przy wierze ś. Kátolickiey nieoderwánie utrzymáli*; *ále i dla ochrony iey*, *dla kościołá Bożego*, *odważáli swoie prace* , *nie żáłowáli fortun dla chwały Bozkiey* , *dáli świątobliwości Chrześciáńskiey ták wiele dokumentow.*

Pámiętny wiekom nástępuiącym, *miedzy wielą*, IAN z-KONOPATV, *wprzod Podskárbi Pruski*, *toż Biskup Chełmiński*, *w-owe Luterską niecnotą zdementowáne czásy*, (*kiedy práwie*

- - usq; Thulen misimus exules Lyr. 1. 6.

cultus avorum.) *pobożnością*, *náuką*, *ludzkością*, *ná ubostwo Chrystusowe niewymuszoną szczodrobliwością*, *przy wysokim urodzeniu i stanie*, *osobliwą skromno-* Hist. Polono-Prut. mſ.

ścią chwalebny: talis deniq́, quales alij, *ná tym urzędźie,* futuros ſe tantùm pollicentur. *Zá iego páſterſkim ſtaránięm, przy Nuncyuſu ſtolicy Apoſtolſkiey, Lutrowe kſięgi w-puł Toruńſkiego rynku, w-roku* 1521 *palone, pokazáły, iák gorącym był zelántęm wiáry ś. Wyświadczyły miłość iego ku Chełmińſkięmu kośćiołowi, dobrá Biſkupſtwá tego reſtaurowáne: kiedy, czego przed nim żadęn, iáko wyráźnie o tym liſt Zygmuntá pierwſego,* - - in melius gaudens convertere fata *czáſow owych, (w-ktore zá licencyą Izlebſkiego doktorzyſczá, dobrá kośćielne ſły, ábo w-ſárpáninę fámiliántom Biſkupim, ábo w-dezolácyą) intraty znácznie przyczynił, budynkámi wſpániáłymi ozdobił: oprawił zamki opádłe do ozdoby, uſortyfikował do obrony.* *

Plin. Pan. Trai.

Zachar Ferrer Cōcrem. Lut. tradit.

Lit. Sigiſ 1. quib. confirmat bonor. Wawrzyſowice cōmut. in mſ. Petric. Col.

Miło wſpomnieć, iáko i drugi Biſkup Chełmińſki, Maciey Konopacki, *odważnie zelował zá kośćioł Boży! iáko mężnie* Collegij Torunenſis *zakonu náſego, á w-nim, reliiey Kátolickiey* cauſam *bronił, przeciw nieſtworney herezyey! iáko,*

Okol. t. 2. f. 239.

An. S. I. imp. 1612.

* Memorat eum cum laude Gvag. Chron. Pol. impreſſo. Starovol. Sarm. monum. in Lubav. mon.

ko, ácz ledwie tylko dwie lecie urząd Biſkupi ſpráwował, przecięſ, generis claritatem virtute ſuperans, *potráfił* (Plin. Pan. Trai.)

- - geminare magnâ (Sarb. L. 2. 2.)
ſecula famâ;

ták ſię dobrze przyſłużywſzy tęmu kośćiołowi, iákoby ná iego wiekował uſtudze! Głośi dobrotliwość iego, ſuſaſq; pronâ divitias manu, *i ſzkołá dla ćwiczęnia młodźi, zwłaſzczá ſzláchecekiey, w-Chełmnie erygowána.* (id. L. 2. 17.) (Hiſt. Polono-Prut.)

Po trzecim z-domu twego Infułacie, á twoim, Iáśnie Wielmożny Pánie, ſtryiu rodzonym, IANIE KAROLV Ż-KONOPATV, *Opácie Wąchockim, Tynieckim, á náoſtátek Wármińſkim Nominacie, á czego ſię kośćioły Páńſkie? iák czułey obrony? iákiego ſtáránia nie zpodźiewáły? gdyby go byłá* mors magnis infeſta viris, *á oraz* virtutibus, *w-tęn ſąm dźięń, w-ktory mu, ná Biſkupſtwo pomięnione,* VRBANA VIII Breve *oddano, z-wielkim oyczyzny żalęm, nie zebráłá! O nim, ieżeli o kim, poetá:* (M. Tret. de Ep. Varm. auct.) (Szczygiel. Tinec.)

Hic non divitias nigrantibus abdidit antris, (Claud. de Cons. Prob.)
Nec tenebris damnavit opes; ſed, largior imbre,

Sveverat innumeras hominum ditare catervas.

Szczygiel. l. c. *Ná kościoły, (z-ktorych Tyniecki ma dobroczynności iego znákomitą pámiątkę)* id. & Starov. con. c. *ná ludzie uczone, ktorzy kościołá Bożego przednim ornámęntęm, ná záſłużone, ná uboſtwo wſzelákie tak hoyny pan, że práwię*

Hor. Car. l. 3 od. 16. magnas inter opes, inops.

Zádziwi ſię potomność, że, człowiek i z-dobr oyczyſtych, (ácz ich ná uſłudze Zygmuntá III, długo ná iego dworze zoſtáiąc, á potym, ſub charactere *wielkiego Poſłá, do Krolá Hiſzpáńſkiego, odprowadzáiąc* Vaſſenb. Carc. Gall. *Iáná Kázimierzá Krolewicá w-kráie poſtronne, wielce uronił) i z-innych, ktore w-iego ádminiſtrácyey były, máiąc niemáłe dochody, umieráiąc, iedęn tylko czerwony złoty zoſtáwił! Podſzeptywánoć i ięmu:*

Hor. Epiſt. l. 1. 1. -- quærenda pecunia primùm eſt.

Ale iego nieutrzymána prywatnym reſpektęm Starov. c. e. *ſzczodrobliwość co ná to?* Dominus providebit: Dominus ſolicitus eſt meî. *ták zwykł odpowiádáć, moderácyą w-hoyności rádzącym. O godna Bozkiego oká*

dobro-

dobroczynności! Nemo alius est dignus DEO, quàm qui opes ták odważnie contempsit. Sen. ep. 18.

Nie mniey się przysłużył Kosciołowi Bożęmu, ták pracámi swymi, iáko i sczodrobliwością, ow non falsus virtute nepos wielkich Woiewodow, Pomorskiego i Málborskiego, to iest KONOPACKIEGO i CEMY, * FABIAN KONOPACKI, Dziekan Poznáński, Kánonik Gnieznińśki, Wármiński, Chełmiński. W-legácyách od PAWŁA V. Papieżá do Polski stány, wszędy virtutem offerens famam retulit. Od niego, ná pomnożęnie czci Bozkiey, nádána áltárya w-kościele Kátedrálnym Wármińskim: w-Grodnie Przewielebni OO. Obserwánci, ktorych Bernárdynámi zowięmy, ufundowáni. A tęnże non parcus Divorum cultor, nec infrequens, u KLEMENSA VIII., będąc iego Kámeryerem, z-pobożności ku powinowátęmu swęmu B. STANISŁAWOWI KOSTCE, do iego káplicy pewne wyiednał induliencye.

Stat. Theb. 7.
Damal. Series Arch. Gne.
Tret. l. c.
Sacchin. in Vitâ Beati.

Pomiiąm innych z-tegoż ordynku Duchowięństwá: miánowicie IANA KASZTELANI-

)(c

* natus matre Cemianka, Palatini de Mariæburg.

LANICA, ANDRZEIA WOIEWODZICA *Chełmińſkiego, Kánonikow Wármińſkich, i Chełmińſkich:* (*z-ktorych Andrzeiá hoyna dobroć ná Koleium náſze Bránzberſkie nietáyna ánnałom*) *tákże* KATARZYNĘ *z*-KONOPATV *Káſztelankę Chełmińſką, świątobliwą pánnę w-Zukowſkim klaſztorze, i Zakonie. Ale też ku Bogu, ku reliiey Kátolickiey, i kościołom pobożność weneruię i w-tych, ktorzy, świeckiego ſtánu proſeſyą, zdádzą ſię bydź* ab aris remotiores. *Iák wdzięczną i ci po ſobie zoſtáwili pámiątkę, w-ſtrukturách, reſtaurácyách, i nádániách kościołow i klaſztorow! Nie wzruſząm świątobliwey ſtárożytności: w-ktorey, zá świádectwęm autorow kilku, koło roku P.* 1260., IAN KONOPACKI *ná Bielczánách Baro, do Rzymu,* ad limina Apoſtolorum *drogę podiąwſzy, ná tey pobożney peregrynácyey podroże śmiertelnego życia dokończył:* (a) *á żoná iego,* (b) *owá cudámi wielkimi i świątobliwością ſławna,* BŁOGOSŁAWIONA IVTTA, *potomſtwo w-Zakonách Bogu poświęciwſzy,* (c) *máiętność wſzyſtkę ich kościołowi w-Chełmży Kátedrálnęmu,*

(d) *od-*

Ara grat.

a. Bzou. Annal. ec. t. 13. an. 1260. n. 21. M. Baron. in vit. SS. Pol. Chriſtoph: Loniewski in Iuttæ vitâ.

b. iidem.

c. I. P. Pomoc z-niebá.

(d) *oddáłá w-wolną dyzpozycyą. W-bliſ-* d. Bar. & Lud niew. s. c. ctiā alii aliter.
ſzy nam wiek, ktoż ſpráwił, że w-Nowym przytłumiona chwałá Boſka ponowiona, ieżeli nie IERZY KONOPACKI *Káſztelan Chełmiński? Ktory nie-tylko Rynkowſki* Mſ. H: Pol. Prut. f. 285.
zámek dziedziczny wyſtáwił, ále wiedząc, że

frustra Poloni - - -
- arces addimus arcibus, Sarb. Lyr. 4. o. 1.
delubra ſi ſqualent, & altis
Cælituum viret herba tectis;

Nowſki klaſztor Bernárdyńſki, heretycką niecnotą zpuſtoſzony reſtaurowawſzy, w-roku 1600. *Zakonnikámi wprowádzonymi oſádził. Zá náſzych czáſow, Iáśnie Oświecona heroiná* MAGDALENA Z-KONOPATV, KSIĘZNA CZARTORYISKA, *Siostrá W. M. M. Páná, wielkich cnot i pobożności mężycá, ázaż nie ozdobiłá wſpániále nowymi ſztukaturámi, i ozdobámi Kálwaryey Zebrzydowſkiey?*

Co do prywatney zbożności, doſyć powiedzieć, że po wſzyſtkie wieki, kwitnęli w-tym domu Probi, i Probiny, rzeczą, nie prożnym imięniem. I nie potrzebá, ábym - - famam virtutibus addam. *Bog* Stat 3. Theb.

to ſam vczynił, w-owey Iáśnie Wielmożney mátronie, HELENIE z-KONOPATV KONARSKIEY, mátce Sámuelá KONARSKIEGO, Woiewody Málborſkiego: z-ktorey vſt, po śmierci, - - candentia lilia naſci widział z-podziwięnięm kościoł Topolſki: á potomność z-tey wyroſtey liliey bráłá niepłonne omen, że - æterno - veris honore kwitnie: że cnotá domu tego, - ſub ſole, ſub vmbrâ, (co ktoś liliey przypiſował) bo áni in vmbrâ mortis, nie więdnie. Więc iáko - trahit ſua quemq; voluptas, ták vkochána iedynie KOSTKOM pobożność tá ku Bogu, i Kościołowi, pociągáłá ich do częſtych ż-domęm W.M.M. Páná koniunkcyi.

Claud. lau. Ser.

Ibid.

Pſal. 87. 7.

A pobożna ku Oyczyznie ſpolney miłość, iáko ich nie miáłá vczynić z-tymże domęm conjunctiſſimos, ktora & diſtantia jungit? W-pierwſzym záwſze reſpekcie, w-pierwſzym ſtárániu dobro Rzeczypoſpolitey przodkom W. M. M. Páná było. Dla niey vſługi prácowite obieráli, dla niey fortuny ſwoie, i ſiebie ſámych odważáli. Nie dla pozoru tylko, vanamq; ſpeciem, w-herbowney imprezie KONOPACCY

mur noſili. *Ale iako, choć-że z-właſnym vſzczerbkiem i ſkodliwym vtłuczęnięm,* - - cuſtodia muri
ſubmovet infeſtos; Ovid. Triſt. 3. el. 14. Murus nos ab hoſtib. tutos præſtat. Sen. l. 6. de ben. c. 15.
ták i oni tym heroicznym háſłęm oświadczáli, że cnotą, dzielnością, i wiárą nieodmienną záſzczycáć chcieli oyczyznę miłą: *i wſzyſtkie náſtępce ſwoie obligowáli, áby káżdy z-nich* -- murum ſolido pectore ſuppleat. Sarb. L. 4.16 *Więc, co o Wodzu odważnym Poetá:* Tu præſidium --- feſſis, tu murus eras, Sen. Troa. ac. 1. *ábo co owo, o Dawidzie i Káwáleryey iego, ktoś w-Piśmie świętym:* homines iſti - pro muro erant nobis, tam in nocte, quàm in die; 1. Reg. 25. 16. KONOPACCY *ná ſobie weryfikowáć vſiłowáli: ták mężną ręką, iako i zdrową rádą, chwalebni oyczyzny ſwey obrońcy. Tákimci bydź vznał* MIKOŁAIA Z-KONOPATV *Ian Arcybiſkup Gnieźnińſki, Korony* primus Princeps, *názwiſkięm Suchivilcus: ktory w-owe, do Kázimierzu wielkim, niebeſpieczne i nieſpokoyne czáſy,*[†] *Kámięń pogránicżną fortecę, i przy niey komendę nád pułkięm, cnocie iego i dzielności powierzył.* Okol. t. 2. f. 238. *Tá-*

)(d *kim*

† Adiit Ioannes Archiepiſcopatum 1372. Damal. in Vit. Arch: Gnes: 1373. Ianic. Conſent. Crom. l. 13. De. reb. Pol. Okol. tamen videtur aſſignare præfecturæ mandatæ annum 1350.

kim ſię pokazał IERZY KONOPACKI, WOIEWODA POMORSKI, *prápradziad W. M. M. Páná:* *ktorego* - - conſcia virtutis mens, *z-Pruſkich gránic, áż w-Ruſkie kráie zprowádziłá; gdzie w-koronnym woyſku, głowę ſwoię káwálerſko zá oyczyznę záſtáwiał. A ſnać, áby* in illo campo Martio, *ábo* perpetui Martis arenâ, *w-ziemiách Ruſkich mogł ná uſtudze tey dłużey zábáwić, i żonę w-tychże kráiách wziął Kopycińſką, z-domu walecznego fámiliántkę. Táż odważna zá dobro poſpolite miłość i w-innych náſtępcách. Z-ktorych o Rodzicu W. M. M. Páná,* IAKUBIE OKTAWIANIE, CHORĄŻYM POMORSKIM, *á potym* KASZTELANIE ELBIĄSKIM *czytąm, że ná káżdym plácu, zá Rzeczpoſpolitą,* ſe - murum validum oppoſuit - -. *Słowęm, co Káwáler cudzoziemſki po mieczu ſwym obiecował, owym nápiſęm:* vice valli ero, KONOPACCY, *bez chełpliwych obietnic, czynili; mur z-pierſi i głow ſwoich, ná oyczyzny záſczyt, wyſtáwiáiąc. A to* animo gratuito & fideliſſimo, ac ſummâ virtute & dexteritate: non ſine intemeratæ fidei conſtantiâ: *iáko* his formalibus

Mſ. de ill. Pruſſiæ fam.

Okol. t. 2. f. 239.

ap Petras. de Symb. l. 8. c. 7.

Sigil. t. literæ ná Polecięnski dwor in mſ. Petric. mihi lectæ.

wyświad-

wyświadcza, o przodkách iuż miánowánego IERZEGO Z KONOPATU, *Woiewody Pomorskiego, i Stárosty Swieckiego, wielki Krol, owszem* Pater Regum,* *ktorych ná tęn czás świát wenerował,* ZYGMUNT I. *Ktory kiedy cnotę, wiárę, miłość ku oyczyznie i Máiestatom Polskim* w-KONOPACKICH *zchwalił,* - nil ultrà laudibus addi judicioq; potest. Claud. Epith. Pall.

Acz tę, regali oraculo *wychwaloną,* intemeratæ fidei constantiam *ná oko pokázuie, i sam w-oyczystym kleynocie* - - muralis honos, *ábo mur herbowy W. M. M. Páná domu, nieotworzysty, nienádruinowány. Bo coż innego symbolizuie? tylko że do tego domu* - - tutum iter & patens *nie máią* artes malæ, *áni* sublesta fides, *áni ow złoto-nośny*† *osiełek: że dáremnym-by tu, przy bezbrámnym murze, usiłował zawodęm, ktory gdzieś indziey* Claud. Laud. Sere. Horat. Carm. 3. 16.

- - diffidit urbium
portas vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus: ibid.
że aurum per medios ire satellites,

)(d2 &

* Sigism. 1. Regum Pater dictus, ob auctoritatem inter omnes Reges summam. Istuanf. Hist. Hun. l. 16.

† Celebre dictum: haud invictum munimentum, in quod asinus, auro onustus, penetrare possit.

& perrumpere ama*ns* saxa,
nie mogło nigdy zdebilitowáć muru tego, bo nie mogło nárußyć integritatem KONOPACKICH.

A táć ták ochotna, ták wierna ná usługę oyczyzny miłość, nie KOSTKOW *tylko zwabiáłá w-dom tęn do koligácyi, ále też spráwowáłá, że ták Monárchowie Polscy, iáko i Rzeczpospolita, poufále ná wielkie urzędy Przodkow W. M. M. Páná industryey i pracy zázywáli. Widzę (oprocz iuż wspomniánych kilku Biskupow, Chełmińskich i Warmińskich, tákże Woiewodow Pomorskich, Chełmińskich,) ná Senatorskich Krzesłách wielkich Konsyliarzow,* IERZEGO Z-KONOPATU; *ktory* - - judice dignus Augusto, *koło roku P.* 1551. *osiadł tęn stołek: i drugiego* IERZEGO *zá czásow* ZYGMUNTA III., (a) *Chełmińskich: znowu* IERZEGO KONOPACKIEGO, (b) *i syna iego tegoż imięnia,* (c) *Gdáńskich: ießcze* IERZEGO (d) *i* RAFAŁA (e) KONOPACKICH *dawnieyßymi czásy, poznieyßymi* IAKUBA OKTAWIANA, *Elbiąskich* KASZTELANOW. *Ktorych przezorne rády zważywßy, á ktoby nie przyznał?*

Okol. t. 2. f 238.
Claud. Laud. Ser.
H. Pol. Prut. Okol. l c.
a 1588.
b 1516.
c 1547.
d 1549.
e 1558.

ze ci

że ci in curiam, *ná ſeymy, konwokácye, ziázdy publiczne*, non ad certamen adulationum, ſed ad uſum munusq; juſtitiæ conveniebant? *Widzę tákże* in Senatu, * *iáko zowie Cromerus, ábo* conſilio Pruſſiæ, MACIEIA *z*-KONOPATU, (f) *toż* IERZEGO, (g) *á po nim ſyná iego tákże* IERZEGO, (h) *i drugiego* MACIEIA, (i) *Chełmińſkich*: RAFAŁA (k) *Málborſkiego*, PODKOMORZYCH. *Tym wſzyſtkim iáko iedyny był cel* ſalus publica, *ták ich też chętna oyczyzná chciáłá mieć ſwoich Konſow, ábo, iáko Senatu ſwego* Numina *zwáły Ateny*, Conſiliarios Ioves. *Táż ku dobru poſpolitęmu życzliwość podáłá* ærarium publicum *w-ádminiſtrácyą, wielkim ziem Pruſkich* PODSKARBIM, IANOWI KONOPACKIĘMU, *koło roku* 1500., IAKUBOWI OKTAWIANOWI KASZTELANOWI ELBIĄSKIĘMU, *Rodzicowi W.M.M.Páná. Ktorym* (*iáko i tym, ná ktorych ſkárbu ſwego, w-roku* 1581, *ſtáránie i ſzáſunek Pruſkie Woiewodztwá włożyły*, IANOWI *i* IERZĘMU KONOPACKIM,) *dáwáłá tę pochwałę wdzięczna* popularitas, *że, zá vrzędu ich, było*

Plin. Pan. Tra.

Okol. t. 2. f. 238. H. Pol-Prut. f. 632.

f An. 1498. *g* 1515. *h* 1519. *i* 1588. *k* 1548.

Cauſ. Pol. l. 2. Symb. 41. ex Pauſ. Att.

Conſt. f. 395.

* Senatus Pruſ. conſtat duob. Epiſc., trib. Palat., totid. Caſtell., totid. Succamerariis. Crom. l. 2. Pol.

Plin. Pan. Tra. ærarium -- quietum, - non ſpoliarium civium, cruentarumq; prædarum ſævum receptaculum. *Bo też káżdęmu z-nich przyznawáłá, co ſwęmu Honoryuſzowi Poetá:*

Claud. Pan. de 4. Conſ. Honor. non tua privatis creſcunt æraria damnis.

A iáko nie zwinął nigdy owey chorągwi, ktorą Medyoláńſki Inſułat vexillum fidei

Ambr. de Virg. l. 2. *zowie*, DOM KONOPACKICH, *ták też doznawał i widział ſtanu Rycerſkiego ziem Pruſkich pouſáłość ku ſobie, deſeruiącą nie raz* -- ſubmittentemq; modeſtè

Stat. l. 4. Sylv. fortunæ vexilla ſuæ *cnocie ſwey i dzielności: miánowicie* MACIEIOWI, *w-roku*

Okol. l. c. f. 238. 239. 1495, *á ſwieżey* IAKUBOWI OKTAWIANOWI, CHORĄŻYM *Pomorſkim. Tákże wiedząc,* quanta religio æquitatis, -- quanta legum reverentia *u nich byłá,* nec aliud ſen-

Plin. l. c. tentiæ pretium quàm benè judicâſſe, *demándowáłá im cáła Rzeczp. prácowite komi-*

præcipuè 1591. Conſt. m. f. 616. *ſye: (o czym, łátwo ſie doczytáć i w-końſtytucyách ſeymowych) deferowáły Máieſtaty gubernacye ſtároſtw (z-ktorych Swieckie, w-záſługách tęmu domowi obligowáne od*

H. Pol-Prut. f. 79. KAZIMIERZA III., *długo w-ręku ich było): Brácia zlecáli i powierzáli praw ſwych* tutelam, *fortun* arbitrium; *deputuiąc ná*

rozſądzęnia kauz ſwoich w-Trybunałach Koronnych: poddawáiąc ſiebie ſámych, i dobrá ſwoie pod ich ſądy, w-zięmſtwách Tczewſkich, Swieckich, (w-ktorym pámiętny WAWRZYNIEC Z-KONOPATU SĘDZIA, *roku* 1440) *Tucholſkich &c.* Mſ. de Pruſ. fam. Okol. l. c.

Ktorym to domu W.M.M. Páná Honoryuſʒom iáko quæſita virtute dignitas, *ták przyznáć potrzebá,* non tam accepiſſe beneficium, quàm dediſſe *w-ákceptowániu vrzędow. Bo im godność, nie ták* meritorum præmium, (*zwłaſʒczá że* majorem hanc ſuſcipiendo gerendoq; fecêre*) *iáko* arrha laborum. *A iáko tym konſerowáne dygnitárſtwá, nie odpoczynku, ále prácowitſʒych dla oyczyzny ákcyi plácęm i teátrum były; ták drudzy ich rodacy, choć-że w-prywatney fortunie,* pari *z-nimi* virtute, *ſłużyli Rzeczypoſpolitey: w-vſługách iey* ſolam obſequii gloriam, & rectè facti conſcientiam, (*choć-by też ich minął i ſam* honor æternus annalium) *ſʒukáiąc; á doſyć máiąc, że* magnis quibusq; nominibus & titulis ſe pares effecerunt: *nád to wiedząc:* verum honorem, non ſplendore titulorum, ſed judiciis hominum niti.

Plin. l. c.

* Ornatur fortuna Viro. Claud. de nup. Hon.

Plin. l. c.

Acz co do tytułow, ktore ſobie poſpolicie cudzozięmſkie gieniuſże wielce ważą, nie zchodziło ná nich domowi W. M. M. Páná: ktoręmu naywyſſe w-Chrześciáńſtwie poteſtates, *Papiezka i Ceſárſka, dziedziczny* Comitum *tytuł chętliwie nádáły. I więm z-publicznych monumentow, że go niektorzy z-Przodkow W. M. M. Páná, iáko* à virtute datis -- honoribus *zázywáli.* † *O wſyſtkich záś pewna, że iáko ten* -- fixus in omnes cognatos procedit honos; *ták káżdego z-nich godnym bydź tego tytułu nietáynie wyświadczał, ow, o ktorym filozof,* comitatus virtutum. *Co záś ſtrony* judicia hominum, *ábo ſentymentu wielkich powagą i ſtanęm ludzi, o domu W. M. M. Páná, to tylko wſpomnię, że z-*Konopackimi *wchodzić w-koligácye,* per communicationem decorum, *mieli ſobie zá honor, ci ktorym* nihil ad augendum faſtigium ſupereſt, *we czci ziemſkiey. Z-ktorych* Paweł V. Macieia Konopackiego, *Woiewodę Chełmińſkiego, z-ſynámi, do herbow ſwych fámiliey* Burghezyuszow *przyiął. á ſnáć i inny* CHRYSTVSOW

Hartn. Mſ. de Pruſ. fam.

Starov. Sar. Mon. in mon. Tor.

† à virtute datis utar honoribus Sarb. L. 2, 6.

Claud. de Prob. Con.

Sen. ep. 69.

Plin. l. c.

H. Pol. Prut. f. 283.

ná cá-

ná cáłey ziemi Námiestnik, IANOWI KAROLOWI z-KONOPATU *Woiewodzicowi Chełminskiemu tenże honor deferował. Co pokázuie iáwnie, w-iákiey stymie był dom W.M.M. Páná, u postronnych Potentatow. Ná czego utwierdzenie, i toby się powiedzieć mogło, że ow* Hercules Gallicus, *Henryk IV. Borbonius, nie wątpił z-tego domu posiłkow záśiągáć, ná otrzymánie Krolestwá támtego. Iákoż ie przez trzy látá odbierał, kiedy* cuncta civilibus discordiis fessa -- sub imperium acc*ipiebat.** M. Treter. de Ep. Varm. auctar. Vassenb. Cas. Gall. f. 15. Tac. An. 1. * Vide f. 15.

Te i inne Iáśnie Wielmożnych KONOPACKICH decora, *ktore* -- seris recinet fama nepotibus, *ná iednego W. M.M. Páná,* toto gloriæ alveo, *zpłynęły. Ale i mácierzyńskiego* KOSTKOW *domu stawą,* immediatus heres, *W.M.M. Pan dziedziczysz. á ták* -- quæ divisa beatos *wieluby vczynić mogły, w-sobie iednym* -- collecta tenes. *Atoli nie kontentowałeś się zostáwioną od Przodkow chwałą, áleś ią* magnis incrementis *pomnażał. á naprzod znákomitymi ku oyczyznie (że náleżycie,* cum splendore, *oddánych Máiestatom usług dworskich nie wspomnię) przysługá-* Sarb. Lyr. 2. o. 9. Claud. de lau. Stil. l. 1.

)(f *mi.*

mi; służąc iey po synowsku, bo ták zdrowięm, iáko i własnymi fortunámi, w-okázyách woięnnych, i obozách:

Sarb. Lyr. l. 4. o. 25.

Martemq; majorumq; pugnas
egregiis iterando factis.

I luboś W. M. M. Pan ita natus, ut rempublicam deberes capessere, *obrałeś iednák wprzod* per fortia *synęm się pokazáć, niż* Patrem patriæ, *przez godność Senatorską. Ztąd u W. M. M. Paná, ácz* - - properata - gloria rerum, *iednák nie* festinatus honos laticlavius. *Do ktoregoś chwalebnie, po Miecznikostwie zięm Pruskich, urząd Podkomorski Woiewodztwá Pomorskiego odpráwiwszy, uczynił sobie ákces. to iest:*

Sen. ep. 98.

Ovid. Met. 15.

Koch. Epigr. l. 3.

nie prze pochlebstwo, áni złote dáry,
iáko te látá zwykły teráźnieysze;
ále prze cnotę, ná mieysce ważnieysze
godziłeś, - - iáko zwyczay stáry.

Więc ták wysłużonymi dygnitarstwy tymi, iáko i Deputáckimi, Poselskimi, i innymi publicznymi funkcyámi z-pochwałą odpráwionymi, uczyniłeś ákremęnt; nie fortunom, ktore, ná ſczerey oyczyzny vsłudze, decrescere *muszą, ále sławie Przodkow twych, ták oycowskich, iáko*

i má-

i mácierzyńſkich. *Ktorym też* ex ſplendiſſimis *W. M. M. Páná* conjugiis, *á máłyż áddytáment ozdobnych koligácyi? Pierwſzey małżonki*, KATARZYNY LUKRECYEY GULDENSZTERNOWNY, per faſces numerantur avi. *Z-dawnieyſzych ántenatow* GULDENSZTERNOW, *w-Dániey, ktora im* natale ſolum, *Eryk Márſzałek Duńſkiey Korony: Axillus ábo Axelius Vice-Rex Nordweyſki. W-Szwecyey, kiedy ſię tám pierwſzy przenioſł, zá* KAROLA VIII. *Szwedzkiego Królá*, ERYK GULDENSZTERN, Archidapifer, *abo naywyżſzy Stolnik Kroleſtwá Szwedzkiego: á zátym* Vicarius Regis *w-tym páńſtwie; gdzie tá godność pierwſza po Krolewſkiey. Syn też iego tákże* ERYK, *Senator przedni w-Szwecyey. Támże prápradziad pomięnioney* KATARZYNY LUKRECYEY, IERZY, *Senator i* Archithalaſſus Regni: *Prádziad* MIKOŁAY, *Krolow*, ERYKA, IANA, *i* ZYGMUNTA *Kánclerz: á náoſtátek naywyżſzy Stolnik, i* Senatûs Princeps. *Dziad* IAN, *nieodrodny od przodkow dzielnością i godnością. Ociec* ZYGMUNT GULDENSZTERN, *z-Syffrydy* BRAHOWNY *zrodzony, u nas w-Pol-*

Claud. de Prob. Conſ.

Paſtor. Stell. aur.

)(f2 ſcze

ſcze, indyienat dla zaſług otrzymawſzy, Káſztelan Gdańſki, Stároſtá Sztumſki, Málborſkiey ekonomiey Adminiſtrator. Oycowſkiey tákże mátki, iuż wſpomniáney BRAHOWNY, *Dziádowie, urodzęnięm i wielkimi urzędámi w-Szwecyey* ingentia nomina. *Ociec Piotr* BRAHE, Comes in Viſingsburg, *márſzałkował Szwedzkięmu Kroleſtwu: á potym ſnać i Prymáſęm był, ábo pierwſzym w-tym páńſtwie Vrzędnikięm. A nietylko z-tymi prześwietnymi fámiliámi W. M. M. Páná, ále*

Claud. de Lau. Stil. l. 3. *też i* - REGUM thalamis LUCRETIA nectit.

de nup. Hon. *Ktora ieżeli nie* magnorum ſoboles Regum,

Hor. C. 2. O. 90. Regiũ certè genus: *i krew niemylnie wielkich w-ſeptemtryonie rozległym Krolow. A záś, cáłego świátá ſentymentęm,*

Cl. de laus. Ser.

quis venerabilior ſangvis? quæ major origo,
quàm Regalis erit?

Iey nádprádziad wielki, ERYK GULDENSZTERN, *pierwſzy w-Szwecyey obywátel,*

de Lau. Stil. L. 2. - regali junxit connubia nexu; *otrzymawſzy w-małżęńſtwo* KRYSTYNĘ, KAROLA VIII. *Królá Szwedzkiego corę: z-ktorey nie*

Paſtor. l. c. *wyrodni potomkowie.* IAN *miánowánego dopiero* ERYKA *prápráwnuk, dziad prze-*

rzeczoney zeſſley W. M. M. Páná małżonki, urodził ſię z-Ebby Bielkowny, ſioſtry Krolowey Szwedzkiey Gunille, wtorey Iana III. Kroiá Szwedzkiego, po náſzey Katarzynie Iagiełownie, żony. Mácierzyńſki też Iáśnie Wielmożnego Zygmunta Guldenszterna, oycá iey, dom, z-Krolewſkim, ktory w-Szwecyey, á potym i w-Polſzcze pánował, per connubia związány. Syffrydy Brahowny, mátki iego, ociec Piotr Brahe, brát cioteczny Iana III. Krolá Szwedzkiego: iáko zrodzony z-ſioſtry rodzoney Gustawa I. Krolá Szwedzkiego. á tęn záś oycęm był przerzeczonego Iana III. Krolá, dziádęm Zygmunta III, prádziádęm Władysława IV., i Iana Kazimierza, Krolow náſzych, i Szwedzkich. Mátká tákże Syffrydy pomięnioney, Beata Sztembokowna, Krolową Szwedzką Katarzynę, trzecią żonę iuż miánowánego Gustawa I. Krolá, rodzoną ſioſtrę miáła. Słowęm:

- domus hæc utroq; petit diademata ſexu;
gdyż ták Guldenszternowie iáko i Bra- Claud. l 2. de lau. Stil.

HOWIE (*z-ktorych mátká I. W. Káßtelá- ná Gdáńskiego*) *od śiostr Krolewskich i- dą: i ták Szwedzkich, iáko i Polskich Szwedzkiey liniey Monárchow, iuż wspo- mniánych, Náiáśnieysze domy zkonfedero- wáne sobie*, per fœdera connubiorum, *má- ią. Ale i w-Polßcze, dom* GULDEN- SZTERNOW *niemáło I. W. fámiliy* affinita- tibus *sobie* adjunxit: *miánowicie* CEMOW *i* LESZCZYNSKICH, (*ktorych*, ab incu- nabulis *wiáry świętey w-Polßcze, wiá- doma świátu dzielność, i splendor.*) *Bo zeßłą W. M. M. Páná małżonkę* GUL- DENSZTERNOWNĘ *urodziłá* ANNA CEMIAN- KA, *corká, z-*KATARZYNY LESZCZYNSKIEY, FABIANA CEMY, *Káßtelaná Chełmińskie- go. A w-tych dwoch, ktoreż* primæ ma- gnitudinis *domy nie zkonkátenowáne? V- czynili ákcesyą koniunkcyi z-tymiż* GUL- DENSZTERNAMI *I. W. W.* KRETKOWSCY, ŁOSIOWIE, DROHOIOWSCY, GRZYBOWSCY *ludzie fámiliy, z-ktorych káżda zná- cznych dáłá oyczyznie Senatorow. Da*
De nupt: Non: *BOG przyda nowych ozdob* - digno ne-
De Prob: Cás. ctenda viro, *teraz* - innuptæ mores imitata Minervæ, *twoiá, Iáśnie Wielmożny Ká-*

ßtelá-

ſtelánie, z-przerzeczoney párentelatki GULDENSZTERNOWNY, *corá, I.W.* TERESĄ: *w-ktorey iáko* miſcetur decori virtus, *ták wielkim iey przymiotom rownego gotuie niebo,*

- quem tanta tori fortuna mane*bit.* Lau: Ser:

Niemniey i teráźnieyſza I.W. Káſztelánowa, BARBARA Z-KRYSZPINOW, in decus & gloriam cedit, *ták domowi oycowſkięmu i mácierzyńſkięmu, iáko i oſobie W. M. M. Páná. Wielkiego Podſkárbiego X.L. corká, wielkich Senatorow* in ſacro & politico ordine *krew rodzona. Zacność domu tego, i záſługi ku oyczyznie, głoſzą świátu ták ściſłe z-wielkimi w-Polſcze i W. X. L. domámi koligácye, ták wyſokie vrzędy, ktore I. WW.* KRYSZPINOWIE KIRSZENSZTEYNOWIE *chwalebnie ná ſobie trzymáli, i po te czáſy trzymáią.* Publicos in ſole cives *pokázowáć nie potrzebá. Niech tylko* BOG *dobrotliwy, ktory udárzył pobożnością, i wſzyſtkimi mátronálnymi ozdobámi, I. W. twoię Káſztelánową, ieſzcze ią* matrem filiorum lætantem, *i te pociechy trwáłe vczyni.* Pſal: 112.

Co wſzyſtko ácz w-chwałę idzie przod-

)(g2 kom

kom W. M. M. Páná (*boć* ingens priorum gloria, posteri illustres) *osobliwie iednák z-tąd pociechę biorą, kiedy widzą W. M.*
Sarb: Lyr: 3. o. 26. *M. Páná*, - - similē proavis nepotem: *kiedy ich* terris ereptos *nieiáko* reddis, antiquis moribus, *stáro-Polskim kándorem, i cnotą reprezentuiąc w-sobie:* solitus abs te exigere, quidquid fuêre majores tui. *A z-teyci przyczyny, poważyłęm się i ia dzieła niektorych z-Przodkow mácierzyńskich W. M. M. Páná chwalebne, po części w-tym krotkim memoryale námięnione, oddáć do rąk W. M. M. Páná. Wyrodnym gieniuszom nieśmiałbym ich w-oczách słáwiáć*, ob metum *niełáski; pámiętáiąc ná przestrogę Poety nászego: że my teraz*

- - mordaces satyras vocamus,
si quis audaci memorat vetustam
Idem Lyr: o. 59. voce virtutem.

Bo, - - quidquid stabilis priorum
gesserat virtus, malè feriatam
damnat ætatem, sterilesq; laudum
exprobrat annos.

W. M. M. Páná godne tantis majoribus *postępki, i czyny. więc też ich u W. M. M. Páná wdzięczna záwsze pámiątká*

i ob-

i obſerwáncya. *A dla tegoć i* conſcia mẽs recti *ofiárowáłá ſumpt, áby te Przodkow* imagines, *iáko* incitamẽta animi, *ode mnie* liberæ manûs *piorę̨m wykonterfetowáne, czy rytráktowáne,* in publicâ lucem *wyſły. Przez co nie tylkoś W.M.M.P. pokazał iáko cnotę kochaſz, ktorą chceſz bydź wſzyſtkim, przez druk, głoſzoną i wiádomą; ále też obligowáłeś ſobie dom* Kostkow *iuż zeſzłych, do wdzięczności, kiedy ich od niepámięci windykuieſz. Prawdáć żeś z-nich wziął mátkę, á zátym i żyćie. ále* puta *te* vitam pro vitâ reddidiſſe; *kiedy ſzczodrobliwością ſwoią ſpráwuieſz, że ich* Sen. l. 3. de ben. c. 30. Sen: ep. 64.

- victura meis mandantur nomina chartis:

że - vivit poſt funera virtus: *że będą żyć w-pámięci ludzkiey; do ktorey ich przez tę drukową innoteſcencyą zálecaſz. Oddawąm W.M. M. Pánu tę* Kostkow *Pámiątkę z-uniżonością uſług moich, á oraz od Páná* BOGA *życzliwością, ábyś W. M. M. Pan Przodkow twoich, ktorych cnoty głośiſz i wyrażaſz, fortuną, Bozkim błogoſłáwieńſtwęm,*

)(h *wie-*

*wiekięm, nietylko doszedł, ále i zwycię-
żył. Pisałem w-Krákowie, w-domu Pro-
fessow* Societatis I E S V, *przy kościele
Swiętey* BARBARY: *roku* 1702. *dniá* 3.
Márcá.

W. M. M. Páná i Dobrodźiejá

Sługa vniżony

Andrzey Duryewski Soc: IESV.

F A.

FACVLTAS

R. P. Præpositi PROVINCIALIS *Poloniæ Societatis IESV.*

Opuſculum de Domo Koſtkarum: PAMIĄTKA NIEZESZŁA &c inſcriptum, cùm Patres ad revidendum deputati, in lucem edi poſſe probaverint; poteſtate mihi factâ ab A.R.P. noſtro Thyrſo Gonzalez, Societatis noſtræ Præpoſito Generali, facultatem concedo, ut typis mandetur, ſi iis, ad quos pertinet, ita videbitur. *Caliſsij* 1701. *die* 3. *Auguſti.*

TOBIAS IASŁOWSKI.

APPROBATIO
CENSORIS ORDINARII LIBRORVM.

Kſiąſzkę pod tytułęm: PAMIATKA NIEZESZŁA, iuż zeſzłego Domu I. W. Pánow ná ROSTKOWIE *i* SZTEMBERGU KOSTKOW, *przez Wielebnego X. Andrzeiá Duryewſkiego* Societatis IESV, *pilną i vczoną pracą, z-Polſkich i innych Hiſtorykow zebráną i nápiſáną czytałęm. Ktora, żę, iáko tego godnego domu, ták i innych wielkich w-tym kroleſtwie Fámiliy wiele ludzi honorámi, świątobliwoścą, náuką, męſtwęm ſłynących w-ſobie záwiera; godną druku ápprobowałęm. Dan w-Kollegium wielkim Akádemiey Krákowſkiey: Roku P.* 1701. *dniá* 27. *Grudniá.*

X. PIOTR PRACZLEWIC Piſmá S. Doktor i Profeſſor, Kośćiołá S. FLORYANA przy Krákowie Dziekan, w-Dyecezyey Krákow: Kſiąg Ordináryiny Cenſor. *mpp.*

Auctoris conteſtatio.

Si quæ, in eorum rebus, quos nullo Eccleſia publico dignatur cultu, ſanctimoniæ, aut miraculi opinionem habere videbuntur, ea hiſtoricâ fide, quâ ab aliis accepta, narrari conteſtor.

DO CZYTELNIKA.

*VMyślilęm o familiéy Iáśnié Wiélmożnych Pánow ná Ro-
ſtkowié i Sztembérgu KOSTKOW, cokolwiék w-pámięć
potomna, ku zbudowániu Chrzéściáńskięmu podáć; zébra-
wſſy w-tęn máły skrypt,* co ſparſim & paucis, *o godnych
iey ludziách wſpomina, ilém wyczytáć mogl, hiſtorya: ábo
co do wiádomośći moiey z niepodéyrzánych przyſſło informácyi. Czynię* Tacit: in Agric.
to przykládęm ſtárożytnośći przézorney: z-ktorey więm, żé clarorum
Virorum facta moresq; poſteris tradere, antiquitus uſitatum. *Czy-* Sen: L. 4. de Benef. c. 30.
nię i réſpéktęm wiélkich ku oyczyźnié zaslug tégo Domu: poniéważ hoc
debemus Virtutibus, ut non præſentes ſolùm illas, ſed etiam abla-
tas è conſpectu colamus. *I rozumięm przyzna i ſam* livor *niéżyczli-
wy, iż béz pochlebſtwá przyſady,* * *i béz prywat innych, będzié tá nár-* Tac: an: 1.
rátywá; bo o zéſſlych iuż KOSTKACH: quorum, res florentibus
ipſis, *gloſſone,* falſæ, *dla ćiékawych ſuſpicyi, komu zdáćby ſię mogly. Ażé,
w-malym pocz*ie *ludzi, ták rozwiélmożniona fámilia produkuię, przyi-
mié béz urázy baczny czytélnik, trzymáiac o moim kándorzé, żé ia nie-
chcę bydź (áczci zágęſſczona w-téráźniéyſſych Iénéáloiſtách, zbyt poety-
czna licęncya)* † *rezolutęm owym,*

\- fingere qui non viſa poteſt. Okol: Orb: Pol: Tom. 1.

Wſſákże, i Páprocki nie wiele, á zbyt málo świeżſſy Autor, aliàs *w slowá
nie skapy, o niey przed kilkadzieſiat lat, kiedy iéſſcze* in flore *zoſtáwá-
la, wypiſali. Dawnieyſſy záś dziéiopiſi Polſcy, niereflekſya iákaś málo co
o Domách ſtárodawnych, choć przednich, náterminowáli: nie żeby im* cu-
ra poſteritatis *nie bylá; ále że rozumieli* ſatis ad gloriam *bydź káżdę-
mu,* laudanda feciſſe. *Zebym też nie tylko wſpániále, ále i pomnieyſſe* Tacit: an: 4. ex correctione Lipſij.
dzielá wſpominal, owá ná mnie uwagá wymoglá: non ſine uſu fuerit in-
troſpicere illa primo aſpectu levia; ex quibus magnarum ſæpe re-
rum monitus oriuntur. *To mi tákże będzie* extra culpam, *że Pol-
skim ſtylęm, dla Polakow, (poniewaź* ſua cuiq; patria, & lingua cari-
or) *piſſac, láciński texty i terminy z-láciny zpolſſczone kládę. Slußna
bylo* in gratiam *uczęńſſych, zwyczáięm teráźnieyſſym* * *cokolwiek uczy-
nić. átoli w opiſaniu rzeczy do hiſtoryey, i do zbudowánia służacych pro-
ſtota* † *oyczyſtego ięzyká ákomoduię ſię i nie literatom, áby wyrozumieć
mogli, ile doſyć do zbudowánia, te kárty moie, łácinę opuſſczáiac. boć i* Rom: 1. 14.
ia ták ſapientibus, *iáko i innym* debitor ſum: *á radbym, áby nie tylko*

* Poſtquam nullum mendacio pretium. Tac: 4. Hiſt.
† Exit in immenſum fecunda licentia Vatum:
obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide. Ovid: eleg: 13.
* Honeſtè cedit, qui tempori cedit. Lipſ: L. adver. Dialogi ad Pol: 4. c. 3.
† Non delectent verba noſtra, ſed proſint. Sen: ep: 75.

2

Cōm: Com: in Vesp: Br: Rom.

męskie ánimuße, ále i słábßa, á zdániem Kośćiołá do nabożeństwá skłonnieyßa płeć, stáropolskiey cnoty, od ktorey wiek náß bárzo śię odstrzelił, wzor z tego Domu, ku náśladowániu, bráli. Co do tytułu, to sobie wymawiam, że kiedy w nim iuż zeßły Dom KOSTKOW pißę, nie iest rzecz o Domách pobocznych, ktore śię rewokuia do tey familiey, á niektore i názwisko KOSTKOW uzurpuia, dla spolnego kiedyś śiedliská, dzielnic, ábo innych relácyi; ále o Pánách, ná Rostkowie i Sztembergu KOSTKACH iedynie zwánych: ktorych potomność męska nie dopiero ustáłá. Kolligácye też z innymi familiami tylko práwie blißße, á zátym skąpo námię-

Ovid: ep: 16. Heroi.

niam: nie tylko, że -- clara Domus satis hæc nobilitate suâ est; ále że intentum moie, ten ieden interea Dom, w pámięć wiekow przyßłych, zálećić: ácz wßystkim addictissimus zostawam.

PRzéz kilká poblíſzſzych wiékow, tá familia I. W. PP. KOSTKOW z-Roſtkowá, ná Sztembergu, kwitnęłá dzielnośćią, sławą, fortuną, doſtátkámi, honorem, i wiélkimi godnośćiámi: á co naywiękſza, (bo też tá *proprium hominis bonum*) * cnotą i pobożnośćią. Więc ktorego wieku, ábo uprácowáne żyćié to śmiértélne zkładáli, ábo iéżéli o tym wiádomość, tym czáſem, nié péwna, ná sławę robili, wypiſzę, podźiał tégo ſkrypćiku, przéz wieki, czyniąc. Tac: Lib. 4. Hiſt.

WIEK PIERWSZY FAMILIEY: ábo Przodkowié pierwſzy.

O Zrzodłách wiélkich rzek nápiſał Filozof, żé ſwoię cześć oſobliwą u ſtárożytnośći miały. *Magnorum fluminum capita veneramur: -- & ex abdito vaſti amnis eruptio, aras habet.* Ztąd o początkách tychżé rzek nié máłą pilnośćią bádánié uczonym zwyczayne. Daléko słuſzniey zacnych fámiliy pierwſze przodki wdźięczną pámięćią wénéruiémy, i o nich ſię, nié tylko o bliſzſzych ántenatách, zwykle rádá pyta ludzka náſzá ciekáwość. Ktorey ábym dogodźił, muſzę záczynáć od pierwſzego Autorá Domu tégo Roſtkowſkich Koſtkow, á oraz i Dąbrowczykow innych. Senec ep: 41.

PRZODEK PIERWSZY DĄBROWCZYKOW.

TĘn zdánięm Páprockiego, był rodowity Polak, z-Domu ſtárożytnego, ktory ma zá hérb podkowę, á ná niey Krzyż podnieśiony - zowięmy to Pobożé, iáko ma Cromer, (*a*) ábo iáko Státut Łáſkiego, (*b*) Pobodze, á zwyczáyniey téraz Pobog. Co ſamo bydź muśi wielcé chwalébno Dąbrowczykom, że cnoty ich iéſt -- *pro teſte vetuſtas*: (*c*) żé *progenitor* nié był *novus homo*, álé sławnych dawniéyſzych przodkow niéodrodny náſtępcá. Wſzák *ad honorem præſentium accedit dignitas antiquorum: & laus patrum, filiorum redundat ad gloriam: majorq́ eſt innata gloria, quàm quæſita.* *Aliàs* innych wiélu przézacnych fámiliy *primi conditores*, iáko náſzy Génealoiſtowié wſpominááia, poſpolićié *obſcura nomina*: (ácz dzielność, á przy niey - *ingens*
ſupplevit fortuna genus)
co też owo i Rzymſkiey ſzláchćié Poetá przypomina:

Bartkoł: Páproc: Gniazdo Cnoty ſ eumq; ſecut° Okol: To. 1. Orb: Pol.
a L. 1. Pol.
b Fol 127.
c Ovid: Met. 1.
Chryſol: ſerm. 89.
Stati Lib: 5. Syl.

 Majorum

* Doctores ſapientiæ -- potentiam, -- cæteraq; extra animum, neq; bonis, neq; malis annumerant. Tac: 4. Hiſt.

Iuven: Sat. 8.

-- Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

Historia Polono-Pruthenica sub nom: Ioan: Possellij: in Biblioth: Coll: Premisl: fol: 56.

Autor historyey Prusko-Polskiey w mánuskryptách, twierdzi, że pierwszy Dabrowczykow przodek, był cudzoziemski Káwáler: ktory kiedy owo Chrześciáńskie woyská, ná rekuperácyą Ierozolimy, á w-niey grobu Chrystusowego, expedycyą, w R. P. 1096, czyniły, szedł ná tę świętą woynę z-Godefrydęm Bulioniuszem; wprzod od niego legácyą odpráwiwszy do Monárchy Polskiego Bolesłáwá Krzywoustego, o wolny páss, ku Cárogrodowi, przez iego páństwá. A gdy pod Ierozolimą znácznymi odwagámi wsłáwił swoie męstwo, Godefryd iuż ná Krolestwo Ierozolimskie podniesiony, nádał mu herb nowy, Kálwáryą, ábo gorę śmierci Páńskiey, z-Krzyżámi trzemá: co Dąbrową zowięmy. A ták powracáiąc z Pálestyny przez nászę Polskę, tu osiadł, i familią rozkrzewił. Podobną o tym rzecz ma i inny mánuskrypt Pruski w-kilkánaście kart, o niektorych familiách Pruskich: z-tym dokłádęm, że dwoch bráći, z-Lotáryngiey do Pálestyny, z-kilką set ludzi wypráwę, w-roku 1104, i tám odwagą nábyte ozdoby te opisuie. Tá relácya więcey pozoru niż prawdy máiąca, nie ma po sobie dawnieyszego Autorá: á zda się owym geniuszęm uknowána, ktoręmu *nihil pulchrum, nisi peregre natum.* Ale mym zdánięm, ácz

Coronatus Bullionius 1099. Genebr: Chron: Buss. Flosc.

Ms. ex Bibl: Ill: Castellani Culmen: 16[illegible]4. conscriptum:

-- non omnis fert omnia tellus, iednák cnotá i odwagá wszędy się rodzą. Wszak *non solæ pariunt viros Lacenæ.* Owszęm dzieł odważnych pole, *-- virtutis fatale solum* Polská zdawná było. Więc dármo cnoty *cunabula* w-cudzych tylko Kráiách osadzáć. Nád to tá inwencya pierwszego skryptorá, nie zgadza się z-niewątpliwą historyą, i w-rzeczách innych, i w-tym, że Krzywoustá w roku 1096 czyni Monárchą, ktory dopiero roku 1102. ná páństwo Polskie wstąpił. I sąm herb tego Domu pokázuie, że autor iego był Pobożánin, ktory do Kleynotu oyczystego dwá tylko przybrał, Krzyże poboczne. Małe też iest podobięństwo podkowy do Kálwáryey: á herbu tego názwisko Dąbrowá iáwnie wymaga, że się urodziło w-ięzyku Słáwiáńskim, nie cudzoziemskim. Więc *vero similius*, w-nászych, nie Pálestyńskich Kráiách i woynách nábyte, przewagą zacnego Pobożániná. Ktory nie miał ná tym dosyć *-- longo sanguine censeri.* Tá bywa częsta przywárá familiántow, że się kontentuią chwałą przodkow swoich, sámi *majoribus suis* w-dzielność i cnotę *minores*: á czásęm *- clari progenies obscura patris.* ále on z-tych się bydź reiestru poczuwał, ktorych owo chwálny głos:

Claud: de bel. Get.

Miech: L. 3. c. 3. & alij.

Ovid: 1. Metam.

- Documenta damus, quâ simus origine nati.

Bo ináczey *- quæ non fecimus ipsi,*
vix ea nostra: á zbyt
- miserum est alienæ incumbere famæ.

Iuven: Sat: 8

Więc iákoby go necesytowáłá samá
-- propago clara, generosam indolem
probare factis,

Sen: Theb: act: 2.

nie

nie tylko dotrzymał sławy oyczystey, (luboć nie mnieysza to sztuká

- - *servâsse repertum*
quàm quæsisse decus,)

ále też - - *armorum studio clarus avûm nepos*, cnotą własną, sobie i swoiey potomności, nowych ozdob nábył á to w-tey okázyey.

Sarb. Lyr. 2. od. 4.

Západł gromádno nieprzyiaciel pohániec w-Kráie Polskie, i zwykłą dźikośćią pustoszył. Ná odpárćie gwałtu nagłego, zebráło się prędko rycerstwo: to iest szláchtá iednego ábo drugiego powiátu. bo w-támte wieki, trzecich wići nie czekano; ále záwsze ná káżdą okázyą gotowość znáydowáłá się. zwłaszczá, że

Papr. Gniazdo cnoty: & ex illo Okol. sub Dabrowa innuit.

Kmieca to rzecz ná tęn czas pátrzáć roli byłá;
á szláchtá się rycerskim rzęmięsłęm báwiłá.

Ioan. Kochan. Satyr.

Ztąd od przodkow walecznych, stán szláchecki i teraz zowięmy stánęm rycerskim: i stárzy nászy Historycy, á náwet i dawne Státutá, szláchtę zowią * *Milites*. Iákoż łátwo z-Polskich dzieiow poznáć, że nie stárożytna to w-tey oyczyźnie *praxis*, pięniężnym żołniérzęm expedycye woienne odpráwowáć. Atoli że pomięnione ziemiáńskie rycerstwo, podęmknąwszy pod kosz nieprzyiacielski, w-nierowney się liczbie i śile znáydowáli, wodz ich (snáć ieden z-owych,

qui non præcipiti rapiunt simul omnia casu;
- sed qui maturo vel læta vel aspera rerum
- consilio momenta regunt.)

niechćiał máley garztki, skorym impetęm, † ktory pospolićie - - *malè cuncta ministrat*, podáć ná zgubne niebeśpieczęństwo; ále w-dobrym mieyscu, przy dąbrowie, ábo gáiu stánąwszy, czekał ták ná okázyą *rei bene gerendæ*, iáko i ná drugich Bráci ieszcze nádciągáiących. Zwłoká tá grubęmu pogáństwu (u ktorych *temeritas pro virtute*) śmiáłość uczyniłá, że nie tylko ludziom nászym boiáźliwą nieodwagę, *militari probro*, zárzucáli, ále też i BOGA, i wiárę nászę, iákoby lękliwą głupim łżyli zárzutęm. Tey krzywdy Boskiey, i narodu swego wytrzymáć, miánowánęmu Káwálerowi Pobożáninowi nie zdáło się. V tákich *incolumitas ac decus, eodem loco sita sunt*. snáć też rozumieiąc, że czásęm u reimęntuiących, *quod segnitia est, sapientia vocatur*, wzwárszy koniá, sam ieden ná nieprzyiacielskie szyki poskoczył, mężnie uderzył, á iáko to

- malè cuncta ministrat impet. Stat. L. 10. Theb.

Odwagá pierwszego Dąbrowczyká.

Tacit. in Agric.

Id. Hist. L. 1.

- - *dat ira vires, quæ tumido dolet*
ab hoste temni,

Sarb. L. 4. od. 6.

mieszáć ich znácznie, przebijáiąc się przez hufy, dárskim á niezpodziánym obrotęm począł. W-oczách to było przerzeczonego wodzá, i Rycerstwá. Więc i zá instáncyą Bráći, pośiłkowáć grzecznego Pobożániná uśilnie prágnących, i z-swoiey inklinácyey

B (wie-

* Posteriori tamen tempore, inter Nobilem & militem, quoad prærogativas, non levis discretio. Vide Stat. Masov. f. 74. 75.
† Non semper temeritas est felix. Liv. dec. 3. L. 8.

(wiedząc, że *id est Viri & Ducis, non deesse fortunæ præbenti se, & oblata casu flectere ad consilium*) ruszył chętliwych ziemiánow, poki ochotá nie otępiáłá, * przywiodł ná pogáństwo, pożądánym zniosł i rozproszył pogromem. A ztąd Pobożánin zá swoie, przeciw Krzyżá świętego nieprzyiaciołom, ták szczęsną odwagę (*aliàs*

invida fata pijs, & fors ingentibus ausis
rara comes.)

odniosł przydátek do przodkow swych, i swego kleynotu: to iest poboczne krzyże dwá (znáć, że się przez dwie linie szyku nieprzyiacielskiego przebijał) ná dawney Pobożáńskiey podkowie. A podobno sam ie sobie i potomstwu, zá Krewieństwá zacnego pochwaleniem, z-swoiey ku Bogu pobożności przybrał. Bo lubo nowo do szlácheckich prerogátyw przyięci, bráli przy nobilitácyey herby, iákoby szláchectwá chárákter, od Monárchow swoich, ále rodowici *à majoribus* oyczycowie, ábo pátrycyuszowie, dla przewag, luboli inney przyczyny słuszney, przydawáli sobie *ad arma gentilitia* co nowego: miánowicie krzyże, zostawszy Chrześciánámi, & *proprio motu.* O czym wyráźnie Ioáchim Bielski Prawdzic, ále i u Páprockiego, pod herby Stárykoń, Slepowron, &c. łátwo się doczytáć. Abo też *Proceres familiæ* pierwszy powagą, tę odmiánę rodakom swoim nákázowáli: iáko o Rożycách Czeski Historyk *B. Balbinus* pisze.

W-tym Dąbrowczykow herbie, iest w polu błekitnym podkowá biała polerowna. Krzyż ná niey złocisty: á drugie tákież dwá po końcách. Ná hełmie skrzydło sępie, á przez nie strzałá z-dołu ku gorze przelátuiąca. Ktory *supra conum* náddátek, rozumiem, że inną okázyą, od ktoregoś Dąbrowczyká, nową przysługą nábyty. niewiem czy nie tym, że sępá przez woysko przelátuiącego, ábo w-inney okoliczności, strzelec nie pospolity z-łuku obárczył. Co snáć zá dobry znák miáno. bo *aliàs* z-sępow zá woyskiem polátuiących, nie dobrego wieszczbę stárożytność bráłá: ták trzymáiąc, iż tęn ptak trupem się karmiący, przeczuwa klęskę, i tám się obraca, gdźie więcey trupem pádnie: iáko pisze *Horus Apollo.* Ale o tym skrzydle nic Historycy. To z-nich iáwna, że przy dąbrowie, ábo gáiu nászy stali, kiedy owę bitwę fortunnie ztoczyli: snáć *ex arte militari paucitatem suam tegendo, objectu silvarum.* á dla tegoć i tęn herb Dąbrową zowiemy: ácz też i Dąbową názywáią niektorzy; ále niewiem, czy nie błędnym drukiem, r literá opuszczona.

Swieższy Pánegirystowie niektorzy, w-tym są rozumieniu, że tęn pierwszy przodek Dąbrowczykow, o ktorym do tąd rzecz, był ow zacny Woiewodá Mázowiecki Przybysław z-Rostkowá. V mnie to wieści płonne. o czym niżey. Dawnieyszy Autorowie,

przy

Scipio apud Liv. dec. 3. L. 8.

Stat. Theb. L. 10.

Herb Dąbrowá iáki, kiedy, gdźie, nábyty.

Biel. Kron. f. 50. Balb. Epit. rer. Bob. L. 2. c. 12. in notis.

Id. Biel. fol. 173.

Hor. Apol. hierogl. 11. ap. Caus. Vide & Plin. sec. nat. Hist. L. 10. c. 6.

Auctor Libelli Kleynoty: Okol.

* Vtendum animis dum spe calerent: Curt. L. 4.

przy ktoych powagą áni imięnia tego káwálerá, i pomięnionych nieprzyiaćioł, iego powodęm rozgromionych, áni roku, ktorego śię to dźiało, áni mieyscá, ná ktorym tá przewagá uczyniona, nie wypisuią. Co strony Przodká, od ktorego rozrodzona, niech ma toż *fatum* i sławę tá zacna Dąbrowczykow familia, ktora i Nilus rzeká, nieporownáney wielkośći, ále oraz niewybádánych początkow. Bo iáko o nim Filozof, ácz iest *magis insignis, quàm ut dici poßit*, przecięż *fontis ignoti*. Ile do innych okolicznośći, ieżeli wolny domysł w rzeczy wątpliwey, iábym rozumiał, że śię to działo w Mázowszu, ábo ná pográniczu tey prowincyey. Bo że miánowány káwáler Pobożánin, był obywátelęm Mázowieckim, ztąd dochodzę, iż potomstwo iego, w Mázowieckich Woiewodztwách, siedlisko swoie zdawná mieli: iáko Rostkowscy, iedniż z Kostkámi, Łosiowie, Kárniewscy, Zgierscy, (z ktorych w Litwie Kiszkowie) Młodziánowscy, Chociwscy, Dąbrowscy, Budzynscy, Napierscy, &c. á kilká tylko Domow wyniosło śię do Prus, Litwy, Ruśi: iáko Iánuszowscy, Seczymińscy, Głodowscy, Iárzębińscy. Do ktorych przydawam Ciechánowieckich, Senaiorską w Litwie familią, Sierzputowskich, Kocow ná Ruśi. Dáley ztąd wnoszę, że nieprzyiaciel był z przyległych od pułnocy, ábo też od wschodu, Kśięstwu Mázowieckięmu Kráiow: to iest, ábo Iádwzingowie Podlászánie, ábo Litwá, ábo Prusacy stárzy: wszytkie ná tęn czás Polakom nieprzyiázne i pogáńskie narody. bo z innych bokow, Polacy Bráćia, i Chrześćiánie zdawná mięszkáli.

Sen. nat. quæst. L. 3. c. 22. L. 4. c. 1.

De his B. Papr. sub Dabrowa.

Vide Crom. L. 1. Pol.

A co w mánuskrypcie pewnym człowieká uczonego czytałęm, iákoby to byli Krzyżacy zakonna káwálerya Niemieckiey nácyey, w Prusiech osiádłá, to śię nie zda. Abowięm familia Dąbrowczykow widzi śię bydź, w Mázowszu, niewątpliwie dawnieysza, niż Krzyżacy w Prusiech. Tych koło R.P. 1225, iáko ráchuie Treterus (*a*) (Dusburgius (*b*) Krzyżak *circiter* R. 1226: Cromerus (*c*) rok 1228: ktorego tym ludziom źięmiá Dobrzyńska pozwolona: Długosz (*d*) rok 1230. kłádą.) Konrad Mázowiecki Xiążę w te Kráie przywołał; kiedy Dąbrowczykowie iuż rozkrzewięni, pierwsze Mázowieckiego Senatu urzędy chwalebnie ná sobie trzymáli. Bo w R 1246. Przybysław z Rostkowá, i w nástępuiącym 1247. Bogutá z Rostkowá, pierwszego Dąbrowczyká potomkowie, á Kostkow właśni przodkowie, w Kśięstwie Mázowieckim woyską męźnie wodzili: i pierwszy z nich był Woiewodą Mázowieckim. o nich niżey. Nád to rzecz z dzieiow Polskich iáwna, że ná tęn czás Krzyżacy, iesżcze w świeżey pámięći do brodzieystwá wzięte máiąc, nie mieli żadnych z Polakámi, swymi Fundatorámi i dobroczyńcámi, dyfidácyi, ábo zatarczek; ácz z Pomorzány iuż śię kłoćili. ále sámi w śiły iesżcze nie zámożni, Polskimi nabárziey pośiłkámi, przeciw zpogániáłym Prusakom

Mſ. Rhet. R. 1. T. Rut.

a Th. Treter. in Vit. Ep. Varm.
b p. 2. Chr. Pr. c. 5.
c L. 7. Hist. Pol
d sub 1230.
Vide & Literas Conr. Duc. ap. Prætor. Or. Got. L. 4 c. 4. §. 5.

Vide inter alios Miech. Chr. L. 4. & 6. & 7.

woiowáli: dopiero po R. 1300 iáwnymi náiázdámi Polskie kráie infestowáć poczęli. Raczey tedy mowić, że snáć stárzy Prusacy pogánie wtárgnęli, ná ten czás, w przyległe Mázowsze, i zá przewagą Pobożániná tego sią pogromieni.

Fapr. Gniazdo. Náostátek z uwagi tey, zá rzecz pewną mam, że nie dopiero zá Władysłáwá Łokietká Krolá, co chcą niektorzy, tá fámilia Dąbrowczykow swoie początki brałá, ále podobno ieszcze przed Dźiádem iego Konrádem Kśiążęciem Mázowieckim, ktory R. 1194 Miech. L. 3. c. 27. w dźiale to Kśięstwo otrzymał. Determinowáć iednák czás trudno, ácz może się twierdźić, że snáć około R. 1100 waleczny ten Pobożánin owę przewagę uczynił. Iákoż przed R. 1041 iuż między przednimi Domámi Pobożanie mądra rádą i godnośćią A Biel. f. 70. słynęli: z ktorych ieden, pod ten czás, legácyą po Kázimierzá I. odpráwowáł.

POTOMKOWIE PIERWSZEGO DĄBROWCZYKA.

POkazawszy w dziele odważnym, ácz nie w imieniu włásnym, pierwszego przodká Pánow Rostkowskich Kostkow, o potomkách iego, ktorzy, nie wątpię, *per magni vestigia patris* progres nie leniwy do sławy czynili, i w ten sám pierwszy Domu swego wiek, słuszneby co nápisáć. Iákoż nie zámilczałbym dziełem chwalebnym, ábo przynamniey godnośćią znácznych ludźi: choćże przez prożne chwały imioná, księgi rodzáiu wypisowáć, sądzę bydź dáremną, i prożnuiącego pracą. ále nic pewnego o nich nie podáią dawnieyszy Pisarze. Młodszy coś powiedáią; lecz nie śmięm Sen. de morte Claudi. Cæs. ná ich zdánie przypadáć. Bo lubo to i Filozof nie zbyt każe szkrupulizowáć w rzecách historyą ogłoszonych: *Quis unquam ab Historico iurato res exegit?* otoli, że też *facile errat, qui facile credit*, * wolę wątpliwośći moie cudzemu rozsądkowi przełożyć.

M. Hineza Con. Złota Koroná. Niektorzy drukiem publikowáli, że ieden z przodkow Rostkowskich Kostkow, trzeci od pierwszego autorá tey Dąbrowczykow familiey, z Mieczysłáwem pierwszym Chrześćiáńskim w Polszcze Andr. Wargocki in ded. Iustini Pol. editi. Monárchą, chrzest ś. przyiął, R. P. 965. Alebym ia to ráczey o Iástrzębczyku rozumiał. gdyż ten dom, i przed Mieczysłáwem, kwitnął: i miał iednego z owych 12. Woiewodow gubernatorow cáłego páństwá Polskiego: luboli to ná ten czás Iástrzębcá tylko sámego, luboli podkowy w herbowney tarczy záżywáli. Acz zda się podobnieysza, że podkowá świeżey nábytá, do stárożytnego Iástrzębcá (od ktorego też dawne názwisko herbu tego i teraz zostáwa, że go Iástrzębcem zwyczáynie zowiemy) przydána; kiedy ieden z Iástrzębczykow, podkowawszy koniá, wdárł się ná gorę do nieprzyiaciela, przez śliski gołoledzią

O Przodkách Dąbrowczykow, Iástrzębczykach, i Pobożánách, z okázyey.

pod-

* Ne citò credideris. Ovid. eleg. 23.

podgorek, i ięzyká wziął. Nie trzymam ci ią, co Pápr: námie-
nia, żeby Iástrzębczyk pierwszy tu u nas w-Polszcze, dopiero w-R. Papr. Gniazdo. etsi aliud scribat in Strom.
P. 999. wynálazł podkowę, i sztukę kowánia koni. Boć iáwna
z stárożytności, że ieszcze Poppea (ktorey śmierć zá Neroná opi-
suie Tacitus) koniá swego srebrnymi podkowámi kowáć kazáłá. á Tac: an: 16.
snáć i przed nią inni żeláznych podkow záżywáli. i u nas w-Pol- Ulyss. Aldr. de quadrup. l. 1.
szcze Leszek zdrádny, konkuruiąc po nászpilowánym ostrymi że-
láznymi kolcámi Prądnickim polu, do korony ná słupie záwieszo- Circa an 780. Crom. Hist. Pol. l. 2.
ney, koniá swego dał ukowáć. dla czego też wynálazcą go bydź Sentivan in Curiosis dec. 2. f. 350.
podkow rozumie cudzoziemski autor. Mogło to bydź iednák, że
nászy, áż do tych czas, podkow do koni nie używáli: (co wyrá-
źnie *Cromerus* o czásach Leszká wtorego) á tęn Iástrzębczyk wzno-
wił tęn zwyczay w-okázyey przerzeczoney: ácz rozumię do-
brze przed R. 999: á ztąd do Iástrzębcá swego podkowę nadáną
otrzymawszy, Iástrzębcá ná hełm wyniosł. Więc z-tych Iástrzęb-
czykow, iuż podkowy w oyczystym kleynocie używáiących, prze-
dnieyszy mogł oraz z Mieczysłáwem bráć chrzest święty. (cożkolwiek
bądź, trzeci, czy dálszy był od pierwszego przodká swe-
go domu) Ná co łátwo pociągnąć Miechowiuszá, *genericè* o chrzcie Miech. l. 2. c. 1.
tego monárchy i przednich pánow piszącego. Owszem Páprocki Papr. Strom.
twierdzi, że iedęn z-Iástrzębczykow w-cudzych kráiach będąc,
tám Chrześciáńską reliią przyiął, i przyięcia iey był tęmuż Pol-
skiemu Książęciu powodem. A to o Dąbrowczyku mowić się nie
zda. bo tęn dom od Pobożánow wyszedł: á Pobożánie od Iástrzęb-
czykow (iáko Ienealoistowie nászy zgodnie † piszą) lubo *mediatè*,
przez Zagłobczykow; kiedy iedęn z-nich otrzymał sobie pobo-
żnością swoią, że száblę z-podkowy wyięto, á krzyż ná wierzch
wyniesiono; iáko chce Pápr. i Okol. z-niego: lubo *immediatè*; kie- Papr. Gnia.
dy z-Iástrzębczykow ktoryś, przy Chrześciáńskiey wiáry profesy-
cy, do podkowy oyczystey, iedęn krzyż z-nabożeństwá swego do-
brał, podkowę inákszym od Iástrzębczykow kształtęm obrocił,
ná grzbiet iey krzyż ś. podniosł: á od tey pobożności, i tęmu her-
bowi, i potomkom swoim, nowe Pobożánow názwisko otrzymał:
iáko rozumie Ioach. Bielski. Bo co ktoś twierdzi, i kościelny- I. Biel. Kron. f. 70. & 83.
mi w Koniecpolu monumentámi chce utwierdzáć, iákoby ieszcze
przed Krákiem, i wiáry ś. przyięciem, w-Polszcze miedzy owy-
mi regnatorámi 12. Woiewodámi, miał bydź iedęn Pobożánin,
to się nie zda mieć i pozoru prawdy: (chybá żeby o Iástrzębczy-
ku, iákom iuż mowił, rzecz byłá) bo oni Woiewodowie nie byli,
ut credibilius, Chrześciánámi, á zátym áni chwalcámi krzyżá ś.; kto-
ry zgubnęmu pogáństwu głupstwęm: i dla ktorego w-herbowny 1. Cor. 18.
kleynot przydánego, Pobożęm tęn herb názwány. á dopiero zá

C wiáry

† Veritatis argumentum est, aliquid omnibus videri. Sen. ep. 117.

wiáry ś. Kátolickiey przyięćięm, u nas * krzyże w-herbách ſię ziáwiły. Zá ktorą też, zda mi ſię, okázyą, pod tęnże czás, krzyż w podkowę Iáſtrzębczykow przydány. A z-tego wſzytkiego zda ſię bydź iáſna rzecz, że iáko bez wątpliwośći, co do polá, Dąbrowę herb od Pobożá, tylko przydáne dwá krzyże rożnią; ták i to pewnieyſza, że po Pobożánách Dąbrowczykowie: i że pierwſzy Dąbrowczyk nie był trzecim *per antecedentiam temporis*, od rego, ktory oraz z-Mieczysłáwęm przyimował chrzeſt święty.

And. Abrek. Mulier ſapiens. Hincza l. c.

O Pietrze tákże Biſkupie Wrocłáwſkim, to ieſt niektorych rozumięnie, że on z-tegoż domu Roſtkowſkich, był pierwſzy ze krwi Polſkiey Biſkup, w-támtey kátedrze, po cudzozięmcách. Ale to

Dlugos. ſub an. 1073. & ex illo Papr. o Herb. ſub arm. Lis.

Długoſz, -- *Poloná primus in hiſtoriá*, piſze o Ianie Iáſtrzębczyku: á Piotrá tego, ktory po Iánie nąſtąpił, w R. 1073, wyráźnie bydź świadczy *de domo vulpium*, to ieſt, herbu Lis.

Náoſtátek co piſzą, iż pod czás niebeśpiecznego tęmu kroleſtwu *interregnum*, po Mieczysłáwie wtorym, z-owych posłow,

M. Hin. l. c.

ktorzy Kázimierzá I. Papiezki konſens wymogſzy, z-klaſztoru we Fráncyey Kluniáceńſkiego, ná páńſtwo oyczyſte przyprowádzili, w-R. 1041, był iedęn z-tey familiey, imięniem Poboż, to nie o Dąbrowczyku, lecz o Pobożáninie (iáko i ſamo imię, ábo raczey

I. Biel. f. 70.

názwiſko námięnia,) twierdzi hiſtoryk dawnieyſzy: á Dąbrowczykow familia, podobno pozniey trochy, wzięłá ſwoy początek.

Przez te iednák moie obſerwácye, nie kontrádykuię, żeby Dąbrowczykowie nie mogli ſię záſzczycáć Iáſtrzębczykow ſtárożytną godnośćią, i Pobożánow ku oyczyźnie wielkimi zasługámi.

Ita I. Biel. f. 173.

Bo to wſzytko krewięńſtwo, -- *cognataq́, domus*: i Dąbrowczykow przodkowie ſą Iáſtrzębczykowie dawni, á *immediatiùs*, ábo bliſzſzy, Pobożánie: z-ktorych wiekopomna sławá rodęm zpływa, ná Dą-

Prov. 17. 6.

browczyki, iáko potomki niewyrodne. wſzák *gloria filiorum, patres eorum*; Synow sławá, ich oycowie.

Roſtkowſcy, ſą potomkowie pierwſzego Dąbrowczyká.

To pewna, że od owego mężnego, á oraz pobożnego káwálerá, ktory przy Dąbrowie, nieprzyiacielowi ſzyki pomylił, przebiiáiąc ſię przez nie, idzie dom PP. Roſtkowſkich: á ſnáć *immediatiùs*. I mogłoby ſię mowić, że ow nie wątpliwy Koſtkow przodek Przybysław z-Roſtkowá Mázowiecki Woiewodá, był nie dáleki potomek, ále wnuk, abo práwnuk iego.

Siedliſko ich pierwſze, Roſtkow w-Mázowſzu, w-Ciechánowſkim powiecie, pod Praśniſzęm. z-tego Roſtkowá naprzod ſię piſali i

Ich gniazdo.

zwáli Roſtkowſkimi. Nie rychło potym Koſtkámi ich zwáć poczęto: i do Prus iedęn ſię z-nich przeniosł: á tám oſiadſzy, z-Sztembergu ſię piſáć záczął, z-ſwoią potomnośćią; ácz zoſtawał Roſtkow w-poſeſyey domu tego, áż do roku *circiter* 1600.

Biel. f. 173.

Co do nowey tey nomenklácyey, ábo názwiſká, Ioachim Bielſki rozu-

* Quidquid ſit de Romanis ethnicis: apud quos crucis formæ diverſæ, in ſignis militaribus. Vide I. Boſ. de tri. cru.

rozumie, że Prusacy, gdy, iákom mowił, ieden z-Rostkowskich w-ich kráiách osiadł, Kostką ktoregoś z-nich názwáli. Ale zda mi się bydź ku prawdzie bárziey, com w-mánuskrypcie historyey Pruskiey czytał, że w-Mázowszu ieszcze to przezwisko nábyte. Bo gdy iednęmu z-tych Rostkowskich, ná práwym policzku, kostká wyrosłá, sąsiedźi Mázurowie Kostką go przezwáli. á z-tąd od iednego, ná potomstwo, choć tego známięnia nie mieli, iáko sukcessya, po oycu, bez wątpięnia, mężu powagi i godnośći wielkiey, dostáło się názwisko. Tákie *ex fortuitis* przezwiská łátwo i w-innych zacnych domách wyczytáć. Ták i Cyceronow familia, (z-ktorey ow godny respublikánt i mowcá Rzymski M. Tuliusz Cycero) z-podobney okázyey to názwánie wzięłá: że ná nosie iednęmu z-nich wyrosłá krostká iákaś, ná ksztáłt cieciorki ábo tátárki: ktora Łácinnikom *cicer*. Ták i w-Litwie ieden z-Dąbrowczykow Zgierski, i potomność iego Kiszkámi názwáni, z-okázyey słowá iednego. A u nas też, iáko pisze *Cromerus*, *olim - undelibet sumpta, aut indita nomina ad longam posteritatem transmittebantur*. Coby łácno exemplifikowáć *originibus* wielkich i stárożytnych domow. Zostáło iednák, i po tym nowym, stáre Rostkowskich názwisko, przy innych, ktorzy z-Rostkowá, ácz nie od onego pierwszego Kostki, rodzęnięm wyszli.

Zkad Kostkámi názwáni. Hist. Pol. Prut. mihi f. 76.

B. Merula in Ovid. 1. de Pont.

Papr. Gniazd. sub Dabr.

l. 1. Pol.

WIEK II. FAMILIEY,

od R. P. 1201, do R. 1300.

W-Tym wieku, dwoch tylko z-przodkow domu Iáśnie Wielmożnych Kostkow, potomnośći wypisuie historya. ácz i przed nimi, i po nich, ták rozumięm, miáłá tá familia w-te czásy ludzi godnych. tylko że ich máło piszące stárożytnośći Polskiey piorá zámilczáły á ták

- - *tristibus omnium*
incumbunt tumulis nigra silentia, &
altæ oblivio gloriæ.

Sarbiev. L. 2. od. 4.

Z-tych dwoch pierwszy

PRZYBYSŁAW z-ROSTKOWA, Woiéwodá Mázowiécki.

TEn wielki Senator, ktorego i sámo imię chwalebne, bo od przybytu sławy, kwitnął koło R. 1246. ktorego czásu, kiedy w-Mázowsze zápádli nieprzyiaćielsko Iádźwingowie, zebrał tęn Przybysław okoliczną szláchtę sąsiádow, co náprędce bydź mogło, i swoie też iunaki. á lubo w-máley liczbie, iáko to *avida est periculi virtus*, wiedząc iednák *Deum fortioribus adesse*, puścił się zá nieprzyiacielęm gráſuiącym, i pod Prząśniszęm dopadszy, mężnie ná nich uderzył, i zwycięzył szczęśliwym boięm. O tych

Sen. de prov. c. 4.
Tac. 4. Hist.

Iadźwingowie co z Iud.?

O tych Iádźwingách náſzy dźieiopiśi zwyczáynie trzymáią, (*a*) że byli owi Greckim, i Łácińſkim hiſtorykom wiádomi Iázyges. ácz Ian Łaſki *in indiculo Poloniæ Principum, præfixo ſtatutis*, chce bydź Gepidámi. Długoſz, Miechovienſis, poſpolicie ich Iádźwingámi: Stryikowſki, (*b*) Ioáchim Bielſki, (*c*) Koiáłowicz, (*d*) zowią i Iátwiezámi. A ſnáć że ich ták Iátwiezámi, iáko i Iádźwingámi ná tęn czás zwano. Bo ták názywa i Alexánder IV. Papież. w-liście R. P. 1255. dánym (*e*) zowie Ientuezones: i w-innym 1256. (*f*) Ientuoſi: i znowu R. 1257. (*g*) Iacuenganos: pozwaláiąc pomięnionymi liſty, przeciwko nim podnieść krzyż święty, i ogłośić *militiam crucis*. Węgrzy (*h*) Iázámi názywáią: ukrociwſzy, węgierſkim kroięm, imię u Łácinnikow zwyczáyne Iázyges, w-názwiſko Iaz. Siedliſká ich Ptolom. kłádźie (*i*) przy morzu czarnym: Strábo (*k*) zá Tyrágetámi, ábo zá mięſzkáńcámi przy Dnieſtrze. Mięſzkáli i w-Pánnoniey, ktora teraz Węgierſka zięmiá, przy Ciſie rzece: gdzie ieſzcze oſtátki ich znáyduią śię, pod imięnięm Iázow. (*l*) á tych Węgierſkich poſpolićie ſtárzy piſarze názywáią *Iazyges Metanaſtas.* (*m*) Nád to mieli i przy Litwie ſwoie łożyſzczá, w kráiách ktore Podláſzęm teraz zowięmy: gdzie ſtolicá ich Drohiczyn. (*n*) Część też ich ośiádłá byłá ná gránicach Pruſkich, i Mázowieckich, około Słońſká: i tych owo *Pruſſici tractûs populos* zowie Cromer. (*o*) Námięnia o tym i Długoſz pod R. 1264: gdźie piſze, iż koczowiſká ſwoie mieli w-kráiach przyległych Litwie, Mázowſzy, i Ruśi. Ci wſzyſcy, tęnże z-Iázygámi Metánáſtámi, czy inny narod byli, nie śmie twierdźić pomięniony Biſkup Wármińſki. (*p*) Sárnicki (*q*) nie wątpi iedęn bydź rod wſzytkich. Zę ieſzcze ſwego wieku znáydowáli śię około Nowogrodku Litewſkiedo, Ráygrodu, Iſterborku, w Pruſiech, Kurlándyey, Infláncìech, i ku wielkięmu Nowogrodowi, gdzie zwáli śię Igoźwiány, wypſowánym z-Iázygow imięnia názwiſkięm, oczywiſty świádek Stryikowſki (*r*). Około Słonimá tákże bydź mieli ieſzcze zá czáſow Łáſkiego (*ſ*). Coby záś byli zá narod, zwłaſzczá ile do ięzyká ci Iádźwingowie, ábo Iázyges, nie pewna. Tácitus (*t*) Sármátámi zowie, o Wánniuſzu Krolu piſząc: *Ipſi* (*Vannio*) *manus propria pedes, eques è Sarmatis Iazygibus erat.* Ták i Sárnicki. (*u*) A tęn, iż byli Słowiáńſkiego ięzyká, rozumie; z-tey przyczyny, że i ći ktorzy teraz w-Podláſzu, i kráiách Węgierſkich znáyduią śię, Słáwiáńſkim ięzykiem mowią. Ale co do Podláſzan, miał śię reflektowáć, że w-tym kráiu, Iádźwingow Pudyk náſz práwie w-pięń wyćiął, w-R. 1264; ták, że i ſamo imię ich tám wyginęło: á potym nowe do tych ziem oſady pozprowadzáne z Polſki (*w*): á z nimi ięzyk Słáwiáńſki: ktory łátwo u niedobitkow ſtárośiádłych w-zwyczay poſzedł, *& dominatione prævaluit.* Tegoż o Słáwiáńſkiey Iázygow mowie zdánia Sentivanius (*x*): (ktorego roz-

ſądkięm

a Crom: l. 9 Hiſt.
Sarn. l. 6.
I. Biel: f. 112 173. (43.
b Chr: Lit: f.
c f 73.
d Hiſt: Litv: l. 4.
e ap: Vadin: Annal. Min: h. an: n. 16. Raynal: Ann. ec. t. 14. 1255. n. 59.
f ap: Vad. h. an. n. 42.
g ap: Vad: in Reges: t. 2. f 55.
h G. Verner: de admir: Hung: aquis.
i l. 3. c. 5.
k l. 7. mihi fol: 213.
l Vern: l. c.
m Sarn: l. 6. Sentiv: Miſc. d. 2. p 1. f. 126
n Mar: Biel: Kron f. 246. I. Biel: f. 112 Laski l. c.
o l. 4.
p Crom: l. 4. Hiſt.
q l. 3.
r Chr: Lit: f. 206.
ſ Statu: Laſ. l. c.
t Ann: l 12. & Hiſt: l. 3 adde Strab: l. c.
u l. 6.
w Crom: l. 9. Koiał: l. 4. p. 1.
x l. cit.

ſądkiem wſzyſcy Sármáci tym ięzykiem mowili) co i ztąd utwierdza, że Iázyges od Słáwiáńſkiego słowá iázek, ábo iázyg, (nąm Polakom ięzyk) zdádzą ſię názwáni. Długoſz (*y*) i Marcin Bielſki (*z*) twierdzą, że ięzyk ich był podobny Pruſkięmu, i Litewſkięmu. Ale Miechovius piſze, (*aa*) że, wieku ſwego, oſtánki dawnych Iádzwingow znáydowáli ſię miedzy Litwą, iednák rożny od nich, iáko i od Pruſakow, Lotyhálow, ábo Łotwinow ięzyk mieli; ácz w niektorych rzeczách mową z-nimi ſię zgadzáli. Cromerus (*bb*) tákże świadczy, że ći ktorzy po Litwie i Ruśi, zá iego czáſow, ieſzcze ſię záwijáli, rożney byli mowy od Słáwakow i Litwy. Stryikowſki (*cc*) chce ich bydź z-rodu ſtárych Gotow i Cymbrow: ktorzy też Sármátowie. Iedyny, ile wiem, Ránzanus (*dd*), niewiedzieć z-iákiego fundámentu, Iázow Węgierſkich Niemcami czyni. W tey rożnicy opiniy, to podobnieyſza, że ći Iádźwingowie, byli ſtárzy Sármáći, i ſtárego też ięzyká Sármáckiego używáli: ále podobno nie Słáwiáńſkiego, áni Litewſkiego, i Pruſkiego. Pruſacy i Litwá, w tych kráiách przychodniowie, (*ee*) iáko poſpolićie autorowie poważni przyznawáią. Co ſtrony Słáwakow, ácz i ći Sármáći, á ſnáć w-tych Sármácyey mieyſcach, ktore i teraz trzymáią, i zdawná trzymáli, *aborigines*, ábo pierwoſiedli mieſzkáńcy; (*ff*) nie zda ſię przećię *neceſſaria ſequela*, áby w-tak obſzerney świátá częśći, iáka ieſt Sármácya, *totius Europæ vaſtiſſima*, (*gg*) wſzyſcy byli *unius labij*. Słáwiáńſki iednák narod, nád inne w kráie poſiadłe i siły możnieyſzy, przemagał. Ktory lubo ſnác ſzerząc ſię, inne tákże ſtárodawne Sármáckie narody, większą potęgą ſwoią, przytłumił, i wielu w-ſwoy ięzyk i obyczáie przeformował; (co podobno ſię może i o Węgierſkich Iázách mowić) ná niektorych iednák mieyſcách, długo ſię i ſwoy ięzyk utrzymáli.

To nie wątpliwa, że ci Iádźwingowie, *acerrimi atq; bellicoſiſſimi fuiſſe memorantur*, iáko mowi Cromerus, lud bárzo waleczny: *& pari ad moriendum juxtà ac vincendum pertinaciâ*, choć w-nierowney potędze, plácu nie uſtąpili, áni ſię obronną ſalwowáć nogą chćieli. To poznáć z-pomięnionego Kromerá, Miechowiuſzá, i Długoſzá. Co też námięnia i Tacitus, ná przerzeczonym o Wánniuſzu mieyſcu; kiedy piſze, że ácz dáleko z-licznieyſzym nieprzyiaćielęm, *obſidionis impatientes, - - neceſſitatem pugnæ attulêre*. Otoli przećię narod ták bitny, przewagą ſwoią przełąmał tęn Przybysław z-Roſtkową; tym chwalebnieyſzy zwyciężcá, że nie nikczęmnego nieprzyiaciela: boć to nie máło *victoriæ gloriam minuit ignavus hoſtis*. A zá tę przysługę Konrad I. Kśiążę Mázowiecki, nádał mu i potomſtwu iego, do pewnych lat, Práśniſz miáſteczko z-włośćiámi przyległymi, zwykłą pánom w-owe czáſy hoynośćią. *Virtutum omnium pretium in ipſis eſt:* cnotá

Marginal notes:
y ſub an: 1264.
z f. 246.
aa l. 2. c. 14
bb l. 4. in Caſim. l. edit. poſter.
cc Chron: f. 204.
dd Epit. rerum Hung: ind: 1.
ee Crom. Hi. Pol: l. 1. c. 12 & in Bol: Chrobr: Er. Stel: Borus. ant. lib. 1. Stryjk: Chr. Lit. Koiał. Hiſt Lit: p. 1. l. 1.
ff Vide Crom. l. cit.
gg Cluv. l. 4. c. 21.
l. 4. Hiſt. Pol: & 9.
Dlugoſ. ſub 1264. Miech: l. 2. Chr: c. 14. & l. 4. c. 44. Tac. 12. ann.
Papr: Herb: ſub Dabrowa.
I Biel: Kron. f. 173.
Sen: Ep: 81.

I Kochan: Pieśn: l. 2. od. 12.

ſama nagroda i płaca ieſt ſobie,
i krom nábytych przypraw, świetna w-ſwey ozdobie,

przećięż nie *infenſi virtutibus Principes*, ták rozumieli, że do nich należáło záwdzięczáć odważne czyny káwálerſkie. á to *publico bono.* iáko bowięm, gdzie nie ma powinnego reſpektu,

Hor: Car. l 4. od 9.

paulum ſepultæ diſtat inertiæ
celata virtus:

Kochan: Muza.

dzielność milczána
ledwie nie tož ieſt, co i gnuſność pokopána;

ták *nutriunt præmiorũ exempla virtutes*: gdzie cnotá, i odwagá w-należytey wadze, tám w-iednym upremiowána, wielu ánimuſze do podobnych dzieł záchęca. * Więc iáko inne, ták naprzod rycerſkie przysługi, nie tylko chwalebnymi pápierámi sławili, (bo to i chudy Poetá potráfi: iáko owo obiecuie:

Hor: l. 4. od. 9. Carm.

- non ego te meis
chartis inornatum ſileri,
totve tuos patiar labores)

ále, co właśnie páńſka, i obſzernymi włośćiími udarzáli. o czym pełno u náſzych hiſtorykow. A toć zwyczáyna i dawney Rzymſkiey polityey: gdzie poſpolicie wysłużonęmu rycerſtwu nádawano role: *ne Mars frigeſceret ſine Cerere.* łátwo to wyrozumieć z-

Tac. Ann. 1.

Tácytá. Ieſt o tey dárowiżnie Práśniſzá, liſt Konráda Kſiążęciá,

Papr. l. cit.

u Páprockiego: w-ktorym mu dáię pochwałę, że był *ſtrenuus bellator*: przeważny Walecznik.

Auctor vitæ Annæ Aloyſ. Ducis in O-ſtrog: & alij.

Nowſzy niektorzy twierdzą, iákoby tęn Przybysław, był pierwſzym herbu Dąbrowy autorem: i że będąc dworzáninęm u Konrádá Kſiążęciá Mázowieckiego, pomięnioną nábył go przysługą. Nie kontrádykuię tęmu, że, młodſzym będąc, ná dworze Konrádá zoſtawał; ále to śię zda mniey ku prawdzie, że on pierwſzy, ſwoy herb oyczyſty, w-tęn nowy, ktory zowięmy Dąbrową, przemięnił, po wiktoryey pod-Práśniſkiey. Bo naprzod tęn herb, Dąbrową zdawná śię zowie, od dąbrowy, (pod ktorą byłá potrzebá wzwyż opiſana, gdzie odwagę autor herbu tego czynił znákomitą) nie Práśniſzęm. *aliàs* kiedy od mieyſc máią ſwe názwiſká te kleynoty rycerſkie, maią od mieyſc, przy ktorych iáką śię odważną wsławili, ich autorowie, ákcyą: iákie ſą Drzewicá, Doliwá, Szreniáwá, Przoſná: i świeżſze, Połotá, Pſkowczyk, &c. Nád to, czáſu tegoż, bo w-R. 1247, Bogutę z-Roſtkowá, tegoż domu káwalerá, iáko *virtute*, á ſnać i *ætate parem* Przybysłáwowi, kłádzie Pápr: ktory też że dawnieyſzy, pierwſzą w-tym ma powagę. Pewnieyſza tedy, że nie dopiero koło R. 1246. nábyty kleynot tęn herbowny, áni w-tey okázyey Práśniſkiey: ále dobrze przedtym, w-inney; iákom wzwyż piſał.

BOGV-

* Præmia bonorum bonos faciunt. Plin: Pan: Tra.

DZielny mąż i fortunny. Zá iego hetmáńſtwęm, Kázimierz Kſiążę Mázowiecki, i Kuiáwſki, ſyn pomięnionego, iuż ná tęn czás zmárłego, Konrádá, Łęczycę, Spicimierz, Sieradz, Rozprzą, zamki i miáſtá opánował, nieſpodziáną inkurſyą, nagłością, i ſzczegulną prędkością. † Wodz ſnáć nic *cunctator*, ále owego ſęntymęntu: *celeritate bella confici, tardando extrahi*. Więc też w-nim *multum celeritas fecit*, iáko w innych *multum abſtulit mora*. chwalebna ſkwápnosc káwálerſka, i zá nią idąca fortuna: tylko że to były *nunquam non funeſta arma civilia*, ktorymi brát młodſzy, z działu oycowſkiego nie kontęnt, pod brátęm fortece te ugániał. ácz podobno muſiał w-te domowe miedzy bráćią zamięſzki wchodzić Bogutá. bo ſnáć *libertate ſub Principibus adſtrictâ*, ową ſię w-tęn wiek Soloná regułą rządzono: *qui in caſu civilis diſcordiæ, non alterutrâ parte ſeſe adjunxerit, ſed ſolitarius ſeparatusq; à communi malo civitatis ſeceſſerit, is domo, patriâ fortunisq; omnibus careto, exul, extorrisq; eſto*. w-roku 1247 to ſię działo, iáko chce Páprocki. wſpomina i Długoſz pod tymże rokięm, i Cromerus, o tych zamkách od Kázimierzá ubieżánych: wyiąwſzy Łęczycę; o ktorey wzmianki nie czynią. bo też tá z-działu oycowſkiego, iuż byłá w-dzierżáwie Kázimierzá Kſiążęciá. Nie czytąm o innym dygnitárſtwie tego káwálerá. átoli, (lubo więm, że iáko słońce w-obłokách, ták i cnotá káżda w-prywatnym, *non eſt minor*, ácz *minùs fulget*) rozumięm przy buláwie był iáki inny urząd. bo w-támte wieki poſpolićie, *quantò quis ſervitio* (zwłaſzczá *bellico*) *promptior, opibus & honoribus extollebantur*. Liſt pewny Konrádá Kſiążęciá w-R. 1242, kłádzie *inter teſtes præſentes*, Boguſzę Woiewodę Łęczyckiego. i tá źięmiá byłá w-dziale Konrádá. niewięmże czy nie tęn to Bogutá z-Roſtkowá. zwłaſzczá, że Łęczyckie páńſtwo, Kázimierz pomięniony iuż miał ná tęn czás, w ſwoiey z działu poſeſyey.

Papr. l. cit.
Sen. l. 2. de ben. c. 6.
Au. Gell. noct. Attic. l. 2. c. 12.
Dlugos. ſub an. 1247. Crom. l. 8. Hiſt. Pol.
Sen. ep. 92.
Tac. l. 1. Annal.
ap. Szczygiel. Tinec. l. 2. f. 152.

WIEK III.
od R.P. 1301. do R. 1400.

NIe wątpliwa rzecz, że i to nie *ſterile virorum & virtutum ſeculum* było, w-domu Roſtkowſkim: átoli nie piśmięnny i tęn wiek, nic o nich do wiádomośći nie podawa. Stárzy Polacy *devota Marti pectora*, bárziey ſię ná tęn czás żelázęm niż pioręm báwili: á zátym

ſkape pápiery
dzieiow Polskich ná on czás, zacne bohátery,
prze niepámięć, y grubych nie polor dowcipow,
milczęniem gdzieś przyſuly.

Sam. Tward. Paſ. Leſzczyn

† Idà demum credens fore ipſius, quod celeritate præripere potuiſſet. Curt: l. 4.

Hor. Car. 4. od. 9.

Ták iáko: *Vixêre fortes ante Agamemnona*
multi; sed omnes illacrymabiles
urgentur, ignotiq; longâ
nocte, carent quia vate sacro.

Sen. Sen. ep. 21. Ibidem. Tac. in vitâ Agric.

Atoćby miáło możnieyszym, zwłaszczá ktorzy *laborant in nomen*, ábo przysłużyć się potomnośći prágną, wyperswádowáć, áby *decora ingenia*, ktore *ad prodendam virtutis memoriam* prácowáć mogą, záchęcáli *subsidijs. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exserent: & in idem quandoq; silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt.* á nie tylko siebie sámych, ále i tych, ktorych dziełá piorem swym głoszą, od niepámięći unieść mogą. Ztądći owo i Filozof Lucyliuszowi z swych skryptow wiekopomność obiecuie: *Habebo apud posteros gratiam: possum mecum duratura nomina educere.* Ztąd i Historyk swemu Agrykoli: *Multos veterum velut inglorios & ignobiles oblivio obruet: Agricola posteritati narratus, & traditus, superstes erit.* Druga przyczyná, czemu w-ten wiek nic o Rostkowskich nie czytamy, że dzieiopiśi Polscy, o Mázowieckim Kśięstwie, iáko o páństwie w-on czás udzielnym, i osobnym, właśnie iák o obcych, máło co pisali. poniewaź do obrad i spraw innych publicznych, nie wchodzili Mázowszánie z-innymi Polakámi, ále osobną swoię rádę, osobną Rzeczpospolitą, pod swymi kśiążęty mieli. á záś ieżeli też co Mázowieccy uczeńszy ludzie nánotowáli, w-ustáwicznych zabiegách nieprzyiaciel-skich, i pożarách, od Prusow, Litwy, Iádźwingow, poginęły ich pismá.

Dlugoss. apud Paproc. o. herb. l. c.

A lubo nic w-szczegulnośći nie mamy w-ten wiek o pánách ná Rostkowie, potomkách pochwalonego Przybysławá, i Boguty, możemy iednák wyrozumieć, z tego, co o wszystkich Dąbrowczykách *genericè* obserwował Ian Długosz, Nominat Lwowski, iákie ich były obyczáie, iák chwalebne dziełá, ták pod ten wiek, iáko i w-inne nástępuiące. Ten tedy familią Wieniáwczyk, zdániem Prawdzic, iáko bez inwidyey, ták bez dysymulácyey historyk, dáie o Dąbrowczykách, (miedzy ktorymi, bez wątpienia, znákomitszy stárożytnośćią i splędorem Rostkowscy pánowie) tę pámiętną censurę, że byli *simplices, sed audaces*: ludzie prośći, ále odważni. Wielkie obiedwie cnoty, i domowi temu, o ktorym tu rzecz, wrodzone. Więc nie záwádzi ie z-przydadkiem uważyć; áby, kiedy nam zacnych ludzi imioná wiek ten niepámiętny zátráćił, przymioty przećię chwalebne, ták im, iáko i cáłemu domowi pospolite, w-oczách stáwił.

Qualitates I. W. ROSTKOWSKICH KOSTKOW.

A naprzod:

Prosto-

PIerwſza z nich *ſimplicitas*, ábo proſtotá Chrześciáńſka: ktorą też Łácinnicy *candorem*, *rectitudinem*, á czáſęm *integritatem morum* nazywáią. idzie ná kontr z przewrotnością umysłu, i nieſzczerością zdrádną: nie nową wieku náſzęmu: iáko śmiele exprobruie Lipſius: *Non ignota huic ſæculo mala: nihil ſincerum, nihil ſimplex.* zowięmy to cáły tymi Máchiáwelizmęm. gdzie pierwſza ſztuká, obłudá, *duplicitas cordis*, rożne kſztałty, poſtáci, wedle czáſu, nie wedle prawdy: gdzie ſymulácyą dziwną, *- concolor vero dolus*, ułożone i zmyślone céry, ákomodowáne ſenſa, rády, áfekty, áſpekty. á práwie iáko w-Chámeleonách wiátroſytych, *- color omnis.* iedyny nie będzie wſtydliwy rumięniec: to ieſt, iáko Poetá zowie: Lipſ. ded. Taciti. Sarb: Lyr. 4. od: 36.

- purpureo ſuffuſus ſanguine candor. * Stat: l. 2. Syl.

A tęn kándor, ábo ſzczerość wſzelákiey nieprzyiázną fallácyey, zámyka w-ſobie pomięniona proſtotá. ktora zmyślić, oſzukáć, zdrádne dołki ná cudzą ruinę kopáć, niechęci udátną przyiáźni ofertą ukrywáć, i innych podobnych ſztuk nie umie: Bogięm, prawdą, cnotą, nárabia, á ową ſię ewánieliczną regułą rządzi: *eſt, eſt: non, non*: iéſt, iéſt: nié, nié. Mat: 5. 37.

Tę cnotę nie tylko piſmo ś. *pro principali* kłádzie w dziwnym owym pácyencie ſobie ś: *erat vir ille ſimplex, & rectus*: był mąż proſty i ſzczery; ále też i polityká rozumna liczyć ią muśi práwie miedzy kárdynálne życia zpołecznego, o dopieroż Chrześciáńſko-politycznego cnoty. boć prawdziwie Chryzolog: *ſimplicitas civem bonum facit*: proſtotá dobrego oyczyzny ſyná czyni. iakoż poſpolicie, gdzie proſte, ábo ſzczere nátury, tám *doloſæ artes*, wykrętne rády, nie tylko ſąśiádowi, ále i publice ſzkodliwe, á czaſęm *in gratiam* ſwoiey, lub cudzey prywaty, i *everſionem ſtatûs* przed ſię biorące, nie zachodzą: tám życzliwość ku oyczyźnie ſerdeczna, ku przyiacielowi chętliwość ſtáteczna. A od wykrętarzá wártogłowego, kto zdrową dobru poſpolitęmu rádę, i dzielną pomoc? kto ſzczera i poufałą ſobie przyiaźń, *ſine metu*, obiecowáć może? wiedząc; że *verſuta ingenia* poſpolicie *turbida*: i tylko *tamdiu quieta, dum occaſio turbandis rebus deficit*: á tá *deeſſe diu non poteſt - improbitati*. Chodzi zwyczáynie proſtotá z-wſzeláką cnotliwością. Ztąd owo Chryzoſtom, o ſtánie przed grzechęm, pierwſzych świátá rodzicow, nápiſał: *ubi ſimplicitas regnabat, malitia ibi locum non habebat*: gdzie pánowałá proſtotá, tám niecnotá mieyſcá nie miáłá. Iob 1. 1. Serm: 166. Strad: bel: Belg: l. 7. Chryſoſt: homil. de Adam & Eva. t. 1.

Oſobliwiey wrodzona nieiáko bydź ma wſpániáłym umysłom, i mężnym, ſzczerość od obłudności zdrádliwey dáleka. *Nec enim* (zdánięm filozofa) *quidquam minus convenit, quàm ſubdola iſta calli-* Sen: ep: 45.

E *ditas*

* Recipit tamen Chamæleon album colorem; etſi rubrum flavumq; reſpuat. Radivil: Peregrin.

, *ditas animis conantibus magna.* Nic nie iest nieprzystoynieyszego, iáko tá sztuczność zdrádna, umysłom co wielkiego zámierzáiącym, to iest wspániáłym. A iáko Chrześciáński polityk przydawa: nie tylko nie mężnych, ále áni męskich serc i geniuszow, obłudá. *Constantia enim & candor individuo nexu connectuntur: nec in forti pectore stabulare simulatio solet. mollis hæc animi est, & muliebris ingenij.* Więc iáko miedzy źwierzęty *callidiora, quò imbecilliora*, te sztucznieysze ná zdrádę, ktore nie mężne, ták i w ludzkich náturách, obłudną nieszczerością, frántowskimi sztukámi tylko się podłe fantázye báwią, i ktore cnotą wybić się *ex humili* nie mogą: iáko *è contra* wspániáłe i grzeczne, kándor w okázyách káżdych obieráią. *Generositas -- indignas arbitratur viro forti fraudes: & dolis se tegere -- ignavissimi pectoris esse putat.* A ponieważ do wspániáłych umysłow kándor *connaturaliter* należy, tocby káżdęmu szláchcicowi Polskięmu miał bydź *proprijssimè* przyzwoity. Bo też, (ácz *decet magnanimitas quemlibet mortalem*) tá wspániáłość szláchcicowi Polskięmu własna ma bydź, á iákoby *congenitum bonum.* Dla tegoć owo nász Poetá:

primoq; vagitu, Polonis
esse licet generosiores.

C. Scriban: Politico Christianus l. 1. c. 1.

Idem l. 1. Polit. c. 3.

Sen: de Clem c 5.

Ines Lyr: od. 66.

I nie tylko Ossoliński w mowie do Vrbáná VIII. Papieżá o Polskiey szláchcie twierdził, że ácz *humiles domos - habitant, sed excelsos animos fovent*; ále i cudzoziemski polityk *ingenuè* wyznał, że Polska *nobilitas generosa, atq; magnifica.* A snáć dla tey umysłow wspániáłości, stárożytny szláchecki w Polszcze tytuł: *Generosus*: to iest, wspániále urodzony, wrodzenie wspániáły. † Więc iáko wspániáłość sercá, ták i *simplitas magnanimitatis comes*, kándor, szczerość ma bydź przyrodna Polskięmu szláchcicowi.

Geor. Horn. Orb. Pol: p. 4. f. 531.

A tęć cnotę stáro-świętym przodkom nászym Polakom zwyczáynie przyznawáli i sámi cudzoziemcy. z ktorych ow sławny Łáciną Niderlándczyk, dáley niż przed lat pułtoráset, do Polaká zacnego pisząc, te *formalia* kłádzie: *Cognovi plurimùm priscæ integritatis apud vestram gentem residere; ut Astræa fugiens è terris, istic ultima pressisse vestigia videri possit.* Po nim Fráncuski Poetá *Ioannes Auratus* ieszcze iáśniey.

-- Heroum veterum stirps vera Poloni,
ingens corporibus, sed longè ingentior armis
atq; animis: gens flava comas, & candida vultu,
pectora candidior tamen, & magis inscia labis.

Eras. Roter. præf. in Liv. ad Szydłoviec.

Aur: carm: Prosp: ad Polonos legatos 1573.

Czego i nász historik nie tái, o swych czásach pisząc: *ingenia Polonorũ sunt aperta, & candida: & falli magis quàm fallere apta.* Polskie nátury szczere i proste, wolą stráte iáką cudzym oszukániem ponosić, niż własnym ostáwę wykretney nieszczerości. A co mowi, że Polskie ánimusze prędzey oszukánie ćierpią, niż czynią; tá iest mężnych i wspá-

Crom: l. 1. Pol.

† Quis ergo generosus? ad virtutem bene à naturâ compositus. Sen. ep: 44.

i wſpániáłych ſerc poſpolita kondycya : *Incauta fere generoſitas eſt:*
& quò fortior quisq̃, quò animo celſior, hoc plùs inſidijs patet. Ex ſe e- Scriban. Po-
nim cùm metiatur omnes, candorem ſuum legit in omnibus: nec dolos me- liticoChriſti-
tuit, quibus caret. Toć i po krolewſkim geniuſzu ſwoim obieco- an: l. 1. c. 3.
wał zacny Krol Arágońſki Ferdynánd, impreză, to ieſt ſymboli-
cznym gronoſtáięm, i przy nim napiſęm: *malo mori quàm fœdari.* Petras Symb. l. 1. c. 5.
ábo iáko inni przypiſuią: - - *candorem præfero vitæ.* kándor nád życie ap Ph: Picin-
milſzy. Ma to źwierzątko tákie w kándorze, ábo białośći ſwoiey Mun. ſymb.
upodobánie, że kiedy iámkę iego błotem obmáżą, woli raczey w- , l. 5. c. 36.
niey ginąć, niż kándor ſkorki ſwoiey, wyćiſkáiąc ſię przez obłoco-
ną iámy dziorę, kałęm owym pomázáć. Wſpániáły umysł, godny
fortuny krolewſkiey, (iákoż *magnam fortunam magnus animus de-*
cet) wydał monárchá tęn; obrázęm tákowym pokázuiąc, że kán- Sen: deClem: c. 5.
dor nád wſzytko łubił. Tenże geniuſz, tażż *indoles* przodkow ná-
ſzych: ktorzy nie tylko

- - *fallere neſcij quenquam;*

ále też obieráli *falli magis quàm fallere.* Więc przy tákiey ſtáro- Poloni de ſe apud Sarb: Lyr. 4. od. 38.
Polſkiey ſzczerośći, ábo proſtoćie nád wſzytko milſzey, bywáło, co
Cromerus piſze, że *fraudem facere, promiſſum fallere, pejerare, men-* Crom: l. c.
tiri, probroſum & infame ſemper habitum. Infamis to był, kto nie-
ſzczerośćią, wykrętámi, oſzukánięm nárabiał. kto *futurum ex ma-* ex Strad. d. 1. l. 10.
lis artibus, dedecus præſenti utilitati poſthabebat. A to nie tylko *priva-*
tim, ále i w-publice: nie tylko miedzy ſobą, ále i z-narody po-
ſtronnymi, i nieprzyiáznymi. Prawdziwa domowego polityká re-
flexya: *Majores noſtri adeo ab his artibus abhorruerunt, ut neq̃ in hoſtes* Petrit. Princeps Pol. f.
honeſtas eſſe ducerent. Cùm deciperentur, gaudebant, quòd ipſi non decipie- 84.
bant: imbecillitatẽ virium, ex animi imbecillitate ad fraudem declinantis,
colligentes. Ich to właſny był ſentyment : *dolo circumvenire non eſt* Scriban: Polit: Chriſtian:
viri: vixq̃ adeo dolo dolum pellere. Krotko mowiąc: l. 1. c. 3.

candida noſtri ſecula patres
vidêre, procul fraude remotâ. Sen: Tragæd. Med. ac. 2. chor.

Teraz *moribus corruptis*, kiedy *ſimulare & fallere ſeculum appellatur,*
á ſnáć *quæ fuerant vitia, mores ſunt*, rzadſza iuż podobno *privatim* Sen. ep. 39.
tá cnotá: iáko to *virtutes ijs temporibus non facilè gignuntur, quibus*
non æſtimantur.

Roſtkowſkim Koſtkom zwyczáynie ulubiona záwſze proſtotá,
i ſzczerość. ktorzy będąc wſpániáłych ánimuſzow, *artes ſubdolas*
rozumieli bydź *ignobiles*, nie *generoſas*: zá liſią ſztukę, * nie ſzlá-
checką, nie męzką, wykręty i fràntoſtwá mieli. Bogięm, cnotą,
ſzczerośćią poſtępowáli. A lubo dowcipow pięknych, rozſądku ma-
drego wyſoce *paſſim* bywáli, (co ſię niżey obaczy) przecięż kocháli
proſtotę ſtáro-Polſką. ktora, bez wątpięnia, ſtáć może z-wyśmięni-

E2 tą ma-

* Robur plus de leone mutuatur: ſimulatio & dolus vulpem ſuam redolet, & ignavum pectus, quod virtutis ſuæ diffidentiâ laborat. quare inſidiæ illi doliq; pro virtute ſunt. Scriban. Polit. l. 2. c. 1.

tą mądrością i dowcipęm: ták iáko zdániem Pliniuszá: *nihil gravitati simplicitate - detrahitur.* Boć to co innego prostotá, co innego prostáctwo nikczęmne; iákie w-nieukách. Wszák i w-éwánieliey świętey nam przykázuią: *estote prudentes - - & simplices:* bądźcie mądrymi i prostymi. Owszęm iáko rymopis i Teolog nász mowi: - - *candor alti proditor ingenî:* dowcipu wysokiego bywa znákięm kándor: á snać niepewna tám mądrość, ktora nie będzie - - *candore notabilis ipso:* Więc słusznieby o cáłym domu tym mowić:

o felix simplexq́ domus, fraudumq́ malarum
nescia! & hospitibus superis dignissima sedes!

Pliń. in Paneg. Trajani. — Matt. 10. — Sarb. Lyr. 3. od. 29. — Ov. Met. 1. — Stat. l. 3. Sylv.

Tey świętey prostoty wolno czytáć przykłady, w-błogosłáwionego Kásztelánicá Zakrocimskiego, á potym Iezuity, STANISŁAWA KOSTKI żywocie. Ktory choćże był rozsądku nád látá przezornego, rozumu i dowcipu obrotnego, nátury czerstwey, przecięż *simplicitate summâ,* iáko Sacchinus mowi, spráwy wszytkie odpráwował: i tym ie chwalebnieysze czynił.

Sacchin. in vita ejus - P. Skarga.

Odwagá KOSTKOM przyrodna.

CNotá druga tákże własna Rostkowskim Kostkom, że byli *audaces,* nie lękliwego sercá, przy powinney uwadze: bez ktorey śmiáłość, ráczey iest śmiáłkow skora nieuwagá, niż odwagá. I tęn przymiot, iáko wspániáłych serc ludziom zwyczáyny, (bo *magnæ mentes in ardua quæq́ obstinatiùs ruunt,*) ták narodom swobodnym práwie przyrodzony. Wolność odwagę spráwuie, i kocha: niewola boiáźni mátką. Dawna historyká obserwácya: *amitti libertatem pariter & virtutem.* á nawet i ś. Złotomowá Ráwęńskiego wyrokięm: *libertatem probat virtus, metus indicat servitutem. Nam liber ad gloriam,* (to iest do chwalebney odwagi, *servus natus est ad timorē.* † Szczegulniey wolnęmu, miedzy wszytkimi, narodowi Polskięmu wrodzona tá cnotá, odwagá. Ztąd owo Pius II. Papież (przedtym ná Biskupstwo Wármińskie prekonizowány) listęm swym, Tureckiego zamysły tyránná przeciw Chrześciáństwu chcąc ustrászyć, to *inter cætera* kłádzie; że nie z-lękliwymi narody, miánowicie Polakámi, rzecz mieć będzie: *Nos non ita ignarum te credimus nostrarum rerum, quin scias, quanta est Christianæ gentis potentia: quàm valida Hispania, quàm bellicosa Gallia, quàm audax Polonia, &c.* Toć i Muretus Fráncuz wymowny: *homines fortes & animosi: quiq́ non facilè periculis terreantur.* To i nász Długosz: *Polonorum nobilitas gloriæ appetens, - - periculorum & mortis contemptrix.* Osobliwie toż świátu inkulkuie cudzoziemski polityk, pięknymi o Polskiey przewadze owymi słowy: *Poloni - - bello strenui: - - ubi prælium*

Tac in Agric. — Chrysol. ser. 101. — Exstant Literæ ap. Bzov. Ann. 1464. n. 1. — Mur. orat. Vol. 1. or. 14. — Długos. t. 1. l. 1. — Frid. de Marselaer Legat. l. 1. diss. 29.

† Degeneres animos timor arguit. Virg. 4. Æneid.

lium necessitas svadet, pericula non ingrediuntur modò, sed induunt. ita fortunæ sufficiũt vires, vel AUDACIA *pro viribus.* Gdzie bez exágerácyey zda się mowić, że w-suplemęcie i posiłkách, nielicznym Polskim woyskom, sámá często bywáłá odwagá. boby się to mogło pokazáć, w ela, po wszytkie przeszłe wieki, experymentámi woiennymi ludzi nászych: ktorzy ácz w-máłey liczbie, szczęśliwie się przecię ná gromádnego nieprziacielá odważáli, i pokázowáli; że i w-nierowney sile, - - *śmiáłęmu wßędy rowno.* * Tego w-blisko przeszły wiek, *inter plurima exempla*, dokumentęm Klużyńska potrzebá: w-ktorey, krew z-Kostkow wzięta, chwalebną odwagą, oyczyznie dárował zacny młodzian: o ktorym niżey. Tám w-bátáliey nieprzyiacielskiey, było Moskwy do boiu 40 tysięcy, (ácz drudzy 70. kłádą,) Fráncuzow 1000: Szwedow, i Niemcow 6. tysięcy. inni ráchuią kilkánaście tysięcy. á przecię ták wielkie i potężne, z-ták bitnych narodow, woysko Stánisław Zołkiewski, Kánclerz i Hetman W. K. zniosł fortunnie, nie zdrádnym Marsęm, ále wstępnym boięm, piąćią tylko ludzi Polskich tysięcy: á niektorzy mniey ieszcze liczą.

I. Kochan: Pieśn: l. 2. od. 19.

Vide Kobier. Hist Vlad: Princ. f. 267. Vassemb: in Vladisl. p. 1. f. 31. Starov: in Pol: descr. Okol. sub Nowina. Piasec. f. 316. &c.

Tá tedy odwagá

virtus honesto læta periculo,

ácz wszystkięmu narodowi Polskięmu należyta, osobliwie ią przecię wypátrzył Longin, (ták się sám w historyey zowie, Łacińskim terminęm) ábo Długosz, w-Dąbrowczykách. Snáć, że nie tylko zwykli *nihil ob formidinem recusare*, ále też, że w-tey mierze prym trzymáli. Wrodzona i tá cnotá Rostkowskim Kostkom. Miał tęn dom, - - *Marte togâq; - - præcipuos;* ták tych ktorzy w-ságu káwálerskim, piersiámi swymi, oyczyznę zásłaniáli, iáko i tych, ktorzy *per togata obsequia* głową, Rzeczypospolitey, i kościołowi Bożęmu chętliwie służyli. Więc iáko w-woynie walecznych wodzow, ták i w-pokoiu, gdzie szło o Bogá, kościoł, oyczyznę, rádą, powagą, dziełęm, odważnych Pákátow nieustrászone serce obaczęmy i niżey.

Tac. in Agr.

Ovid. Met. 15.

Rostropność i státék.

OProcz tych dwoch, ktore Długosz wypisał, ználázłyby się łátwo i inne pospolite tęmu domowi *qualitates*, ábo włásności: zwłaszczá rostropność przezorna, tákże státeczność w-obyczáiách znákomita: obá przymioty práwie dziedziczne, nie tylko męskiey, ále i słábszey kondycyey niewieściey. Bo dosyć ná oko pokazáły Kostczánki, że ná nie przymowki nie pádáią owe:

- - *nulla diu fœmina pondus habet:*
- - *tę niestáłość białegłowy máia,*
że się iáko wiátr letni odmięniáią.

Kochan. Pieśn. l. 1. od. 15.

F　　　i druga

* Profanos qui domitat metus,
cùm stat unus, castra sibi facit. Sarb. Lyr. 4. od. 3.

i druga ufundowána ná zdániu polityká, zowiącego: *consilium muliebre deterius*: tákże poety:

Tac. Ann. 15.

ut corpus, teneris sic mens infirma puellis:

Ovid: Heroid: ep: 18.

iákoby w-słábey płći słaba rádá byłá, i rozum. Niezmienny ståtek, rostropność prawie mężystą obaczęmy w-nich potym.

Pobożność KOSTKOM wrodzona.

MYm iednák zdániem, naysłuszniey przyznáć trzebá tęmu PP. Kostkow domowi, pobożność ku Bogu: á ieszcze zá pierwszą pochwałę: bo też w-pierwszym respekćie, nád wszytko, miáną. Tę rodem práwie wzięli, od swego przodká, ták cnotą, iáko i káwálerskim hásłem Pobożániná: to iest, nie tylko Chrześciáńskim imięniem, i dawnym swoim kleynotem herbownym, Poboże (snáć od pobożności pierwszego autorá) názwánym, ále i rzeczą sámą pobożnego rycerzá. Abowięm w-owey okázyey iuż wyżey opisaney, nie mogąc znieść obelgi Boskiey od pohańcow, Bogá nászego, i wiáry iego honorowi uwłoczących, sam ieden (pospolićie -- *ardua raros ausa vocant*) ná gromádnego nieprzyiaciela uderzył. W-czym pokazał, że milsza mu byłá cześć Boska, niż włásne zdrowie: że raczey nie żyć, niż bezbożne urągánia słucháć obierał. Tákieyći wiek ow był ku wierze ś. żárliwości, że w-iey obronie, i zá Boga umieráć, káżdego práwie szláchćicá Polskiego profesya byłá. I ná to owo, ieszcze w-tęn sam czás, przy mszy ś., kiedy ewánielią czytáno, kordá szláchcic káżdy wpuł dobywał; *ostendendo se paratum evangelium tueri, & pro eo mori*: oświadczáiąc że gotow był ewánieliey, to iest wiáry ś. do gárdłá bronić, i zá nię umieráć: iáko kędyś Miechovius. Zgołá, -- *quantum ferro, tantum pietate potentes*, iák waleczną bronią, ták i pobożnośćią Chrześciáńską dzielni byli przodkowie nászy. Tę tedy ku Bogu i wierze iego zbożność, rodzęniem, że ták rzekę, i sukcesyą oyczystą zlał pomięniony bohátyr ná swoie potomstwo, Dąbrowczyki. miedzy ktorymi nie tylko przednieyszy, ále snáć i nayblizszy oycowskiey cnoty dziedzicowie Pánowie Rostkowscy Kostkowie.

Papr: in Strom.

Sarb: Lyr. 2. od. 4.

Miech. Chr. l. 3. c. 1. Crom: l. 3.

Proper. l. 3. eleg. 21.

Zámyka w-sobie pobożność, wiáry nieobłędney státeczne dotrzymánie, ábo nieodmienną práwowierność, i powinną o nię zelozyą: tákże *cultum divinum*, ábo cześć Boską w-należytych obrzadkách, sprawách, obyczáiách, i postępkách wiáry godnych.

Tac. 2. Ann.

Práwowierność Kostkow.

Co do wiáry ś. Kátolickiey, tá byłá *gentile domûs bonum*, (że słowy historyká rzekę) dziedziczną cnotą PP. Kostkow. Dotrzymáli iey i w-owe czásy opłákáne, kiedy się szerzyły herezye przećiwne Chrześciáńskiey pobożności. Mowię przećiwne pobożności; że pospolicie kácerstwo niepobożności mátką. Co łátwo pokazáć

indu-

indukcyą, przez sprosne życie i śmierci samychże kacermistrzow: ktorzy *aliàs*, iáko náuczyciele nowey wiáry, (ponieważ ią lepszą kłámliwie mięnili) nád innych cnotliwszymi bydź mieli. Więc i w-tęn sąm czás, kiedy sekty wiárołomne przedárły się w-to krolestwo Polskie, i zacne familie, niektore práwie cáłe, przewrotnością swoią záráziły; tęn przecię dom wszystek się brzydził wiárkámi tymi przychodnimi. A iáko w-Mázowieckich kráiách *aborigines*, iáko urodzęnięm szlácheckim Polacy, wiáry się Polskiey, ábo Kátolickiey, státecznie trzymáli. Rzekłęm iáko *aborigines* w-Mázowszu, stali przy Kátolickiey religiey stárodawney. bo *Mazovij tenaciores antiquæ religionis & pietatis, à profanis novationibus ferme abhorrent:* zdawná mieli tę pochwałę Mázowszánie, iż stárey wiáry i pobożnośći dotrzymuiąc, sprosne heretyckie nowizny nienáwidzieli, i odrzucáli. Przydałęm, że iáko Polacy, wiáry też Polskiey dochowáli. *hoc enim nomine ad gloriam gentis religionem Catholicam appellant:* bo zdawná nászy, zwłaszczá w-Mázowszu, pytáni iákieyby wiary byli; odpowiádáli, wiáry Polskiey, rozumieiąc Kátolicką: iáko obserwował Włoch iedęn. Więc nigdy żadęn z-Kostkow nie zheretyczał, áni się tych cudzoziemskich wierzyszcz chwytał. o czym godny historyk: *erroribus per Poloniam tam latè vulgatis, nunquam Kostkarum generositas hæreticâ labe maculata fertur:* kiedy błędne náuki po Polszcze się szeroko krzewiły, wspániałe Kostkow geniusze tym kálęm herezyi nigdy się zmázáć nie dáły. Co też sobie zá osobliwą miáłá ozdobę, (iákoż słusznie) i świętą chelpą z-tego się cieszyłá, owá łáśnie Oświecona, nie tylko Kśiążęcymi tytułámi, ále i wielkich cnot splendorámi heroiná, Anná Kostczánká Kśiężna Ostrogska, ná Tarnowie Hrábina, Woiewodzina Wołyńska, &c. że byłá i z-oycowskiey Kostkow, i z-mácierzyńskiey wielkich Odrowążow, (iuż zeszłych) familiey; z-ktorych żadęn nie był, heretyckimi błędámi uwikłány, wyrodkięm od práwowiernych swych przodkow: ále káżdy, ná łonie mátki kośćiołá Kátolickiego, umierał: i powziętą od nich *nobilitatem pietatis*, (iáko zowie ś. Ambroży) pobożnośći szláchetność do grobu z-sobą wnośił. Więc, choćby innych nie było, Kostkom iuż zeszłym -- *erunt vera trophæa, fides.*

Crom. l. 1. Pol.

Ioan. Argentus in Epist: ad Sigism. III.

Fran. Sacchi in vitâ B. Stanislai: & P. Młodzian. conc. de eodem.

Alb: Czarnoc: conc: in ejus fun.

Ambr. l. 1. in Luc.

Proper. l. 3. eleg. 8.

A toć sobie nád wszytkie inne szczęśliwośći mieć kazał, wielki ow urzędęm, powagą, mądrośćią, fortuną, i zwyćięstwy Hetman i Kánclerz Ian Zamoyski, Tomaszowi synowi, potym tákże Pieczętarzowi opisuiąc testámęntęm, w-te słowá: *Religionem Catholicam constantissimè tuearis: hæreses novaq; dogmata, quocunq; nomine etiam obtrudantur, fugias: ac si fortè regni amplissimi civem te læteris, ijsq; majoribus, qui meritis suis aliquam sibi nominis famam reliquerint; tantò magis multò præstantiore parente, ecclesiâ Catholicâ lætandum tibi statuas: quæ non modò tot Regum atq; Principum, sed quod longè præclarius est,*

Testam. Ioan. Zamoscij impress. Moguntiæ 1606.

  us est,

[Ultima hæc verba Zamoſcij ſummâ laude celebrat Iuſt. Lipſ. epiſt: miſc. cen 5. ep. 85. & Laur. Beyerl. in Apophtegm. Chriſt. f. 534.]

us eſt, omnium ſanctorum communis mater eſt: & in cujus gremio mori, felicius eſt, quàm ab initio naſci; cùm non naſci ſatiùs ſit, quàm in hac non mori. Relijey Kátolickiey iák naywiękſzym záwſze bądź obrońcą, od herezyi i nowych náuk, pod iákikolwiek tytułęm wdzieráiących ſię, ſtroń z-dáleká, á ieżeli ſię cieſzyſz, żeś oyczyzny tey obſzerney ſynęm, i żeś z-tákich przodkow zrodzony, ktorzy zaſługámi ſwymi imię ſobie u potomnośći zárobili; tym bárziey zacnieyſzą mátką kośćiołęm Kátolickim maſz ſię záſzczycáć: ktory nie tylko ták wielu Krolow, i Kśiążąt, ále, co więkſza, wſzyſtkich świętych powſzechną ieſt mátką. ná ktorey łonie umieráć, więkſze dáleko ſzczęśćie, ániżeli ſię narodźić. bo też lepiey ſię nie rodźić, ániżeli w-tym (kośćiele) nie umieráć. Tym mądrego Kánclerzá zdánięm, nád owę prerogátywę, ktora ieſt, urodzić ſię w-wolnośći, z-zacnych, i oyczyźnie záſłużonych przodkow, pożądáńſza, urodzić ſię, i umieráć w-wierze, i kośćiele ś. Kátolickim. A tá fortuná wſzyſtkim PP. Koſtkom ſpolna. bo wſzyſcy *nati* z-przodkow Kátolickich, i *denati* w-kośćiele świętym Rzymſkim, ták życięm iáko i śmierćią práwowierni.

[Wiáry obroná.]

Miáłá i to pobożność ich, że relijey powſzechney nie tylko wyznawcámi, przy nabożęńſtwách zwyczáynych, ále i ſtátecznymi záwſze obrońcámi byli: i ták rozumieli, że dla ceremoniey tylko, ábo ná pretekſt prywaty wiárá, kto iey, gdzie tego plác, nie oświadcza ięzykięm, głową, ręką obronną. á co zá tym idzie, doznawáli też, że *Catholicæ religionis patrocinium*, nie tylko *regnorum*, ále i FAMILIARUM *eſt firmamentum*. Niżey ſię to w-ſzczegulnośći pokaże. gdzie i to obaczęmy, iáko *religionis opinio tantùm poteſt, ut quoties illa firmata ſit, omnes virtutes neceſſariò, & optimo jure, ad illam accedere videantur.* Obaczęmy mowię, iáka przy wierze ś. w-tym domu ugruntowáney, byłá pobożność w-ſpráwách innych, i dziełách Chrześćiáńſkich, Pánow Koſtkow Polſkich. Polſkich rzekłęm: bo też byli Koſtkowie w-Czechách znáczni familią, ále od náſzych rożni, ták herbęm, iáko i pobożnośći rodowitey pochwałą. o ktorych hiſtoryk Czeſki obſerwował: *prodijſſe peſſimos, & ſemper in malis partibus fuiſſe*, z-tego domu. Wſpomina o nich i náſz Długoſz, iáko herezyą Czeſką, i w-niey upor Ierzego Podziebrádzkiego Krolá, ſwą przewrotnośćią i śiłámi wzmacniáli. Náſzy - - *nil prius eſſe fide* ſądzili. potym ſkłonność do pobożnośći práwie im rodęm ſzłá; i z tąd, iáko to

[ex Strad: d. 1 l. 1.]

[Phil. Honorius Theſau. ſap. pol. c. 6.]

[Koſtkowie w-Czechách rożni od náſzych.]

[B. Balbin Epit. R. Boh: l. 4. in notis ad c. 9. Dlugoſ. ſub 1468.]

[Proper. l. 4. eleg. 1.]

naturæ ſequitur ſemina quisq; ſuæ, [Id. l. 3. el. 8]

bogoboyności przykłádow nie máło zoſtáwili. Bárzo záś máło mi ſię czytáć przytráfiło o nich, co ſłuſzney nagány godno. Czego nie utáię: tu tylko przypominąm:

- - *vitijs nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,*
qui minimis urgetur. [Hor. Ser. l. 1. ſat. 3.]

A ty-

A tymić ſrzodkámi, odwagą, proſtotą, ábo ſzczerośćią, pobożnośćią wiáry i żyćia Chrześćiáńſkiego, rosł tęn PP. Koſtkow dom, w-honory, doſtátki, i fortuny ziemiáńſkie. * A iáko oni ſwych ákrementow zá fundáment chcieli mieć cnotę ſwoię, ták ich też przez kilká ſet lat, nieprzerwánym biegiem dobrey słáwy i fortuny, to utrzymáło. Predko upada, owſzęm

Czym urosł dom Koſtkow.

-- jacuiſſe gaudet,
quidquid caduco condidit omine
non ſola virtus:
Co ſię cnotá nie wznieci,
zwykle długo nie świeci.

Sarb. Lyr. 4. od. 8.

Sámá cnotá (zámyka ſię w-tym terminie bogoboyność) iáko słáwy dobrey wiekopomność, ták i trwáłość familiom dáie, ná wiele wiekow: ſamá domy ſzláchetne

per titulos memoresq́ faſtos
æternat:

Horat. C. 4. od. 14.

ſamá ieſt ſtáteczney fortuny, ktora *aliàs* nie rádá przydłużey w-iednym mieyſcu gośći, fundámentęm. I dla tegoć ow pomięniony wielce rozſądny Kánclerz Zamoyſki, iuż miánowánęmu ſynowi *ultimis tabulis* inkulkował: *Te, chariſſime fili, non modo hortor, verùm etiam obteſtor, ut Deum & pietatem ante omnia colas: eamq́, non modò potiſſimum, ſed ſolum quaſi bonum, aut aliorum bonorum unicum fundamentum judices:* Ciebie, ſynu miły, nie tylko nápominąm, ále obowiązuię, ábyś náde-wſzyſtko miał w-reſpekćie BOGA, i bogoboyność: á tę nie tylko nayſzczegulnieyſzym, ále iákoby iedynym dobrem, ábo innych, wſzyſtkich dobr iedynym fundámentem bydź ſądził. To wielki Zamoyſki. Iákoż i wedle Apoſtołá: *pietas* - *ad omnia utilis eſt, promiſſionem habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ:* pobożność do wſzyſtkiego, (á zátym i do inkrementu ſtálſzey fortuny) użyteczna, przyobiecáne máiąca ſzczęśliwe życie, ták te doczeſne, iáko i przyſzłe. Náwet i pogáńſtwá mądrego wyrokiem: *omnia proſperè eveniſſe ſequentibus Deos, adverſa ſpernentibus.*

Teſtam. Ioan. Zam.

1. Tim. 4. 8.

Hinc omne principium, huc refer exitum.
Ztad ſzczęście i nieſzczęście: ták o Bogá dbamy,
ták zwykle i fortunę ziemiánie miewamy.

Camillus apud Liv. l. 5. Hiſt. dec. 1.
Hor. l. 3. Car. od. 6.

A luboć to, zwłaſzczá w-te -- *fecunda culpæ ſecula*, nie raz -- *eunt tutis terrarum crimina velis*, do portu chćiwośći ſwych i ámbicyi; áleż przećię *nullam potentiam ſcelere quæſitam - eſſe diuturnam* widzięmy. Sliſka názbyt ſubſyſtęncya wielmożnośći cnotą nie nábytey, áni wſpártey: czego podobnoby, i z-náſzey pámięći, przykład mogł bydź nie iedęn. Cnotá, pobożność uſzczęśćia, krzewi, i utrzymawa domy, ná długie wieki, *in flore* fortun i Bozkiego błogosłáwięńſtwá. Takci iuż zchwalony Zamoyſki do ſyná ſwego: *virtute non modò*

Id ib.
Stat. l. 1. Achil.
Curt. l. 11.

Zamoſc. teſtam.

G

* Sunt & opes nobis, ſunt & ſine crimine mores. Ovid. Her. ep. 19.

 modò parari ea, quæ præclarissima ab hominibus judicantur, verùm etiam vel ab ipsis parta, vel à parentibus relicta, quibus artibus parta, ijsdem conservari maximè, statuito: Że cnotá, nie tylko nábywa te ozdoby, ktore sobie ludzie máią zá nayprzednieysze, ále że też, tymiż śrzodkámi, ktorymi nábyte, są im od rodzicow zostáwione, bywáią dochowáne od nástępcow, miey zá pewne.

WIEK IV.

DOMV ROSTKOWSKICH KOSTKOW: od R. P. 1401. do R. 1500.

I Tęn wiek w-pierwsze kilkádziesiąt lat zápámiętáły, niebacznie godne pámięci Rostkowskich imioná i dzieła pogrzebł w-niepomności. ku końcu przecię bacznieyszy, niektorych pámiątkę czyni. Z tych naprzod:

casurum nullo tempore nomen habet, Ovid. eleg. 6.

NAWOY z-ROSTKOWA, pierwszy KOSTKĄ názwány.

ZA Kázimierzá III Krolá, kiedy woyná Krzyżácka, z-okázyey opresyi szláchty i miast Pomorskich i Pruskich, od Krzyżakow Niemcow, w-roku 1414. wszczęta, do R. 1466. kontynuowána, pole do przewag i przysług ludziom rycerskim otworzyłá, tęn Nawoy z-Rostkowa, z-Mikołáięm Wilkánowskim, niedáręmną impreză Działdow pod Krzyżakámi obległ, i mężnie opugnował: iáko o tym mſ. historyey Pruskiey. Wyráźnie o Działdowie wziętym ná tęn czás, ná Konrádá Kśiążęciá Mázowieckiego, Długosz pod R. 1464. Crom: *l.* 25. Hist. Pol-Pruthen. f. 75.

Około tegoż czásu, pánom ná Rostkowie nowe Kostkow názwisko przybyło: á snáć tęmu sámęmu Nawoiowi przydáne *à popularibus*, dla kostki ná twarzy wyrosłey, iákom wyżey mowił. Dáie mi tego domysłu okázyą máleńka cedułá, ktorą mi się przed lat kilka widzieć dostáło, iáko kopia oryinału od Páwłá Kostki, brátá B. STANISLAWA, podpisanego. Ná tey *inter proceres* z-domu tego, kłádą Nawoiá z-Rostkowá Kostkę, pierwszego pod tym nowym názwiskięm. po nim Ianá z-Rostkowá, Iákubá z-Sztembergu, Nawoiá *decretorum Doctorem*: Ianá z-Sztembergu Woiewodę Pomorskiego: Ianá z-Rostkowá Kostkę Kásztelaná Zakrocimskiego, &c. Więc, kombinuiąc tę kártę z-innymi autorámi, domyślam się, że Nawoy z-Rostkowá, ktorego pierwszego zowie Kostką pomięniony mánuskrypcik, iest tęn sám godny káwáler, ktory Działdow obległ, i przymusił do poddánia: i że pierwszy Kostką był przezwány. W-tym rozumięniu utwierdza mię i przerzeczona historya Pruska, ktora Iákubá z-Rostkowá Kostkę, ná Sztembergu Hist. Pol-Prut. f. 76.

páná,

pána, (o ktorym też wzwyż owá cedułá) chce bydź synęm owego Rostkowskiego, ktory od swoich Mázurow pierwszy Kostką názwány. Z-teyże ceduły dochodzę, że Nawoiá tego, pierwszego Kostki, synowie byli pomięnięni Ian, Iákub, i Nawoy, oycowskiey cnoty, oraz i nowego názwiská dziedzicy. Z-ktorych pierwszy, po wysługách w-Krzyżáckich woynách,

pace datá terris, animum ad civilia vertet
jura suum, legesq́, feret justissimus auctor. Ovid. Met. 15.

á tęn iest

IAN KOSTKA NA ROSTKOWIE,
Sędzia Ciéchánowski.

TĘn mu urząd miłość u Bráci i spráwiedliwości ochroná wyiednáłá. Wprawdzieć w sądách Rrzymskich, ná rozsądzenie kontrowersyi miédzy obywátelámi, sędziow obierano nie z-sąsiádow bliskich, ále przywoływano do Rzymu z-dálekich prowincyi. Ztąd owo Seneká filozof: *evocati ex longinquis regionibus judices sedent, judicaturi, utrius justior avaritia sit.* I Pliniusz: *inquisitio per partes agitur: &, qui de nummo judicet, à Gadibus columnisq́, Herculis arcessitur.* Przyczyná tego tá podobno: że się obawiano, áby nie záchodził áfekt iáki spráwiedliwości szkodliwy, fawor ábo urázá, kiedyby sąsiad bliski kauzy sąsiedzkie decydował. á ták z-dáleká sędziow záciągáno, áby *sine ira & studio, quorum causas procul haberent*, sprawy obywátelow Rzymskich sądzili. V nas zdawná zwyczay i *praxis* inna: że snáć mniey wątpliwa cnotá i wiárá obywátelow, niż przychodniow. W-teyći stymie była, dla swey bez wątpięnia godności, niewzruszona spráwiedliwość Iana Kostki, Sędziego zięmskiego Ciechánowskiego: ktoręmu tego powiátu rycerstwo, áczże zięmi swoiey obywátelowi, *arbitrium* i rozsądek, praw, fortun, i wolności swoich chętliwie powierzyli. Dziad to był B. STANISLAWA KOSTKI, ociec Iana Zakrocimskiego Kásztelaná: *felix posteritate suá.* Rozumięm że zásiągł życięm chwalebnym, iáko i brácia iego, wieku nástępuiącego. ále że o tym nie iest pewność, kiedy *ad immortalitatem moriendo venerunt*, á záś nie wątpliwa, że ná nię, w-te czásy, dziełámi nienágánnymi prácowáli, tu ich kłádę.

L. 3. de ira c. 35. Plin. ap. Lips. in hunc Senecæ locum. Tac. An. 1. Mf. de fam. Pruss. Sen. de tranquill. c. 15.

IAKVB KOSTKA z-ROSTKOWA:
pierwszy pan ná Sztembergu,
Stárostá Lipieński, &c.

OYcá reimętarzá wałecznego syn dzielny, - - *auspicijs animisq́, patris*, zączáwszy woynę tráktowáć przeciw Krzyżakom, wielką potym przysługę czynił Kázimierzowi III. Krolowi, ták Ovid. eleg. 15.

 kosztęm

Hiſt. Pol. Prut. f. 79. kosztem ſwym niemáłym, iáko i odwaga. Między innymi, Lipięńſki zamek w-Chełmińſkiey ziemi, (Lipienkiem náſzy, Leypa Niemcy zowią) wziął pod Krzyżakami. Ani ma iść w-podeyrzenie, że tegoż czáſu, ſyn i ociec w-krzyżáckich woynách oyczyźnie służyli. wſzák nie nowiná, zá dawnieyſzych, i náſzych lat, że ociec hetmáni, á ſyn pułki, ábo roty chwalebnie wodzi, - - *primisq; ducē profitetur in annis.* Ovid. l. c. Więc w-zasługách, ten zamek Lipięńſki, z-przyległą włością nádał mu i potomności iego Kázimierz pomięniony. B Papr. Ogrod Krolew. f. 221. Wſpomina o tym Lipienku Páprocki, że w-tym wieku, domowi PP. Koſtkow nádáne było, od Krolá lennym práwem. Námięnia i autor inny tego ſtároſtwá nádánie, pierwſzemu z-Koſtkow obywátelowi w-Pruſiech, zá usługi iego woienne. Hinc. Zło. Kor. z-ktorego i to mam, że temuż Koſtce, tákże w zasługách, dáne były Smiłowice, dzierżáwá w-Kuiáwách z-ſześcią wſi: iáko wyraża pewny mſ. z-Ruſi przysłany. Zoſtawáło to ſtároſtwo Lipięńſkie w-poſeſyey tego domu i zá pánowánia Zygmuntá III. zá ktorego, Woiewodzicowie Sendomirſcy, ieden po drugim, á po nich *poſterioribus temporibus*, inni ſukceſya bráli w-używánie tenutę Lipięńſką. A oprocz tey, dáne było temuż domowi, dla znácznych przysług w-przerzeczone woyny Pruſkie, ſtároſtwo Gołubſkie, i Bernęńſkie, ábo Kościerzyńſkie. Hiſt. Prut. Pol. l. citat. Mſ. de fam. Pruſ. O czym hiſtorya Pruſko-Polſka, i drugi Pruſki mſ. ále te powrocone do dyzpozycyey Krolewſkiey przez konſtytucyą ſeymu o ekſekucyey, zá Zygmuntá Auguſtá. Ktore krolewſzczyzny, ácz nakłádámi wielkimy i pracámi wysłużone, ſnáć Koſtkowie, nie zá wymuſzeniem, z-rąk ſwoich wypuſzczáli; ná ziemiáńſkiey fortunie ſwoiey doſyć máiąc, - - *ſuoq; magni:* Sarb Lyr. l. 4. od. 38. I. Kochan. Tren.

á bogáctwá nie włościa, nie skárby wielkimi,
ále doſytem mierząc, i przyrodzonymi
potrzebámi.

Iákoż, co tenże Woyſki Sendomirſki gdzie indziey: Pieśni l 1. od. 5.

to pan, zdániem moim,
kto przeſtał ná ſwoim.

aliàs: *quid meritum dicas, cui ſua terra parùm eſt?* Proper. l. 3. eleg. 6.

Powracam do Iákuká Koſtki. Ten ná reſtaurácyą pomięnionego zamku Lipięńſkiego nie máły koſzt łożył, w R. 1479. Hiſt. Pol. Prut. mihi f. 79. Tenże otrzymawſzy w-Pruſiech Sztemberg, tám oſiadł, i z-tego ſię zamku pierwſzy piſać záczął. O tych dobrách niektore mſ. to máią, że ie Iákub Koſtká otrzymał po żonie Grafownie, z-domu, ktory zá herb noſił ſzczękę rybią. Mſ. & Auctor. vitæ Annæ Alo. Chodkiev. Ale to pewnieyſza, co iuż wſpomniány mánuſkrypt, o niektorych Pruſkich fámiliách, komunikowánymi od I. Wielmożnego I. M. P. Stánisłáwá Konopátſkiego, Káſztelaná Chełmińſkiego, twierdzi, że Iákub Koſtká, od Gábryelá z-Báyſenu Chełmińſkiego Woiewody, kupił ten zameczek Steimberg z-wioſkámi, w-Málborſkim Woiewodztwie leżący, przed R. 1676. Sztemberg z-ktorego ſię Koſtkowie Pruſcy piſali.

świad-

Swiadczy o tym położony w-tym ſkrypcie liſt ugodny Mikołáiá z-Kutná Woiewody Łęczyckiego, i Sędziwoiá Czárnkowſkiego, Kásztelána Sántockiego, i innych komplanatorow, w-R. 1476, do akt Málborſkiego grodu podány. z-ktorego *apertè* poznáć, że miedzy tym Koſtką, i Ianem Bázęńſkim, ſynem pozoſtáłym Woiewody przerzeczonego, záchodziły rożnice, o te dobrá: *occaſione dominij & hæreditatis Steinberg, cum alijs annexis villis, per olim D. Gabrielem Palatinum Culmenſem, ipſi Domino Iacobo Koſtka venditis & reſignatis*: iáko tęn liſt, *his formalibus*, opiewa. I to znáć z-liſtu tegoż, że Koſtká muſiał przywiley ná te włości u Krolá ſobie otrzymáć: á Bázęńſki obligowány, áby ná też dobrá *literam confirmatoriam -- ſuper venditione* ich wyiednał: tákże áby ie, ieżeliby ſumámi iákimi onerowne były, uwolnił, i *munda* Koſtce oddał: Koſtká mu záś tylko 60. grzywięn dodáć był powinięn.

Od tego Iákubá, familia Pánow Koſtkow, w-Pruſiech ſzczęśliwie rozkrzewiona w-sławę i dobrá ziemſkie: á z-pomięnionego Sztembergu (drudzy Stángenberg, niektorzy Steinberg zowią) nápotym ſię Pruſcy Koſtkowie piſali: i przez iedęn i drugi wiek, z-wielką pochwałą ſenatorſkie urzędy ná ſobie trzymáli. Potomſtwo tego Iákubá Koſtki, z-Rokoszowny: Ian, Stánisław Woiewodá Pomorſki, Máciey, ſynowie: i corká Brochocka. Stangenberg. in Conſt R. f. 271. ed. Petric. & in Privilegijs Pruſſiæ f. 60. &c. Mſ. de familijs Pruſſ

NAWOY z-ROSTKOWA KOSTKA:
DECRETORUM DOCTOR.

Nie dáie mu innego tytułu pomięniona ceduła. ſnáć ták trzymano, że -- *doctarum hederæ præmia frontium*, Hor. Carm. l. 1. o. 1. ſą nád inne ozdoby pięknieyſze i chwalebnieyſze, ták prywatnym oſobom, iáko i familiom. I choćże nie będzie ſplendor od honoru; uczony doſyć iáśnie z-ſiebie ſamego oświecony. *Studia te tua clarum & nobilem efficient*, áſekuruie Lucyliuſzá filozof. Sen. ep. 21. Mnięmam, że tęn práwá zacny Doktor, Nawoy Koſtká, był z-Duchowięńſtwá. ácz nie nowiná wiekom owym doktorſkie tytuły noſić i świeckim, choćże páńſkiey fortuny i urodzęnia wielkiego ludziom. Ták Ianá z-Oſtrorogá Hrábię, Kásztelána Miedzyrzeckiego, *juris utriusq; Doctorem* zowią *tabulæ fæderis Crucigerici an.* 1466. ktorego Cromerus názywa *Iureconſultum*. ap Laſ. St. f. 148. Crom. l. 26. Czytáć i u Páprockiego kilku Tęczyńſkich, wielkich Senatorow, Máiſtrow i Bákáłarzow w-Akádemiey Krákowskiey. Papr Gniazd. cno. à fol. 1200.

WIEK V.
DOMU KOSTKOW:
od R. P. 1501. do R. 1600.

IUż nie ták *incurioſa ſuorum ætas* náſtępuie. Tac. Agr. Więc o domu Koſtkow więcey tęn ſam wiek do wiádomości náſzey donieſie,

 nád

nád kilká przeszłe. Atoli niż w-szczegulności o nich pisać zácznę; kłádę tu naprzod, co skrypt o niektorych familiách Pruskich, iuż wspomniány, á w-R. 1644. spisany nánotował; że z-tego domu było w-tęn i nástępuiący wiek Woiewodow Pomorskich 2: Málborski iedęn: Chełmiński 1: Sęndomirski tákże 1: Brzeskich w-Kuiáwách 2: Kásztelánow Chełmińskich 3: Elbiąskich 2: Gdáński 1: Podkomorzych Chełmińskich 2: Málborski 1: Chorąży Málborski 1: Ciechánowski 1: Biskup Chełmiński 1: drugi Nominat: Opátow 2: Kánonik Wármiński i Chełmiński: Stárostow Málborskich 2: Puckich 2: Gołubskich, Kościerzyńskich, Czczowskich, Lipińskich, *circiter 6.* *In particulari* z-tych dygnitarzow ledwo ktorego wspomina tęn skrypt niedoskonáły, i ácz w-obszerney máteryey, krotki. ia, o ktorych wiádomość mieć mogę, *ex fide* wypiszę. I to przekładąm co drugi ms. historyey Pruskiey podawa. gdzie w-wypisie Pruskich Senatorow, czytąm miédzy Kásztelánámi Elbiąskimi, Stánisłáwá z-Sztembergu Kostkę, od R. P. 1544, do R. 1546: miédzy Kásztelány Chełmińskimi, tákże Stánisłáwá Kostkę, od R. 1545, do R. 1547. miédzy Woiewodámi Pomorskimi, Stánisłáwá Kostkę, od 1547. do R. 1556. Ná Woiewodztwie też Chełmińskim, znowu Stánisłáwá Kostkę, od R. 1551. do R. 1556. Ztąd *in fidem* autorá wnosząc, dwochby czásu tegoż, to iest, koło 1546 roku, w-Senacie záśiadáło Stánisłáwow z-tey familiey, iedęn ná Elbiąskiey, drugi ná Chełmińskiey Kásztelániey: z-ktorych snáć iedęn postąpił ná Pomorskie Woiewodztwo. Tákże przed R. 1556, iedęn Stánisław Kostká był Woiewodą Chełmińskim, drugi Pomorskim, iednychże lat.

Dygnitarze z domu tego, *generice* zkonnotowáni.

Hist. Polono-Prut. mihi f. 630. 629. 58. 627.

Náostátek to obserwuię, że oprocz Krzysztofa Kostki, był przed nim Woiewodą Pomorskim inny Kostká, á podobno i trzeci. Bo napzod Iáná Kostę Woiewodę Pomorskiego wspomina Páprocki w-Gniazdzie cnoty: tákże cedułá, ktorąm wieku przeszłego przytoczył. Stánisłáwá też Kostkę, ná Pomorskim Woiewodztwie, kłádzie pomięniona historya Prusko-Polska. Czytałęm i ia list Stánisłáwá Pomorskiego Woiewody, á Stárosty Czczewskiego, i Puckiego, w-roku 1551 dány do Zygmuntá Augustá Królá, w-godnych wiáry innych ms. ktorym uboliwał ná niesłuszne, iáko tám mowi, querele, i pretensye Cemy ná tęn czás Kásztelá-ná Gdáńskiego, przeciw oycu swęmu zmárłęmu. Skrypt o Pruskich familiách twierdzi, że tęn Stánisław potym postąpił ná Chełmińskie Woiewodztwo. Ale Pápr: *in posteriori stemmatographiæ opere*, Chełmińskiego Woiewodę Ianęm zowie. * Mam suspicyą, że był dwuch imion, Ian Stánisław, *vel è contrà*, tęn Kostká. Iesżcze mi i to perswáduie, że oprocz Krzysztofa, i tego drugiego, ktory się przeniosł potym ná Chełmińskie Woiewodztwo, musiał bydź inny trzeci Kostká Woiewodą Pomorskim. bo znáyduię Kostkow Pomorskich

Woiewodowie Pomorscy Kostkowie 3.

in arch. prov. P. S. I.

* Papr. Herb ryc. & Chr. Chod. Blog. Stan. tryums. f. 4.

morſkich Woiewodzicow; ktorych iednák nie kłádą miedzy ſynámi pomienionych Krzyſztofa i Stániſłáwá Woiewodow, (o ktorych, i potomſtwie ich niżey) autorowie, ktorzy dosyć pilnie ich potomſtwo zkonnotowáli. I ták tego trzeciego Pomorſkiego Woiewody rozumiem ſynowie byli: Ierzy Koſtká, ſnáć ſtánu Duchownego, i Stefan, Pomorſcy Woiewodzicowie, &c. potym o nich. Teraz z-trzech ſynow Iákubá Koſtki, pierwſzy pámiątki godny

IAN KOSTKA z-SZTEMBERGV.

O Nim autor Pruſkiey hiſtoryey: gdzie piſze, że Ian Koſtká Stároſtá Gołubſki, ná owym sławnym trzech Krolow Iágełońſkiey liniey, z-Máxymiliánem Auſtryákiem Ceſárzem zieździe Wiedeńſkim, w-R. 1515. był w-komitywie Zygmuntá I. Krolá náſzego: ktory przednie Senatory i panięta Polſkie ná tę expedycyą dworſką zá ſobą pociągnął. Temuż, zda mi ſię, potym konferowáne było Woiewodztwo Pomorſkie: iákom wyżey z-Páprockiego nánotował. Wſpomina żonę iego mſ. o familiách Pruskich, że byłá KRAŚINSKA, z-domu i zdawná, i teraz Senatorſkiego w-Mázowſzu. tákże dwie z-niey corki: z-ktorych iedná ORLOWSKA, druga młodo zeſzłá. Synow Ierzego i Stefáná iużem wyżey pokazał. Hiſt. Poloно-Prut. f. 117.

STANISŁAW KOSTKA:
Woiewodá Chełmińſki.

ZDolnieyſze obozowym pracom látá, ná usługę oyczyzny, przez rycerſkie odwagi poświęcił.

-- fortis & hoſtium - victor. Horat. l. 1. C. od. 6.

Bo miedzy innymi walecznymi panietámi w-potrzebie z-Tátárámi, i wiktoryey bárzo znáczney pod Wiśniowcem, ná Ruſi, otrzymáney w-R. P. 1512, liczy go autor Polſko-Pruſkich dzieiow. W-dálſzym wieku, ręką i głową przysłużywſzy ſię Zygmuntowi I. Krolowi i kroleſtwu temu, záſiadł ſenatorſki ſtołek: iákom wyżey z-tegoż dzieiopiſa wypiſał: ále niewiem, Elbiąſkiey, czy Chełmińſkiey Kaſzteláney. Z-niey w-krotce, (iáko to *facilius - creſcit dignitas, quàm incipit*) ná Woiewodze krzesło, naprzod Pomorſkiego, też Chełmińſkiego Woiewodztwá przenieſiony, był GODNYM SENATOREM: co mu w-pochwałę dáie Páprocki. Iákoż mieć urząd wyſoki, mnieyſza; godnym go bydź, dopieroż ná nim godnym ſię pokazáć, dáleko chwalebnieyſza. Trzymał przy Woiewodztwie Chełmińſkim ſtároſtwo Gołubſkie, z-dzierżáwą Smiłowſką, i Lipińſką. á iáko inne mſ. przydawáią, i ſtároſtwá Puckie, Kościerzyńſkie, Czczowſkie: przytym i Podſkárbſtwo Pruſkie. Miał żonę EILLEMBERKOWNĘ, z-LUZYANSKIEY ſioſtry Chełmińſkiego Woiewody zrodzoną: z-domu ná ten czás w-tych kráiách zacnego.

Hiſt. Polono-Prut. f. 113. Sen. ep. 101. M. de Pruſ. famil. Papr. Herb. ryc. Mſ. ex Ruſſia miſſ. & aliud Pruſ. cit. Hineza Cñej Złota Kor.

enego: ktory nosił zá herb lwá trzy kámięnie podawáiącego. (Kto inny kłádzie puł lwá żołtego i trzy gwiazdy.) O tey Eillemberkow familiey piszą niektorzy, że miáłá z-Cesarzámi Rzymskimi bliskiey krewności koligácye: á o Eillemberkownie pomięnioney, że wystáwiłá kościoł w-Lisowie, i zamek w-Lipięnku wymurowáłá: ábo ráczey restaurowáłá; bo tám iuż zdawná był zamek Krzyżácki. Ze te fabryki iey przypisuie autor, snáć, że dzieło od mężá záczęte, po iego ześciu, kończyłá. Z-niey synowie, Stánisław, i Andrzey bez potomstwá zeszli: Ian Sęndomirski, Krzysztof Pomorski Woiewodowie: i corki 6. Elżbietá MORTĘSKA, Krystyná DZIAŁYNSKA, Anná KONOPATSKA, Máłgorzátá SŁUŻEWSKA, Kátárzyná NIEMOIEWSKA, Bárbárá BYSTRAMOWA. Smierć iego przypádłá *circiter* w-R. 1556. bo iuż w-nástępuiącym, sukcesor Ian Działyński ná tym Woiewodztwie, podpisał list Zygmuntá Augustá. *

Mſ. Ruſſ. Auctor vitæ Ann. Aloyſ. Chodkievic.

Papr. l. c. Mſ. Pruſ. c.

* ap. Papr. Herb. f. 473.

MACIEY KOSTKA.

SYn trzeci Iákubá pierwszego w-Prusiech ná Sztembergu páná, zostáwił z-Bárbáry KOMOROWSKIEY, herbu Korczak, potomstwo zacne: synow 6: miedzy ktorymi Iákub Miecznik ziem Pruskich, Ian Kásztelan Elbiąski, Piotr Biskup Chełmiński, Stánisław Podkomorzy Chełmiński, &c. Corki dwie: ZAKRZEWSKA *de* FELDEN, i druga. Tá KOMOROWSKA Hrábianká Liptowska zrodzona z-OŻAROWSKIEY Ráwiczánki: z-ktorego domu ná ten czás Hrábiowie Tęczyńscy, i Firleiowie bráli sobie żony. á zda mi się to byłá corká Stárosty Łęczyckiego Komorowskiego: ktorey siostrá † zá Korycińskiego Woiewodę Łęczyckiego wydána, przez corki, KAZANOWSKA, ZALUSKA, VCHANSKA, &c. zkoligowáłá te domy.

Mſ. Pruſ. c.

Papr. ſub Rawicz.

† Vide Okol. ſub Topor in Korycin. & Papr. Herb.

ANDRZEY KOSTKA:
Woiewodzic Chełmiński,

OPisuie go z-wielką pochwałą Stárostá Tykociński Łukasz Gornicki: że był młodzian, dowcipem i rozumem przezornym, náuką wyśmienitą, i obyczáiow piękną układnością árcygrzeczny: á przytym cudny twarzą i wszystkiego ćiáłá ozdobą, i urodą niepospolitą i pełną wdzięku. ktora ácz - - *virum neglecta decet*; owszem, że rzekę słowy filozofa: *non est ornamentum virile*; átoli kiedy ią náturá dáłá, á przy niey są obyczáie chwalebne, dowcip, náuká, i inne przymioty, (iákie w tym Kostce były) iest dar osobliwy, ktory inne ozdoby i cnoty wspániálsze i przyiemnieysze czyni. bo

gratior est pulchro veniens è corpore virtus.

Tęn zacny młodzian, po Włoskiey peregrynácyey, i cudzoziemskich

L. Gorn. Dworzánin Polski. mihi f 8. 10. 30. 316.

Ovid. Am. Sen. ep. 115.

Gorn. l. c.

ſkich polityách zwiedziányych, ná Sámuelá Máćieiowſkiego, Biſkupá Krákowſkiego i Kánclerzá koronnego, dworze, wielkim ſplendorem i ſpezą, iáko przyiaciel zoſtawał.

Zdawná bywáłá w-Polſkich, nie tylko Monárſzych ále i Senatorſkich dworách, młodzi ſzlácheckiey, domowey i poſtronney, wielka exercytácya. dla czego záieżdżáli ná nie cudzoziemſkie pánięta. Iáki był, miedzy innymi wielą, przodek domu ſtárożytnego Duninow. ktory od przedniego Senatorá, á ſnáć i Podſkárbie go Duńſkiey korony, oycá ſwego, tu z-Dániey przed kilką ſet lat, posłány, ná Bolesłáwá Krzywouſtego Monárchy dworze kwitnął *gratiá Principis*, á potym i oſiadł w tych kráiách. I poblizſzego wieku, Ian Hrábiá Tarnowſki Káſztelan Krákowſki i Hetman w. kor., ták dobre młodzi dawał ćwiczenie, że ſię do niego z-obcych kráiow panięta udawáły. Z-nich iednego wſpomina w-ſwoiey Węgierſkiey hiſtoryey Iſtvanſius, Ianá Tornaliuſzá, familią w-Węgrzech i fortuną znácznego młodzianá, że był ná tego Hrábi dworze wychowány i wyćwiczony w-rycerſkich ſztukách. Oſobliwie iednák pilne ſtáránie czyniły, około edukácyey młodzi Polſkiey, Biſkupie i inne Senatorskie, Kánclerskie, i Hetmáńskie dwory. Zkąd też bywáło, że iáko do ſzkoły cnot i obyczáiow dobrych, zacne á wielce zpárentelowáne panięta, i po cudzoziemskich experyencyách (iáko o pomienionym Andrzeiu Koſtce czytąm) gárneli ſię ná nie, dla wyćwiczenia, i przyuczenia do ſpraw publicznych. Ienerálnie o dworách Senatorskich, i innych przednieyſzych Biskup Wármiński świadczy: że ieſzcze czáſow iego, nie tylko rowney, ále i wyſokiey kondycyey młodź ſzláchecka, usługi ſwoie, chętnie, ludziom w-Rzeczypoſpolitey godnym, obligowáli; ták rozumieiąc, że *non pudendum, aut dedecori affine eſt hoc genus ſervitutis, ſed liberale & ſociabile.* Dopieroż bez obligu ſerwitoratu, iáko przyiaciele, zoſtawáli ná dworách tákich ludzi, ſwymi właſnymi ſumptámi, (co ten Woiewodzic czynił) w-ſpráwách Rzeczyp:, zá ich manudukcyą, wiádomość zábieráiąc. Bo iuż i ná ten czás ſądzili, że *turpe eſt civem in patriâ eſſe peregrinum*: á dopiero *inſtituta ejus diſcere errando, cùm magiſtratus geritur.* Bywáło i to w-owe czáſy, że ludzie w-kroleſtwie tym znákomitſzy, máiąc ſobie zá oſobliwą (iákoż ták ieſt) ku oyczyznie przysługę, młodość ſzláchecką formowáć do wſzelákich iey usług, wiele ná to ſpendowáli; ná ſwoich dworách trzymáiąc młodź urodzeniem i dowcipámi przednieyſzą, i áptuiąc do funkcyi Rzeczypoſp. *Multi etiam* (mowi Cromerus) *de ditioribus, neceſſariorum & amicorum liberos, pio quodam & honeſto juventutis educandæ ſtudio, ultrò ſibi in familiaritatem & miniſterium adſciſcunt.* Táki był *ſtudio eloquentiæ ſapientiæq; notus*, ten Kánclerz Mácieiowſki: z-tey familiey człowiek, ktora przedtym i potym dáłá oyczyznie wielkich *in ſacro & civili or*

Dawne ćwiczęnie młodzi, ná dworách Senatorſkich w-Polſzcze. Crom. l. 5. Hiſt. in Bol. Criv.

Nic. Iſtvanſ. Rer. Hungar l. 16.

Crom. Pol. l. 1.

Crom. ib.

Tac. in Agr.

 dine Senatorow, i Kárdynałá Prymáſa *magni nominis.* O nim prze-

Gorn. Dworzan. Pol. rzeczony Tykocińſki i Wáſilkowſki Stároſtá piſze, że przy dworze iego młodź świetna z-celnieyſzych familiy chętnie ſię báwili: ktorych on ſpoſobił do ſpraw publicznych *per togatas artes*, iáko Biſkup: á ztąd bárzo wiele z-iego ćwiczenia godnych wyſzło Senatorow. Toż o Pietrze Tomickim, tákże Kanclerzu i Biſkupie Krákowſkim, czytáć u Kánoniká Krák: Stárowolſkiego: że i ten chcąc mieć dwor ſwoy *ſedem ac magiſtram ſtudiorum*, nie tylko pomierney rodowitośći dzieci ſzláchcckie, ále i znáczne pánice przy ſobie trzymał: i opátrował im náuczyciele mądre, ktoryby ich w náukách i obyczáiách dobrych exercytowáli. Z-iego inſtytucyey, miedzy innymi, był pomięniony Máciejowski Kánclerz, oyczyźnie i kośćiołowi dobrze záſłużony. Podobną rzecz piſze, o Kárdynale Biſkupie Wármińſk: Stániſłáwie Hozyuſzu, niepoſpolity mowcá: *Aula illius paſſim ſchola Præſulum ſacerdotumq́, audiebat; quòd bene formatos in diverſa ſubſellia dimitteret.* A tęż pochwałę dáie i wychowáńcowi iego Rudnickięmu, Biſkupowi tákże Wármińſkięmu, pobożnęmu i pożytecznęmu oyczyznie. Toż o Stániſłáwie Kárnkowſkim, Arcybiſkupie Gnieźnięńſkim kto inny, z-wielkim dworu iego zálecęniem: ktory też *virtutis palæſtram* zowie. Toż mowić o Ianá Zamoyſkiego Kánclerzá i Hetmáná bárzo ozdobnym z-młodzi ſzláchcckiey dworze. ácz iáko to łátwá *ſiniſtra erga eminentes interpretatio, nec minus periculum* ſuſpicyi i niechęci *ex magná famâ*, * *quàm ex malâ*, ktoś *ultra modum civis* tęn iego dworu ſplendor i okrytość ſobie imáinował.

Sim. Starov. in vitis Epiſc. Crac.

Tac. in Agr.

Andr. Bochnen. Bel. Theol. f. 73.

Io: Rywoc. in vitâ Simõ. Rudn.

Stan. Lubiē. in vitâ M. Pſtrokonii.

Tac. in Agr.

* Fama quoque eſt oneri. Ovid Here. ep. 16.

Więc ponieważ, *priſcâ ſeveritate* dwory Polſkie trzymáne ieſzcze ná tęn czás, bywáły iáko *ſeminaria ſenatûs & ſtatûs miniſtrorum*, nię dziw, że i tęn Andrzey Koſtká, po cudzoziemſkich experymęntách, ná Kánclerſki ſię dwor udał. Był to wielkiey á nie płonney nádziei młodzian. ále

Virg. 6. Æn.

> *oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultrà*
> *eſſe ſinent!*

Gorn. l. c. Dochodzę z-pomięnionego Gornickiego, że go nie reſpektuiąca śmierć zebráłá około R. 1550, w-kwitnącey młodośći. Tá ieſt *raræ indolis*, tá niepoſpolitych dowcipow kondycya, że iáko niebieſkie ognie, im świetnieyſze, tym prędzey wygáſną. *Ingenia quò illuſtriora, breviora ſunt: - - nec ultimum tempus exſpectant, quæ in primo maturuerunt.*

Senec. l. de Cons. ad Marc. c. 23.

KOSTKA DWORZANIN CESARSKI.

W-Też látá drugi młodzian z-Koſtkow, bez wątpięnia brát rodzony, ábo ſtryieczny przerzeczonego Woiewodzicá, odniosł pochwałę od Royzyuſzá Hiſzpáná, że ná dworze Ceſarſkim w-Niemczech, w-owe zheretyczáłe czáſy zoſtawáiąc, od ſtáro-Polſkiey Kátolickiey pobożnośći namniey nie uſtąpił.

Chiliaſt. ed. 1557.

Koſtka,

Kostka, - - *quem patriæ sacra Cæsaris aula remisit*
imbutum multâ pietate, & moris amantem
Romani.

Tá przywárá młodych, że AULAM *in lasciviam vertunt*: á iáko nowizn w-modzie i kroiu, ták i w-obyczáiách *& in opinionibus ac dogmatibus*, prędko się chwytáią, z-nieuwagi tęmu wieku zwykłey. Więc i Polska nászá młodź peregrynuiąca w-kráiách obcych, i ná dwory postronnych Monárchow záieżdżáiąca, zwyczáynie zabieráli, i z-sobą do oyczyzny powrotęm swym przywozili ták nowe á lekkie obyczáie, iáko i wiárki postronne: to iest niewiáry Luterskie, Kálwińskie, Aryáńskie, &c. Dla czego też Zygmunt I. pan świątobliwie práwowierny, swoim edyktęm, * R. 1534. zákazał był posyłáć dźieći, miánowicie do Witęmbergu. A snáć i do innych nie tylko Nięmieckich prowincyi, gdźie iáka herezyi osławá byłá, obawiano się młodź wysyłáć dla tego wyroku. bo w-nim to Krol pobożny wyrażał: *Quod attinet ad eos, qui apud Lutherum, vel apud quoscunq; alios factionum istarum principes vitam degunt, his omnem aditum ad quascunq; dignitates & magistratus præcludemus in posterum.* A że potym tę swoię Konstytucyą Zygmunt deklárował, w-R. 1543, iż wolno było ná dwory páńskie, i do szkoł Kátolickich, w-cudze ziemie wyiecháć, byle tylko *novas doctrinas*, (ták mądrze názywa rożnice w wierze) z-sobą do oyczyzny nie wnośili; z-tey okázyey, wyieżdżáiąc młodzi do postronnych kráiow, nábieráli náuk kácerskich, i narowow geniuszowi i skromnośći Polskiey nie przyzwoitych. Tęn Kostká, *moris patrij tenax, Romani amans*, áni obyczáiow, stáro-Polskim zwyczáiom nieprzystoynych, z-cudzoziemskiego dworu, áni relijey oycowskiey wierze przeciwney wyniosł z-Nięmiec: gdźie ná tęn czás byłá nie tylko *sentina*, ále i kuźnia, że ták rzekę, brzydkich herezyi, i łátwa z-nich korupcelá. Nie wypisał imięnia iego Royzius.

Tac. Agr.

Vide ap. And. Lip. dec. qu. pub. q. 8. & Steph. Dam. in Ep. Vla.

Exstat declaratio, in Stat. Ianusi. f. 263, Prilus. f. 172

IAN KOSTKA NA ROSTKOWIE: Kásztélan Zakrocimski.

SYn to był dobrze zásłużonego oyczyznie, Ianá Sędziego Ciechánowskiego; ktory *prolem*
- - *sanctâ de conjuge natam*,
ferre simul nomenq; suum curasq; jubebat.

Zył tęn mądry Senator koło R. 1570. *vir splendidus*, i liberálistá wielkiey ludzkośći. Z-Máłgorzáty Kryskiey Prawdziczánki, wnuczki i siostry Mázowieckich Woiewodow, miał syny, Páwłá, i błogosłáwionego STANISLAWA Iezuitę. O dwoch innych, bárzo młodo zeszłych, námięnia Tylkowski, w-opisie żyćia B. STANISLAWA.

Ovi. Met. 15.

Tylk. in vitâ B. Stan.

* Exteros mores prohibet pulchrâ lege Thebani, Sarb. Lyr. 4. od. 36.

Mſ. o Pruſkich familiách twierdzi, że były i corki tegoż Káſztelá-ná, iedná zá Mikołáiem Nárzymſkim, ſynem, zdami ſię, Káſztelá-ná Sierpſkiego z-Goſtomſkiey Woiewodzanki Ráwſkiey: druga, (o ktorey Tylk: i inny mánuſkrypt) zá Rádzánowſkim, Káſzte-lánem Sierpſkim. Nie więcey mi ſię o tym Koſtce Káſztelánie czytáć przytráfiło: ácz nie wątpię, że nie máłe zasługi iego by-ły. bo chociayże *inter arcanas regnandi artes*, dom Iágelońſki to miał, więcey ufáć ludziom ſtárożytnych familiy, (iáka między wielą Koſtkow) i tymi Senat Polſki zaſadzáć, że czáſem oraz kil-ku z-iednegoż domu Senatorow było; átoli iednák i w-tych *ſpecta-bantur merita, nec ſola naſcendi fortuna pro virtutibus fuit*. Ale oprocz *meritorum opinionem*, i z-ſamych ſynow wielką ma sławę. wſzák i w-piśmie ś. Eklezyáſtyká wyrokiem: *in filijs ſuis agnoſcitur vir.* á iáko ś. Chryzolog ſądzi: *honor geniti, generantis honor eſt*: sławá i chwałá potomká, chwałą ieſt rodzicá. Więc zá przednią po-chwałę to mu bydź muſi, że był oycem błogosłáwionego Stani-sławá Kostki: ktory nie tylko w-Ewropie, ále i w-podziemnych kroleſtwách wsławiony,

Vide Papr. ſub Dołęga.

Eccli. 11. 30.

Chryſol. ſer. 60.

implevit meritis ſolis utramq́ domum.

Ovid. Her. ep. 9. Metam. 15.

Tákimci owo ſenſem w-podobney máteryey nápiſał tenże poetá, o Iuliuſzu pierwſzym Monárſze páńſtwá Rzymſkiego, wielkimi *de æmulo* zwycięſtwy, podbitymi narody, káwálerſkimi dziełámi wiel-ce sławnym, choć był tylko *per adoptionem* oycem Auguſtá ſukce-ſorá:

Genebr. l. 2. Chron.

- - *nec enim de Cæſaris actis*
ullum majus opus, quàm quòd pater extitit hujus.

Kłádę tu záraz tegoż błogosłáwionego przy oycu, ktory chętnie ná to pátrzy:

Metam. 15.

- - *natiq́ videns benefacta, fatetur*
eſſe ſuis majora, & vinci gaudet ab illo.

BŁOGOSŁAWIONY STANISŁAW KOSTKA, *SOCIETATIS IESV.*

ŻYćie iego niewinne, ktore w-ten wiek R. 1568, dniá 15. Sier-pniá zákończył, nie tylko Polſkie (*a*) ále i cudzoziemſkie pio-ro wypiſało, Łácińſkim ięzykiem, (*b*) Włoſkim, (*c*) Fráncuſkim, (*d*) &c. Kto wiádomość doſtáteczną żywotá iego zechce mieć, do tych autorow odſyłam. tu o nim tylko *ſummatim*.

Vrodził ſię w oyczyſtym Roſtkowie, przy dokonániu roku 1550: Ná mácierzyńſkim żywoćie, w-ktorym go ieſzcze noſiłá, wielkiey pobożności i mátronálnych cnot páni, á práwie domu Iáśnie Wiel-możnych PP. Kryſkich *pretioſa margarita*, Málgorzátá Kryſka, imię Iezusowe, iáko ie zwyczáynie máluią, iáſnymi promieniámi oto-czone,

a Skarga in vitis Ss. Tylk. M. Tłuczyn-ski.
b Sacchinus & ſeparatim, & in Hiſt. Soc p. 3. l. 4. Sy-nopſis Hiſt. S. I. 1. ſect. Carolus Mu-ſart. Gregor. Sábor. Mart. Baron. Ioan. Nadas. cæl. ann.
c Olim aliquis ſub Claud: Aquav. in 16: poſteriùs. Dan: Bartol. Laur. Martinc.
d Petr. Ioſ. de Orleans. Steph. Binet.

czone, á ſkoro ſię urodził, ná ciáłeczku iego krzyżyki, czerwonym koloręm wyráżone, * zpodziwięnięm widziáłá. przez ktore znáki, ſnáć go Bog formował *ex utero ſervum ſibi*, od żywotá máćierzyńſkiego ſługę ſobie: iáko Izáiaſz mowi. Po chrzcie ś., ociec chrzeſtny złożył go przy ołtarzu, iáko rzecz poświęconą, i Bogu Chrześćiáńską ceremonią ofiárował. Więc też życie iego tákie cáłe było, że, iáko w-rzeczy *ex toto* Bozkiey, nic świátowość nie miáłá: i on nieuważne innych, do ákomodowánia ſię świátu, námowy tym zbywał, że ſię nie świátu, ále niebu urodźił. A że, nie wedle świátowych narowow, żywot ſwoy prowádził, ácz nátury czerſtwey, urody prześliczney, obyczáiow bárzo wdzięcznych, i przymiotow wielkich młodźięniaſzek, wiele krzyżykow (ktore mu, iákom wyżey piſał, przyrodne) muſiał ponośić. Czytáć o tym żywot iego: iáko i o pogárdzie świátá, dziwney wſtrzemięźliwośći, umartwięniu ciáłá, (ktore srodze, luboć niewinne, oſtrymi áż do krwi dyſcyplinámi trapił) dobrowolnym do lichych usług poniżęniu, modlitwách w-dzień i noc przedłużánych: choć też czáſęm przy nocnych ćięmnośćiách, pod niewiádomośći pretekſtęm, umyślnie po nim, ſnáć krzyżęm leżącym, deptáno.

*Simile de S. Rocho illuſtri Gallo, nato cum rubeâ cruce in pectore. Vadin. Annal. Min. ad an. 1327. n. 10.

Niewinność w-nim, nie tylko pánięńſtwęm ábo czyſtośćią nienáruſzoną w-cále dochowána, ále i grzechęm żadnym ćięſzkim niezmázána. bo i pomnieyſzych grzeſzkow máło było. á kiedy w-zakonie żył, ledwie znáydowáno, od czegoby mu ſákrámentálne rozgrzeſzęnie dano. Ile do czyſtośći, áby ſnáć i ná ſámey iego imáinátywie i ápréenſyey żadne fantázmy ſzpetne niepoſtały, z-osobliwey † prowidencyey Boſkiey dźiało ſię, że kiedy przy nim, ieſzcze w-domu oycowſkim zoſtawáiącym, co przeciwnego wſtydowi mowiono, odchodźił od śiebie, omdlewał, ná źięmię upadał. Przy ozdobney i wielce wdzięczney urodźie, był i tęn dar Boży rzadki, że pátrzący nań zábieráli w-ſercu zákochánie czyſtośći. Zwyczáynie *ſpecioſum malum ſpecies, & formæ formido affinis. - - fallit enim multos forma.* Vrodá, wędá oczu i ſerc nieoſtrożnych do ládáiákich chući. Zkąd zacny Krol, ieſzcze w-pogáńſkiey ſtárożytnośći, ná córę gładką * i zpoyrzeć niechćiał; mowiąc do inwituiących: *tantò minùs ſpectanda mihi, quantò eſt formoſior:* im więkſza piękność, tym mniey ſię ná nię zápátrywáć przyſtoi. Z-przecudney iednák Stanisława twarzy, iáko z-niewinnośći zwierćiádłá, bráno záchęcęnie do czyſtośći: ták, że kiedy kogo niepoczeſne myśli trapiły, ſamym ie ná Stánisłáwá weyrzęnięm zpędzał: á náwet i ná obrazy iego pobożne zpoyrzęnie tęż ſkuteczność miewáło.

† Quod quidem exemplum, de nullo cælitum legitur. Anton. Vieira in Pan. B. Stan.

Ovid. l. 1. de rem.

* Cyrus Pantheæ. Plutar. Moral. t. 2. l. de Curioſitate: ubi & de Alex. M. memorat, quòd filiam Darij, puellam ac formoſam videre non ſuſtinuit.

Zycie iego zdáło ſię bydź nieprzeſtánną kontęmplácyą, ábo bogomyślnośćią: á przećię kiedy ſię uczył, choć, uſtáwiczny ná modlitwie, máło co w-domu ſzkolnym zábáwom czáſu dawał, nád

rowiennikow innych umieiętnością celował w-retoryce. Co to, gdy modlę czynił, dystrákcya, ábo roztárgnienie myśli, prawie nie znał. ták była nierozerwánie złączona z-Bogięm tá niewinna duszá. Trzymano i to o nim, że w-záchwycęniu przy modlitwách bywał. W-Wiedniu, gdy się modlił, od ziemi Bozką mocą podniesionego widziano. Widziáno nie raz i twarz iego świátłem niebieskim otoczoną. Doznáwáno i tego, że samym ná twarz modlącego weyrzęniem pobudzáli się inni do nabożęństwá. Więc kto áfekt ná modlitwie gorętszy ku Bogu w-sobie zápalić prágnął, stáráli się, áby, blisko STANISLAWA będąc, częściey ná twarz iego pełną wszelákiey pobożności wzglądáć mogli.

Ku naydroszszey IEZUSOWEY mátce, ácz wielce pokorna, ále dziwnie goreiąca w-nim miłość: ták iż serdeczna ku niey chęć ná twarz iego występowáłá: i gdy o niey mowił, co mu było namilsza, ná cerze iego, ácz záwsze bárzo przyięmney, osobliwa się wdzięczność wydawáłá. Vznawał wzáięm ták mácierzyńskiey tey pánny dobrotliwości, że o cokolwiek iey suplikował, otrzymawał. dla czego inni swoie żądości i potrzeby, przez niego, tey mátte powszechney przekłádáli; pewni, że instáncyey iego nic odmowi. Onáż go w-chorobie niebespieczney (po odpędzonym znákięm krzyżá ś. szátánie, trzy rázy w-psiey lárwie przyskákuiącym) náwiedziłá, i ná łożku iego (drudzy * mowią ná rękách) IEZUSA málęńkiego złożyłá: á żeby mu w-zgromádzęniu pod imięnięm iego służył, nápomniáłá.

* P. Młodz. conc. 1. 2. 3. de illo.

Służyli i Aniołowie niewinności tey; po dwá rázy mu wyprágniony nayśw: SAKRAMENT ciáłá Páńskiego podawáiąc: raz w-chorobie przy obecności ś. BARBARY, umieráiących zwykłey pátronki, drugi raz w-drodze, ktorą, dla wykonánia powołánia swego, dáleką z-Wiedniá Rákuskiego, gdzie ná tęn czás studował, do Rzymu, przez mil około 200, ácz nieprzywykły do tákiey pracy, w-ubogiego pielgrzymká odzięniu, podiął. W-tey podroży, kiedy w-pogoń zá nim brát z-innymi nádbiegał, cudęm Bożym konie iák wryte stánęły, áni żadną miárą dáley postąpić chćiáły: á STANISLAW tym czásęm rzekę głęboką suchą przeszedł nogą. i to twierdzą, że kiedy go dogániano, zdał się bydź szędziwym stárcęm: (byłá *ætas senectutis vita immaculata*, iáko mędrzec mowi:) nád to, że niewiádomego drogi, á przecię zá wolą Bożą idącego, łábęć uprzedzał i prowádził.

P. Młodz. t. 4. Conc. in hom. de Beato.

Miłością Bozką ták się żarzył, że prawie w-niey mdlał: *amore languebat*, iáko pismo mowi: i musiáno chustki w-wodzie umoczone ná pierśi rozpalone przykłádáć, dla iákieykolwiek ochłody, w-owych niebieskich upałách, áby był w-nich niezpodziánie nie zpłonął. Więc i przed samą śmiercią ná wniesięnie do chorego n. Sákrámęntu, záraz się twarz iego dziwnie zápaliłá.

A iáko

A iáko życie iego wiele miáło rzeczy, nád bieg nátury i przyrodzęnia, ták i śmierć podobna byłá. Bo iáko hiſtoryk mowi: *non vi naturali, ſed divino, præter ordinem, juſſu*, zá ſamychże medykow zdánięm, życia dokonał. Chorobá nie byłá niebeśpieczna: á zátym śmierć nie ták przyrodzona, iáko z-woli Bozkiey oſobliwey zordynowána. ulubiło go ſobie niebo, i práwie gwałtęm wzięło: ácz ták lekkim zgonęm, że i nie poznano, kiedy dokonał, tylko po tym, gdy iuż ná pytánia nie odpowiedał. I ták iáko mu

- - *virtus contigit ante diem*, Ovid. eleg. 15.

ták i śmierć. Ná ktorey iednák ſkwápliwość dármo ubolíwáć. bo, *in brevi explevit tempora multa*, wedle piſmá ś. á záś iáko *morá non ſit beatior vita, ſed longior*; ták *longa eſt vita, ſi plena eſt*. Wielość lat nie czyni błogosłáwięńſze życie, ále dłuſzſze. Záś to długie pożycie, ktore pełne ſpraw świątobliwych. Vmárł w-Rzymſkim Soc: Iesu nowicyacie, (ſnáć przy bytności ſameyże n. mátki Maryey) po przyięciu ſwoim do zakonu tego, dzieſiątego mieſiącá: nie w-ſzpitalu ś. Stánisłáwá, iáko ktoś nieuważny tu w-Polſzcze rozſiewał.

Sen. de Benef. l. 5. c. 17. Id. ep. 93.

Hæc omnia vide apud citatos ſuprà auctores.

Prędko po śmierci wsławił go Bog wielkimi, zá przyczyną iego czynionymi cudámi, ták w-oyczyznie náſzey, iáko i po Fráncyey, Włoſkiey ziemi, Hiſzpániey, &c. náwet i po Indyách. Z-tych ktore ſię w-Polſkim kroleſtwie działy, z-inkwizycyi tylko w-Kálifzu, w-Poznániu, Buku, Wárſzáwie, Lwowie, Przemyślu, czynionych, bárzo wiele zpiſano było. ále tylko 170 cudow znácznieyſzych wypiſał X. Mikołay Oborſki, i wydrukował pod tytułęm: Relácya cudow &c. Drugą część w-mſ. widziałęm: gdzie z-proceſow *in ordine ad canonizationem* formowánych, i inkwizycyi odpráwionych w-Krákowie, Lublinie, Piaſkách, Sędomierzu, kłádzie nowych cudow 119: *utrobiq;* wybor tylko, z-bárzo wielu: i tylko do roku 1630. gdzie nie máła liczbá umárłych do żywotá przywroconych. Coż mowic o innych páńſtwá tego kráiách? co o innych Chrześciáńſkich kroleſtwách? co o tych látách, ktore po R. 1630 náſtąpiły, áż dotąd? I obrázy iego sławę máią cudownych łaſk, w-Poznániu, Lwowie, Káliſzu, Lublinie, Krákowie, po kościołách Soc: Iesu, i gdzie indziey. z-ktorych Lubelſki i Krákowſki dziwnymi łzámi, i potęm cudownym, náſtępuiące ná to kroleſtwo plagi Bozkie, iákoby opłákiwáiąc, obwieſzczał. Czytałęm i o innych iego obrázow pocie i łzách niezwyczáynych: miánowicie w-Kámięńcu Podolſkim, w-R. 1649, pod czás obleżęnia Kozáckiego: i w-Bięniadkách Krák: dyecezyey wioſce, w-R. 1671. Hiſt. P. P. Hiſt. C. C.

Iego świętey przyczynie przypiſowáne nie-płonnie owo sławne zwycięſtwo Chocimſkie, w-R. 1621: i drugie w-R. 1673, od ś. p. Ianá III Krolá, ná tęn czás Márſzáłká, i Hetmáná w. kor. przez oſobliwą do oycá ś. o tym legácyą. Co też i obraz tey Hiſt. C. Leop.

 wikto-

wiktorycy, w-kościele ś. Piotrá Krák. S. I, zá roſkázem tegoż Monárchy wyſtáwiony, w-R. 1676, z-napiſem, głoſi potomności. I w-R. 1633 Abázego Báſzy ſkore i wielkimi ſiłámi imprezy ná oboz náſz pod Kámięńcem, z-klęſką znáczną odbite, máłym ludem Polſkim, iego protekcyey, i w-ſamym háśle owym STANISŁAW młody, wezwáney, i doznaney, waleczny Hetman Stánisław Koniecpolſki przyznawał: i oświadczył przez oddáne wotum, ſwoim i rycerſtwá ſwego imięniem, w-Kámięńcu, w-kościele S. I: á ſnáć i drugą tablicą ſrebrną, do obrázu iego Lwowskiego ofiárowáną. Pámiętam, żem i o przeſzłey Wiedeńskiey, kopią liſtu wielkiego Senatorá, i zwycięznego Hetmáná, Iáśnie Wielmożnego teraz I. M. P. Káſzteláná Krákowskiego, Stánisłáwá Iábłonowskiego, czytał; w-ktorym ſukces tey wiktorycy, po wezwánym imięniu iego, w-niebeśpiecznym chorągwi niektorych potkániu, z-nieprzyiacielem bárzo gromádnym, przypiſował tęmuż ſwęmu ulubionęmu pátronowi, i *per affinitatum nexus* kolligatowi.

Hist. Pr. Pol. S. I.

P. Młodz. Conc 3. de Beat, t. 3.

Miédzy święte pátrony kroleſtwá tego, iáko obrońcá i *ſoſpitator* oyczyzny, ktorą ſobie do długo-pomney wdzięczności obligował *publicis privatisq; beneficijs*, policzony zá inſtáncyą Máieſtatow, i Biſkupow Polſkich, od ſtolicy Apoſtolſkiey: z-táką *in officio Divino* prerogátywą, iáką máią *principaliſſimi* pátronowie święci Stánisław Biſkup, i Woyciech Arcybiſkup: á dawno przedtym tytułem błogosłáwięńſtwá ozdobiony.

Bulla Clem. X, an. 1674.

Głowá iego, ná pilne proźby i poſelſtwo do Grzegorzá XV. Papieżá, pod czás pierwſzey woyny Chocimſkiey, z-Rzymu, Zygmuntowi III przysłána. ktorą potym w-R. 1638 Włádysław IV Krol, oddał kościołowi ś. Piotrá Krákow. Soc: IESU.

Hist. dom. prof. Cr.

STANISŁAW z-SZTEMBERGV KOSTKA.

POd też czáſy inny Stánisław Koſtká, iáko autor dzieiow Polſko-Pruſkich piſze, z-Bárzym Káſzteláném Przemyſkim, do Hiſzpániey posłem (wſpomináią i inni o tey legácyey) ieździł, w-roku 1569. á po zeſzciu Bárzego poſelſtwo ſam w-R. 1571 kontynuował. Rozumięm, że to był ſyn Woiewody Chełmińſkiego Stánisłáwá. *Aliàs*, wiem, że koło tych czáſow kwitnęli Stánisław Woiewodzic Sęndomirſki, i drugi Stánisław Koſtká, Podkomorzy Chełmińſki, káwálerowie odważni.

mihi f. 195.

IAN KOSTKA:
Woiéwodá Sęndomirſki.

- - *Dubium, morumné probandus*
ingeniive bonis?

P. Stat. 4. Sylv.

Ludzkością, rozumęm wyſokim, *dexteritate agendi*, nieporownány mąż:

mąż: á iáko o nim Wármiński Biskup: Senator *vigilantissimus & omni genere virtutum ornatissimus.* W-r. 1553, ná weselnym ákcie Zygmuntá Augustá Królá z-Kátárzyną Austryáką, wielkim kosztunkięm, włoską sztuką i modelęm wystáwione, ále, iáko to *Mars & in ludicris, pro gloriá, ferox*, niebeśpieczne turnieie odpráwował. gdzie ná ostre gonitwy czyniąc, konkurentá Stánisłáwá z-Ostrorogá Lwowskiego, kopiją w-rámię przez kábat przeszył: iákom w-pewnym mánuskrypcie czytał. Wspomina Orzechowski, w tych spokoynego Marsa igrzyskách, tego Iana Kostkę miedzy káwálerámi gonitwuiącymi, i Ostrorogá przypadek: ácz od czyiey ręki, nie pisze. Był potym długo Kásztelanęm Gdańskim. Że miał i Woiewodztwo Chełmińskie przed Sendomirskim, twierdzi niektory autor. ále pewnieysza, iż nie wákowáło ná tęn czás to Woiewodztwo. Bo w-r. 1557 ták Ian tęn Kostká Kásztelan Gdański, Podskárbi Pruski, Stárostá Pucki i Tczewski, podpisány *inter praesentes*, ná liście Zygmuntá Augustá, iáko i Ian Działyński Woiewodá Chełmiński. ktory ná tymże Woiewodztwie zostawał i w-r. 1578. bo w-tym go czytam miedzy przytomnymi, ná Królá Stefaná liście *de infeudatione Prussica*: á przed tym záś czásęm, to iest w-r. 1574, iuż było od Henryká Wálezego Królá, konferowáne tęmu Ianowi Kostce wyższe Woiewodztwo Sendomirskie. z-ktorym trzymał pomięnione stárostwá, i nád to, Málborskie, á zdami się i ekonomią Málborską.

Crom. l. 2. Pol.
Mſ. Iar.
Stan. Orich. Paneg. Nupt.
An. Abrek Mul. ſap.
apud Papr. Herb. f. 473.
V. Constit. f. 271.

Wielkie usługi w-rożnych funkcyách i okázyách, iáśnie wyświádczáią nieuprácowáną iego miłość ku oyczyznie: á oraz pokázuią, *clarissimo cuiq; plures curas, majora pericula subeunda*: i że *non potest parvo res magna*; (iáka iest sławá dobra u potomności) *constare*. Kiedy owo Xiążę Brunświcki Eryk, 14, ábo, iáko ma Bielski, 17 tysięcy ludzi Sáskich prowádził, przez ziemię Pomorską, w-r. 1563, tęn mu ná tęn czás Kásztel: Gdański szyki pomylił. Táięmną iákąś ná Xiążęce Prusy (czy ná Inflánty, iáko námięnia Pápr.) fákcyą, krolestwu tęmu szkodliwą, chciał Eryk do skutku prędkością przywieść. Ale Kásztelan, uwiádomiwszy Królá i Arcybiskupá Prymásá o niebeśpieczeństwie, nie czekáiąc responsu, gdyż pospolicie *ex distantibus terrarū spatijs consilia post res afferuntur*, iáko Podskárbi Pruski lud zebrał ná prędce, á zamek Malborski osádziwszy, sám ku nieprzyiacielowi nádciągáiącęmu poszedł, i pod Tczowęm przepráwy bronił. co snáć z-nieiáką Niemcow klęską było: o ktorey námięnia Pápr. A ták *ostentatione armorum* wstręt dawszy, dopiero z-Erykięm tráktowáć począł: wiedząc *vinci animos, ubi alia vincantur*: i łátwo wyperswádował, że się názad wrocił z-konfuzyą, po dáręmnym zawodzie. Wkrotce potym (r. 1564) w-wielkim poselstwie ieździł od Augustá Królá do Rostoku, dla ustánowięnia pokoiu, miedzy pomięnionym Krolęm Polskim, tákże Duń-

Tac. 2. ann.
Sen. ep. 19.
Neugeb. Hist rer. Pol. sub an. 1563.
I. Biel. f. 613
o Herb. f. 411.
Tac. l. 3. Hist.
I. Biel. l. cit.
Papr. l. c.
Liv. l. 1. dec. 3.
Crom. l. 2. Hist. Pol. in Leſ. 111.
I. Biel. f. 617

Thu. sub h. an.

skim i Szwedzkim. O czym i Fráncuski historykThuanus: ktory *Iaannem Costam* zowie: i pisze, iáko z-resentymentem wielkim Kostká i Krolow innych posłowie, nie mogąc doczekáć komisarzá Szwedzkiego, roziecháli się, nic nie spráwiwszy. W-roku tákże

Vide Privil. Prus. ed. Brans. à f. 60

1566. ordynowány z-innymi ná uspokoienie Prus Kśiążęcych: gdzie nie máłe zámięszki poczynili przychodniowie Niemcy konsyliarze prywatni, widząc stárość Kśiążáciá iuż do publiki i rządow niezdolną. á ták z-kolegámi, choćci nie bez renitencyey Kśiążę-

I.Biel. f. 620. Luc. Gorn. Solicou. orat. fun. Varseu. in vitis paral. Thua. & Neugeb. sub an. 1566.

cey, wysłuchał querel stánow Pruskich w-Krolewcu, nowych konsyliarzow odrzucił, i niektorym ná gárdło osadzonym szyie uciąć kazał: dawną rádę z-obywátelow Prusakow, á miedzy nimi Laná à Kreitzen Kánclerzá, do swoich urzędow przywrocił, pewne do rządow tey prowincyey należące práwá ustáwił. i tym wszystkim Kśiążęciu w-Prusiech pokazał, że támeczna *nobilitas* poddána mu

Tac. in Agr. I.Biel. f. 621. Abr. Bzov. propag. s. Hyac. c. 14.

od Rzeczypospolitey, *ut pareat*, *non ut serviat*. Snáć, że znowu nie długo po tey komisyey, słány do tychże Prus, ostátek kontrowersyi uspokoił. W-nástępuiącym roku Gdańszczány krolewskim dekretem i komisarską powagą do tego przywiodł, że kośćioł i klasztor Dominikáński, ktory iuż byłá herezya opánowáłá, przywrocili temu zakonowi. Pod tęnże r. 1567 od Krolá iáko poseł do

Neugeb. hîc. Privil. Prussiæ à f. 71.

Prus, ná pogrzeb Kśiążęciá stárego, i komisarz dla spraw publicznych áblegowány, testáment zmárłego páná otworzywszy młodęmu sukcesorowi i rádzie iego oddał. á potym ná seymie kśię-

I. Biel. f. 624.

stwá Pruskiego w-Neiligebelu z-obywátelámi Pruskimi miánym, inne kontrowersye rozrządził: młodośći páná opiekuny náznáczył, i przysięgę od nich wierney guberny i ádministrácyey kśięstwá odebrał. Dochodzę, że drugi raz tegoż roku, z-innymi komisarzámi,

Priv. Pruss. à f. 84.

prácował w-spráwách tegoż kśięstwá, utwierdzáiąc, i do exekucyey przywodząc to, co ná seymie Pruskim przedtym było námowiono. Ktorego też roku, odpráwował komisyą do Elbiągá: i przesłuchawszy pospolstwá uboliwáiącego, pewnymi ustáwámi rządy miástá określił, dawne niektore konstytucye reformował:

Acta hujus Commis. impres.

zkásował álienácye dobr kośćielnych, ktore zheretyczáły máiąc strat tego miástá (iáko to *hæresis* ná wszytko *proiectè audax*: & *religio mutata omnia jura evertit*!) swowolnie sobie uzurpował: dobrá te rekuperowáć, i Plebánowi Kátolickiemu oddáć skutecznie rozkazał. Znowu tegoż r. 1568 komisarz ná uspokoienie dysensyi

Varsev. in vit. paral. Solic. orat. fun.

i rożnic miedzy máistrátem i pospolstwem Gdáńskim, i dla innych rzeczypospolitey interesow, prácował w-tym, ácz bez skutku pożądánego. ále potym seymową powagą utwierdzony w-r. 1569, pokazał - - *quid virtus & quid sapientia possit*,

Hor. Ep. 2. l. 1.

choćże przy wielkich opozycyách, miłuiącego cnotę i oyczyznę Senatorá. Osobliwą ábowiem swoią pracą, á praw i przywileiow Pruskich wiádomośćią, ułátwił trudnośći: funcolu, cłá ták názwá-

nego

nego intratę Gdáńſką Krolowi przyſądził, konſtytucye pewne
do ſądow i gubernácyey tego miáſtá opiſał: o freibiterow krole- Conſt. impreſ. & ſepar. & in ſtat. Ianuſſ. à f. 948. Gorn. I. Biel. f. 624. 641. Relácya ſpraw Gdánskich.
wſkich zniesięnie, i exceſy inne, oſądził i kondemnował máiſtrat,
ad pœnas, *&c.* Aże tá komiſya nabárziey iego induſtryą i prácowitością
chwalebnie odpráwiona, iedęn z-kolegow Stániſław Kárnkowſki,
Biſkup ná tęn czás Kuiáwſki, zálecał usługę tę iego Krolowi
i ſtánom rzeczypoſpolitey, ná ſeymie náſtępuiącym w-r. 1570:
ná ktorym dziękowáno ták ięmu, iáko i innym od Krolá i rzeczypoſpolitey.
Pod czás ſeymu Lubelſkiego, *an*: 1569, wielkim Ioan. Pongtowski Commen.
ſplendorem przyimował Albrychtá Fryderyká Márgrábię Brándeburſkiego,
ná oddánie hołdu, względem kſięſtwá Pruſkiego, wieżdżáiącego.
Pod interegnum, po śmierci Zygmuntá Auguſtá, 1571,
iáko czuły Senator, Cyruſá posłániká Ceſárſkiego, że nie oſtrożnie
po kroleſtwie *proprio auſu* przebiegał, i liſty od rożnych, nie bez I. Biel. f. 669.
ſuſpicyey záchodzących fákcyi, odbierał, do determinácyey Senatu
zátrzymał. Ná ſeymie elekcyey, Henrykowi Wálezęmu Krolewicowi
Fráncuſkięmu, kándydatowi ná to kroleſtwo náſze, przydány I. Paſtor. Flor. Pol.
był od ſtánow, áby uważał, i Rzeczypoſpolitey referował,
czy godne tronu Polſkiego były przymioty kompetytorá tego.
Tymże ſeymęm Pruſkich ziem obroná iemu zleconá: i dána moc Conſt. regni mihi f. 222.
ruſzyć, poſpolitą woienną wypráwą, kráiu tego Woiewodztwá *in
caſum* potrzeby. A w-tęn czás nie tylko ſwoiey guberny prowincyom
beſpieczęńſtwo obmyślał, ále i Litewſkięmu kſięſtwu, ná I. Biel. f. 699.
ktore czuwał bliſki Moſkal. dla czego 30 tyſięcy złotych, z-woli Conſt. f. 221.
Rzeczypoſp:, z-ſkárbu Pruſkiego, tám *in ſubſidium* posłał. Z-tegoż
i drugiego po nim elektorálnego ſeymu, ná przyięcie Henryká Conſt. f. 228. 242.
Wálezego, i Stefaná Batorego krolow náznáczony.

Iuż ná tęn czás tá byłá o nim opinia, i nie prożna sławá, nie
tylko u bráci, i ſąſiedzkich narodow, ále i bárbárzynow odległych,
że miał zdolną do reimętu cáłego kroleſtwá mądrość i
ſpoſobność. Więc po Wálezego do ſwoiey Fráncyey zbieżęniu,
Selimus Turecki Ceſárz przez ſwego posłá, oznáymuiąc, że dáręmno
ſię powrotu Wálezego ſtány koronne zpodziewáli, rádził, áby Fredro in Henr. Valeſ. mihi f. 250.
Koſtkę tego zá páná ſobie obráli. Iákoż kiedy Rzeczpoſpolita,
iáko náwá w-nawále zoſtáiąca, bez guberny Krolá bydź dłużey
nie mogąc, nowego páná przybierálá, po więkſzey części *electorale
comitium*, á z-nimi i tęn Ian Koſtká, iuż po te czáſy Woiewodá
Sędomirſki, tego byli sętymętu, áby Krolá Piáſtá, ábo indyienę
obráć: ktoręmuby nie trzebá było, dopiero ná páńſtwie,
caritatem patriæ non ſuæ nábywáć, ięzykowi ſię i humorom od
ſwoiey nácyey rożnym przyuczáć. Atoli kiedy *ordo equeſtris* ná Conſt. an. 1575. f. 231.
niego ſię, ábo ná Hrábię z-Tęczyná zgadzáli, i z-tym do Senatu
poſyłáli, áby iednego z-tych obráć: i kiedy znowu iuż *præſentem* Conſt. f. 232. Ioach. Biel. fol. 724. M. Fred.
in circulo equeſtri tego Woiewodę Sędomirſkiego z-nálegánięm

M. Fredro in Henr. Val. uprafzáli, áby kro'eftwo przyiął, on śię z-tego wymowił. Nie rozumię̧m żeby *ignavo metu* inwidyey, ábo trudnośći to uczynił. Bo luboć to *simul ista mundi conditor posuit Deus,*
Sen: Theb: ac. 4. *odium atq; regnum :*
i pospolićie *invidia gravior incûbit supra omnes ex aequalitate provectis;* ále wiádoma o nim, iáko śię nie żáłował ná usługę oyczyzny, w-
Hor. Carm. l. 4 od. 9. spráwách wielka inwidyą záćiągáiących, *secundis temporibus dubijsq; rectus:* i ná wszytkie trudnośći - - *audentior ibat.* W-áktách tego
Conft. f. 231. interegnum czytam, że *niechciał śię podiać reimentu rozerwánego kro-lestwá.* A to pokázuie, iáko oyczyzny kocháiący syn i Senator niechćiał widźieć, † áby, z-okázyey ofiárowánego sobie berłá, iedność stánow miáłá bydź tárgána : gdyż cáłość oyczyzny nie tylko nád honor, ále i nád zdrowie milsza mu byłá. A snáć *pro suâ modestiâ,* * ktora też zwykle *maxima meritis congenita,* obierał *moderatam quam summam fortunam.* Iákoż tym swoim umiárkowá-
Tac. in Agr. nięm *extra invidiam, non extra gloriam, erat.* Ták tedy ná inną ra-
Conft. f. 232. czey usługę siebie, zdrowie, i fortuny swoie *Ordinibus Regni* ofiárowawszy, obrány Krolewnie Annie Iágielonownie, imięnięm stá-
I. Biel. l. c. Conft. f. 246 now R. P. krolestwo z-mężęm Stefanęm Batorym deferował, i áby przyięłá wyperswádował. A iáko elekcyey Krolá tego zprzyiał, ták mu był potym wielce użyteczny, rádą, i ludu swego dzielno-
1577. śćią, ná poskromięnie ádherentow fakcyey przećiwney. Bo na-
Papr. Herb. sub Rawicz, f. 437. przod iego chorągiew, ktorey porucznikował Stolnik Sendomirski, dopomogłá w potrzebie z-Gdáńszczány, i ludęm ich po wielkiey częśći pięniężnym, do sławney pod Lubiszowęm wiktoryey: gdźie ich 12 tyśięcy zbito, dwięmá práwie ludu nászego tyśiącá-
Stat. l. 7. Theb. mi. acz iáko to - - *nil falsum trepidis,* Nięmcy w iednym Polaku dźieśiąciu sobie imáinowáli. Nád to syná swego, z-niemáłym ludzi
Ioan. Lasic. descr. clad. Dantisc. woięnnych pocztęm i dział 4., zesłał ná sukurs miástu Tczewskięmu, ktore w-tęn sam czás drabi Gdáńscy oppugnowáli. Sam záś ku obronie Málborká zostawał, Senator przezorny, i ná wszytko pilne oko máiący.

O *dobroczynnośći iego znákomitey ná *collegium S. I.* Iárosłá-wskie, od żony Odrowążowny fundowáne, wspomináią dzieie tego kolei: miánowićie pod r. 1575. 1581. Słyszałęm coś i o náprawie, iego nákłádęm, niektorych kośćiołow, ná Zuláwie Málborskiey, kiedy tę ekonomią ádministrował : ále pewnośći *in particulari* nie mąm o mieyscu.

Z-Iádwigi Przerębskiey *primi voti* żony, miał potomstwo. O synách dwoch Pápr. Stánisłáwá i Ianá miánuie msc. o familiách Pruskich. był zda mi śię i trzeci, to iest Ian drugi. niżey o nich.
Okol. Orb. Pol. t. 2 f. 170. Z-teyże corki: iedną zá Konopatskim Kásztelánęm Chełmińskim: druga

† - Magnum delata potestas,
majorem contempta probat. Claud. Epith. Pall.
* - Virtutibus ille fortunam domuit. Id de Prob. Cons.

druga Anná (Elżbieta zowie przerzeczony mſ.) zá Máciejem ZALINSKIM Káſztelánem Gdáńſkim, białogłowá rozſądku wielkiego, i ludzkości. Z-niey corki cztery. dwie oddáne w-małżeńſtwo bráci rodzonym SIERAKOWSKIM Ogończykom, Káſztelánom Inowłocłáwſkiemu i Łędzkiemu: trzecia SMOGULECKIEMU, 4. Ianowi BAKOWSKIEMU, Chorążemu Málborſkiemu, Stárośćie Kiszewſkiemu. Od iego brátá ſtryiecznego, był ow *ſummæ dexteritatis* Woiewodá Málborſki, Ignácy Ian Bakowſki: ktorego grzeczney ludzkości i mnie ſię záznáć godziło. Po zeſzciu Chorążego, táż Koſtczánki corká byłá zá KONARSKIM Woiewodą Málborſkim. Trzecia z-Przerębſkiey Ianá Koſtki corká, młodo, ále świątobliwie zeſzła, w-r. 1580, w-pánieńſtwie,

(*qui primus virtutis honos*)

Bogu, zá oycowſkim przyzwoleniem, pobożnie záślubionym. Wtorym ślubem *conſors* od Bogá mu dána ZOFIA ODROWĄŻOWNA, páni wielce świątobliwa, fundatorká Kol: Iárosł: S.I. Tá, po Krzyſztofie Hrábi TARNOWSKIM, Káſztelánie Woynickim, wdowá, ácz Zygmuntowi Auguſtowi Krolowi, ktory ią chćiał mieć *vitæ & ſceptri ſociam*, wymowiłá ſię słuſznymi przyczynámi; iednák zá rádą i błogosłáwieńſtwem ſámegoż Pápieżá, i krewnych nálegániem, ſzłá zá tego Koſtkę. Byłá to corká Woiewody Ruſkiego ODROWĄŻA, z-ANNY CORY KONRADA III, MAZOWIECKIEGO PIASTOWSKIEY liniey Kſiążęciá. á zátym KROLOW POLSKICH, ktorzy poczawſzy od PIASTA, aż do Kázimierzá wielkiego w-Polſzcze pánowáli, tákże MAZOWIECKICH i SLĄSKICH KSIĄŻĄT ſplendory wniosłá w-dom Koſtkow. wniosłá i koniunkcye z-wielkimi w-Ewropie Monárchow, i Kſiążąt, ſtárodáwnie przednimi familiámi: náprzod Krolow IAGELONSKIEY liniey w-Polſzcze. Bo Krolá Władysłáwá IAGIEŁA ſioſtrá, Alekſándrá, byłá zá Kſiążęciem Mázowieckim, Ziémowitem ábo Semowitem IV., pomienioney Anny prádziádem. * Z-tey záś corá tegoż Ziemowitá CYMBARKA, (Cymburgis Herbeſteinowi, Łácinnikom Cæcilia,) wydána zá ERNESTA RAKUSKIEGO ARCYKSIĄŻĘCIA, urodziłá Fryderyká III Ceſarzá: á w-nim práwie zprowádziłá Ceſarſtwo w-dom teráznieyſzy Rákuſki. Poczawſzy bowiem od tego iey ſyná Fryderyká, nieprzerwánie, áż do dziśieyſzego Leopoldá Ceſárzá, tá familia w-Niemieckiey rzeſzy pánuie. A ták z-AUSTRYACKIEY liniey CESARSKI, i KROLEWSKI w-HISZPANIEY i WĘGRZECH, CZECHACH, dom zkolligowány z-Kſiążęty Mázowieckimi: á przez tych z-Odrowążámi i Koſtkámi. Toż rozumieć o dawnieyſzych Krolách WĘGIERSKICH, BOSNĘNSKICH, (z-ktorych Stefan Węgierſki, i drugi Stefan Boſnęńſki, mieli żony Kſiężny Mázowieckie,) tákże o CZESKICH: i KSIĄŻĘTACH wielkich LITEWSKICH, POMORSKICH, SZCZECINSKICH, RUSKICH, (że nie wſpomnię Sląſkich, bo i ci Piaſtowi-

Id. f. 327. Hiſt: Polono-Pruſ. f. 213.

Mſ. de famil. Pruſſ. ſub familiâ Zaliniâ.

Hiſt. c. Iar. ſub an. 1580.

Horat. ſer. l. 1. ſat. 6.

Papr. Herb. ſub Odrowąż.

Conc in fun. Soph. Odrov.

Sarnic. l. 5. Annal. f. 203 & alii.

Dlugoſ. ſub an. 1388. Crom. l. 15.

* aliàs proparuus. Herbeſt. Cō. rer. Moſch. l. Piſt. Nid. Geneal. Princ Pol. Ducum Maſov. tab.

Vide Nidan. c.

ſtowiczowie,) i innych; ktorzy przez małżeńſtwá mieli ſwoie
koniunktury z-Kſiążęty Mázowieckimi: tákże o BATOROWSKIM
walecznym domu w-Węgrzech: z-ktorego Stefan Woiewodá
Iſtuanf Hiſt. Hung. l. 12. miał za ſobą Zofią Konrádá Kſiążęciá Mázow: corkę: ſnáć ſioſtrę
pomięnioney ANNY ODROWĄŻOWEY. Toż mowić o familiách in-
nych Monárchow, i Kſiążąt Chrześciáńſkich: ktorym práwie wſzy-
ſtkim z-Iágelonámi † i Piaſtámi náſzymi powinowátość záchodzi-
łá: miánowicie o SZWEDZKIEY Zygmuntá III z-Iágielonowny zro-
dzonego, i ſynow iego Krolow Polſkich i Szwedzkich dziedźi-
cznych. Z-tey tedy ták wielce zpáręntelowáney mátrony, i wiel-
Sarn. l. c. & alij multi. kich Iárosłáwſkich &c. włości dziedziczki, zoſtáwił Ian Koſtká
ANNĘ KŚIĘŻNĘ OSTROGSKĄ, i KATARZYNĘ SIENIA-
Papr. ſub Odrowąż. WSKĄ. O trzeciey Mágdálenie przed mátką zeſzłey, wſpo-
mina Pápr. Przeſzedł ná błogosłáwieńſze, iáko nádzieiá, życie,
w-r. 1581, dniá 31. Máiá, po zapłátę Senatorſkich prac godną.
I. Kochan. Pieśni l. 2. od. 12. Boć -- *hac itur ad aſtra.*

Ieżeli komu drogá otwártá do niebá,
tym co służą oyczyznie, wątpić nie potrzebá.

Tegoż wieku i ſynowie iego ſkwápną śmiercią zeſzli. Z-nich

STANISŁAW KOSTKA,
Woiéwodzic Sędomirſki.

Ioan. Laſic. deſc. clad. Dant. I. Biel. f. 745. DZielny młodzian, r. 1577, od oycá z-ludem ſwym i dźiáłá-
mi posłány, ná odſiecz, ábo ná pomoc miáſtu Tczewu, ktore
Gdáńſki lud dáręmnym zábiegięm ubiec, ábo gwałtęm wziąć u-
siłował. á ták, gdy nád nádzieię ſwoię odbici, i klęſka ſwoich, (o
ktorey wzwyż) pomięſzáni, iáko to *ex inſperato formido eſt*, trwo-
żliwie ſię Niemcy ryterowáli, ſtrzelał ich, i gromił mężnie. Więc-
Mſ. de fam. illus. Pruſ. cey o nim *diſtinctè* nie czytąm. Ze bezżęnny zſzedł, piſze autor
o familiách Pruſkich. á ztąd ia ſię domyślam, że młodo umárł:
á pięknie oycowſkim torem idącęmu, do mety rowney sławy i ho-
norow dobiec, nie dopuściłá śmierć zawiſna.

IAN KOSTKA,
Woiewodzic Sędomir:, Stároſtá Lipięńſki.

Papr. Herb. f. 382. O Nim Pápr. pod herbęm Leliwą, gdzie o żonie iego PILECKIEY
Leliwczánce, Stároſty Hrodelſkiego, Rotmiſtrzá mężnego
corce, i o ſkwápioney śmierci iego w-r. 1582. A tęnże zdami ſię
ieſt, o ktorym pomięniony Ieneáloiſtá, pod Dąbrową herbęm, ná-
piſał, że to był ſtárſzy ſyn Woiewody Sędomirſkiego, w-cudzo-
ziemſkich páleſtrách wyćwiczony, i człowiek uczony: ále prędką
śmiercią

† Vide Cyprianum Kinnerum: qui affirmat à Caſimiro III Iagellonis filio cunctos hodie Chriſtiani orbis Monarchas, Cæſares, Reges, Principes deſcendere rectâ lineâ.

śmiercią zebrány. Boday nie o nim godny autor, że coś młodości nieostrożney, i ięzykowi pozwoliwszy, sam potym nieuwagę swoię kondemnował, iáko ná cnotliwy rod należáło. Ludzka (i świętym) pobłądzić: rozumna, błąd uznány własnym rozsądkiem popotępić. *Non est levitas à cognito & damnato errore discedere: & ingenuè fatendū est: aliud putavi, deceptus sum. Hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est: quod semel dixi, qualecunq; est, fixū ratumq; sit.* Niemász w-tym żadney lekkości nágánney, że kto poznány błąd potępi, i porzuci, owszem przystoi wyznáć szczerze: co inszegomći rozumiał, álem się oszukány záwiodł. Tá záś pysznego głupstwá pełna w-przedsięwzięciu záciętość iest, mowić: com raz rzekł, cożkolwiek bądź, tego rewokowáć nie będę. Ták dyszkurował filozof, nieoświecony wiárą, z-przyrodzonego rozumu. Dopieroż my pochwalęmy Kostki tego wspániáły umysł, że coś pobłądziwszy, cofnął się rostropnie. *Aliàs* te młodych ludzi płochości Woyski Sędomirski exkuzuie: Sen. l. 4. de Benef. c. 38.

jákby też rok bez wiosny mieć chcieli,
ktorzy chcą, żeby młodzi nie szaleli.

V. Sacch: Hist: S. I. p. 5. l. 5. n. 91.
Ioan. Kocha. in fragm.

IAN KOSTKA,

drugi, tegoż imięnia, syn Woiewody Sędomirskiego, Stárostá Swiécki i Lipiński.

Czytam i o innym Ianie Kostce Woiewodzicu Sędomirskim, á zátym dwoch iuż wypisanych trzecim brácie. Iákoż, że dwoch było Iána Kostki Woiewody Sendomirsk: synow, tegoż imięnia, to iest Ianow, ktorzy iedęn po drugim sukcesyą stárostwá Lipińskiego, tęmu domowi infeudowánego bráli, wyráźnie o tym áutor oyczystego wierszá, pod tytułęm: Błog: STANISLAW KOSTKA tryumfuiący. &c. Tęn tedy drugi Ian Woiewodzic, z-brátęm do Włoch posłány, pod mánudukcyą Kásprá Náháiuszá, mężá potym *in Societ: Iesu* Apostolskiego, w-Rzymskim *Soc: coll:* náuki odpráwił. Zwrociwszy z-kráiow postronnych, służył oyczyznie. Dzielności káwálerskiey pochwałę dáie mu Pápr: Wspomina go w-r. 1585 i innych nástępuiących, nie tylko historya koleium Iárosłáwsk:, ále i Franciscus Bencius, z wdzięczną pámięcią życzliwości iego osobliwey, ku zakonowi *Soc: Iesu*, i dobroczynności ná koleiū pomięnione, kiedy był siostr swoich przyrodnych z-Odrowążowny, dziedziczek dobr mácierzyńskich Iárosłáwskich, iáko brát, opiekunęm. Bo i w-r. 1586, suplemęntował sumą pieniężną potrzeby tego koleium i w-r. 1591 kilichy srebrne i páraty kościelne święto-Iáńskięmu kościołowi iego dárował. Siostrom swoim pomięnionym

Christophi Chod.
V. Ann. S. 1614. f. 419.
Papr. sub Dabrowa.
Benc. in Anni impref.

nym ták poważne, dobre, i świątobliwe dał wychowánie, że i w klasztorze lepszegoby, á náwet i u mátki nie miáły: iáko tymiż słowy, o tym, godny autor. On sam w-r. nástępuiącym 1592 pobożnie, ácz śmiercią, iáko i brácia, niewczesną, doczesne życie zákończył. Ciáłá iego zwłoki złożone w-tymże kościele, w-káplicy krzyżá ś., ozdobnie wystáwioney od pozostáłey żony iego.

M. Hincza conc Złota korona. Benc. l. c. Hist. c. Iar. 1593.

Tę niektore skryptá chcą bydź Annę Pilecką Leliwczánkę: ále dáleko bárziey ku prawdzie, co dwá mánuskrypty, ieden historyey Prusko-Polskiey, * drugi o familiách Pruskich, † máią, że ieden z-tych Woiewodziców Sędom: Ian Kostká Stárostá Swiecki i Lipięński, wziął żonę Zofią Herburtownę, po Ianie Dulskim Podskárbim Koronnym pozostáłą: á z-tey zostáwił syná Iana Stárostę Lipięńskiego. Więc wnoszę, że tá Herburtowna Stárościánká Bárská, w-r. 1585 zá Dulskiego wydána, po nim w-r. 1588 zeszłym młodziuchna wdowá, *repetito conjugio*, szłá zá tego drugiego Iana Kostkę, Woiewodzicá Sędom: w-r. 1592 zmárłego, i z-nim przerzeczonego potomká zostáwiłá. á pierwszy Ian, ktory w-r. 1582 umárł, miał Annę Pilecką, iákom wyżey z-Pápr: wypisał: tę záś samę wdowę Pilecką, po nim, otrzymał w-małżeństwo Krzysztof Kostká Woiewodzic Pomorski: ktoremu ią Okolski przypisuie.

* mihi fol. 292. † sub. fam. Dulscia. And. Zbylit. Epithal. Okol. Orb: Pol: t. 2. f. 166. sub Lodzia.

IERZY KOSTKA.

CZyni wzmiánkę autor pewny, w-skrypcie drukiem publikowánym, o Ierzym Kostce Woiewodzicu Pomorskim, że go sobie Gaspar Geskau Oliwski wysłużony Opát, (ktory potym w-r. 1584 pożegnał ten świát) ná Koádjutorya przybierał, zá Stefaná Królá; ktory iednák tey ádopcyey przeszkadzał. Ztąd poznáć, że ten Ierzy stán był sobie Duchowny obrał. O tym wyżey położyłem domysł, że to był syn Iana Woiew: Pomorsk. Rozumiem, że brát iego

Auctor 50. singularium &c. ex Rein. Heidenst.

STEFAN KOSTKA,
Woiewodzic Pomorski.

TEn posłuiąc z-tegoż Woiewodztwá, ná seym koronny, w-r. 1589, imieniem rzeczypospolitey, z-innymi delegowánymi, poprzysięgał w-Lublinie páktá Będzińskie z-Cesarskim domem, o wypuszczeniu Máxymiliáná Austryáká, pod Byczyną po przegrány wziętego.

Acta transa-cti. Bendz. impress.

STANISŁAW KOSTKA,
Podkomorzy Chełmiński, &c.

SYn Máciejá Kostki ná Sztembergu páná, káwáler wielkiey dzielności. Wspomináią dzieie Pruskie Stánisłáwá Kostkę, że w-r.

Hist: Polono-Prut. f. 194.

1569.

1569 Leal zamek w-Inflánciech wziął pod Moskwą, i wyrzuci-
wszy nieprzyiacielską osadę, ábo lud, ufortyfikował. co ia o tym
Kostce biorę. W-r. 1580, iuż Ienerał ártyleryey koronney, dział i R. Heidenst.
ámunicyi wszystkich, ná expedycyey Moskiewskiey, zá Królá Ste- C. bel. Mosc. l. 3.
faná, miał prácowite stáránie. Więc tego roku, zá Ienerálstwá I. Biel. f. 720
iego, Wielisz prochęm Mársowym okurzony poddał się: Wielko-
łuki fortecá potężna, przez misterne ognie i pochodnie, iego in- Heidenst. ibid.
dustryą wygotowáne, zápalona, i przez odwagę wzięta: Záwo-
łocz do poddánia przymuszony. I w-owey, po expugnácyey Wiel-
kułuk, exkursyey Kśiążęćiá Zbárázkiego, przeciw Moskiewskięmu Hist. Polono-Prut.
woysku, ktore się nád obozęm nászym wieszáło, z-swoiey ochoty
znáydował się, i do zpędzęnia tego ludu dopomogł: iáko twier-
dzi dzieiopis Pruski. Páprocki tego wieku historyk, o nim: że Papr. Herb.
był mąż oyczyznie dobrze zásłużony, i wielki woięnnik. Krzy- sub Dabr.
sztof Wárszewicki Kánonik Krákowski, w-liście do brátá iego Bi- Varsev. ep. præfixâ orati-
skupá Chełmińskiego, pisząc iuż o zmárłym, iego *virtutem & in-* oni in conv. Malov. habi-
dustriam domi & foris probatam z-wielką pochwałą wspomina: i ta.
nie tylko w-oyczyznie, ále i postronnym dzielność i sprawną o-
brotność iego wiádomą wyświadcza. Znáć, że z-młodu w-ob-
cych kráiách będąc, nie, iáko wiele innych z-nászey młodzi,

- - *in mensâ pingere castra mero,* Tibul. l. 1. el. 7.

w-cudzozięmskiey milicyey, ále do woięnnych sztuk i dzieł przy-
uczony, z-wielką sławą ich ná oyczyzny usługę záżywał. Dwá
Pruskie mss. ná to się zgadzáią, że mu Kásztelánią Chełmińską kon- Hist. Polono-Prut. & de famil: Prussic
ferowano; ále nim przysięgę Senatorską wykonał, śmiercią uprze-
dzony. Miał i stárostwo nádáne. Smierć iego kłádzie pierwszy au-
tor, koło r. 1588: w-r. 1587, pomięniony list Wárszewickiego ná-
mięnia.

IAN KOSTKA z-SZTEMBERGV, Kásztélan Elbiąski.

TO tylko o nim, co náterminował krotkiego, o niektorych Pru-
skich familiách, skryptu autor, że był przedtym Cywonęm
ábo Woytęm Málborskim: á że z-Eilenberkowny miał 4. synow,
Mácieiá, Iákubá, Ianá, i Mikołáiá: i corkę iednę.

MACIEY KOSTKA.

TEgo imięnia Kostká, w-Málborskim Woiewodztwie, ná miey-
scu wesołym, zamek Sztemberg (ktorego fundámęntá, iuż by- Mss. Hist. Polono-Prut.
ły zá Królá Alexándrá záłożone, ále zániedbáne) niemáłym ná-
kłádęm murowáć począł, tymi czásy, ná początkách pánowánia circa an.
Zygmuntá III. Otoli záczętey fabryki dokończyć śmierć nie do- 1590.
puściłá. Tákci,

decipimur votis, & tempore fallimur: & mors
irridet curas!

Ze wątpię, áby do tych lat żył Máciey pierwszy Kostká z-Sztembergu, ociec pomięnionego Stánisłáwá i Iana Kásztelánow, innemu Kostce Mácieiowi to dzieło przypisuię. ále czy Iana Kásztelána Elbiąskiego synowi? nie decyduię. Nie kończyli tey struktury sukcesorowie: ácz z-tego się zamku, iáko i ántecesorowie, pisali Kostkowie Prusacy.

PIOTR KOSTKA,
Biskup Chełmiński.

Tá iest cnoty kondycya, że ią
- - *vestigat & ultrò ambit honos:* (Claud. de Cons. Mal.)

táż i náuki. bo też - - *Musis amicam gaudet honor redimire frontem.* (Sarb: Lyr. 4. od. 2.)

A ztądci Piotrowi Kostce promocyá do nomináeyey ná to Biskupstwo, i Senatorski honor, od Henryká Wálezego Krolá: to iest z-pobożności życia, i wyśmienitey náuki: luboć i splendor domu tego, i inne fortuny dobrá, mogły mu do tey godności torowáć drogę.

Studiuiąc ieszcze w-Páryżu, á Iana Máldonatá Soc: IESU professorá w-Teoloiey słucháiąc, iuż ná ten czás swoię w-pomnożeniu wiáry ś. Kátolickiey żárliwość wydawáć począł; kiedy Iustá Rábá Krákowiániná, sławnego potym *in Soc: Iesu* Teologá, do teyże wiáry námową swoią pociągnął. (Brzechwa in v. Mortesc.) Dopieroż ná Biskupstwie Chełmińskim, plác do tego obszerny máiąc, o nię zelował. A naprzod wielką pracą i pásterską czułością opátrzył, żeby się nie szerzyłá w iego dyecezyey herezya. bo wykorzenić w-czásie máłym, w-krolestwie wolnym, uporczywość obłędnikow tych, trudna: i zwyczáynie *tardiora remedia, quàm mala.* (Tac. in Agr.) Potym heretyckie gwałty poskromił: kościoły Kátolickie áby należyte poszánowanie miáły, spráwił. (Hist. Polono-Prut.) Dobrá kościelne swego Biskupstwá, márnie álienowáne, wykupem z-własney szkátuły windykował. Synod Duchowieństwá swego miał w-r. 1583: ktorego ákta i konstytucye są w-druku. co rozumiem nie raz czynił. Kościoły, *collegia*, klasztory hoynością swoią ratował, restaurował. W-Chełmińskim klasztorze pánien zakonu Benedyktyńskiego, práwie ná on czás zpustoszáłym, Mágdálenę Mortęską, pánnę wedle ewánieliey mądrynią Chrześciáńską, Ksienią postánowiwszy, wzbudził przytłumioną chwałę Boską: (1579. Mss. acta reform. Culmens.) i reformácyey tego klasztoru był obrońcą napotym záwsze serdecznym. W-Lubáwie klasztor z-Sáskiey nácyey Fránciszkánow obserwántow, iuż tákże opuszczony, i zpustoszony restaurował: i z-Polski zakonnikow pobożnych teyże obserwáncyey, to iest, iáko zowięmy, Bernárdynow, w-r. 1580 wezwawszy, znowu osadził:

osadził: i dobroczynnością swoią nieprzestánną ozdobił. O czym napis tego mieyscá. Tákże do klasztoru i kościołá Chełmińskiego od Luterskiey sekty rugowánych Fránćiszkánow *Conventuales* przywroćił, też z Polskiey nácyey ewokowánych. A iáko, iesżcze Kánonikiem Wármińskim, i Sekretarzem Zygmuntá Augustá będąc, *Societatem Iesu* poufale kochał, i dobroczynność miánowicie *collegio* Bransberskiemu wyświadczáł; ták ná pierwoćiách záraz swego pásterstwá, stáránie czynił o fundácyey w-swym Biskupstwie *collegij* w Toruniu tego zakonu. Dla czego ták iego, iáko i Kśięnią Chełmińską Mortęską, z-Kostczánki zrodzoną, zá fundatory tego mieyscá, wyznawáią *literæ fundationis*, ábo przywiley, od Zygmuntá III. powagą Krolewską utwierdzony: wyznawa i *Ioann: Argent: de reb: Soc: in reg: Pol:* ácz dopiero po iego śmierci tá rzecz do skutku przyszłá. Iuż był i *seminarium Cleri* swoiey dyecezyey, w-ktorymby młodzi Klerycy ćwiczenie i áptowánie do usług kościołá bráli, zporządzáć, i te zamysły świątobliwe skutecznie wykonywáć począł o czym *acta synodi Culm: an:* 1605. Ale coż? kiedy śmierć ie niedyszkretna przerwáłá.

apud Starov. ex monum. Lub. in Mon. Sarm. Frid. Schēb. in vitâ Ioan. Lobedav. tit. Swiatło, &c. Ara gratitud col. Bransb. Brzechwa in vitâ Mortes.

Liter. fund. ap. G. Tyszk. in Resp. ad libel. fam. I. Argen. mihi f. 388. Ann. S. I. impres. 1593.

-- *Omne sacrum mors importuna profanat!* Ovid. el. 11.

i choćby były nayświętsze,

non solicitæ possunt curæ
mutare rati stamina fusi! Sen. Oedip: act: 5. choro.

W-sprawách też Rzeczypospolitey, iako Senator, był czuły i nieociągły oyczyzny swoiey miłośnik. W-niezgodney elekcyey, gdy przy fakcyey Niemieckiey pártyzántách Gdáńszczánie stáli, prácowáł w-tym namową i nápominániem swoim, áby byli Krolowi Stefanowi poddáństwo oddáli. ktorą iego zániedbáną rádę klęskámi potym swymi opłáćili. Przemienił śmiertelne to życie w wiecznotrwáłe, r. P. 1595. dniá 15. Styczniá, wieku swego 62. Nagrobek iemu wystáwiony námięnia o mądrych pismách iego, ná świát wydánych, ktorymi się wsławił w-oyczyznie, i kráiách postronnych: kiedy go tám zowie *scriptis domi, & foris clarissimū.* *

I. Biel. f. 738 An. Patriti. l. 1. de tumul: Ged.

Epitap: ejus in eccl: Culmezien.

Swiątobliwość iego i czułość pásterską święty Karol Boromeusz Kárdynał, Arcybiskup Medyolánski, w-liście swym zchwalił, bez wątpienia niepochlebnie: gdzie pisze: *Virtus tua, & in nobili istâ ecclesiâ administrandâ fides ac diligentia, verè pastoralis, facit, ut, pro meo in tui similes studio, - has ad te literas exarandas, mihi esse putem.* i powiedziawszy o pieczołowitości pásterskiey, przydawa. *Quæ cùm ita se habeant, magnoperè ecclesiæ Culmensi gratulor, talem nactæ pastorem, qui ad VITÆ SANCTITATEM, MORVMQVE INTEGRITATEM, eximiam etiam solicitudinem adjungit, ad gregem suum omni virtute informandum. - Deo autem gratias, quàm maxi-* mas

S. Carol. Bor. ep. 85. inter impress. Ant. 1623.

* Pulchro ligari fœdere gestiunt libris tiaræ. Sarb. Lyr. 4. od. 2.

mas poſſum, ago, quòd beneficentiæ ſuæ opes tam liberaliter in te benignèq́;
contulerit. Quodſi quid eſt, in quo ego vel benevolentiam meam declarare,
vel officium tibi præſtare, ad IESV Chriſti gloriam, poſſum; gratiſſimum
mihi erit, ſi operã meam paratiſſimã tibi atq; addictiſſimam eſſe cenſueris.
, Cnotá twoiá, á w-ádminiſtrácyey i rządzeniu kośćiołá tego sła-
, wnego wierna usługá, i pilność práwie páſterſka ſpráwuie, że,we-
, dle moiey ku podobnym tobie chętliwośći,tęn liſt do ciebie piſzę.
, • Winſzuię ſerdecznieChełmińſkiey kátedry dyecezyey,że(w-tobie)
, ma tákiego páſterzá, ktory, przy świątobliwośći żyćia, i obyczá-
, iow niewinnośći, wyśmięnite ſtáránie przydawa, áby trzodę ſwo-
, ię w-cnocie wſzelákiey informował. przytym Bogu męmu, iák nay-
, więkſze mogę, czynię dzięki, że dobrotliwośći ſwoiey ſkárby ták
, hoynie, i ták łáſkáwie ná cię wylał. A ieżeli co ieſt, w-czymbym
, ia ábo życzliwość moię oświadczyć, ábo powinna usługę tobie
, uczynić, ná IEZUSA Chryſtuſa chwałę, mogł, przewdzięczna mi
, rzecz uczyniſz, ieżeli przysługi moiey, záwſze tobie iedynie go-
, towey i obowiązáney zážyć będzieſz zechciał. To święty, ſnáć
dobrze wiádomy cnoty tego Koſtki. Zkąd i tego ſię domyślam,
że on z-tym świętym Kárdynałęm miał dobra przyiaźń. Obſer-
wuię i to, że cnotá Koſtkow nie tylko od uczonych ludzi, ále i od
świętych iuż Kánonizowánych zchwalona. Bo oprocz tego Pio-
S. Fran. Sal. ap. Tylk. in vitâ beati. trá,od ś. Károlá pochwalonego, wychwalił i ś. FRANĆISZEK SALE-
ZY, Biſkup Ienewęńſki, błogosłáwionego Stánisłáwá Koſtkę, owe
iego od miłośći Bozkiey dziwne zápały wysławiáiąc. Co do tego
Sen. ep. 102. Biſkupá, *magnificum eſſe laudari à laudato viro* ſądził filozof: dopie-
roż árcypiękna, zásłużyć ná pochwałę u świętego á wielkiego
Cice. in Ora-tore. człowieká. Więc co owo Cycero o ſobie: *ego cùm à noſtro Catone*
laudabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar; ia o Koſtce tym:
że choćby też czyie niechęći uwłoczyły mu, u káżdego ie-
dnák bácznego będzie chwalebny, że, od Kárdynałá ták świątobli-
wego, chwałę odniosł. Tegoż Biſkupá oſobliwa ſzczodroliwość,
ludzkość, w mowie gładkiey przyięmność, náukę wyśmięnita, &c,
Roſſel. Pymand. Merc. l. 5. f. 351. Annibal Roſſelius cudzozięmiec tymi słowy wysławia: *PetrusKoſt-*
ka Epiſcopus Culmenſis, verè in culmine generoſi & liberalis animi poſitus:
- ut non immeritò cum Paulino Epiſco Nolano - conferri poſſit. Adeſt præ-
*terea (ei) linguæ ſvavitas, ſermonis lepor, eloquentia varia, * philoſo-*
phiæ celebris notitia, ingenij perſpicacia, judicium maturum, ſagax,
& promptum: affabilitas, eximia morum ſvavitas: ut cum videris ho-
minem, & paulùm ejus mores perſpexeris, ejus capiaris amore. &c. Piotr
, Koſtká Biſkup Chełmińſki prawdziwie wyſoko wſpániáłego, i hoy-
, nego umysłu páſterz: żeby go mogł słuſznie z-świętym Paulinęm
, Biſkupęm Noláńſkim porownáć. Ieſt nád to w-nim oſobliwa-
wdzię-

* Petrus Koſtka Epiſc. Culm. - inter diſertos cenſebatur. A Patr. l. 2. de tumul; Ged;

wdzięczno-mowność, w-rozmáitych ięzykách wymowá głádka, filozofiey wielka umieiętność, dowcipu iáſnego byſtrość, rozſądek ſtáteczny, przezorny, i w-trudnościách prędki: łágodność w-łátwey rozmowie, w-obyczáiách ſzczegulna przyięmność: że, kto go obaczy, á trochę ſię obyczáiom iego przypátrzy, muſi ſię w-nim zákocháć. Tęż iego náukę, i w ięzykách, procz oyczyſtego i Łáćińſkiego, Włoſkim, Fráncuſkim, Niemieckim, oſobliwą wymowę, i w-Greckim biegłość wielką, tákże inne chwalebnę przymioty, głádkim wierſzęm z pochwałą opiſał drugi Włoch Ioannes Boterus. Boter. in Hericum Valeſ. Pol: Regem.

Co do tey wielu ięzykom umieiętnośći, prawdáć to co Puteanus obſerwował; że *linguis - diſcendis occupati, rerum umbris fatigamus indolem: ſæpe non facundiam, ſed garrulitatem adoptamus.* prawdá, że tá wiádomość ięzykow do mowności bárziey, niż do rozſądku należy: co kto inny uważa. i tęmu nie śmię przeczyć, że *frequenter exigui judicij ſunt, qui multas linguas ſciunt; quia multa memoria judicio obeſſe ſolet:* co świeżſzy Brewiator polityki, ſnáć z-doświadczęnia, nánotował: że mowię częſto, gdzie wielo-ięzykowátość, tám máło rozſądność. bo w-ięzykách wielu biegłość koniecznie potrzebuie wielkiey pámięci; á z-wielką pámięcią niewielka częściey roſtropność. Atoli przy ták święt ych, i mądrych o roſtropnośći wielkiey tego Biſkupá świádkách, przyznáć trzebá, że to był dar Boży w-nim oſobliwy, przy wielkim rozſądku i rozumie, ták wielu ięzykow, ták wielka umieiętność. Eric. Put. epiſt. app. cęt. 1, ep. 41. Fredro przyſłowia. Brev. polit.

O Brácie Biſkupá tego, pomięniony iego nagrobek, że ieſzcze w-r. 1595 kwitnął, wzmiánkę czyni, ále imię zámilczał.

KRZYSZTOF KOSTKA,
Woiewodá Pomorſki.

SYn Woiewody Chełmińſkiego, brát Sędomirſkiego, ſam Pomorſki Woiewodá, Stároſtá Gołubſki i Kościerzyński. Z-młodu przyuczony do zábaw publicznych, pod czás interegnum, po zeſzciu Zygmuntá Auguſtá, w r. 1572, ná ow ziazd Krákowski przednieyſzych pánow, (o ktorym chwalebnie ku dobru poſpolitęmu odpráwionym I. Bielski) zbiegł skwápnie, i o ſpráwách Rzeczypoſpol: z-Máło-Polskimi ſtánámi náradzał, Stároſtą ná tęn czás Gołubskim będąc; iáko wypiſał autor dzieiow Polsko-Pruskich. ktory przydawa i to, że po Henryká Wálezego elektą, z-innymi od ſtánow koronnych áblegowánymi, ieździł w-poſelſtwie do Fráncyey. Ia rozumięm, że nie z-dezygnácyey ſeymowey, ále z-ſwoiey chęći, i ſwym ſumptęm, nie skárbowym, tę drogę podiął. bo *aliàs* nie czytąm go miedzy posłámi Rzeczyp: ſeymową *interregni* konſtytucyą náznáczonymi, áni u innych hiſtorykkow. Papr. Herb. ſub Dabr. Mſ. de fam. Pruſſ. Hiſt. Polono-Prut. mihi f. 203. & 204. Vide Conſt. f. 223.

O W-r.

W-r. 1591, z-ſeymu Wárſzáwskiego deputowány komiſarz ná rozſądzęnie kontrowerſyi, ſtrony krzywd z-przyległymi koronie ſąſiádámi Nięmcámi i Pomorczykámi. Z Konopackiey zoſtáwił nieodrodne potomſtwo: Stánisłáwá Podskárbiego Pruskiego, i Ierzego Woiewodę Málborskiego, Krzyſztofa Stároſtę Kościerzyńskiego, Ianá Opátá Oliwskiego: iáko o tym dwá mſ. informuią. ácz Okolski miáſto dwoch oſtátnich, kłádzie Mikołáiá Ráfałá. Corki były: Kátárzyná Trzebuchowska, oddána w-małżęńſtwo Ianowi Trzebuchowskięmu Káſzteláná Gnieźnięńskiego, i Podkomorzego koronnego ſynowi. ktorego też, zdami ſię, Podkomorzym koronnym zowie Pápr: á mſ. pewny twierdzi, że był Káſztelánęm Rogozińſkim: i o tey Koſtczánce te *formalia* kłádzie, że byłá páni *świątobliwego żywotá*. Syn iey Mikołay, w-Kluzyńſkiey z-Moſkwą potrzebie zwycięzney, i bárzo sławney, chwalebnie poległ. Druga corká Zofia Batorowa: ktorą Cichocki *in alloquijs Oſecen.* i *Hiſt. Polono-Prut.* Kátárzyną zowią. Trzecia, Anná Kſięni Iárosłáwſka pierwſza.

[Conſt. f. 616. — Mſ. de fam. Pruſ. & aliud. Iar. — Okol: in indice t. 1. — Papr. Herb. ſub Ogonc. — Mſ. Iar. — Hiſt: Polon-Prut. f. 390. — All: Oſec. l. 3. c. 10.]

Tę Zofią wydał zá Stefaná Batorego, Hrábię *de* Somlio, z-teyże familiey, z-ktorey Krol Stefan. Brát to był ſtryieczny Kárdynałá Batorego Biſkupá Wármińſkiego, ſynowcá rodzonego tegoż walecznego Krolá. Wſpomina go Piaſecki pod rokięm 1599. Odpráwiony tęn ákt weſelny, w-r. 1598, wielkim ſplęndoręm, ná zámku Málborſkim, przy gromádney frekwencyey zacnych ludzi, ták náſzych iáko i cudzozięmſkich pánow: á miedzy nimi Zygmuntá Batorego Kſiążęciá Siedmigrodzkiego: ktorego z-innymi Batorymi, imięniem Koſtkow, iáko powinowáty przyimowáł Kſiążę Rádziwił Mikołay Krzyſztof, ná tęn czás Woiewodá Trocki. Przez dni ośm kontynuowána tá ákcya weſelna: pod ktorą ná kilká tyſięcy ludzi, oprocz koni, ſwym koſztunkięm podeymowáli Koſtkowie. Obſzerniey te ſplendece w-przyimowániu i tráktowániu, tákże, przy walecie, upominkowániu wielkich gości, wypiſuie dzieiopis Pruſki w-mánuſkrypcie.

[Vide & Merc. Gall: l. 23. ſub eod. an. — Hiſt. Polono-Prut. f. 341.]

Doſzedł śmiertelnego terminu Krzyſztof Koſtká w-r. 1599, bywſzy ná Woiewodztwie Pomorſkim od r. 1577. Wſpomina go Łubieńſki, że w-r. 1593 Krolá Zygmunta odprowadzał do Gdáńſká: ácz Stánisłáwęm zowie.

[Ibid: f. 628. — Stan. Lub: in oper. poſt.]

IAN KOSTKA,
Opát Oliwſki.

Będąc iuż Archidyákonęm Pomorſkim, ná Oliwſkie ſtárożytnością pámiętne Opáctwo promowowány, koło r. 1584, w-ktory ſtáry Opát Geſkau umárł. Ale czyli, że byłá *diſcors ſuffragatio, malum eligentibus non inſolens?* czyli, że Krol innego podał, á inny obrány?

bràny? miał swoie trudności, w-dostąpięniu Opáctwá tego, z-Biskupęm Kuiáwskim Rozrażewskim. z-ktorego, w-tey máteryey, listow dochodzę, że *forti brachio*, i mocą, zá pomocą brátá swego, posesyey Opáctwá tego dopinał. Ná ktorym iednák snáć niewczesna śmierć, (ktora go przed oycęm Woiewodą Pomorskim zebráłá) tylko mu zostawáć pozwoliłá do roku 1588: w-ktory iuż innego Opátá znáyduię, * Dawidá Konárskiego. Wspomináią go *Constitutiones synodales Vladislavienses*, synodu 1586 roku miánego: nie bez nágány serworu, że przed czásęm z-synodu odiechał. *Vitia erunt, donec homines: sed neq, hæc continua: & meliorum interventu pensantur.*

Mſ. liter. Ep. Vlad. Rozr.

* Colligo ex Hiſt: c. Ged. & Mſ. Rozr. Conſt. ſynod. f. 10. Tac. l. 4. Hiſt.

Iáná Kostki Woiewodzicá Pomorskiego, Kánoniká Wármińskiego, wyznawa dobrodzieystwá *collegium S. I.* Bránsberskie, w-pánegiryku pewnym.

Ara gratitud.

Támże iest pámiątká dobroczynności, ná toż *collegium*, Stánisłáwá Kostki Oliwskiego tákże Opátá.

Nie więm tęmuli to Ianowi Opátowi, czy innym od niego przyczytáć?

PRZYSŁVGA PP. KOSTKOW
Domowi Krolow Fráncuskich.

W-Tymże wieku, znáczną przysłużył się uczynnością dom PP. Kostkow zwycięźnie kroluiącęmu we Fráncyey, od tych tám czásow, á teraz iuż i w-Hiszpániey szczęśliwie pánuiącęmu domowi liniey *de* Bourbon. Bo kiedy po Henryká III. (ktory od nas 1574. Polakow ná niegodną śmierć zbiegł do Fráncyey) żáłosnym zaboiu, krolestwá Fráncuskiego sukcesya ná tę familią przypádłá, 1589. długo się zkonfederowáni Książętá i pánowie Fráncuzcy, mocnymi Hiszpáńskimi posiłkámi wspárci opieráli, Henryká IV, ná tęn czás Krolá Náwárskiego, Krolęm swym niechac uznáć. Więc musiał Henryk Borbonius postronnych zásiągáć posiłkow, ná dostąpięnie należytey sobie korony. A ták ktoryś † z-Kostkow, *junctâ operâ* z-Konopáckim, 1500 kiryśniká swym sumptęm záciągnęli, i pod Reinholdęm Krokowskim Pułkownikięm, przez lat trzy w-woysku tego Krolá trzymáli. Z-iákim tęn Henryk, otrzymawszy koronę, wiáry ś. Kátolickiey pomnożęniem, á oraz sławą *regnatricis Borboniæ domûs*, pánował we Fráncyey, rzecz wiádoma. Atoli te nákłády nie oddáne były ieszcze ná tęn czás, kiedy to Vassenbergius pisał.

De his Spond. in Annal: Buſſier. Hiſt. Fran.

† Preſſa eſt inſignis gloria facti. Virgil. Æn. 12.

Vaſſenberg. in carcere Gallico Ioan. Caſim. f. 14. & ſequ. & 209.

KOSTCZANKI TEGO WIEKV.

NIe zámilczę i zacnych tego domu, niektorych przynamniey heroin, ktore w-tęn wiek mátronálnymi słynęły cnotámi. Do-

ſtáteczna ich pochwałá, potomſtwo godne. bo iáko *vitem laudamus ſi fructu palmites onerat*, ták i tych niepośledniá sławá i ozdobá, nieodrodni ſynowie i cory: gdyż i Apoſtoł to zá przednią chwałę mátrony bydź ſądzi, *ſi filios educavit*, ieżeli ktorych urodziłá, wypielęgnowáłá ſynow. Ale oprocz tego, nie trzebá rozumieć, żeby białogłowom náturá do pochwały z-innych miar drogę zágrodziłá, ábo ściſłe terminy cnoty i sławy im náznáczyłá. *Quis dixerit naturam malignè cum muliebribus ingenijs egiſſe & virtutes illarum in arctum retraxiſſe? par illis mihi crede, vigor, par ad honeſta (libeat) facultas.* Więc i w-tęn wiek cokolwiek o niektorych Koſtczánkách, więcey w-przyſzły mieć będziemy.

Sen. ep. 41.

1. Tim. 5. 10.

Senec. Conſol. ad Marc. c. 16.

ELZBIETA z-SZTEMBERGV MORTĘSKA, Podkomorzyna Chełmińſka.

WOiewody Chełmińſkiego godna corá, żoná pobożna Melchiorá Mortęſkiego, Podkomorzego Chełmińſkiego, ſzczęśliwa mátká Ludwiká z-Mortangu Woiewody Chełmińſkiego, (zá ktorym ZBOROWSKA) i owey roſtropnością i świątobliwością chwalebney Kſięni Chełmińſkiey, kōfundatorki koleium Toruńſkiego *S. I.* Tá ieſt Mágdálená Mortęſka, druga w-zakonie Benedyktyńſkim Scholáſtyká, iáko ią tego zakonu hiſtoryk zowie: ktorey zakonną reformácyą, pánięńſkie klaſztory, z-Chełmińſkiego wziąwszy miſtrzynie i wzor pobożności, w-obſerwáncyą zakonną i świątobliwość zákwitnęły. Więc iáko po owocu drzewo, wedle ewánieliey, ták i po tey wielce świątobliwey corce poznáć i mátki tey pobożność. Boć to prawdá, że zwykle potomſtwo (nie ſámi tylko ſynowie) *matriſſat*, i *partus ſequitur ventrem*: nie tylko *ſecundum conditionem* fortuny, ále też *qualitates generantis*: że mowię z-rodzicow, miánowicie mátek nátur, do dobrego ábo złego zkłonnych, biorą dziatki przymioty lub dobre lub złe. Zkąd też owo Złotomowny Arcybiskup święty, o Ianie Chrzcicielu z świętey mátki zrodzonym nápiſał: że tá corą będąc Aáronowego rodu, *ſanctitatem - tanti generis pia cuſtos transfudit in filium*: świątobliwość rodzáiu ſwego świetnego, pobożnie w ſobie doſtrzeżoną i dochowáną, zlałá ná ſyná. á tenże o Herodziánce mowi, że *reſpondit ſuo turpis generi*: od niecnoty mátki i oycá namniey wyrodną nie byłá. Iákoż i polityá wyznawa pogáńska: *conſantaneum eſt ex melioribus ortos eſſe meliores*: ábo iáko inni Grecki text wyłożyli: *è melioribus enaſci meliores.* przyzwoita rzecz, áby ſię dobrzy z-dobrych rodzili. Dla tegoć tenże filozof każe ſię mężowi ſtáráć o żonę iák naycnotliwſzą: *ut ex, quàm maximè fieri poteſt, optimâ filios generet. Nam agricola quidem nihil omittit, quò ſemen in optimâ terrâ ac maximè excultâ ſerat, ſperans ita demum fructus optimos inde ſe recepturum.* Z-tey przyczy-

Brzechwa in vitâ M. Mortęska. Mſ. de ill. Pruſ. fam.

Stan. Szczygiel. Aqu. Polono-Bened. ad 24. Febr.

Chryſol. ſer. 88.

Serm. 173.

Ariſt: Pol: 3. c. 8.

Oeconomic. l. 2. c. 2.

przyczyny, i Pan Bog w-ſtárym teſtámęncie, żon z-pogáńſkiey niezbożnośći zákázował Izráelczykom, *ne in malâ terrâ nobilium ſeminum frumenta degenerarent*: iáko Ieronim ś. tłumáczy.

Exod. 34. 16 Hieron. Ep. l. 3. ad Fabiol. de veſte ſacer.

Teyże Koſtczánki druga corká, Anná Mortęska, dána zá Erneſtá WEIHERA, Puckiego w-tęn czás Stároſtę i Ieneráłá walecznego, á potym Woiewodę Chełmińskiego. * Przez nię wielkie koligácye z-przednimi familiámi w-dom Koſtkow zprowádziłá. Bo naprzod wnukowie z-tey corki Weiherowie, Ian Woiewodá Chełmiński SZCZAWINSKą, Dymitr Káſztelan Gdáński KONARSKą, á po niey OPALINSKą (z ktorey corká GRUDZINSKA Woiewodzina Ráwska,) Ludwik Podkomorzy Chełmiński POTULICKą, mieli w-małżeńſtwie: á práwnuk od Ianá Woiewody Chełmińskiego, Ludwik Weiher, DENHOFFOWNę Pomorską Woiewodzánkę. przez ktorą (oprocz innych konjunktur) dom pánow Koſtkow winſzuie ſobie bydź miedzy ſwymi kolligatámi, I.O. Kſiążęciá I. M. Ierzego Albráchtá Denhoffa teraz Krákowskiego Biskupá. Wnuczká záś Elżbiety, Zofia Weiherowná, przyłączyłá w-tęż krewnośći ligę zwyciężny dom SAPIEŻYNSKI; będąc zá Ianęm Piotręm Sápiehą, Woiewodzicęm Kijowskim, Stárośtą Vświátskim, nieporownáney dzielnośći wodzęm, w-Moskiewskich zá Zygmuntá III woynách, oycęm Páwłá Iná Sápiehy, Wileńskiego Woiewody, w. Hetmáná X. L., dziádęm teráźnieyſzych I. W. I. M. PP. Woiewody Wileńskiego, Hetmáná naywyſzſzego, i Podskárbiego wielkiego w-W. X. Lit. A tegoż Stárośty Vświátskiego corkę z-Weiherowny przerzeczoney, Stánisław RADZIEIOWSKI, Woiewodá Łęczycki, dziad I. O. Kśiążęciá I. M. Kárdynałá Prymáſa, otrzymał w-małżęńſtwo, po zeſzciu Kátárzyny SOBIESKIEY.

* Vide Pucen. monum. apud Starov. in Monum. Sarm.
Mſ. de Pruſ. fam. ſub Weiheris.

1594. elocata. Clem. Burſij carm: grat.

Paneg: Hoſpes grati animi.

Trzecia Elżbiety z-Sztembergu corka, ZALINSKA Sędzina Tucholska.

Złożyłá śmiertelne zwłoki życia doczeſnego tá zacna mátroná Elżbietá Koſtczánká, koło r. 1560: iáko dochodzę z-żywotá pomięnioney Mágdáleny Mortęskiey.

MAŁGORZATA z-SZTEMBERGV SŁVZEWSKA, Woiewodzina Brzeſka.

ITá Woiewodzanká Chełmińska: ácz ią Káſztelánką Elbiąską, Stánisłáwá Koſtki corką zowie autor dzieiow Pruskich. ále łátwo rożnicę pogodzić tym, że tęn Káſztelan, ociec iey, był potym Woiewodą. -- *Fidiſsima conjux*, i nieodmięnny † przyiaciel Ianá Służewskiego Woiewody Brzeskiego Kuiáwskiego, i Stárośty Konińskiego, po iego zeſzciu wdowiey ſtáteczności i pobożnośći odbiera pochwałę we dwoch rożnych mſ. Przerzeczony o rzeczách Pruskich *connotator* twierdzi, że w-Służowie kośćioł wymurowáłá, i dochodow iego znáczną aukcyą przyczyniłá: ſzpital tákże ná

Mſ. de ill. fam. Pruſ. Hiſt: Polono-Prut. f 143.

† Unico gaudens mulier marito. Hor. C. 3. od. 14.

Mſ. Iar.

 uboſtwo

uboſtwo wyſtáwiłá, i nádáłá: ták rozumieiąc *non diſpendiosè profundi, quod in cælites & inopes erogatur*: i że iáłmużná i pobożne inne dániny familiy nie uboża. Miáłá coś uczynić łáſki i ná fundácyą koleium Toruńſkiego *Soc: Ieſu*, względem dobr Kuwroż názwánych, od niey przez ſieſtrzenicę Mortęſką ná to koleium zákupionych.

KRYSTYNA z-SZTEMBERGV DZIAŁYNSKĄ, Káſztélánowa Dobrzyńſka.

Papr. Herb. ſub Ogonczyk.

COrká Woiewody Chełmińſkiego Stánisłáwá, żoná Páwłá Działyńſkiego, Stárosty naprzod Dobrzyńſkiego, á potym Káſztelána, przez cory ſwoie przyczyniłá domowi ſwęmu nowych związkow, z-fámiliámi zacnymi, Ich MM. PP. Zebrzydowſkich, i Mniſzkow z-Kończyc: á przez ſyny uczone i dzielne ozdoby mężowi ſwęmu.

Stat. l. 2. Sylv.

Optarent multùm Graiæ cuperentq; Latinæ,
ſic peperiſſe nurus.

Mſ. de ill. fam. Pruſſ. ſub Dzialinijs.

Z-ſynow był ow godny Woiewodá Inowłodzsłáwſki Michał Działyńſki: á od niego z-Cemiáńki Woiewodzánki Pomorſkiey (ktorą zrodziłá Kſiężná Rádziwiłowná, Woiewodzanká Wilęńſka) sławni wnukowie.

ANNA z-SZTEMBERGV KONOPACKA, Káſztélánowa Chéłmińſka.

Idem ſub Konopac.

SIoſtrá przerzeczonych Woiewodzánek rodzona. Iey miédzy innymi corká, TOMICKA Káſztelánowa Nakielſka. Syn Máciey ná Konopácie Konopácki, Woiewodá Chełmińſki, złączył ſię z-domęm PP. DULSKICH; wziąwſzy *in vitæ ſociam* DULSKĄ Podſkárbiánkę koronną. - *Prole beatus*, po iey zeſzciu był Biſkupem Chełmińſkim. Drugi ſyn Ierzy Káſztelan Chełmińſki: zá ktorym DĄBROWSKA Woiewodzicá Chełmińſkiego z-DZIĄLYNSKIEY corá. &c.

KATARZYNA z-SZTEMBERGU NIEMOIEWSKA, Woiéwodzánká i Káſztélánowa Chéłmiń.

Fol: 346.

WSpomina Stárowolſki *in Monum: Sarmat.* Niemoiewſkiego Rolicza, Káſzteláná Chełmińſkiego, i Koſtczánki tey ſyná Ierzego, w-r. 1615 zmárłego. Ale oprocz tego byli inni: Stanisław i Máciey Káſztelánowie Chełmińſcy, *non interruptâ ſerie*, po oycu i po ſobie. z-Káſzteláńiey potym Máciey poſtąpił ná Pomorſkie Woiewodztwo. A z-nich Ierzy miał w-małżeńſtwie KARNKOWSKĄ Káſztelánkę Lędzką: Stánisław naprzod CZARNKOWSKĄ Woiewodzánkę Káliſką (ktorą LATALSKA Hrábianká z-Łábiſzyná urodziłá, ſamá z-KSIĘŻNY POMORSKIEY zrodzona,) á potym ZEBRZYDOWSKĄ

Hiſt: Polono-Prut. mihi. f. 458.

Ibid. f. 619.

Vide Papr. Herb. & Okol. ſub Lataliscijs.

dowską Woiewodzánkę Krákowſką. Od tegoż Stánisłáwá wnuczki Daniłowiczowa, i Smogulecka. Z corek też Kátárzyny Koſtczánki, Máłgorzátá Rozrażewska Hrábina, Kásztelánowa Srzęmſka, druga Krasinska Kásztelánowa Ciechánowska, domy te zacne Koſtkom zobligowáły. Mſ. de Pruſſ. fám. ſub Niemoiev.

Pánegiryſtá świeży, *in ſociali fortunæ virtutisq; connubio* piſze, że tá Kátárzyná z-Sztembergu Niemoiewska, byłá corká Woiewody Málborskiego. ia ſię trzymąm dawnieyſzych autorow. Pan. c. Poſn. 1688.

WIEK VI.

DOMV KOSTKOW:

od roku 1601 do 1698.

OStátni to wiek iáśnie Wielm: domu PP. Koſtkow; ácz słává cnotliwymi ſprawámi nábyta *arctam ætatem ſibi dari non ſinit*: owszęm iáko filozof mowi, *nullos ſibi poni, niſi communes & cum Deo terminos patitur.* Sen. ep. 102. Więc tęn wiek nie ták Koſtkom, (ktorzy *levi temporis impenſâ, invenerunt quomodo æterni fierent*) iáko oyczyznie záſzkodził, fatálny i innym ſtárożytnym familiom. Id. l. de tráq. c. 15. Bo iedne zacne domy do oſtátniey iskierki wygáſił: iáko wielkich Hrábiow z-Tęczyná, Kſiążąt Oſtrogskich, Koreckich, mądrych Herburtow, odważnych Iázłowieckich, walecznych Struſow, Łáskich Sierádzánow, Zádzikow, i wielu innych ſenatorskimi i rycerskimi przysługámi wielce záſłużonych oyczyznie: á niektore bárzo przytłumił. Szkodliwy oyczyznie upadek dawnych familiy. A tákich familii upadek wſtęp bydź do ruiny páńſtw, ſądzi náſz polityk domowy, Krzyſztof Wárſzewicki, wielkiey experyencyey człowiek, i ſam z-domu Senatorskiego. Dáie tego przyczynę, że te familie, *ſicut columnæ quædam Reipublicæ habebantur. Nam qui iis nati fuerant, dicendâ in ſenatu liberè ſententiâ præ aliis pollebant, & auctoritatem in multitudine maximam habebant, &c.* Varſev. l. 1. de optimo ſtatu libertatis. Więc iáko, kiedy kolumny, ná ktorych ſię oſobliwie wſpiera budynek, upadáią, w-ruinę i tęn iść muſi, ták kiedy ábo upadáią cále, ábo ták podupadáią, że, *more majorum*, służyć oyczyznie nie mogą familie, *quæ ſicut columnæ quædam Reipublicæ habebantur*, ſzwánku bać ſię trzebá Rzeczypoſpolitey. Ale *ſuperi meliora*! niech Bog da oyczyznie *imperium ſine fine.* My ſię ieſzcze Koſtkom przypátrzmy.

STANISŁAW KOSTKA, Podſkárbi zięm Pruſkich, Woiéwodá Brzeſki.

ZAſiągł, rozumięm, wieku tego Stánisław z-Sztembergu ſyn Woiewody Pomorskiego Krzyſztofa. Wſpomina go Pápr. w-r. 1597 Stároſtą Gołubskim. Papr. Ogrod. f. 221. Ze był Podskárbim Pruskim, wierſz oy-

czyſty o błogosł: Stániſłáwie wyráźnie opiewa, i mſ. Adminiſtrował i ekonomia Málborską: miał i Tczewskie Stároſtwo. Łożył nakłády znáczne z-bráćią ſwoią, w-r. 1600, ná reſtaurácyą Bernárdyńskiego Klaſztoru Nowskiego w-Pomorskiey ziemi. Młodziánem umárł: á iáko przydawa autor skryptu *de illuſtribus Pruſ. famil.*, Woiewodą Brzeskim.

B. Stan. Koſt. tryumf f. 5. Mſ. de Pruſſ. fam. & Iar. Hiſt. Polono-Prut. f. 347. 635.

Trzymąm, że tegoż, Ianęm Koſtką Pomorskim Woiewodzicęm, Podskárbim Pruskim, i dzierżawcą Smiłowskim zowią niektore mſ. *Aliàs* bym Ianowi Koſtce Woiewodzie Pomorskięmu, miedzy ſyny przyczytał tego Ianá.

Mſ. Iar.

KRZYSZTOF KOSTKA, Káſztelan Biécki, Stároſtá Kościérzyńſki, Woiéwodzic Pomorſki.

OPiekował ſię brátersko Woiewodzankámi Sęndomirskimi, Ianá Koſtki corkámi, nie opuſzczáiąc pieczy o miłey oyczyznie. ktorą też wysłużył, iáko dwá rożne mſ. twierdzą, że mu Káſztelánią Biecką konferowano. W-r. 1602 żáłoſnym przypadkięm z-utłuczęnia podrożnego, śmierć mu przyśpieſzona. Z-Anny PILECKIEY Leliwczánki zacnego domu, zoſtáwił godne potomſtwo: Mikołáiá Málborskiego, Ianá Kościerzyńskiego Stároſtow: Annę corkę Kſięnią wtorą Iárosłáwską, OPALINSKą Woiewodziną Poznáńską: Kátárzynę WAPOWSKą Káſztelánową Przemysłſką.

1594. Hiſt: c. I. Mſ. de Pruſſ. fam. & conc. mſ. P Kacz. in fun. I. C. Bran. Mar. Cur. Ann. S. I. 1602. impr. Auctor vitæ An. Aloyſ. Duciſ. in Oſtrog. & mſ.

PAWEŁ z-ROSTKOWA KOSTKA, Chorąży Ciéchánowſki.

ROdzony błogosł: Stánisłáwá, ſyn Káſzteláná Zákrocimskiego. Z-młodu, nieuważnęmu wieku tęmu zwykłych, oblektácyi świátowych począł ſię był chwytáć: ácz i w tęn czás, *procul à flagitijs*, iáko wyráźnie hiſtoryk, i przy należytey przyſtoyności i i poczciwości życie było. Ale po śmierci brátá ſwego świętego, (ktoręmu *aliàs* był w-tym przykry, áby ſię świátu, i wesołęmu ná ow czás iego geniuſzowi ákomodował) co było w-młodym wieku płochey świátowości, wetował dziwną oſtrością życia: ktorą nie tylko ludziom świeckim nieprzywykłym do tego, ále i zakonnym w-podziwięniu byłá. Nie tylko w-domu, ále i w-podrożách, dyſcyplinámi ciáło ſwoie ſiekł bez litości: á zwyczáynie trapił włoſięnnicą, poſtęm, legánięm ná gołey ziemi: ábo, ieżeli dla niezdrowia chciał ſię miękcey wywczáſowáć, nád podsłánym tylko iedynym kobiercu. * Modląc ſię krzyżęm ná zięmi polegał: miánowicie przed obrázęm ſwego brátá, iuż cudámi słynącego, młode ſwoie nąń przykrości iáwnie winuiąc i przepraſzáiąc. Codzięn.

Sacchin. Hiſt. S. I. p. 3. l. 4. n. 32.

Ann. S. 1607 Skar. in v. b. Stanisl.

* Nunquam virtuti molle documentum eſt. Sen. de prov. c. 4.

dziennym nabożeństwem pacierze kápłáńskie odmawiał, i *officium* n. pánny, przez ostátnie życia swego lat 20. Po krotkim á czułym śnie, o wtorey z-pułnocy godzinie wstawał ná modlitwę; ktorą ná wiele godzin przeciągał. á ztąd koláná iego grubymi guzámi, długim klęczeniem wyciśnionymi, zárosły. Mszy świętych nie tylko codziennie słuchał, co ich bydź mogło; ále też sam w-osobie swey, kápłanowi, przy tey naświętszey ofierze, usługował: ták trzymáiąc, że tá usługá przy ołtarzu, nie chłopięcá tylko zabáwá, ále i magnatom i panom by naywiększym przystoyna. Iákoż uczony ow Angielski Kánclerz Tomasz Morus, i u nas Konstántyn Kśiążę Ostrogski, Kráyczy W. X. L. często zwykli to czynić: ow Plebanowi, Kśiążę kápelanowi swęmu usługuiąc.

Ann. S. 1607 sub. col. Pulsov.

De Moro Stapl: in ejus vitâ: c. 6. de Constantino Ciohoc: All: Osec, l. 2 c. 26.

Miedzy innymi świątobliwymi zwyczáiámi, miał i tęn, że iádąc gdzie, á miiáiąc kościoł, ábo figurę Chrystusá Páná ukrzyżowánego, z-karocy, ábo z-koniá zśiádał, i poklęknąwszy, nie co się pomodlił: toż źiemię pocáłowawszy, drogę swoię prozekwował, i kończył. Tákże kiedy w-drodze będąc, nie mogł ná mszą ś., choćże we dni robotne, tráfić, toż przecię w-pierwszym, gdzie był dom Boży i kápłan, mieyscu, uprasżał, áby mu kościoł, á potym cyborium otworzono, á ná Sákrámęnt nayświętszy, ácz w-puszcze utáiony, pátrzác dopuszczono. Co iáko zacney i páńskiey osobie łátwo pozwaláno. á ták ná twarz przed swoim Pánęm upadszy, krotką modlitwę, ále gorącą czynił: náostátek brał błogosłáwięństwo, ná dálszą drogę. Z-tey okázyey obserwuię. snáć to było stárych Polakow nabożeństwo, do naświętszego Sákrámęntu ciáłá Páńskiego, widzieć go, i oczy swe przynamniey iego widzęniem nápáść, przy ołarzowych ofiárách codziennych. Bo czytamy i o Władysłáwie Iágielonie Krolu pobożnym, że kiedy iuż, w-stárości wielkiey, przysłabszy miał wzrok, á zdáleká pod czás elewácyey, nayświętszey hostyey widziec nie mogł, tedy mu ią Kápłan, dla pociechy iego, przed oczy przynosił, áby ią mogł widzieć i ádorowáć. Tęnże Chorąży Kostká, wchodząc do kośćiołá, ná uszánowánie obecnęgo Chrystusá, pięknym á nieodmięnnym zwyczáięm, naprzod przy kościelnym progu, potym w-pośrzod kościołá, ná koláno iedno przypadał, z-pokorną máiestatu Chrystusowego ádorácyą. á potym nim wszedł do ławki, (nie ták dla siedzęnia, iáko dla zwyczáiu, bo pospolicie przeklęczał nabożeństwo) ná obie koláná przyklękiwał, i trzy pacierze mowił. Táć byłá zdawná w-Polszcze pobożność, ktorey przykłády i czásy násze, w-Senatorskich zacnych osobách, widziáły, że *moribus antiquis*, po stáro-Polsku Chrystusá w-kościele szánuiąc, przed wstąpięniem do ławki, ná obie koláná przyklękiwano, i czołęm o zięmię Bogu swęmu bito.

Tylk: in vitâ b. Stanislai.

Dlugoss. Miechov. Mart. Bielski, mihi f. 387.

Exstat de hoc testimonium Adami Miecznikowski Ord: Min. in arch. Pro.

To też práwowiernego záwſze Koſtkow domu godna, że tęn Páweł do usług ſwoich żadnego sługi nie przyiął, ktoryby nie był Kátolikięm, i ná to wprzod profeſyey wiáry tey nie uczynił. Teráźnieyſze máło uważnych polityc tak trzymáią, że iáko naywyſzſzym pánownikom, ták i innym máło należy, iákiey kto relijey, byle czynił, co powinięn pánu ſwęmu. *Quid refert, quomodo ſe habeat opus religionis? dummodò populi per eam, Numini largitori omnium bonorum ſupplicent, & ſupremis poteſtatibus pareant:* mowią z-Fráncuſkim hiſtorykięm. Vważnieyſza polityká, nie tylko Chrześciáńſka, ále i pogáńſka wyznawa, że należy wiele ná iednośći wiáry w-pánách i poddánych, ábo sługách. ztąd śmiele neguię ſupozycyą, áby sługá inney wiáry, zwłaſzczá w-błędách záciety, i w-nich zeluiący, miał bydź ſzczerze, i z-áfektu (*aliàs* bywa *ex neceſſitate virtus*, ábo raczey *virtutis ſpecies*) życzliwy i użyteczny pánu ſwęmu. *Secta ſecat* wſzytkie koligácye by nayściśleyſzych przyiáźni; dopieroż relácye sługi, ábo poddánego do páná. Iákoż ſektarz może bydź pánu chętliwym, ktory iego wierze ieſt iáwnym nieprzyiacielęm? iáką ufnością i beśpiecznośćią będzie ſobie obiecował pan Katolik, po słudze, choćże łáſką páńſką obligowánym, że mu wiernie, cnotliwie służyć będzie? ktory cnoty fundáméntu, wiáry nie ma: ktory i Bogu ſwęmu nie ieſt wierny. *Nullis conſtringi poteſt vinculis perfidia.* Záś, iáko z-experyencyey cáłego Fráncuſkiego kroleſtwá mowi Fráncuſki hiſtoryk: *quid hæreſi fallacius?* ácz i pogániná * zdánięm. *Nil - - fallacius eſt, quàm prava religio:* Czego z-nieożáłowáną ſzkodą doznawáły Kátolickie páńſtwá, i pánowie, od poddánych i sług niepráwowiernych.

Co do nas Polakow, czytáć o tym kſiążeczkę intytułowáną: *Przysługá Aryáńska, &c.* czytáć i u hiſtorykow, iáką wiernośćią ſektarze, i niewiárkowie wſzelkiey kondycyey, choć w-Polſzcze urodzęni, ſpráwowáli ſię ku oyczyznie, pod czás woięn Szwedzkich, &c. tákże iáka życzliwośćią cudzoziemſkie poſiłki, z-heretykow po więkſzey częśći zebráne, choć żołdęm i chlebęm Polſkim ſuſtęntowáne, służyły Polſkim Kátolickim intereſom, w-woynách przeciw heretykom, zá Zygmuntá III i Ianá Kázimierzá. Mądrze, iáko zwykł, Seneká, *primum militiæ vinculum eſt, religio.* Dla tegoć miedzy innymi, i ow ze krwi náſzey Sármáckiey † Wiſygotow Krol w-Hiſzpániey Rekáredus, brát ś. Hermenegildá, i ná służbie woięnney niechciał mieć, tylko ſame Kátoliki: ták, iż *nullum in ſuo regno militare permitteret, qui regni Dei hoſtis exiſtere, per hæreticam pravitatem, non timeret:* wiedząc też tákich zwyczáyniey bydź *pavidos adverſis, inter ſecunda, non divini, non humani juris memores.*

Mat Tłuczynski in vita b. Stan.

Reflexya o sługách niedowiárkách.

Beniam. Priol: Hiſt: Gall. l. 6.

Strad: Bel. Belg: dec. 1. l. 6. Spond: Annal: eccl. ſub 1567. n. 3.

De Germaniæ ab hæreſi calamitatibus vide Burgum l. 3. de bello Suetico.

Vide Piaſec. in Sigiſ. III. Veſp. Kochow. in Io. Caſ. Clim. 2.

Sen: ep: 95.

S. Greg. Dial. l. 3. c. 31.

Tac. l. 2. Annal.

Więc

* Vox Poſthumij Coſſ. apud Liv. dec. 4. l. 9. ex quo patet, quantùm Romanus hic Conſul, Senatus, & populus à ſectâ novâ Baccharum metuerint toti Rom. Reip., & quanto ſtudio ſuccreſcentem extirpârint.

† Gotos, fuiſſe Sarmatas putat, inter alios, Decius de antiq. Pol.

Więc niewięm, iáko, bez niewierności boiáźni, bydź mogą owi
pánowie Kátolicy, ktorzy heretykow, odszczepięńcow, náwet
sprośnych morduchow (żydow) nie tylko do swych dobr, do u-
sług podleyszych, ále i sekretnieyszych konfidęncyi przypuszczá-
ią, substáncye im powierzáią! Acz to boday nie owym respektęm,
że tácy, bez szkrupułu, páńskie pożytki promowowáć będą: cze-
goby sumnięnie Kátolikow bogoboynieysze nie káżdęmu pozwo-
liło. To więm, że *intuta, quæ indecora*: więm, że się to dzieie, ie- Id. Hist. l. 2.
żeli nie z-uszczerbkięm wiáry Kátolickiey, pewnie z-ohydą i o-
sławą; iákoby wierność i cnotá sług Kátolickich byłá w-podey-
rzęniu, i wiáry niegodnieysza. Owszęm zda się, że w-tym - - *est
sceleri merces*: á przynamniey, że niewiárá *non displicet*, kiedy iest
in pretio niedowiárkow usługá. Ktora tęmu Chorążęmu, iáko nie
tylko Kátolickiey wiáry gorącęmu zelántowi, ále i osobliwey ro-
stropności człowiekowi, byłá podeyrzána: i dla tego niechciał
mieć sług, tylko Kátoliki. A że i wyznánie tey wiáry publiczne od
nich wyciągał, nie iest dziwáctwo: pátrząc zwłaszczá ná okoli-
czność owych czásow zheretyczáłych. Wszák też i ow mądry Spond: Annal. 1416. n. 3.
Krol Arágoński Ferdynánd, w-r. 1416 zmárły, nikomu z-swych
dworskich ludzi *salarium* płácić nie kazał, ktoby átestácyey od ká-
płáná nie przyniosł, że się tego roku spowiádał, i ciáło Páńskie
przyimował.

Tęnże Páweł Kostká, nie tylko chwalebnie -- *vicit opes animo* Stat. l. 1. Syl.
niedbáiąc o ákrementá fortun, ále i to co miał od przodkow, ná
ubogich i kościoły hoynie rozszáfował. W-Práśniszu W W. Oy- P. Skarg. Sacchin. Tylk.
com Bernárdynom kościoł i klasztor z-cegły wymurował i ufun- in vitâ b. Stanisl.
dował. Támże kościołá fárskiego dochodow w-dwoynasob przy-
czynił, swym *de novo* nádánięm. Przy ktorym też kościele, od
mátki swoiey pobożney wymurowáną káplicę wielce ozdobił, má- Lit. P. P. Fabr.
lowánięm pięknym, áriępteryą bogátą, i ápárátęm kościelnym, in arch. Prov.
tákże kursęm n. Pánny przy niey fundowánym, i osobliwymi in-
duluęncyámi, od stolicy Apostolskiey dla tego mieysca uproszony-
mi. Fundował i bursę dla uboższey fortuny dzieci, študuiących Applau. c. Pul. 1608.
przy koleium Pułtuskim *Soc: Iesu.* á tęmuż *collegio* osobliwą dobro- Ann. S. 1601 sub c. Pul.
czynność, od niego pokazáną, wspomináią dzieie roczne *Societ.* r. sub c. eod.
1601: tákże 1607. Szpital też dla ubogich w-Práśniszu ozdobnie Sacch. Skarga l. c.
wymurował, i nádał. Dobrá swoie, włość obszerną, á w-niey
Rostkow, gniazdo familiey swoiey, zprzedał: i to wszytko nie ná
márne pompy, *solá perdendi curá*, iák inni, obrocił, ále *dispersit, de-* Tac. 2. Hist.
dit pauperibus, rozproszył, dał ubogim. O czym pomięnione *Ann.
Soc:* r. 1607, (gdzie te formalne: *bona sua omnia in pios usus conver-* Ad. Miecan. s. e.
tit) i godny inny świádek.

Będąc iuż, w-kwitnącym ieszcze wieku, Chorążym Ciecháno-
wskim, łátwo mogł w-dálsze honory urość: ále żadnych promo-

Q2 cyi nie

cyi niechciał, przyckliwszy sobie świátęm. Z-ktorym náostátek ná kontr idąc, z-ubogimi, przy szpitalu od siebie fundowánym, ácz w-osobnym i przystoynym mięszkániu rezydowáć począł: i tám im często do stołu usługował, tám pielgrzymow przyimował, nogi im obmywał, &c. *O magnum virum! contempsit omnia, & damnatis humanæ vitæ furoribus, fugit!* mowiłby ná to pátrząc filozof. Ale od innych przymowek wiele, iákoby táka poniżoność zacnęmu iego rodowi, *& magnis qualitatibus* byłá nieprzystoyna, Páweł Kostká ponosić musiał: co on wdzięcznie przyimował. Owszęm iák mu było miłe Chrystusowe ubostwo, i dla niego pogárdá, świátu oświadczył, owym, ná grobie sobie wystáwionym w-Prá-śniszu, napisęm z-Apostołá: *Non erubesco evangelium*: nie wstydzę się éwánieliey. A iáko w-młodości, błogosł: brátá swego młodszego, Stánisławá usiłował przeciągnąć, do świátowey ná tęn czás fantázyey swoiey, ták teraz w-pogárdzie świátá iedynie go wyrażał. áż náostátek otrzymał i ádmisyą do zakonu *Soc: Iesu*, ácz w-podeszłym wieku, i zdrowiu umartwięniámi zkáżonym. Atoli, gdy *interea* dobrá swoie, kościołom zápisane, práwęm utwiedza, *ad societatem civium supernorum*. z-tego świátá od Bogá éwokowány, umárł w-Piotrkowie, r. 1607, dniá 13 Nowembrá: zostáwiwszy *sanctimoniæ famam* (iáko mowi historyk) sławę świątobliwości swoiey wielką. Ciáło iego martwe Bog, świátłęm nádprzyrodzonym, przed pogrzebęm ozdobił.

Sen. ep. 68.

Rom. 1. 16.

Sacch. l. c.

Id. ib.

Tylk. l. c.

Id. ib.

Autor iedęn rozumie, że tęn Páweł Kostká Chorąży, był ostátni *in masculâ sobole* z-domu Kostkow. ále to się ma rozumieć o Kostkách ná Rostkowie dziedzicách; bo Prusacy Kostkowie z-Sztembergu, iesźcze po nim kwitnęli.

IAN KOSTKA,

Hist. Polono-Prut. f. 418. Ms. de Pruss. fam. sub Bazenijs.

W-Roku 1607, był posłęm od Woiewodztwá Chełmińskiego ná seym, ktorym Rokoszáńskie pretensye exáminowáne. Zda mi się, że to był syn Kásztelána Elbiąskiego Ianá: i tęn ktory miał, zá sobą Bażęnską, ostátnią tego domu, ále prędko umárł bez potomstwá.

MIKOŁAY KOSTKA,

Nominat Chełmiński, Opát Pepliński.

Const. syn. prov. Petr. 1588. & 1607 Auct. 50. sing. Hist. Polono-Prut. f. 292.

CZynią o nim wzmiánkę áktá synodu prowincyálnego Piotrkowskiego, ná ktorym záśiadał, będąc ná tęn czás Kánonikięm Chełmińskim, r. 1688. Został potym Opátęm Peplińskim z-podánia Krolewskiego: á zátym, że nie przez elekcyą zakonną promowowány, z-renitęncyą przyięty, *potentiâ & regio jure prævalens.* Atoli znáć, że oycowsko potym sobie z-zakonnymi ludźmi po-

stępo-

ſtępował. Herb iego *cum initialibus literis*, *N. K. A. P.* ná ściánie iedney Peplińſkiego klaſztoru, námięnia, że ná reſtaurácyą tey części łożył nakłády. Piſarz hiſtoryey Pruſko-Polſkiey nánotowáł, że ſię przyłożył znácznie i ná repárácyą klaſztoru w-Nowym, ábo Neuburgu: nád to, że był ná Biſkupſtwo Chełmińſkie nominowány. Iákoż wákowáło to Biſkupſtwo ná tęn czás, kiedy umárł: to ieſt r. 1610, dniá 20 Lutego: co nagrobek iego w-Peplińſkim kościele pokázuie. Ieſt pámiątká ſzczodrobliwości iego i ná Gdáńſkie *Societ: Ieſu collegium, ratione conceſſæ lignationis* w-láſach Opáctwá; tákże o dobrotliwey obronie *Societatis*, przeciw heretykom Gdáńſkim. mihi f. 347. Hiſt. c. Ged. 1604, 1606.

IERZY KOSTKA, Woiewodá Málborſki.

ZNáć, że z-ochroną i *ſummâ integritate* ſkarb publiczny Koſtkowie tráktowáli: bo zwyczáynie ták przeſzłego wieku, iáko i tego był ich ſtárániu powierzány. Przyiął ná ſię (zda mi ſię po zmárłym brácie Stániſłáwie) deferowány Podſkárbſtwá Pruſkiego urząd, z-Stároſtwęm oraz Gołubſkim, tęn Ierzy Woiewodzic Pomorſki. pod ktorymi tytuły, w r. 1605 wſpomina go Locæchius. W r. 1606 iuż był Káſztelánęm Chełmińſkim, á w-náſtępuiącym 1607, Woiewodą Málborskim, Stároſtą Gołubskim i Tczowskim: ktorego, ſtronę Krolewską przeciw ſwawoli Rokoſzáńſkiey trzymáiąc, edykt ná nich Krolewski z-przednieyſzą, większą, i powáżnieyſzą częścią Senatu podpiſał, 25 *Iunij*, będąc ná ziáździe Wiślickim. Przedtym Konſtáncyą Auſtryákę Krolową, ná pierwſzym iey do Polskich gránic wſtępie, przyimował, i witał: á potym ná weſelu bogátym bárzo prezentęm upominkował. W-r. 1609 Komiſarz z-innymi kolegámi do Prus Kſiążęcych, w-Krolewcu ſeym ſzláchty támeczney odpráwił, kuerél publicznych przeſłuchał, do gubernácyey i ſpráwiedliwości ádminiſtrácyey, w-tym kſięſtwie, należyte uſtáwy niektore nápiſał: á miedzy innymi *pro parte regni & religionis* poſtánowił; áby zbiegow od wiáry Kátolickiey, ábo ápoſtatow wydáwáno. Znikomego życia koniec otrzymał, koło r. 1612: w-ktory iuż miał ſukceſorá ná Woiewodztwie Málborſkim. And: Loc. Hiſt: Polono-Prut. f. 629. in mſ. ò rokoſzu. Hiſt: Polono-Prut. f. 378. 380. Acta comiſſ. f. 14. act. ib. f. 83.

ZOFIA z-SZTEMBERGV BATOROWA, Hrábina Somliáńſka, &c.

KAſper Cichocki, Kánonik Sędomirſki, w-ſwych álokucyách, chwali tę zacną mátronę, náprzod, że byłá *fœmina piiſſima* bogoboyna páni; á potym, że ſyná ſwego Batorego świątobliwie wychowáłá, i tu u nas w-Polſzcze w-koleium Iárosłáwſkim *S. I.*, ná náukách trzymáłá. Widzę, że ią dwá mánuſkrypty dawniey- Alloc. Oſec. l. 3. c. 10. f. 314.

ſze Woiewodziną, ábo Kſiężną Siedmigrodzką zowią: z-tey podobno przyczyny, że Stefan Batory, iey mąż, odzywał ſię do ſukceſyey * ná to Woiewodztwo, po śmierci Kárdynałá Batorego: i Siedmigrodzánie ſnać inwitowáli ná tož páńſtwo, iáko *ſucceſsionis iure* domowi Batorowſkięmu należyte. Co autor hiſtoryey Pruſko-Polſkiey nápiſał, iákoby iey ſyn Gábryel Batory, był Kſiążęcięm Siedmigrodzkim, u mnie wiáry nie ma. Bo Gábryel Batory, ácz wychowány był w-Polſzcze od Kárdynałá Batorego, Biſkupá Wármińſkiego, ſwego krewnego, átoli dla bogátey ſukceſyey, po Iſtfanie Batorym ná Eſedzie pánu, wiárę Kátolicką porzucił: i otrzymawſzy mocą, zá Kozácką pomocą, Kſięſtwo Siedmigrodzkie, w-r. 1608, Kátolikow heretycką záiádłością perſekwował, á zginął w-r. 1613. po nim záś mocą Turecką wſadzony Gábor Betlem: á potym náſtąpił 1629 Ierzy Rákocy. w-ktorym domu áż do Abáfiego, zá náſzych czáſow, to Kſięſtwo zoſtawáło. á z-Batorow po tym Gábryelu wiárołomnym, żaden iuż tám nie pánował. Ten záś nie tylko nie był godzien bydź ſynęm ták pobożney mátrony, (ácz więm, że czáſęm bywáią *filij heroum & heroidum noxæ*) ále áni mogł bydź. Bo tá zá Stefaná Batorego wydána ná końcu r. 1598, ábo ná początku náſtępuiącego: á Gábryel iuż w-r. 1608, pretekſtęm wolności Węgierſkiey, (iáko to *malignitati*, zwłaſzczá *hæreticæ, falſa ſpecies libertatis ineſt*) woiował, i tyránnią záczął. co ośm-letnięmu *ad ſummum* dziecięciu, iáko był w-tęn czás ſyn Koſtczánki, przypiſowáć nieuważna. Nád to z-Koſtkowny zrodzony Batory, weſpoł z-powinnymi ſwymi, Kſiążęty Oſtrogſkimi, inney Koſtczánki ſynámi, wychowány; á tęn Gábryel, od Kárdynałá Batorego: ktory po nieſortunney potrzebie zábit, w-r. 1599. w-ktory czás tęn Koſtczánki ſyn, niewięm czy ſię iuż był urodził. Náoſtátek támtęn zginął roku 1613, kiedy ſię tęn w-Iárosłáwiu uczył.

Więc u mnie to pewnieyſza, że Andrzey Batory był zacney tey Koſtczánki ſyn. ktory w-Polſzcze Kátolicką wziąwſzy edukácyą, otrzymał potym i indyienat przez konſtytucyą ſeymu r. 1627: tákże przybrał ſobie żonę Zákrzewſką z-Polſki (rozumięm, że Zákrzewſkich *de* Felden, z-ktorych iedęn miał zá ſobą Koſtczánkę ſioſtrę Biſkupá Chełmińſkiego) znáczną i pobożną, z-domu iuż Koſtkom zpowinowáconego. z-ktorey w-r. 1630 miał corkę Zofią, fámiliey Batorowſkiey *de* Somlio oſtátnią, fundatorkę rezydęncyey *Soc: Ieſu* w-Pátákinie, i kościołá *collegij* w-Koſzycách, (ktorey też dobroczynności i dom náſzych Profeſſow Krákowſki doznawał; miánowicie w-r. 1666.) Pánią świątobliwą. O tym wyráźnie *Annus celſiſsimæ Principis &c.* ná iey pogrzeb wydrukowány *à coll: Caſſovienſi Soc: Ieſu.* Z-ktorego pánegiryku wolno wyczytáć, iáko tá wnuczká Koſtczánki Batorowna, i mężowi ſwęmu Ierzęmu Rákocęmu, Kſiążęciu Siedmigrodzkięmu, pobożnością ſwoią,

* V. Merc. Gallob ſub an 1599. f. 292. mihi f. 340.

Vide Stan. Kobier. Hiſt: Vlad: IV. l. 6. Beyerl: ſub 1608 Spond. Ann. eod. an. n. 10 Ann. Soc. ejuſd: an. f. 282.

Tac. Hiſt. l. 1.

Cichoc. l. c.

Cich: ib.

Conſt: 1627. f. 15.

V. ſuprà in Marhiâ de Sztemberg.

Hiſt: Cr. d. pr.

swoią, z-Kostkow krwi iákoby dziedzicznie wzięta, obrzydziłá niezbożną sektę Kálwińską, i syná Fránciszká od niey odwiodłá. W-niey Batorowska familia, r. 1681 zeszłá.

Przez tę Zofią Kostczánkę, Batorowski i Rákoczy dom, w-ktorych nie máły czás Księstwo Siedmigrodzkie zostawáło, był zkoligowány z-Kostkámi.

ZYGMVNT KOSTKA,
Dzierżawcá Blémowski.

ZYgmuntá z Sztembergu páná dziedzicznego ná Zalnie, &c; Dzierżawcę Blemowskiego, Kátolicką śmiercią w-r. 1623, 9 dniá Styczniá *in regionem vivorum* przeniesionego, głosi potomności iego nagrobek, w-káplicy przy fárskim kościele Grudziadzkim. Ten - - *multorum providus urbes* Horat. Ep: L. 1. ad Loll.

& mores hominum inspexit:

ále nábytey w obcych kráiách, obyczáiow i ięzykow cudzoziemskich wiádomości, ná usługę oyczyzny, záżywáć nie długo skwápliwa śmierć pozwoliłá. Epitaph.

IAN z-SZTEMBERGV,
Stárostá Lipieński.

SYn Woiewodzicá Sęndomirskiego, z-Zofiey Herburtowny Stárościánki Bárskiey, z-familiey ná Rusi w-wielkie Senatory i męże, ták uczone, iáko i waleczne sławney. Był pánem, oprocz innych dziedzicznych dobr, ná Számotułách, Wronkách, Wieleniu, znákomitych w-wielkiey Polszcze miásteczkách, i przyległych włościách, od mátki kocháiącey pozkupionych. Ktore potym syná iego potomność niewieścia w-inny dom wyniosłá. Z-Bárbáry Rozrażewskiey Hrábiánki, Kásztelána Poznáńskiego corki, godne potomstwo: Alexánder i Stánisław synowie: i corki, Anná Ksieni trzecia Iárosłáwska, i Elżbietá Tarłowa Kásztelánowa Przemyska. Z-tego, co niżey piszę o corce iego Ksieni Iárosłáwskiey, dochodzę, że koło r. 1629 świát pożegnał. Hist: Polono-Prut. f. 451. Ms. Iar.

Z-iego, czyli innego Iáná Kostki szczodrobliwości, kilkánaście znacznych ksiąg dárowáne *collegio* Przemyślskiemu *Soc: Iesu*, w-roku 1621. Hist: Prem. c.

MIKOŁAY RAFAŁ KOSTKA,
Stárostá Málborski, &c.

TEn Stárostá Málborski i Stárogárdzki, á przytym Kráyczy Krolowey Konstáncyey Austryáki, kwitnął w-roku 1632: Ktorego, miédzy sufrágátorámi elekcyey Władysłáwá IV., kłáda go ákta tey elekcyey. O iego córce iedyney Kátárzynie Zofiey, dzie- Acta interregni 1632.

 dziedziczce dobr Tyczyná, Sokołowá, Zalesia, &c, że byłá zá

Ap. Star. ex monum. Res-sov. Dobiesłáwęm CIEKLINSKIM, Kásztelánem Czechowskim, i roku 1644 zeszłá, nagrobek w-Rzeszowie świadczy. Snáć tę miał z-Zofiey PILECKIEY z-Zalesia, (o tym domu i dobrách Pápr. pod

Mon. r. Mar. Leliwą) pierwszey żony. bo wtorego ślubu byłá Kátárzyná PILEMIĘCKA. Pomięniona iego corká,

KATARZYNA ZOFIA z-SZTEMBERGV,

Kásztélánowa Czéchowska.

PObożnym ku Boskiey Mátce áfektęm, ná kościoł polny przy Iárosłáwiu, zdawná cudownym obrázęm bolesney mátki Páńskiey wsławiony, legowáłá 33. tysiące. Co lubo zá przeszkodą od pewney osoby interponowáną nie doszło, iey przecię chęć szczodrobliwá chwały godna. Bo gdzie serdeczna wola, á tey nie w-nászych rękách wykonánie, i exekwowánie, (iáko bywa po

Proper. l. 2. el. 10. śmierći,) tám -- *& voluiße sat est*: i sámá tylko chęć chwalebna, przy tákiey niemożnośći; owszęm i płatna przed Bogięm. Prawdziwie, ácz pogánin, rymopis:

ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:

Ovid. 3. de Pon. el. 4. *hac ego contentos auguror esse Deos.*

PIOTR KOSTKA,

Podkomorzy Chełmiński.

Hist. Polono-Prut. f. 632. 633. Ms. de Prussicis fam. CHorążym naprzod, á potym záś Podkomorzym był Málborskim w-r. 1628: toż od r. 1630 Chełmińskim. Miał i Stárostwo Białęmburskie. Z-Anny WIEŚIOŁOWSKIEY, (márszáłkował tęn dom księstwu Litewskięmu) Kásztelánki Elbiąskiey, synowie iego Ferdynánd i Felicyan, wielkiey nádziei młodzianie: o ktorych iednák nic więcey nie czytąm. Bibliotekę iego w-księgi porządną wspomina ms. zkąd mnie domysł, że był człowiek uczony, kiedy się w-księgách kochał, i ná nie spendował.

Mąm tę wiádomość od widzá godnego wiáry, że Piotr Kostká, ná obudwu łániách dziedzic, w-iedney z tych włości, w-ziemi Pomorskiey, ku chwale Boskiey, kościoł wymurował wspániále, nádał, i ápárátęm ozdobił. O czym támże świádczy napis. Ták trzymąm, że to dzieło tego Piotrá Podkomorzego: okoliczności czásu nie mogłęm się dowiedzieć.

Id. ms. Zá Ianęm FRACKIM Prusakięm byłá tego Podkomorzego siostrá rodzona, Kátárzyná.

Tegoż, zda mi się, inny skrypt, ktory z-Prus miałęm, zowie Micháłęm Podkomorzym Chełmińskim. bo mu tákże przypisuie żonę Wiesiołowską (luboć nie Anny ále Ludowiki imię iey dáie,) i synow dwoch: z-ktorych iedęn Ferdynánd. Máciey

BRátá wzwyż położonego Podkomorzego, pewne terminaty zowią Máćieięm, i synęm Stárosty Rádzyńskiego, z-Woiewodzánki Pomorskiey, (ktorey familią nie dobrze wypisano,) drugie Ianęm. Ná to się zgadzáią, że z-Anny CZAPSKIEY zostáwił corki, Bárbárę KONOPACKĄ, Annę TRZCINSKĄ, Kátárzynę Przeorysę Zukowską, i Zofią Annę: o ktorych niżey. Był i syn Inform. Prus. & Rav.

PAWEŁ KOSTKA.

O Tym, że nie mam większey wiádomości, tu go kłádę: i to zá wielką pochwałę przypisuię, że będąc w-męskiey płci z-Kostkow, *sorte nascendi*, ledwie práwie nie ostátni, widząc, że i ná nim wszystkiego domu, iuż zchodzącego, iákoby polegáłá nádzieiá, on iednák te respekty podeptawszy,

- - *inq; futuri* Ovid: 15. Met.
temporis ætatem venturorumq; nepotum.

nie *prospiciens*, ledwie nie ostátek krwi męskiey Kostkow, práwie heroiczną odwágą, Bogu ná ofiárę, *in sacrificium laudis*, oddał w-zakonie Norbertáńskim. To się działo po roku 1636: w-ktory ieszcze studował w-Iárosłáwskim *Soc: Iesu* koleium. Inf. Rav. Monum. glor. c. Iar.

ZOFIA z-SZTEMBERGV OPALINSKA, Woiewodzina Poznáńska.

TE czásy nie zbyt zágęszczoną w-stánie wdowim, przy kwitnącym wieku i fortunie, pochwałę iedno-mężátości dawáły Kostczánkom. Ktore po zmárłych mężách, z-wielkim zbudowániem, i sławą wdowiey powściągliwości i státeczności, raz obligowáną mężowi iednemu wiárę, áż do zgonu śmiertelności swoiey, i po ich zeszciu, chwalebnie dotrzymawáły. * Acz, i po inne wieki, ledwie nie wszystkim zwyczáyna tá Kostczánkom mężátym cnotá, iedno zámężność. Z-tych

Zofia z-Sztembergu, krewna bliska b. STANISLAWA KOSTKI, więcey niż dożywotni przyiaciel Piotrá OPALINSKIEGO, z-Bárbáry ná OSTROROGU Hrábiánki zrodzonego, Woiewody Poznáńskiego, Stárosty Srzemskiego i Pobiedzińskiego, Pułkowniká w-Moskiewskiey i pod-Chocimskiey expedycyách dzielnego: ktorego niewczesną śmierć w-r. 1624 opłákáłá, żalęm, poki życia zstawáło, oświadczonym. Nie z-owych ábowięm byłá, ná ktore przymawia filozow: *Annum fœminis ad lugendum constituêre majores, non ut tamdiu lugerent, sed ne diutius.* - - *Quam tamen mihi ex illis mulierculis* De illâ Felic. Turski conc. in fun. Pet. Opal: Posn. Pal. Marian. Costen. in dedic. Æquil: Iust. Navis aurea mſ. de vitâ Lucæ Opalin. Sen. ep. 63.

S

* Ille meos, primus qui me sibi junxit, amores abstulit; ille habeat secum servetq; sepulchro. Virg. 4. Æneid.

 culis dabis, vix retractis à rogo, vix à cadavere revulsis, cui lacrymæ
, *in totum mensem duraverint?* Rok niewiáſtom do żáłoby i płáczu
, (po mężu) náznáczyli przodkowie nászy: nie żeby ták długo żá-
, łość miáły płácżliwą, ále żeby nie dłużey. -- A przećię ktorą
, mi pokażeſz z-owych żonek, ktore, przy pogrzebie mężowym, le-
, dwie ſię od trunny i trupá oderwáć dáły, ktoreyby łzáwe żale ná
cáły mieſiąc trwáły. Pożycie iey z-tym Woiewodą świątobliwe,
Fel. Tur. c. e. owymi słowy, godny autor wypiſuie: *Kto widźiał owę ich zgodę,*
uczciwość zobopolną, * *muſiał wyznawáć, że Bog, w tych dwoygu ludźiách,*
wizerunk małżeńſtwá Chrześciáńskiego wyráźił. Nie wſpominam, iákie
bywáły nápominánia ich zobopolne do dobrego: iáko ſię ubiegáli do służby
Bożey, do kośćiołá, do modlitw, do ſpowiedźi, do poſtow, i inſzych pobożnych
uczynkow, świątobliwa iákaś zazdrośćia ieden drugiego ubiegáiac. Nie
wſpominam i zobopolney przeſtrogi, áby nic, choć z náwiękſzym pożytkiem
bydź miáło, nie czynili, coby obrázę Bożą, ábo krzywdę bliźniego zá ſobą
pociągáło. Tenże autor zowie ią fundatorką klaſztoru Bernárdyń-
ſkiego, w-Sierakowie: ktorego budynek, záczęty od mężá ſwego,
Mſ. Iar. kontynuowáłá. Pilna goſpodyni, po śmierci mężowſkiey, wielkie
ná dwákroć ſto tyśięcy długi, od niego ná Moſkiewſką i Choćim-
Idem. ſką expedycye i wypráwy, nieſkąpą ku oyczyznie miłośćią zácią-
gnione, wypłáciłá: i nád to máiętności ná ſynow przykupiłá.

* Vixerunt mirâ concordiâ, per mutuam caritatem, & invicem ſe anteponendo: niſi quòd in bonâ uxore tantò major laus, quantò in malâ plus culpæ eſt. Tac. in Agr.

O dobre i pobożne ſynow tychże i corek ſwych wychowánie
wielkie ſtáránie czyniłá. á w-tym ſię, ieżeli w-czym, mátką, á oraz
przodkow ſwych przykłádem, oyczyzny ſwoiey kocháiącą Sena-
torką pokazáłá. Bo co do pierwſzego, prawdźiwie Chryzoſtom
c. 1. hom. de nat. 7. Mach. święty: *educatio matres facit. Nie ták rodzęnie, iáko wychowánie mátką*
czyni: tá ſię rodzicielká, mátką prawdźiwą bydź wyświadcza, kto-
ra dáie należytą dźiatkom inſtrukcyą. Co do punktu drugiego,
niepráwymi ſię oyczyznie rodzicy pokázuią, ktorzy potomſtwu,
płci oboiey, dobrego ćwiczęnia nie opátruią. Ná tym ábowięm
wiele rzeczypoſpolitey należy. *Refert* (mowi filozof w-Polityce
Ariſt: Pol: 1. 1. c. 8. ſwoiey) *ad rectam inſtitutionem reipublicæ, pueros & mulieres eſſe benè*
inſtitutos. enimverò referat neceſſarium eſt. Nam mulieres media pars
ſunt hominum liberorum: ex pueris autem ſumuntur, qui rempublicam
gubernent. A ták zacna tá Woiewodzina, wiedząc, że młodośći
dobra edukácya, ieſt fundámęntęm ſtáłym ich dálſzego, użyteczne-
kośćiołowi i oyczyznie † życia, ſpráwiłá ſwą pilnośćią, że ią ſy-
nowie iey mieli, ták *in domeſticâ diſciplinâ*, iáko i *externâ*: co ich
potym, w-oczách nie tylko Polſkiego, ále i cudzoziemſkiego świá-
tá, chwalebnych ſtáwiło.
Virg: 6. Æn. *Felix prole virûm*, dáłá oyczyznie wielkiego Senatorá, Krzy-
ſztofa Opalińſkiego Woiewodę Poznáńſkiego, wſpániáłą ową do
Páryżá

† Gratum eſt quòd patriæ civem populoq; dediſti, ſi facis, ut patriæ ſit idoneus. Iuven. ſat. 14.

Páryżá po Ludowikę Gánzágę legácyą, Europie głośno wiádomego: i drugiego Łukaszá Márszáłká koronnego nadwornego: ktorego piorem *Polonia defensa* przeciw Bárkláiuszowi, i księgi inne mądrze pisane. Od pierwszego z-Teresy CZARNKOWSKIEY, od drugiego z-Izábeli Hrábianki TĘCZYNSKIEY Woiewodzánki Krákowskiey, godni wnukowie, i wnuczki: á z-tych Zofia LESZCZYNSKA Woiewodzina Podláska, Teresá NIEMIERYCZOWA Woiewodziná Kijowska, Zofia LUBOMIRSKA, Márszáłkowa Koronna, &c. Pomienioną Hrábiánkę Tęczyńską zrodziłá MINSKA, Podkánclerzego koronnego corá, z-Bárbáry, ábo, iáko ná innym mieyscu zowie Okolski, z-Vrszuli DĘBINSKIEY Ráwiczánki: corki Wálęntego DĘBINSKIEGO, Kásztelánà Krákowskiego, pradziádá I.W.I.M. Pániey Teresy z-Dębińskich MAKOWIECKIEY, Kásztelánowey Kámięnieckiey. A ták wnuczká Dębińskiey zá syná Kostczánki wydána, konkátenácyą miédzy tymi domámi uczyniłá. Nie mniey godne cory teyże Kostczánki: Anná PRZYIĘMSKA, Márszáłkowa nadworna koronna, Ienerałowa Wielkopolska, Zofia KONIECPOLSKA, Kásztelánowa Krákowska, Hetmánowa w. Koronna. Z-ktorych, wtorym małżeństwęm, pierwsza byłá zá Hrábią ROZRAŻEWSKIM, druga zá Sámuelęm Kśiążęcięm KORECKIM. Trzecia Fránciszká w-zakonie Benedyktyńskim.

Brachel: l. 6. Hist. Navis aurea.
P. Młod: cōc: in fun. Teres. de Czarnkow
Ant. de Kobylino conc. in fun. Pet. Ad. Opal.
Ioan. Golan: Talas.
Okol: t. 2. f. 590. & 553.
A Kan. Ann. nupt.

Nie mogłęm się doczytáć o roku, ktorego zeszłá tá zacna Woiewodzina. Táż niefortuná byłá w-opisaniu i innych domu tego godnych osob.

ANNA z-SZTEMBERGV, Kśiężna Ostrogska, Woiéwodzina Wołyńska.

WOiewody Sęndomirskiego corká, z-Zofiey ODROWĄŻOWNY, á po mátce PIASTOWNY: rod pobożności. Mátká wielkich cnot heroiná, przy zdrowiu lepszym będąc, zwyczáięm sobie w-kożdy tydzień nie odmięnnym, we czwartek, w-szpitalu ubogich czéstowáć zwykłá: samá do zgotowánia potraw pomagáiąc, i osobliwą pokorą usługi kuchęnne odpráwuiąc: samá wydawáiąc potráwy, á niektorych słábszych samá ręką swoią páńską karmiąc: á potym o káždego z-osobná potrzebách pytáiąc, i z-domu, o co prosili, káždęmu posyłáiąc. Toż uczyniłá i przed samym tey Anny národzęnięm. á ták nie pieśćliwym połogięm, ále tą prácowitą usługą, á po niey modlitwą, ná ktorą ostátek dniá owego łożyłá, przygotowawszy się do tego niebéśpiecznego áktu, w-nástępuiącą záraz noc tę pierworodną corkę, w-r. 1575, dniá 26 Máiá porodziłá. Ktora iáko

Conc. in fun. Sophiæ Odrovanziæ Kostkowa.

-- *dives avis*, ták -- *utroq; Iovem de sanguine ducens* — Stat. Theb. 1.

 nie

nie tylko wielkich Odrowążow, i Kostkow potomek nie odrodny, ále też i krew świętych: to jest ś. Iácká Odrowążá, i b. Stánisłá- wá Kostki. Więc, iáko należáło ná rodzay świętych, od mátki wielce świątobliwey do wszelákiey też świątobliwośći obyczáiow formowána. Po sámym národzeniu swoim záraz, zá roskázem teyże pobożney rodzicielki, ná siánie gołym złożona, ku pámiątce i poszánowániu národzonego Chrystusá zbáwicielá: ktory, iáko o nim kościoł:

Alb: Czar. noc conc. Malogranat.

fæno jacere pertulit:
skoro národzony,
ná siánku złożony.

Hymn. in laud. nativ. Chr.

Przez kilká potym lat, záraz od niemowlęctwá do pobożnośći przyuczáná, i wychowána od mátki. ztąd lubo iey tę mistrzynią bogoboyności śmierć żáłosna, w-r. 1580, á oycá w-nástępuiącym 1681 odebráłá, przecięż powzięta od niey z-instytucyą pobożność, áż do zgonu swego, záchowáłá. O ktorey ogulnie pisząc Bożogrobski historyk, to twierdzi: *Cujus ingentes virtutes vix quisquam dignis exornare sufficeret præconijs: quæ omnium judicio, nihil nisi pietatem spirabat*: Iey wysokich cnot ledwie kto godnie wysłowić i wypowiedzieć potráfi: ktora, wszystkich rozsądkiem, sámą práwie pobożnośćią tchnęłá. Nagrobek też niepochlebnie to o niey: *Monialis in palatio: in templo Catholica.* Ná pálacu práwie mniszká, w-kościele prawa Kátoliczka.

Sam. Nakielski Miechovia f. 912.

Epitaph. ejus quod exstat in H. C. d. pr.

Mowiąc w-szczegulnośći, kto inny pisze, że w stanie wdowim zostawáiąc, oprocz uroczystych świąt, i dni niedzielnych, w-czwartkowe spowiádáłá się, i przystępowáłá, z-wielkim nabożeństwem, do stołu Páńskiego. Mszy ś. słucháiąc, ábo wcielenia syná Bożego, ábo męki iego táiemnice rozważáłá: dla czego, ná káżde święto miáłá pewne uwagi. O żadnym nigdy nabożeństwie áni słyszáłá, áni czytáłá, ktoregoby, ieżeli stan iey znosił, w używániu nie miáłá. Osobliwsze było, do cierpiącego i ukrzyżowánego IEZUSA. Przez cáły post wielki, codzienne rozmyślánia o męce páńskiey czyniłá. więc i chorą będąc, o teyże táiemnicy kazánia domowego, w-káżdy dzień, ná pálácu słucháłá. Prywaty i powagi, ktorą pospolicie honorku własnego miłość wyciska, w nabożeństwie (iáko i w-innych spráwách) nie przestrzegáłá. w-wielki piątek, (ktorego dniá przyszedszy ná kazánie nocne, trwáłá w kościele áż do końcá zwykłych przedpołudniowych obrządkow) przypadáłá, zwyczáiem pospolstwá, do nog ukrzyżowánego IEZUSA, one cáłuiąc i łzámi polewáiąc. co i ostátniego roku życia, iuż w-zdrowiu złym będąc, á sámá o swey mocy wypełnić tego nie mogąc, zá innych pomocą wykonáłá.

Mart. Hincza conc. Złota Korona. Czarno. Malogran.

Swięta po stáro-Polsku obchodziłá. Boże záwáruy, áby ie, i, wlátách kwitnących, ábo delikáckim wczásowániem, ábo muskániem

i pię-

i piękrzęniem áż dopołudniowym profanowáć miáłá. ták ſadziłá, że ná to święta, áby w nie czáſu więcey dáć dla nabożęńſtwá. Ztąd oprocz prywatnych ſwych modlitw, i czytánia kſiąg duchownych, paćierze Kápłáńſkie, ná Polſki ięzyk, ſwym nákłádęm, wyłożone, w-święta Chryſtuſa Páná i mátki iego naświętſzey, i ſwych pátronow odmawiáłá. co też w-ádwęnt, i poſt wielki czyniłá. Prywatnym, á iákoby pokątnym nabożęńſtwęm, wdomowey káplicy, nie kōtęntowáłá ſię; ále zieżdżáłá i zchodziłá do kośćiołá, ná publiczne. W oſtátniey chorobie, iedęn z ſług iey zacny człowiek, raz i drugi proſił, áby reſpektowáłá ná ſwoie zdrowie, á ná domowym przeſtáwáłá nabożęńſtwie. ále go tym zbyłá: kiedyby krewny, ábo kto inny, zacna oſobá zięmſka, w-dom ſię (práwi) moy teraz tráfił, ázabym nie muſiáłá niewczáſu dla niego záżyć, ábym mu ludzkość okazáłá? á częmuż też iákiey niewygody nie mąm ſobie zádáć, dla niebieſkiego * pokrewnego i Páná. Swięto-dawnym Polſkim obyczáięm, kośćielnych proceſyi nie zámięſzkáłá: właśnie iákoby owe kilkádzieſiąt krokow, po kośćielnym cmyntarzu uczynione, były *aſcenſiones in corde*, wſtępęm ku Bogu i niebu. Chętnie i ná rożáńcowym nabożęńſtwie z-poſpolſtwęm i poddáńſtwęm ſwym bywáłá.

* Vobis carnem & ſanguinem, per quæ cognatus veſter factus ſum, trado. Chriſtus ap. Chryſoſt. hom. 61. ad pop: Ant.

Kiedy ſię tráfiło, że w-niezdrowiu, á w-dni poſtne, muſiáłá, zá rozkazánięm medykow, záżywáć potraw niepoſtnych, naprzod, żeby ztąd komu nie było pogorſzęnia, prywatnym ſtołęm, i tylko trzech potrawek używáłá, záſiláiąc neceſytuiącą náturę, nie pieſzcząc. Tego rozumięnia ſnáć byłá, że záwſze ku ciáłu *ſic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, ſed tanquam non poſſimus ſine corpore*: † ták ſię ſpráwowáć mąmy, áby iáwno było, że nie dla ciáłá żyięmy, ále że bez niego żyć nie możęmy. Więc i ſkromnie nieſkromnych, iáko zowięmy, potraw ná tęn czás pożywáłá, i z-tych ſamych, innym potrzebnym słuſzną część poſyłáłá.

Sen: ep. 14.

Ciáło * ſwoie, wzoręm mátki wielkiey mortyfikátki, nie niewiáſtkowáto tráktuiąc, dyſcyplinámi ſpilczáſtymi ſiekłá, áż do krwi: á w-chorobie, kiedy ſił własnych ná mężne ubicie nie zſtáwáło, komu innęmu bić ſię kazáłá. Vżywáłá i włoſiennice nie tylko oſtrymi węzełkámi náſrożoney, ále i ſpilkámi nátkáney. Pewnych dni, ná gołych deſkách, bez wſzelkiey pośćieli, legáłá.

* Durius tractandum eſt, ne animo malè pareat. Sen ep. 8.

Czarn. c. c.

Hincz. c. c.

O domowych ſwych pilne ſtáránie miáłá, áby wſzelka poczciwość w-ich żyćiu, i w obyczáiách pobożność byłá: áni trzymáłá, ná ſwym dworze, ludzi sławy i cnoty podeyrzáney; nie tylko zgoſpodárſkiey przeſtrogi, *optimum quemq́; fideliſsimum*, tego bydź naywiernieyſzego, kto naycnotliwſzy, ſądząc; ále też ták trzymáiąc, żeby *aliàs* zá nich Bogu, iáko páni zá ſług, odpowiedáć muſiáłá.

idem.

Tac. in Agr.

T Iákoż

† Corpori tantùm indulge, quantùm bonæ valetudini ſatis eſt. Sen. ep. 8.

Aug: in ps. 50.

Iákoż ták náucza ś. doktor Augustyn: *regite domos vestras, -- regite familias vestras, -- ut bonam rationem reddatis, de his, qui vobis sunt subditi.* „Rządźcie domy wásze, dyryguycie czeladkę wászę tak, ábyście potym mogli Bogu dobry ráchunek oddáć zá tych, ktorzy są wąm poddáni. Miáłá sług szláchtę rodowitych i státecznych, ktorzy się też ná iey usługách postárzeli. A iáko iey po-

Czarnoc. c.c.

bożne pánowánie było, ták też i po śmierci táką iey wdzięczność pokázowáli, że ią i cudzozięmcy w-podziwięniu mieli.

Sim. Wysoc. ded: Zwierciad: przykł. Ann. S. f.724. anni 1604. Hinc. Złota korona.

Acz záwsze szczodrobliwie ubostwo żebrzące przyimowáłá, i opátrowáłá, nád-to iednák dosyć często w-rok, czás sobie upátrzywszy, w-szpitalu częstowáłá ich: i sámá im ná tęn czás do stołu hoynie wystáwionego służyłá. Oprocz tego, nie tylko z-páńskich dostátkow swoich, ále też i z-pobożney prácy rąk swoich

Nakieł: l. c.

ubogie odziewáłá. Ná wszelki inny stán ludzi niedostátnich, i sieroty, wielka liberálistká: tákże ná klasztory, koleia, kościoły,

Węgrzynk. Posag.

ołtarze. Od niey wspániále fundowány klasztor pánięn Benedyktyńskiego zakonu, przy dziedzicznym mieście swym Iárosłá-

Ssarov. Pol. descr. in Rus.

wiu, wielkimi nádłády, á práwie *regiá munificentiá*, godną ręki krolewskiey szczodrobliwością. (iáko Stárowolski nápisał.) Do ktore-

dedic. lib: O ćwiczęniu Chrze. dosk.

go Chełmińskiey reformyChrystusowe dziewice, z-Prus ewokowáne, z-wielkim ich uszánowánięm, záieżdzáiąc im drogę ze wszytkim świetnym swym Kśiążęcym dworęm, przyięte wprowádziłá. A

con. Roczna pámiatká.

iáko ná záłożęniu kościołá ś. Iáná w-Iárosłáwiu, przy koleium *Soc: Iesu*, od mátki swey wystáwionym, kámięń pierwszy niemáły, swymi i siostry swey Kátárzyny rękámi ná fundámęntách położy-

Vide Ann. S. impr. sub col: Iar. 1592 1604. 1606. 1608. 1611. & Hist. colle ejusd. 1616. 20. 28. 29. 33. 35. & cōc. cit. Hin. Czarnoc.

łá, ták, szczegulną dobrotliwością, udárowáłá tęn kościoł árienterya rożną: miédzy innymi, lichtarzámi srebrnymi, ieszcze z-skárbu Kśiążąt Mázowieckich, swych po mátce prádziádow, do siebie sukcesyą zpádłymi, obrázęm ś. Ignácego w-60 grzywięn srebrá, Auszpurską robotą, monstráncyą szczero-złotą w-drogie kámienie, dyámęnty i rubiny bogátą, tákże ápárátámi i ozdobámi rożnymi, mármurowym ś. Wálęntego męczenniká nagrobkięm, &c. Ozdo-

Czarnoc. c. c.

biłá i pánięński, támże w-Iárosłáwiu, swey fundácyey kościoł sprzętęm należytym, i drugą monstráncyą złotą, tákże w-dyámęnty i kámięnie inne drogie nieubogą. Niechciáłá widzieć ná ołtarzách i kościelnych áppárátách nędzy. Więc kiedy się iey tráfiło widzieć co podleyszego, záraz opátrzyłá, áby od bławatu i iedwabiu było. Záwiesiłá, u rożnych ołtarzow i obrázow cudámi wsławionych, noszęnia kosztowne. Do grobu błogosł: brátá swego stryiecznego, STANISŁAWA KOSTKI, z-osobliwego, ktore ku nięmu miáłá, nabożęństwá, syłáłá do Rzymu, gdzie leży, bogáte noszęnia, i wotywy: miánowicie w-r. 1610: i w-r. 1635 złote noszęnie drogimi dyámęntámi sute. udárzyłá i ołtarz iego Iárosłáwski przed śmiercią. Záwiesiłá i przy grobie drugiego, sobie przez mátkę O-

drową-

drowążowne zpokrewnionego, ś. Iácká, wielką lámpę srebrną. Miáłá i to w zwyczáiu hoyności swey pobożnym, że co rok, miánowicie wdzień národzęnia swego,(przy innym nabożeństwie)tyle czerwonych złotych, iákoby okupuiąc látá swoie, dawáłá kośćiołowi.(á snáć ręką swą zkłádáłá ná ołtarzu, iáko námięnia mſ. hiſt.) ile lat przeżyłá. Náostátek przy śmierći, teſtámęntęm, stołową i pokoiową árienteryą,ná kośćioły i chwałęBożą,náznáczyłá. Sim: Wyſoc. l. c. Czarn. conc. cit. Hiſt: c. Iar. 1623.

A lubo ták wiele kośćiołom i ołtarzom Páńſkim dárowáłá, iednák ná żadney z-tych rzeczy, ktore od niey ná chwałę Bozką oddáne, herbow swych, ábo imięnia, wybijáć, resowáć, háftowáć, &c. nie dopuśćiłá: rozumieiąc; *conſcientiam facti ſatis eſſe*: dosyć bydź ná tym, że się co dobrego uczyniło: i ták sądząc, że, *qui virtutem ſuam publicari vult, non virtuti laborat ſed gloriæ*: kto swoie dobre dźieła chce bydź ludziom wiádome, nie dla cnoty ie czyni, ále dla marney chwały. Więc Bogu tylko samęmu chćiáłá bydź wiádome tákie spráwy, z-ktorymi się zwykle rádá prożna łączy chwałá. * M. Hiſt. conc. Tac. 2. Ann. Sen ep. 113.

Collegio Iárosłáwſkięmu ś. Iana, od mátki záłożonęmu,potrzebną czyniąc aukcyą, przydáłá folwárczki, Łázy, Tywonią: i wioſkę ná Wołyniu Petyhorce, tákże ná kupno Łowiec, i w-innych okázyách, dawáłá pięniężne suplemęntá. rozszerzyłá i mieysce nádánymi plácámi. á dla tego miáno ią zá konfundatorkę tego koleium. Tákże ná fundácyą domu *tertiæ probationis Soc: Ieſu*, w-Iárosłáwiu, náznáczyłá kośćioł pánny MARYEY polny, iáko koiatorká: á wzáięm dobrá pewne, z-dáleko większą intratą, Proboszczowi Iárosłáwſkięmu nádáłá, w rekompensę niepewnych przypadkowych ofert. Tęn dom potym corká iey, Anná Aloizya, szczodrobliwie ufundowáłá. Hiſt: c. Iar 1610. 1624. 25. 29. 30. 31. Ann. impr. 1611. Hiſt: C. d. pr. circa 1629. Hiſt: ead: & c. Iar. 1636.

I ná zakonniki swoie Bożogrobſkie, miánowićie Przeworſkiego konwęntu, wspomina iey dobroczynność historyk tego zakonu. gdźie też chwali osobliwą iey przeciw kápłánom, i wszystkim ludziom duchownym dobrotliwą przychylność. Táć zwyczáyna ieſt ludziom wszystkim ku Bogu pobożnym. bo, iáko i sam uczony pogánin wyznawał: *qui bona fide Deos colunt, amant & ſacerdotes*: ktorzy czczą Bogá szczerze, kocháią i kápłány iego. Nakiel. Miechov. f. 915. Stat. in proœm. Sylvar.

Tąż szczodrotą swoią záchęcáłá ią młodź szkolną do náuk. † Bo nie tylko premiowáłá pilnieyszych, ále też ubośszych częſto nowymi sukięnkámi przyodziewáłá. Miánowicie w-r. 1604, zá sto czerwonych złotych sukno dla nich prowidowáłá: á w-r. 1608, rázęm ich śiedmdźieśiąt, w-koleium Iárosłáwſkim ſtuduiących, przystoynie odziałá. Náwet częſto ich hoynie częstowáłá. Náostátek wieczystą dobroczynność swoię ku nim oświadczáiąc, bursę, ktorą *pauperum* zowią, przy koleium Iárosłáwſkim dla nich fundowáną, trzęmá kmiećiámi, i dwięmá ogrodnikámi uposażyłá. † Literas fovent, qui digna literis gerunt. Strad. d. 1. l. 3. Ann. S. 1608 f. 691. 1604 sub c. Iar. 1609. Hiſt: prov. & coll. Iar.

* Laudis & gloriæ licet materiam ſpargeret, ab ejus tamen appetitione libera. Epitaph.

To w iey dobrotliwości osobliwa; że, o cokolwiek ią przez
pokorę nayśw: pánny MARYEY proszono, záraz dáć, uczynić ka-
záłá. Zwiedział tę iey páńská, á oraz pobożną, ku mátce Boskiey
chęć ktoś potrzebny. więc táką, przez pokorę pánny naydostoy-
Czarnoc. Malogr. nieyszey, supliką, záwsze wszystko szczęśliwie uprászał. Obserwo-
wáno to, i Kśiężnie, áby tę postrzegłá sztukę, odniesiono. ále tá,
godną wspániáłego sercá swego, odpowiedź táką dáłá: kiedybym,
z-moiey teráźnieyszey wszystkiey fortuny, iuż więcey nie miáłá,
tylko grosz ieden, i tymbym się dzieliłá z-ubogim, przez pokorę
Krolowey niebieskiey MARYEY, proszącym o rátunek.

Pomnożenie wiáry ś. Kátolickiey, i czći Bozkiey, w-pierwszym
Nakiel. Miechov. f. 912. záwsze respekcie miáłá: *per omnem vitam cultûs divini propagandi*
.. *studiosissima*: iáko o niey Nakielski w-historyey swoiey. Ztąd
Hiñ. Złota korona. Rusko-Greckiey schizmy párochie ábo cerkwie, *pro jure patronatûs*,
Kátolickim przywrácáłá kápłánom, zá okázyą wyrugowawszy
schizmátykow. Ták ábowiem rostropnie sądziłá, że łatwoby od-
szczepieństwo to Greckie, iuż dawno z-innymi błędámi, od sá-
mychże Grekow, i przedtym, i ná synodzie Florenckim, (spol-
nym ták Grekom, iáko i Łácinnikom) potępione, w-Rusi nászey
upádło, kiedyby ci, ktorzy, z-grubey niewiádomości, ten szko-
dliwy zbáwieniu bunt, przeciwko práwowiernemu kościołowi
Rzymskiemu, i stolicy Apostolskiey fomentuią, od ádministracy-
ey kościołow Ruskich oddaleni, á Kátoliccy kápłáni, ná ich miey-
sce, zá okázyą podawáni byli. Czyniłá to przykłádem świąto-
bliwey owey mátrony Kátárzyny Wápowskiey, Kásztelánowey
Przemyślskiey, z-domu Máciejowskiey, siostry Kárdynałá Bernár-
dá Arcybiskupá Gnieźnińskiego, ktora
Starch: Hist: S p. 5. l. 4. n. 74. -- *tanti dux fœmina facti*,
pierwsza wieku swego o, tym, mężom *aliàs* należyte i godne stá-
Sim. Wysoc. in vitâ Cath. Vapov. ránie ná się przeiąwszy, iedność, ábo, iáko zowią, unią Ruskich ko-
ściołow z-Rzymskim wprowádzáć szczęśliwie poczęłá, zá namo-
wą sławnego Apostolskimi prácámi Iezuity Benedyktá Herbestá,
(od ktorego też tá Anná Kśiężna, ochrzczona:) podawáiąc ká-
Hist: c. Iar. płány Kátolickie, i fundiując plebánie w-dobrách swoiey dyzpozy-
cyey podległych. Te, w-rozszerzeniu wiáry świętey, stáránia An-
Wysoc. ded. Zwierc. przykład. ny Kostczánki zchwalił listem swym Clemens VIII. Papież: dá-
iąc oraz błogosłáwieństwo.

A iáko o zbáwieniu (ktorego wiárá dobra fundámentem) pod-
dánych swych miáłá pieczą, ták od krzywd i uciemiężenia bro-
Ann. S. h. an. f. 736. niłá ich miłościwie. Kiedy w-r. 1606 pod czás rokoszowey bu-
rzy, niektorzy, miánowicie bliski sąsiad, lárosłáwszczyznę iey, á
w-niey i dobrá duchowne pustoszyli, swawolnymi kupámi i náiá-
Epit. cit. zdy; oná, iáko heroina *ad subita nunquam imparata, nunquam impar*,
ná przypadki odważna záwsze, i gotowa, gromiłá przez swoie
nadwor-

nadworne chorągwie, i poſkromiłá rábuziow: wiedząc, że dobrym ſzkodzi, kto złym folguie. A luboć to ſwoie właſne krzywdy, iáko i rożne przeciwności i dolegliwości, wielką cierpliwością, áni ſię uſkarżáiąc, znoſiłá; poddánych iednák ubogich krzywdy dyſymulowáć, pobożnie niechciáłá. Nie wątpiąc też, że wiele, nád páńſką wolą, uciążáią poddánych dozorcy dobr prywatni; nie tylko chętnie audyencyą dawáłá przychodzącym z-ſuplikámi, ále też umyślnie, ná nabożeńſtwo z-zamku do kościołá wcześnie iádąc, ſamá okázye podawáłá, do wolnego przyſtępu, i káżdego słucháłá: á wedle słuszności i potrzeby, choć też czáſem práwá ſwego *ad necessitate petetis* uchyliwſzy, ná prożby zezwaláłá. A ztąd iáwna, że nie byłá z-owych pánow, ktorym *nō ingrata miniſtrorū aſperitas, tanquā fraudibus intractabilis*, nie ieſt niewdzięczna urzędnikow ſrogość ku poddánym, byle ná ich pożytek, choć z krzywdą poddáńſtwá. Hin. c. c. idem. Strad. d. 1. l. 7.

Krotko o przymiotách iey wielkich, i bez przyſad niewieścich, mowiąc, iáko świątobliwość iey męzka, ták we wſzytkim, *fœmina non non muliebri animo*: mężycá cnotą, ſtátkiem, powagą nienáieżoną, dowcipem i roſtropnością, bez præſidencyey, przezorną i obrotną, &c. pokazáłá epitaph: illius.

- - *infuſum nobile patris*
robur: w-niewieścim ciele mężną oycowſkiego dzielność umysłu. A te wſzyſtkie dáry Boże zdobiłá wielce *ſubmiſſio ingens, in eminentiá*, wielka w-tákiey fortúnie pokorá. ibid.

W-piewſzey záraz młodości ſwoiey, iedynie ſobie życzyłá w-pánięńſtwie żywot prowádzić. Miáłá do tego od mátki ſwey świątobliwey táki incytáment. Gdy bowięm ieſzcze ią w żywocie noſiłá, do przyſzłego potomká, (iákoby niepewna życia, gdyż nie raz bráta ſię śmierć z rodzęnięm) liſt nápiſałá: ktorym wyráziłá ſerdeczne ſwoie prágnięnie, po utráćie mężá pierwſzego, służyć w-czyſtości Bogu, á dobrá ſwe fortunne, ná chwałę iego, by też wſzyſtkie, obrocić. Do czego, dla wielkich trudności ſwych, że przyiść nie mogłá, potomká ſwego przyſzłego, luboliby ſyn, lub corká byłá, prosiłá, (bez obowiązku iednák ślubu) áby to w-oſobie ſwey wykonał, á ráczey w-duchownym ſtánie P Bogu służył; obrociwſzy ná chwałę Bożą dobrá ſobie od niey zoſtáwione. Ten liſt wielce Anny Koſtczánki áfekt, do życia w-wiecznym pánięńſtwie, nákłániał. Atoli zá nálegánięm ſtryiowſkim, w-ſtán małżęńſki Alekſandrowi Książęciu NA OSTROGU, Hrábi ná Tarnowie, á potym Woiewodzie Wołyńſkięmu, &c. oddána byłá. Swoie iednák w-tym ſtánie nieukontentowánie, czyli żal, wyráziłá potym w-teſtámęncie ſwym, owymi słowy: *Zá wolą Bozką i ſtryiá mego, ſzłám zá mąż: á iam ſobie ſtánu tákiego życzyłá, iáko mię chciáłá mieć rodzicielká moiá. Nie byłám godna tego świętego ſtánu. wypchniano mię ná świat, &c.* Wniosłá z ſobą w-Książęcy dom wielkie włości Vide in vitâ Annæ Aloyſiæ Ducis in Oſtrog. f. 26. 44. Iac. Sliw. dedi Poſt. Iapon.

V   z-miá-

z-miáſtámi Iárosłáwiẹm, Káńczugą, &c; ále oraz i wielką ku mężowi obſerwáncyą: ták dálece, że, we wſzyſtkim chcąc mu dogodzić, i ná oddánie czci Bogu należytey, do tego kośćiołá Kátolickiego ieździłá, choć z-niewygodą ſwych nabożęńſtw, gdzie on chciał. A ztąd też Kſiążę tę iey powolność w-wielkiey ſtymie i poſzánowániu miał záwſze: i Bogu zá tákiego przyiaciela dziękował. Więc niedáręmna *aliàs* przygáná od Rzymſkiego rymopiſa, ná bogáte żony, iákoby rády pánowáły nád mężámi:

Hin. c c.

Hor. Car. 3. od. 24.

- - *dotata regit virum conjux*,

ńie miáłá mieyſcá w-iey cnotliwych obyczáiách. Aby tego Kſiążęciá, od rodowitey Greckiey, kośćiołowi powſzechnęmu Rzymſkięmu przeciwney reliiey, do iedności Kátolickiey pociągnęłá, wiele w-tym prácowáłá, i nie prożną uſilnością. Bo w-roku 1603, przy śmierci nieſpodziánie zkwápioney, (pámiętáiąc ná iey ſerdeczne nápominánia ácz od niey ná tęn czás mieyſcęm odległy) kápłáná Kátolickiego iedynie mieć prágnął. Czego dowiodſzy, otrzymáłá od Apoſtolſkiey ſtolicy, áby do ſpołeczności kośćiołá ś. był przyięty, i ciało iego z-cerkwi Oſtrogſkiey ſchizmátyckiey, do kośćiołá Kátolickiego, (iáko prágnięniem i áfektęm oſtátecznym Kátoliká) przenieſione bydź mogło. á zátym poki żyłá, wiele bárzo ofiar mſzy śś. zá ńiego corocznie opátrywáłá. Z-tego corki iey: Anná Aloizya Chodkiewiczowa, zwyciężnęmu, przeciw Oſmánowi Tureckięmu tyránowi, pod Chocimęm Hetmánowi woyſk koronnych, i Litewſkich, Woiewodzie Wileńſkięmu, oddána w-małżęńſtwo: wielce dobroczynna fundatorká *collegiorum Soc: Ieſu*, Oſtrogſkiego i Iárosłáwſkiego w-polu: Zofia Lubomirska Woiewodzina Ruſka: * Kátárzyna Zamoyska Káncierzyna w. koronna. Byli i ſynowie kſiążętá: Alexánder i Krzyſztof w-dziecińſtwie zmárli: Konſtántyn i Iánuſz, wielkiey nádziei, ále i ci niedługoletniey. Ktorych w-młodośći śmierć, ácz mácierzyńſkim ſerdecznym żalęm opłákáłá, (iáko to *nullum non acerbum funus eſt, quod parens ſequitur*,) ále iednák Chrześciáńſką cierpliwością pomiárkowánym.

Alb. Pigl. Elog.

Ciehoc. All. Oſec. l. 2. c. 27.

Hin. c. Złota korona.

Sen. de conſ. ad Marc. c. 17.

Tą koniunkturą z-Kſiążęty ná Oſtrogu, przydáłá domowi Koſtkow wielkich kolligácyi, ták z-poſtronnymi ſtárodawnymi w-Ewropie, iáko i domowymi w-Polſzcze familiámi co naprzednieyſzymi. Bo tá Kſiążąt Ostrogskich liniá ciągnie ſię nieomylnym dowodęm, od owych dawnych Iedynowładcow Ruskich, z-Carogrodzkimi Cesarzami ſtárymi, i niektorymi dawnieyſzymi, ktorzy przed Rákuſkim domęm pánowáli, Rzymſkimi, tákże z-Polskimi, Węgierskimi, Czeskimi, Norwegskimi Krolámi, przez małżęńſtwá zpowinowáconych. A z teyże familiey niewątpliwie wielcy Kśiążęta i Carowie Moskiewscy, ktorzy od początku

tey

* 1636. mortua, quo conjux adhuc Palatinus Ruſſiæ ; poſt Cracovien. fuit.

tey monárchiey, áż do Teodorá, w. Kniáziá, (ktory zſzedł w-r. 1598) w-Moſkwie pánowáli. W-kroleſtwie záś náſzym, tęn dom Oſtrogſki, iedęnże ieſt, bez wątpięnia, z-Kſiążęcym tákże ZASLAWSKIM: (z Zásłáwiá ná Wołyniu: bo ieſt inny Litewſki; ktorego Kſiążętá do Litewſkich Kſiążąt liniey należą) á tylko podział dobr uczynił rożność w-tytułách. Nád to, świeżey znowu ſię te domy łączyły. Bo Włádysłáwá Dominiká Kſiążę ná Zásłáwiu, Woiewodę Krákowſkiego, urodziłá Eufrozyná Kſiężná Oſtrogſka, corká z-Seredziánki, Węgierſkiey párentelátki, Iánuſzá Kſiążęciá ná Oſtrogu, Káſzteláná Krákowſkiego: ktorego brát rodzony Alekſánder, Woiewodá Wołyńſki, miał zá ſobą tę Annę Koſtczánkę. A te obiedwie dzielnice máią konkátenácye z-innymi w-Polſzcze, Litwie, Ruſi, &c. wielkimi domámi. Niektore bliſzſze krotko námięniam. Z-liniey Zásłáwſkiey pomięniony Kſiążę Dominik, z-rodzoney ſioſtry niezwyciężonego Monárchy, chwalebney pamięci, IANA III. Kroĺá náſzego, Kátárzyny SOBIESKIEY, Káſztelánki Krákowſkiey, (ktorey mátká DANIŁOWICZOWNA) zoſtáwił potomki, oſtátnie domu tego Kſiążęcego. Ociec tegoż Kſiążęciá Dominiká Alexánder, z-Kſiężny SANGUSZKOWNY zrodzony, brátęm też był rodzonym ZOFIEY Z ZASLAWIA Kſiężny. Z-ktorey Oſtrorogá..., Woiewody Poznáńſkiego, corká IABLONOWSKA, MIECZNIKOWA KORONNA, mátká dziſieyſzego I. W. I. M. P. Káſzteláná Krákowſkiego. Z-liniey Kſiążąt ná Oſtrogu, Konſtántyn Woiewodá Kiiowſki, z-Kſiężny SŁUCKIEY urodził ſię: á z-Zofiey Hrábiánki TARNOWSKIEY, (ktorą też Hrábiánká TĘCZYNSKA zrodziłá) Káſztelánki Krákowſkiey, miał przerzeczone Kſiążętá, Iánuſzá, i Alekſándrá Koſtczánki mężá, i Konſtántyná Kráyczego W.X.L., i ſioſtry ich, RADZIWIŁOWĄ Kſiężnę, Woiewodziną Wilęńſką, KISZKOWĄ Stároſciną ienerálną Zmudzką, &c.

Przez corki záś ſwoie, tákże z-nich wnuki i wnuczki, w-ligę nierozerwáną, domowi ſwęmu Anná Koſtczánká Kſiężna przywiodłá wiele zacnych familiy. Mężowie corek, Károl CHODKIEWICZ ZBOROWSKĄ, Káſztelánkę Krákowſką, Stániſław LUBOMIRSKI, potym Woiewodá Krákowſki, Hrábiánkę z-Ruſzca BRANICKĄ, Tomáſz ZAMOYSKI Hrábiánkę TARNOWSKĄ, mátki mieli. Od Zamoyſkiey wnuczki, Gryzeldá Konſtáncya Kſiężná WIŚNIOWIECKA, Ieremiego Achilleſá Polſkiego żoná, mátká ś. p. MICHALA I. Kroĺá Polſkiego: Ioánná Bárbára KONIECPOLSKA, Chorążęmu koronnemu, á potym Woiewodzie Sędomirſkięmu, Káſztelánu Krákowſkiego, i Hetmáná w. koronnego ſynowi, dzielnęmu Pułkownikowi oddána. Przez niego, wwiązány *ſanguinis nexu*, w-tę z-Koſtkámi kolligácyą, I. W. I. M. P. Ian Koniecpolſki, Koniuſzy koronny, &c. á z-nim - - *in caro conjuge felix*, I. W. I. M. Páni Elżbietá Febronia z-RZEWUSKICH: nieporownáney odwagi Káwálerá, nadwornego Ovid. Triſ. 5 el. 6.

 Podſkár-

 Podſkárbiego corá. Niech Bog ſpráwi, áby, iáko wielkich Ko-NIECPOLSKICH -- *fama caret fine*, i zasługi wymagáią ſobie -- *nec metas rerum nec tempora pono*; ták dom ten ſtárożytny w-nieodrodne potomki pomnożony, chybá z-końcem świátá, śmiertelności poſpolity miał termin. Z-Zofiey LUBOMIRSKIEY wnukowie, Alekſánder Woiewodá Krákowſki, Teklę OSOLINSKĄ, Kánclerzá koronnego (ktorego FIRLEIOWNA Woiewodzanká Krákowſka urodziłá) z-DANILOWICZOWNY corkę, Ierzy Márſzáłek wielki, i Hetman polny koronny naprzod LIGĘZIANKĘ, á potym TARLOWNĘ, Konſtántyn SZCZAWINSKĄ Woiewodzánkę Brzeſka, przybráli w-ſtán małżeńſki. Z-teyże wnuczki, RADZIWIŁOWA Kánclerzyna W.X.L., Konſtáncya CZARNKOWSKA. Prápráwnuczkę, á wnuczkę Alexándrá Woiewody Krákowſkiego, Teréſę LUBOMIRSKĄ, Márſzáłkownę koronną, z-Kſiężny I. M. Zásławſkiey Teofili zrodzoną, otrzymał Kſiążę I. M. NEYBURSKI Károl. ktorego rodzone ſioſtry, CESARZOWA I. M., i Krolowe, HISZPANSKA, LUZYTANSKA, Krolewicowa I. M. Polſka, Kſiężna PARMENSKA.

Po zmárłym Kſiążęciu przerzeczonym, żałobę wziąwſzy, nigdy potym tey bárwy, áż do śmierci, nie zrzuciłá: i, ácz w-kwitnącym ieſzcze wieku, wdowi ná potym ſtán prowádzić poſtánowiłá. A to nie tylko *laudabili in maritum memoriâ*, z-chwalebney ku zmárłemu mężowi wdzięczności i pámiątki, (co o zacney Rzymiánce hiſtoryk) (Tac. Ann. 15.) ále też dla oſobliwey ku Bogu pobożności. Więc, lubo wielu zacnych ludzi inwitámentem, do ponowienia małżeńſkich zwiazkow, námawiána, uproſić ſię ná powtorną zamężność nie dáłá. (Nakiel. Miechov. f. 942. & alii.) Snáć co owá przesławna Olimpiás, w-podobney máteryey, ná te nálegánia odpowiedáłá: kiedyby Pan Bog chciał mię znowu bydź zá innym mężem, toby mi był pierwſzego nie brał. * Ztąd i ślubem ſię do czyſtości wdowiey Kſiężná tá obowiązáłá. (Pallad. dial. de vitâ S. Chryſoſt. Hin. c. c.) A ták przez lat práwie 32, z-nienáruſzoną sławą, w-ſtáteczności po pierwſzym mężu wdowiey, chwalebnie przeżyłá. Chwalebnie mowię. boć po wſzyſtkie wieki, i u ſamego pogáńſtwá, tá cnotá pochwałę miáłá: iáko świádek, miedzy innymi, ſtáry Tertulian: *Erunt nobis in teſtimonium & fœminæ quædam ſeculares, ob univiratûs obſtinationem, famam conſecutæ, ut Dido, &c.* (Tert. exhor. ad caſt.) I rádáby byłá wſzyſtkim wdowom tákie życie wyperſwádowáłá. Pámiętne iey słowá, o iedney wielkiey párentelátki wdowy powtorzonym weſelu, ále w-dzień pluſkiem i niepogodą ſmutny odpráwionym: á te były: pátrzcież, iáko i niebo płácze, gdy wdowy znowu zá mąż idą. (Vita Annæ Aloyſ. l. c.)

Mogłáć i oná nieprożną chełpą mowić: *ante ſenectutem curavi, ut benè viverem, in ſenectute, ut benè moriar*: (Sen. ep. 61.) w-kwitnącym wieku, ſtáránie moie było o dobre życie, w-podeſzłym o śmierć dobrą.

* Si enim voluiſſet, non abſtuliſſet, Tertull. in ſimili, exhort. ad caſt.

brą. átoli przeczuwáiąc z-dáru Bożego śmierć bliſką ſwoię, (po- ſpoliciey -- *gnara nihil mortalia fati corda ſui*) dopieroż do bliſko náſtępuiącey tym pilniey i ſzczegulniey ſię gotowáłá. Miédzy innymi prépárámentámi, przykłádęm błogosł: Stánisłáwá ſtryiecznego ſwego, ná pierwſze mſze, ktore ſię ná pułgodziny przed ſzoſtą, w-ieſięni, á lecie o piątey záczynáią w-koleiách náſzych, chodziłá z-niewczaſęm ſwoim. Iuż był wiek nákłoniony, i zdrowie znácznie osłábione; przecięż, lubo iey tę poránność nabożęńſtwá, dla tych okoliczności, odradzáno, pobożność iey wyperſwádowáć nie dáłá tego ſobie. A ieżeli w-tákim zdrowiu i wieku, dopieroż w-czerſtwſzym, nie odkłádáłá słuchánia mſzy ś. áż do południá: z-Prorokięm ſobie ſnáć mowiąc: *Domine, mane exaudies vocem meam*: tym mię, Pánie, chętniey wysłuchaſz, im rániey do ciebie wołáć będę. Ieżeli, dla moich niewieścich wczáſow, niewczeſna ofiárá tá ołtarzowa będzie, wieleż nią pieśćliwość moiá uprośi? Oprocz tego Bogu wdzięcznego nabożęńſtwá, náymowáłá ubogich hoyną iáłmużną, áby codziennie, ná intęncyą iey, mſzy śś. słucháli. Potáięmnie iáłmużny wielkie, po rożnych mieyſcách, oſobę ſwoię utáiwſzy; (*nihil opinionis causâ, omnia conſcientiæ faciens*,) rozſyłáłá áby ſobie ſzczęśliwy ow moment życia oſtáteczny uprośiłá, á iákoby zákupiłá. W-czym zdánie iey było, że chwalebnec owe ſą przez teſtámęntá ordynácye, ktorymi, po śmierci ſwoiey, ludzie nákázuią do ſzpitalow, do klaſztorow, do kośćiołow iáłmużny, áby nimi rátowáne były ich duſze; ále potrzebnieyſza mieć naprzod ſtáránie, o duſzy przy iey z-ciáłá zkazitelnego wyſzciu, áby ſzczęśliwe było. bo ná nim wieczność błogosłáwiona záwisłá.

Ták ſię przygotowawſzy, záchorzáłá w-kościele ná nabożęńſtwie. do páłácu powroćiwſzy, wſzyſtkie myśli ſwoie do Bogá obrociłá; iuż i rozmow z-innymi nie przypuſzczáiąc, tylko z-Bogięm ſwym, á ſpowiednikięm. od ktorego, po trzydniowey chorobie, upomniána, że śmierć náſtępuie: *prágnę iey*, odpowiedziáłá: *gotowám na wolą Bożą. nie czuię, coby mię trwożyć miáło.* I záraz w-tęnże dzięń ná godzin kilká przed zkonánięm, ciáłęm Páńſkim záśiłona, i oleięm świętym utwierdzona: przytym wiáry ś. Kátolickiey wyznánie, z-dziękczynięnięm, że w-niey umieráłá, i ákty inne czáſowi służące czyniłá. á potym, gdy iuż mowić nie mogłá, biorąc Krucyfiks, ieſtámi pobożność ſwoię kuChryſtuſowi ukrzyżowánęmu oświadczáłá, cáłuiąc i przytuláiąc do ſercá. Tákże i gromnicę przyimuiąc do rąk, ſwoię wiárę, miłość, áfekt znákámi powierzchownymi pokázowáłá. A ták po krotkim konániu świątobliwy zgon życia doczeſnego otrzymáłá, w-Iárosłáwiu, roku 1635 dniá 29 Oktobrá, wieku ſwego, 61. Ciáło iey, w-Iárosłáwſkim ś. Iáná kościele, czeka powſzechnego z-prochu ożywięnia. Gdzie

Stat. 2. Theb.

Hincz. c. c.

Czar. con. c.

Pſalm. 5.

Sen. l. de vitâ beatâ c. 20

Czarnoc. Hincza c. cit.

Hiſt. c. Iar. Epitaph.

też i męża iey Alekſandrá Kſiążęciá zwłoki, od corki ich Anny A: loizycy Kſiężny, Woiewodzincy Wilęńſkiey, potym z-Oſtrogá przenieſione, odpoczywáią.

KATARZYNA z-Sztembergu WAPOWSKA, Káſztélánowa Przémyſlſka.

De illâ Mat. Tłuczyn. in vitâ b. Stan.

TYchże czáſow, i tá świątobliwymi poſtępkámi dom Koſtkow zdobiłá. Z-corki iey Anny Beáty, ábo Biety Wapowſkiey, (ktora też iáko z-mácierzyńſkiey Koſtkow krwi pobożność wyſſáłá, ták we wſzyſtkim świątobliwym życiu pokazáłá: co o niey nagrobek) Ian Klemens z-Ruſzcy Hrábiá Branicki, koronny nadworny, czáſow náſzych, Márſzáłek. Práwnuk od niego z-Czarnieckiey, słáwnego ná świát wodzá i Woiewody Kiiowſkiego corki, Stefan Hrábiá Branicki, przedtym Stolnik koronny, teraz WoiewodáPodláſki, iáko wzlátuiącym oyczyſtym gryfęm *nil humile* ſobie zámierzył, ták w-mácierzyńſkiey náwie,

Epitap. Crac. ad s. Math.

Sarb. Lyr. 3. od. 20.

.. alti navita ſanguinis,
portum non ſoliti nominis,

chwalebnymi dopędza dziełámi. Złączył ſię, przez małżęńſkie zwiąſki, z-domęm Sapieżynskim, iuż dawno Koſtkom zkrewnionym, wziąwſzy corkę wielkiego Hetmáná kſięſtwá Litewſkiego.

Było i inne teyże Koſtczánki potomſtwo: z-ktorych oddáłá Bogu, w-zakonie *Soc: Ieſu*, X. Stániſłáwá Wapowſkiego: iáko i corká pomięniona Anná Beátá, X. Stániſłáwá Bránickiego: ludzi w-tym zakonie powagą i urzędámi, chwalebnie odpráwionymi, znácznych. A z-teyże Anny Beáty, ſzczęśliwa wnuczká Koſtczánki pomięnioney, Przenaywielebnieyſza I. M. Pánná Kryſtyná Bránicka, przedtym Kſięni klaſztoru Krákowſkiego pánięńſkiego *à Viſitatione B. V.*

ANNA z-SZTEMBERGV KOSTCZANKA, I. Kſięni Iároſłáwſka, zakonu świętego Bénédyktá.

Horat. ser. l. sat. 2.

.. Magno patre nata puella eſt.

Inform. Iar.

Inform. Culmen & fortè melius.

Wielkiego oycá, Krzyſztofa Pomorſkiego Woiewody, z-Konopackiey corá. W-dziecińſtwie, choćże mátkę śmierć odięłá, oycowſkim ſtáránięm, do pobożności wſzelkiey przyuczona, w-pánięńſkim pod regułą ś. Benedyktá zakonie, w Chełmnie, r. 1591, (rok 1597 ma inna dána mi informácya,) dniá 4. Oktobrá, żyć Bogu záczęłá: i po odpráwionych w-nowicyacie probách, ięmu ſię zakonnymi ślubámi obowiązáłá. konſekrowánie zwyczáyne wzięłá w-r. 1601, 17 dniá Septęmbrá, od Biſkupá Chełmińſkiego,

go, Wáwrzyńcá Gębickiego. A kiedy Anná Kosteczánká Kśiężná Ostrogska, iey stryieczna siostrá, w-Iárosłáwiu, klasztor świątobliwey reformy Chełmińskiey ufundowáłá, ná zászczepięnie pobożności zakonney, i gubernácyą tey nowey koloniey, ábo osady, zesłána od Przenawielebnieyszey Mágdáleny Mortęskiey, Kśięni Chełmińskiey, mátki swey zakonney, á pánny świątobliwey, do Iárosłáwiá, r. 1613, pánięnki przyięte do zgromádzęnia, zwyczáynymi nowicyatu experymęntámi, ábo probácyámi, do zakonnego życia wpráwowáć poczęłá. Roku potym 1615, Kśięnią pierwszą tego klasztoru kreowána, dniá ostátniego Máiá, od I. M. X. Stánisłáwá Siecińskiego Biskupá Przemyślskiego, wziąwszy zwykłe benedykowánie i potwierdzęnie, záczęłá szczęśliwe rządy tego mieyscá. Ná ktorym urzędzie, ták swoiey zakonney wokácyey, iáko i powinności przełożęńskiey, z-wielką wszystkich pochwałą, dosyć uczyniłá. Kościoł tego klasztoru, (bo z-początku ná prędce był z-drzewá wybudowány, ktory ieszcze zostawa) z-cegły wspániále i gruntownie wystáwiłá, i ozdobiłá należytym kośćielnym sprzętęm. Część klasztoru, ná tęn czás z-fundámentow powstáiącego, także ozdobnie wymurowáłá. Sześćdziesiąt i trzech záślubionych Chrystusowi pánięn mátká, nie tylko ná te swoie zakonne cory pobożna, ále i ná inne szczodrobliwa, trzymáłá tę pánięńską prelátúrę, áż do r. 1642. w-ktory dniá 22 Kwietniá, we wtorek Wielkonocny, prace swoie i życie to śmiertelne pobożnie zákończyłá: á pod sam słoneczny wschod, ná wieczność nigdy nie západáiącą przeszłá.

Przed śmierćią więcey niż w-czteroletniey podágrze, i wielkich, miánowicie ostátniego życia roku, boleściách, od dniá 20 Márcá przytrzymána. Tákci Pan Bog piękne i miłe sobie dusze przykrościámi tu poleruie, á oraz co wazą, pokázuie. *Nullum penè* (mowi Ieronim ś.) *scimus fuiße sanctorum, qui procellosum hujus temporis agonem, absq; tribulatione & tempestate, transierit.* Niemász práwie żadnego z-świętych, ktoryby życia tego doczesnego náwáłność, bez wyćierpiáney burzy i przykrości, przeszedł. Náwet i mądry pogánin właśnie po Chrześćiáńsku o tym: *Deus quos probat, quos amat, indurat, recognoscit, exercet. -- Quare Deus optimum quemq; aut mala valetudine, aut aliis incommodis afficit? Quare in castris quoq; periculosa fortißimis imperantur? -- Nemo eorum qui exeunt, dicit: malè de me Imperator meruit; sed, benè judicavit. Idem dicant, quicunq; jubentur pati timidis ignavisq; flebilia: Digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura poßet pati.* Kogo Bog kocha, probuie, utwárdza przykrościámi, á ćwicząc (*zá swego*) uznawa. Częmuż Bog co nacnotliwszych ludzi, ábo złym zdrowięm, ábo innymi dolegliwościámi náwiedza? częmu i w-obozách, odwagi niebeśpieczne naymężnieyszym zlecáią? á przecię z-tych, ktorych ná tákie

Hier. Reg. mon. c. 19.

Bog miłych sobie cierpliwością poleruie.

Sen. l. de provid. c. 4.

„ okázye posyłáią, grzeczny żołnierz nie mowi: źle mi życzy Hetman; ále ráczey: dobrze o moiey cnocie i dzielnośći sądźi. Toż niech sobie mowią, ktorym rzeczy przykre, ále tylko boiáźliwym i nikczęmnym żáłosne, ćierpieć Bog każe: Godnych nas Bog sądzi, ná ktorychby doznał, (*ábo ráczey pokazał*) iák wiele náturá ludzká wytrzymáć może, iák wiele ważęmy.

Dziękować Bogu w boleściach, cnotá Chrześciáńska.

Te boleści Anná Księni, nie tylko z cierpliwością, i rezygnácyą ná wolą Bozką, przyimowáłá z-rąk Páńskich, ále też i z-dziękczynięnięm. A toć właśnie Chrześciáńska, dziękowáć Bogu zá przepuszczone ćięszkości. Zdobywáłáć się i pogáńska rezolucyą, zwłászczá w-chełpliwych filozofach, ná tę fantázyą, áby nápadáiące przykrości znieść, mężnie i bez uboliwánia, mogli. áleź przećię do tey perfekcyey nie dochodźił buczny ich humor, áby zá nie dźiękowáli. Zkąd owo ktoś u Seneki: *Neminem certè adhuc scio, eo* epist. 67. *nomine votum solvisse, quòd flagellis cæsus esset, aut podagrâ distortus, &c.* „ Nie słyszałęm o tákim, ktoryby oddał dziękczynne wotum, że go „ utłuczono, ábo podágrá udręczyłá. Więc to, iáko mowi ś. Ieronim, *Christianorum propria virtus est, etiam in his quæ adversa putantur, referre gratias creatori:* Chrześćiáńska właściwie cnotá iest, i „ w-tych rzeczách, ktore się przeciwne zdádzą, dźięki oddawáć Bogu stworzyćielowi: miánowićie: *si sanitatem innumerabiles morbi, & semper exspectanda miseris podagræ debilitas fregerit:* kiedy zdrowie niepoliczone choroby, i uprzykrzoney podágry (ktorey záwsze obawiáć się nędznym trzebá) boleści złamią; áby w-tęn „ czás mowić: *Benedictus Deus: minora me scio sustinere, quàm merear:* „ błogosłáwiony Bog, ktory náwiedźił: mniey cierpię z-łáski iego, „ niżelim zásłużył. Więc kiedy w-ćięszkich bolách Anná Księni „ oddawáłá Bogu należyte dzięki, práwą się bydź Chrześciánką pokazáłá. Pokazáłá i to, że *est - - virtuti etiam in lectulo locus:* iest „ cnocie i ná łożku, ná ktorym chorobá złożyłá, mieysce: że *calamitas virtutis occasio est:* utrapione zdrowie uważnęmu może bydź „ cnoty okázyą.

Hieron. in epist. ad Ephes.

Sen. ep. 78.

id. de prouid. c. 4.

W-teyże chorobie, zwykłym domowi Kostkow ku nayśw: Sákrámęntowi nabożęństwęm, co drugi dzięń, komunią ś. ciáłá Páńskiego ukrzepczáłá do cierpliwości duszę swoię. Wieku iey lat 85 dána mi informácya pisze: ále mąm suspicyą, że podobno 65 pisać się miáło; boby *aliàs* w-lat trzydzieści kilká do zakonu przyszłá. ia rozumięm, że w-roku *circiter* 20 wieku swego, á w-Chrystusowym 1597, iákom wyżey nánotował.

De illâ Ioan Węgrzynk. l. 3. Hist. Bened. & in ded. med Lud. Pont. p. 2, &. 4.

KATARZYNA z-SZTEMBERGV SIENIAWSKA, Podczászyna Koronna.

Druga Woiewody Sęndomirskiego z-Odrowążowny corká, wielkich

wielkich cnot páni. O iey pobożności Alexánder *à Iesu*, w-kazániu pogrzebowym : gdzie miédzy innymi te *formalia* kłádzie. *Zeby byłá mßy ś. nád zakazánie medyká, słuchálá, w-ręce ſię śmierci podálá.* Rodowite ieſt to domowi Koſtkow nabożęńſtwo, bydź, z-należytym áfektęm, przy tey ofierze nayświętſzey ołtarzowey, i obecnęmu Chryſtuſowi przy niey, i w-inne okázye, powinną cześć z-poniżonością oddawáć. Ktorego nabożęńſtwá, i z-niebeśpieczęńſtwęm żywotá, tá zacna mátroná niechciáłá opuścić. W-czym oświadczyłá iáwnie, że milſze iey było, nie tylko nád dogodki niewieście, ktore więc u innych w-pierwſzym ſtárániu, ále i nád włáſne zdrowie, uſzánowánie Bozkiego máieſtatu, w-tey nachwalebnieyſzey táięmnicy. Támże pomięniony autor ſzczodrobliwość iey, ná kápłány, zakony, i ubogie żebraki sławi. Ktorey też dobroczynności doznał kośćioł ś. Iána, w-Iárosłáwiu, *Soc: Ieſu*. Nád to w-Brzeżánách, ná zamku, fundowáłá, nádáłá, i wielkim ſplęndoręm ozdobiłá káplicę, ku chwale Chryſtuſowey mátki naygodnieyſzey.

Ann. S. impr. 1592. ſub colar.

Iac. Kubitk. Typ. felic. Sieniav.

Od niey Adámowi Ieronimowi Sieniáwſkięmu, Podczáſzęmu koronnęmu, Stároście Iáworowskięmu, ſynowie : Mikołay Kráyczy, á potym Cześnik koronny, i Prokop Chorąży koronny, wielce odważni káwálerowie : i trzeci Alexánder, i corká. Wnuk od Chorążego z-Eufrozyny CHODKIEWICZOWNY Woiewodzánki Trockiey, Ieronim Piſarz Polny koronny, tákże mąż waleczny : á po nim z-Elżbiety POTOCKIEY Woiewodzánki Podolſkiey práwnuk, Mikołay Hetman polny, Woiewodá Wołyńſki. Przeniosłá ſię nawieczne życie, w-r. 1649.

Star. Mon. Sar. f. 486.

ALEXANDER MIKOŁAY KOSTKA.

IAná Koſtki Stároſty Lipięńſkiego, z-Hrábiánki Rozrážewſkiey ſyn, z brátęm ſwym Stánisłáwęm (o ktorym niżey) Niderlándy, Fráncyą, Hiſzpánią, Włoſką, i Niemiecką zięmię przewiedziawſzy, ná dworze potym Włádysłáwá IV Krolá Polſkiego, wiek ſwoy młody, do ſpraw publicznych, ſpoſobił. W-roku 1642, żonę brał Zofią Tereſę Przyięmſką Ráwiczánkę, Albráchtá Káſzteláná Gnieźnięńſkiego corkę. Pomięniony brát iego

Epithal. in eas nuptias.

STANISŁAW FRANCISZEK KOSTKA, Stároſtá Lipięńſki.

Z-Iádwigi ná Rácacie GUŁTOWSKIEY, herbu Leſzczyc, (ktorey wuy Iákub SOBIESKI Káſztelan Krákowſki, á ś. p. IANOWI III Krolowi, iego ſynowi, byłá cioteczną ſioſtrą) zoſtáwił dwie corki, Ioánnę Tarłową, Ludowikę Łącką.

P. Młodz. conc. t. 4. f. 616. ibid. f. 278.

ANNA z-SZTEMBERGV KOSTCZANKA, Kśięni II. Iárosłáwska.

Inf. Iar. OCiec iey Krzysztof Kostká, Stárostá Kościerzyński, á potym Kásztelán Biecki. Mátká Pilecka Leliwczánká, domu tákże stárożytnego i Senatorskiego, oyczystey sławy dziedziczká. V-rodziłá się w-r. 1592 tá Anná. Látá Páńskiego 1611, w-Chełmińskim klasztorze, pod świątobliwą pobożności wszelákiey mistrzynią, krewną swą, Mortęską Kśięnią, żyćia zakonnego początki, od dniá 6 Styczniá, w-nowicyacie zábieráć poczęłá: w-nástępuiącym záś r. 1612, dniá 17 Czerwcá profesyą uczyniłá. W krotce potym do Iárosłáwiá przeniesiona, w-r. 1615, zwyczáyną konsekrácyą, przez ręce I. M. X. Siecińskiego Biskupá Przemyslskiego, dniá 28 Máiá, Bogu się poświęciłá. Zátym Sekretarki urząd zlecony, przez niemáło lat, użyteczną tęmu klasztorowi usługą, ná sobie trzymáłá. Náostátek Kśięni roku 1642, dniá 19 Máiá, zgodną ták cáłego zgromádzęnia pánięńskiego, iáko cnoty i wysługi swoiey suffrágácyą i promocyą, obrána, z-wielką pochwałą rostropności i pobożności, i ukontęntowániem zgromádzęnia tegoż, á naprzod z-wielkim bogoboyności zakonney we wszystkich pomnożęniem, przełożęństwo to spráwowáłá.

Exod. 15. 11. A wiedząc, że Pan Bog *magnificus in sanctitate*, wspániále wielmożny w-świątości, oná też od przodkow swoich wspániáłego geniuszá nieodrodna, chwałę Boską wspániále promowowáłá: kápłánow i muzykę kościelną w-liczbie nie máłey trzymáiąc: áni się ná kosztunki oglądáiąc, byle tylko Bogu chwałá należyta byłá. Nád to, chcąc się tym bárziey kośćiołowi Bożęmu przysłużyć, spęndowáłá niemáło; dzieci, snáć szlácheckie, trzymáiąc ná náukách w-koleium Iárosłáwskim, áby, nimi wypolerowáni, użyteczni potym bydź mogli kośćiołowi. Fábrykę klasztorną, od przodki swoiey zácząta, dokonáłá wspániále.

A że nástąpiły ná oyczyznę czásy nieszczęśliwe, wiele przykrości podeymowáć muśiáłá; cztery rázy cáłe támeczne zgromádzęnie, osob 63 zakonnych, (miedzy ktorymi były 24 od niey przyięte, i do zakonnego życia prácowitą instytucyą informowáne) przed rożnym nieprzyiacielem uwodząc. Pod te woięnne burze, w-Dukli, ná pokoy wieczny przeszłá, ná rękách siostr swoich zakonnych życia dokonawszy, r. P. 1656, dniá 31 Márcá: przełożęństwá swego r. 14: zakonności r. 44.

Byłá tá pánná státury dostáteczney, twarzy powagą wspániáłey, ále wdzięczney i dziwnie wesołey. Co też o B. STANISLA-

Sacchin. in v. beati. WIE KOSTCE piszą: z-tym przydatkiem, że to znák był owey rádości, ktorą serce iego niewinne z-Bogá nábráną pełne było. O

Brev. Rom. 7. Febr. czym też pátrz i w-żywoćie ś. Romuáldá. Iákoż *speculum mentis, facies*

facies est: twarz, ieſt iákoby źwierciádło ſercá i umysłu, zdániem wielkiego Ieronimá. Ztąd i Metáfráſt, w-żywocie ś. Chryzoſtomá, o Izydorze pobożnym kápłánie nápiſał: *ipſum habebat vultu nuntium virtutis*: że, i ſamá twarz iego, cnoty głośnym znákiem byłá. A przy tey powierzchowney twarzy przyiemności, byłá, w-teyże Kſięni Koſtczance, ku wſzyſtkim rowna uprzeymość i ludzkość: zkąd ſioſtrom miła, u wſzyſtkich poſzánowánie i miłość záſłużyłá. Hier. rel. in Reg. mona-chor. c. 4.

ELZBIETA z-SZTEMBERGV TARŁOWA,

Káſztélánowa Przémyſlſka.

O Niey Fránciſzek Rychłowſki Reformat, w-kazániu ná pogrzebie iey mężá, Zygmuntá Tarłá, Káſztelána Przemyſlſkiego miánym, zakonnym (nie wątpię) kándorem to głośił: że pobożnością ſwoią, temuż Káſztelánowi, byłá powodem do wſzyſtkiego dobrego. Zachęciłá ſwoią hoynośćią do ſzczodrobliwośći przeciw Bogu, ná fundácyą kośćiołá i klaſztoru w-Zakliczynie, ná ozdobę innych domow Bożych. Oſtrzyłá pobożność iego Chrześciáńſką ſwym *do Pánny nayświętſzey nabożeńſtwem*, -- *częſtym Sakramentow przenayświętſzych używániem*, &c. A iáko *z-przodkow ſwoich wielce całość oyczyzny miłuiaca*, w-ſercu iego niecił i ſzerzyłá miłość ku oyczyźnie miłey. Tákże dobroczynność ku uboſtwu wzmacniáłá w-nim, ſamá hoyne iáłmużny ná uboſtwo czyniąc. I w-innych rzeczách, byłá mu do nábycia wiecznego zbáwienia wielką pomocą: ták we wſzyſtkim wygádzáiąc, ták wſzelákim fráſunkom zábiegáiąc, że *byłá ku podźiwieniu i zbudowániu, w-życzliwości, w-zgodzie, w-prawdziwey miłości*. Conc. Topory &c.

Potomſtwo z niey godne: Adam Tarło tákże Przemyſlſki Káſzteląn: Máryánná Lanckorońska, Stárośćina Nowomieyſka, páni dobroczynna ná koleium Krákowſkie ś. Piotrá *Soc: Ieſu*, &c. Kwitnęłá ieſzcze tá Káſztelánowa Koſtczánká w-r. 1664. S. M. ded. Theophili Mariani. 1670. Hiſt. &c.

Co autor piſze o niey, że mężowi ſwemu incytámentem do chwalebnych ſpraw byłá, mogłoby ſię pokazáć, iák wiele pobożne i roſtropne żony w-tey mierze dokázowáły. Ze Ferdynánd Krol Káſzteli Maurow ábo Murzynow zpędził z-Hiſzpániey, że nowy świát otworzył, i po częśći podbił, &c., Izábeli to Krolowey i porádzie iey mądrey przypiſuią. Innych wiele o tym przykłádow cudzoziemſkich pomiiąm. V nas, iáko Dąbrowká, do pomnożenia wiáry ś. Kátolcikiey, Mieczysłáwowi Monárſze pomogłá, iáko Bolesłáwá Chrobrego Krolá walecznego, á zátym márſowáto ná wyſtępki oſtrego, do łáſkáwośći umiáłá pięknie náwodzić Iudytá, czytáć Kromerá. Zony roſtropne mężom ná wielką pomoc. Vide Lipſii Pol. l. 2. in notis c. 17. Crom: Hiſt. l. 3. in Mieciſlao, & Boleſl.

ANNA ALOIZYA z-SZTEMBERGU TRZCINSKA, Łowczyna Socháczowſka.

WIelkich Senatorow dom pánow ná Trzciáney, Ráwiczow, wydał od kilku ſet lat. z-ktorym przodkow ſwych ſplendory komunikowáłá tá Anná Aloizya Koſtczánká, dána w-małżeńſtwo Máxymiliánowi Andrzeiowi Trzcińſkięmu, Łowczęmu Socháczowſkięmu. Pożycie iey z-nim było od r. 1657, do r. 1673. w-ktory poſpolity życia iey koniec przyſpieſzył. Był od niey ſyn, ale w-dziecińſtwie śmiercią odebrány niewcześną. Corká Kryſtyná zoſtawa zá W. I. M. P. Káſpręm NIEBOROWSKIM, Podczáſzym Goſtyńſkim.

Mſ. Rav. & inſ.

BARBARA z-SZTEMBERGV KONOPACKA, Káſzélánowa Elbiąſka.

DAwne kolligi ſwych Koſtkow, z-Konopáckimi, ponowiłá, będąc w-małżeńſtwie zá Iákubęm Oktáwiánęm Konopáckim. Wnuk to był inney Koſtczánki, Anny Woiewodzánki Chełmińſkiey, ſyn Máciejá Konopáckiego, Woiewody Chełmińſkiego, z Elżbiety DULSKIEY, Podſkárbiánki wielkiey koronney. Po Chorąztwie ziem Pruſkich, ná Káſztelániey Elbiąſkiey umárł. Z-pierwſzey żony HEIDENSZTEYNOWNY, Káſztelánki Gdáńſkiey (ktorey ſioſtrá byłá zá SAPIEHĄ Káſztelanęm Wilęńſkim, á tey ſamey corká, zá RADZIWIŁĘM ná Klecku Kſiążęcięm) miał potomſtwo. Z-ktorych Mágdáléná z-Konopátu *ceſſit in matrimonium*, naprzod Wincęntęmu Korwinowi GĄSIEWSKIĘMU, Podſkárbięmu wielkięmu, i Hetmánowi polnęmu W. X. L.: á potym Kſiążęciu CZARTORYISKIĘMU Ianowi Károlowi, Podkomorzęmu Krákowſkięmu. Więc i tá Koſtczánki práwnuczká, pociągnęłá w-tęż z-Koſtkámi ligę, nie tylko te familie, wielkimi ku oyczyźnie zasługámi ná potomne czáſy pámiętne, ále i przez corki *ex utroq; conjugio*; naprzod przez Tereſę z-Gąſiewſkich SLUSZKOWĄ, Káſztelánową Wilęńſką i Hetmánową polną X. L: potym przez Zofią z-Gąſiewſkich PRZYIĘMSKĄ, Podſtolıną koronną, te ſtárożytne, á w-Senatory i urzędniki wielkie, znáczne domy: tákże przez Helenę Deodatę Kſiężnę Czártoryiſką, świeżſzymi związkámi, po dawnieyſzych koniunkcyách, Koſtkow zobligowáłá Iáśnie Wielmożnym MARGRABIOM GONZAGOM MYSZKOWSKIM. Z ktorych I. W. I. M. Pan Iozef Márgrábiá, Káſztelán teráźnieyſzy Sęndomirſki, z-SARBIEWSKIEY Woiewodzánki Mázowieckiey, ſioſtry rodzoney I. W. I. M. P. Ráfałá Sárbiewſkiego, Stároſty Korytnickiego, zrodzony, ma *in connubio* pomięnioną Kſiężnę. A nád to, przez ſyny powiązáłá táż Mágdálena Konopácka, *novis affinitatibus*, z-tymiż Koſtkámi i Konopáckimi DENHOFFOW, i ŁOŚIOW. Bo zá Kſiążęcięm Antonim ná Klewániu Czártoryiſkim, byłá Woiewodzánká Malborſka Łośiowná:

wná: á zá Kśiążęcięm I. M. Iozefęm Czártoryiſkim, Chorążym po te czáſy W. X. L., zoſtawa Tereſá Denhoffowná, corká Włády-słáwá Pomorſkiego Woiewody, z Konſtáncyey Słuſzczánki, śioſtry ś. p. I. M. P. Bogusłáwá Słuſzki, Káſztelááná Wileńſkiego, i Hetmáná polnego W. X. L.: tákże I. M. P. Woiewody Połockiego.

Wtorym małżeńſtwęm pomięniony Iákub Oktáwian Konopácki, Káſztelán Elbiąſki, *adlegit* tę, o ktorey rzecz, Bárbárę Koſtczánkę. Od niey ſyn, I. W. I. M. P. Stánisław Alekſander Konopácki, Káſztelán Chełmińſki. Po zkwápney śmierci rodzonego ſwego Ierzego, Stároſty Wieliſkiego, (ktory miał zá ſobą Roſputownę, Kśięſtwá Pruſkiego Kánclerzánkę) iedyny *in viril ſtirpe* zoſtawa *tanti - - nominis heres.* Day Boże, áby zásłużony oyczyźnie dom ſwoy kwitnący zoſtáwił *in ſera nepotum ſecula.* W pierwſzey ſwey żonie, Kátárzynie Lukrecycy GULDENSZTERNOWNIE, Káſztelánce Gdáńſkiey, uczynił chwalebną konkátenácyą miedzy Koſtkámi i Konopáckimi, á miedzy Guldenſzternámi, (ktorzy w-Dániey i Szwecyey pierwſze dygnitárſtwá trzymáli) i innymi znácznymi domámi, ktore w-Szwecyey, częścią, przez niemáły czás, króleſtwo to, *regio jure & titulo*, ſpráwowáły, częścią przednie urzędy w-nim ádminiſtrowáły. Bo naprzod Eryk Guldenſztern, ktory ſię pierwizy z Daniey do Szwecyey przeniosł, i był naywyſzſzym Stolnikięm Szwedzkiego kroleſtwá, (w-ktorym tá godność pierwſza po máieſtacie) *in regium ſanguinem influxit*; ziednawſzy ſobie w-małżeńſtwo Kryſtynę, corkę KAROLA VIII KROLA SZWEDZKIEGO: z-ktorey iego potomności *ſeries continua perducta* do I. W. I. M. P. Zygmuntá Guldenſzterná, Káſztelááná Gdáńſkiego, Stároſty Sztumſkiego, i Adminiſtratorá ekonomiey Málborſkiey, rodzicá pomięnioney I. W. Kátárzyny Lukrecyey; ktora mu Anná CEMIANKA, Káſztelánká Chełmińſka, z LESZCZYNSKIEY urodzona, zrodziłá. A tęnże ſam Káſztelan Gdáńſki, z poznieyſzymi Szwedzkimi Krolámi, i ktorzy w-Polſzcze pánowáli z-tey liniey, miał ściśle *per ſanguinis nexus* koligácye. Albowięm Mikołay Guldenſztern, prawnuk owego pierwſzego w-Szwecyey obywátelá Eryká, á dziad przerzeczonego Káſztelááná, prádziád pomięnioney Kátárzyny Lukrecyey, trzech Krolow Kanclerz, á náoſtátek *Archidapifer regni Suecię*, á zátym *Primas* Szwedzkiego ſenatu, miał w-małżeńſtwie Ebbę Bielkownę, śioſtrę (iáko piſze Paſtorius) Krolowey Gunilli, wtorey * żony Ianá III Krolá Szwedzkiego. Nád to tęnże Káſztelan Gdáńſki Guldenſztern, urodził ſię z-Syſtrydy Bráhowny, corki Piotrá Bráhe, naywyſzſzego Stolniká i Prymáſá Szwedzkiego: ktorego źrodziłá Małgorzátá, rodzona śioſtrá Guſtáwá I, Szwedzkiego Krolá; á oycá Ianá III, tákże Krolá Szwedzkiego, dziádá Zygmuntá III, prádziádá Władysłáwá IV i Ianá Kázimierzá, Krolow Polſkich i Szwedzkich dziedzicznych. Tęn też Piotr Bráhe, prze-

Ovid. 15. Met.

Vide Ioach. Paſtorium in Stellâ aureâ.

* Prima fuit Cathar. Iagellonia: ex quâ Sigiſm. III. altera hæc Gunilla, ex quâ Ioan. Suec. Princ.

 rzeczona Syffrydę miał z-Beaty Sztemberkowny, rodzoney siostry Krolowey Kátárzyny, trzeciey żony iuż wspomnianego Gustáwá I. Krolá Szwedzkiego. Z-miánowáney Guldensztemowny, zostawa po mátce zebráney *superstes*, tegoż I. W. I. M. P. Kásztelána Chełmińskiego corká, Teresa, godnych ták wielkiey párenteli przymiotow. Powtorzonego małżeństwá *vinculo*, tenże I. W. I. M. Pan Kásztelan zobligował sobie i domom swym, ták oycowskiemu, iáko i mácierzyńskiemu, Senatorską, i zásłużoną dobrze familią w-Kśięstwie W. L., I. W. I. M. Pánow Kryszpinow. Z-ktorych, Bárbárá Podskárbianká W. X. L., teráźnieysza I. W. I. M. P. Kásztelánowa Chełmińska: fortunna mátká trzech Grácyi, Ludowiki, Elżbiety, i Teofili.

Co do Iáśnie W. Elbiąskiey Kásztelánowey, Bárbáry z-Kostkow Konopáckiey, i tá wielkiey pobożności swoiey wdzięczną pámięć zostáwiłá u wszystkich, miánowie sług i poddánych: ktorzy ią mátką zwáli, dla szczegulney dobrothwości; ktorą w-ich chorobách, potrzeby im i lekárstwá opátrywáłá, á náwet i usługowáłá samá: áż i karmiłá chorych ręką swą páńską. Iey szczodrobliwość ná kościoł Przyśierski, iey hoyne iáłmużny ná wszelákie ubostwo, iey umartwięnia włásnego ciáłá usilne: tákże nabożeństwá gorące ku Bogu, i męce Iezusowey (czego podobno świádkiem owe krwáwe ná rękách i nogách plámy, czy piątná? widziáne po śmierći, ná ciele, (ktore od lat dwudziestu kilku, w-cáłośći zostawáło, kiedy mi to pisano) i inne wielkie cnoty, niebo, ták rozumięm, liczy: o ktorych tymi ienerálnymi tylko terminámi mnie wiádomość doszłá. Smiertelne życie złożywszy, wieczności żyie, od r. P. 1676, dniá 14 Styczniá.

IOANNA z-SZTEMBERGV TARŁOWA,
Kásztélánowa Záwichostska.

P. Młodz. ded. hom. de b. Stan. Sid. primæ, magn.

IOánnę powziął w-małżeństwo Alexánder Tarło, Woiewodzic Lubelski, potym Stárostá Nowomieyski, Kásztelán Záwichostski, brát Podkánclerzego I. M. koron. Potomstwo ich: syn Stánisław Kázimierz, zá ktorym Osolinska: corki: Teresa zostawá zá I. W. I. M. P. Alexándrem Potockim Podkomorzym Hálickim, &c. (brátem I. WW. I. MM. Teodorá Biskupá Chełmińskiego, Stánisłáwá Kászteláná Kámięn:, Stefaná Stárosty Czerkásk:, &c.) Konstáncya zá W. I. M. P. Podoskim Podkomorzycem Rożańskim: á Ludowiká i Kátárzyná, w-zakonie Benedyktyńskim, od lat kilkunastu Iárosłáwskie profeski. Tey Ioánny z-Sztembergu, na ten czás Stárośćiney Nowomieyskiey dobroczynność, ná polny kościoł pánny Maryey w-Iárosłáwiu, námięniáią dzieie tego mieyscá, pod rokiem 1679. Náturze dług śmiertelności wypłáćiłá, dniá 31 Márcá, r. 1684. LVDO-

LVdowiká Ioánny śiostrá, dziedziczká ná Számotułách i innych w-wielkiey Polszcze włościách, oddána w-małżeństwo Iánowi Łąckiemu Korzbokowi, ná ten czás Stárośćicowi Nakielskiemu: ktory potym był Podkomorzym Wschowskim, i Káliską otrzymał Kásztelánią. Około r. 1681 ziemi żyć przestáłá, niebu záczęłá. Zostáwiłá potomstwo. Corká iedná zá Iákubem SZCZAWINSKIM Woiewodzicem Inowłocłáwskim: druga w-zakonie Dominikáńskim. Synowie: Ian, zá ktorym byłá Teresá Antonina Dąbská, Woiewodzánká Brzeska, Alexánder, Władysław. P. Młodz. l. c. C. Godzięba P. S. Pan. in nup. Ioan.

Te śiostry Kostczánki Ioánnę i Ludowikę, *ostáteczne domu Kostkow perly, zazdrość familii, rozerwánie áfektow*, wielki Teolog i káznodźieiá zowie: á gdzie indziey wnuczkámi i brátankámi Kśięzn Ostrogskich i Koreckich. Támże wspomina w-ogulności dobroczynność ich ná koleium Poznáńskie *Soc. Iesu.* P. Młodz. c. in fun. Hedu. Wolfowa. in ded. hom. de b. Stan.

Tym wszystkim chwalebnym z-tego domu mátronom przyznáć trzebá, że iáko pilne o cześć Bozką stáránie miáły, ták i mężow swych honor piástowáć umiáły: i były im ná wiekopomność sobiącym *adjutorium simile*, zárowną ábo zgodną w-usilności pomocą; práwie wedle Bozkiey ordynácyey. *Alias*, ná sławę Gen. 2. 19.

*Ieśli żoną * mężá nie ozdobi,*
mąż prozno robi: * Mulier gloria viri est. 1. Cor. 11. 7.

iáko experyent nász Kochánowski. Pieśn. l. 2. od. 10.

Nástępuią świątobliwe pánny, ná ktorych śię ten dom zákończył.

KATARZYNA z-SZTEMBERGV KOSTCZANKA, Przéorysza Zukowska.

BYłá i tá przewielebna pánná práwie *mulier virtutis*, białagłowá cnoty: iáko o niey, z-dwoch rożnych mieysc, od oczywistych pobożnośći iey widzow dáne, informácye świadczą. R. 1638 obrawszy sobie w-wiecznym pánięństwie stán zakonny, z-instytucyey ś. Norbertá, w-klasztorze Zukowskim Premonstráteńskim, śluby Bogu w-r. 1639 oddáłá. konsekrowána roku 1654: iáko przysłáne mi terminaty máią. niewiem, czy nie rok 1645 miał bydź pisány. Vrzad ná śię włożony naprzod Podprzeorysży, lat práwie 10, á potym Przeorysży (ktora w-Zukowie nieodmienna: tey powagi i mocy, iáko gdzie indziey Kśienie) lat 18, z-wielkim támecznego zgromádzenia zbudowániem i satysfakcyą spráwowáłá. Swiątobliwe iey rządy osobliwey (to iest zwyczáyney Kostkom, iákom gdźie indziey mowił) rostropności, i łáskáwości, surowośćią przystoyną pomiárkowáney, chwałę miáły. Gániłá wykroczenia i karáłá, ále mácierzyńsko: wiedząc, (co przestrzega Ieronim Proverb. 31. ex Hebr. Inform. Zuk. & Culm.

nim ś.) że rządcá nieuważnie ſurowy, *errantes non tam ad bonum trahit, quàm ad malum ſævitiâ ſuâ præcipitat*: błądzących nie ták po- „ciąga do dobrego, iáko niemiłoſierdziem ſwoim do złego nápę- „dza.

Hier. rel. in Reg Mona. c. 7. de correctione.

A luboć i czułą kárnością, i namowámi, záchęcáłá zgromádzę- nie ſobie powierzone do miłości Bogá, i wſzelákiey pobożności, ále nabárziey przykłádnym życiem do tego wieść wſzyſtkich uſi- łowáłá. Ná pámięci ſnáć miáłá owę regułę pomięnionego Dálmá- ty ś.: *Servum ſervis te eſſe convenit: atq; ita in omnibus perdocere, ut quicunq; audiunt, converſatione tuâ magis, quàm ſermone, proficiant.* Słu- „gą ſię sługom Chryſtuſowym pokázuy: á ták we wſzyſtkim náu- „czay, áby ktorzy cię słucháią, bárziey z-konwerſacyey twoiey przykłádney,* niż z-nápominánia, pochop bráli do poſtępku du- chownego. Więc iey życie było *zebránie cnot i pobożności*, iáko ma, tymiż słowy, informácya przerzeczona. Nie kontentowáłá ſię powierzchowną tylko mortyfikácyą ciáło trapić: o wewnę- trzne umartwięnie páſſyi przednieyſze ſtáránie czyniłá. Iákoż znáć ie było, kiedy rożne dolegliwości, choroby, niepowody nie- wzruſzoną cierpliwością ponosiłá: wolą Bozką wſzyſtkie przeci- wności ſobie ſmákuiąc. Acz zabáwy przełożeńſkie rozrywek oká- zyą dawáły, przecięż w-kſiąg duchownych czytániu bárzo pilną byłá, i tym ſwoie ku Bogu żarzyłá áfekty.

Hier. ib, c. 7.

*. Exemploq; ſuo mores regat. Ovid. 15. Met.

Káżde iey modlitwy i medytácye ábo rozmyślánia, nie bez po- bożnych łez, były, oſobliwie iednák te, ktore o męce żáłoſney Ie- zusowey. Tá bowięm táięmnicá częſto rozważána, ták iey byłá opánowáłá ſerce, że, gdy ábo ſamá o mękách Páńſkich mowiłá, ábo kogo innego mowiącego słucháłá, wypadáły z-oczu łzy ſerdeczne. Snáć utrzymáć ſię * nie dáły i bytnością cudzą, ktora poſpolicie nabożeńſtwá te prywatne támuie. Táż przy ſpowiedziách i ko- muniách śś. łez gorących obfitość, ktore pewnie oko Bozkie, nie ludzkie, wyćiſkáło. Nie ludzkie mowię. bo więm zwyczáyną ná niewiáſty owę przygánę, że rády płáczą, kiedy ná nie pátrzą:

* Excidunt etiam retinentibus lacrymæ. Sen: ep. 99.

.. non flet, cùm ſola eſt Gellia, ..
ſi quis adeſt, juſſæ proſiliunt lacrymæ.

Mart. l. 1. ep. 30.

Lacrymas fundunt, ut oſtendant: & toties ſiccos oculos habent, quoties ſpe- ctator defuit. Ale te w Pannie Koſtczánce łzy z-tego źrzodłá pły- nęły, o ktore proſił ow święty: *Da mihi evidens ſignum amoris tui, irriguum lacrymarum fontem iugiter manantem: ut ipſæ quoq; lacrymæ tuum in me teſtentur amorem, ipſum prodant, ipſum loquantur, quan- tùm te diligit anima mea, dum, præ nimiâ dulcedine amoris tui, nequit ſe à lacrymis continere.* Day mi, Pánie, oczywiſty znák miłości moiey ku tobie, ſerdecznych * łez źrzodło nieuſtánnie płynące: áby i ſáme łzy świádkięm były moiey przeciw tobie miłości: i onę wydawáły, one głosiły, iáko cię miłuie duſzá moiá, kiedy, z- słodyczy twoiey miłości, nie może ſię od łez wſtrzymáć.

Ap. Aug. t. 9 l. Medit. c. 36.

Że źrzodło miłość ku Bogu.

* Molliſſima corda humano generi dare ſe natura fatetur, quæ lacrymas dedit. Iuven. ſat. 15.

Iáko o cześć Bozką zeluiąca, ták ná okázyę, áby się przysłużyć Bogu, i ná zábawki, ktore do chwały iego należą, bárzo czuła. Z-wrodzoney domowi swęmu, ku nayśw: Sákrámęntowi ciáłá Páńskiego, rewerencyey, sámá áż do śmierci, (wyimuiąc od tey zábáwy Zákrystyánnę) opłátki piekáłá, dla hostyi, do poświącęnia. Podobną rzecz czytąmy o ś. Wácłáwie, Kśiążęciu Czeskim, że sąm winne iágody wytłaczał, sąm pszęnicę siał, ná potrzeby ołtarzowe, do mszy śś. Aby byłá pierwsza przed innymi, po wstániu, naśw: Sákrámęntowi ádorácyą oddáłá, o to się pilnie stáráłá: i zá szczęście to sobie miáłá, kiedy iey nikt nie uprzedził, w-oświadczęniu tego áfektu, ku Pánu swęmu. Brev. Rom. ad 28. Sept.

Acz w-nocy, czás wczásowi náznáczony krocąc, przedłużáłá modły prywatne: i dla tego sobie záwsze klucze kośćielne Zákrystyánnie oddawáć ná noc kazáłá, áby wolny miáłá przystęp do kośćiołá, dla modlitwy; przecięż nie tylko ná iutrznią nie omięszkáłá, ále ieszcze rániey przed innymi wstáwáłá. I lubo prosiły zakonne pánny, á iey w-Bogu kocháiące cory, (widząc iuż i słábość iey wielką w-stárości, i fatygi w-przełożęńskich stárániách, ktore ią od tego popułnocnego, ábo iutrzęnnego nabożęństwá uwolnić mogły) áby respektowáłá ná swoie zdrowie; nie odmięniłá iednák swego chwalebnego postępku: Bozką chwałę bárziey, niż włásnę życie, máiąc ná baczęniu. A żeby, przy tákim zdrowiu, i niedowczásowániu w-stárości, wcześnie przecię ná pomięnioną zakonną powinność stáwiłá się, uprosiłá sobie iednę z-siostr, ktoraby ią, bez wszelkiego respektu, budziłá.

Miédzy świątobliwymi zwyczáiámi iey, i tęn był, że kiedy w-iákiey potrzebie do zakonnych swych, álboli i świeckich pánięn, (ktore pod nią ćwiczęnie bráły) przyszłá, wprzod niż co mowiłá, ztąd záczynáłá: *Niech będźie pochwalone naysłodsze imię IEZVS, teraz i na wieki.* Ktorym iey obyczáięm przyuczone inne odpowiádáły: *amen.* A toć snáć naychwalebnieysze imię IEZUSOWE, iey ukocháne, spráwowáło, że też i nászęmu zakonowi, pod tymże naydroszszym imięnięm zgromádzonęmu, wielce przychylna byłá.

Wszystkim zakonnym siostrom swym mácierzyńską miłość oświadczáłá, ále utrapionym osobliwą: á to bárzo bacznie; bo te bárziey potrzebuiące.

Po ták świątobliwych prácách, przez śmierć pobożną, do ktorey wielkie przygotowánie czyniłá, Sákrámęntámi świętymi utwierdzona, odpoczęłá w-Bogu, roku 1689, dniá Czerwcá 14: w-oktawę Bożego ciáłá, (do ktorego szczegulne iey nabożęństwo było w-życiu wszystkim śmiertelnym) wieku swego około roku 70. - - *in omne virgo nobilis ævum.* Hor. 3. Carm. od. 11.

III Kśięni Iárosłáwska.

Psalm. 26, 10. W-Pierwszey młodośći swoiey mogłá mowić sobie: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autē aßumpſit me*: Oćiec moy i mátká moiá opuśćili mię, á Pan ná opiekę swoię przyiął mię. Bo, w-roku szostym wieku swego, rodzicá, á w dźiesiątym rodźićielkę utráćiwszy, osobliwey koło śiebie prowidencyey Bozkiey doznawáć poczęłá. Od stryiá swego Mikołáiá Stárosty Málborskiego, u ktorego pobożne wychowánie miáłá, posłána z-żoną do Iárosłáwiá, do krewney swoiey Kśiężny Ostrogskiey, tám będąc

Sen. consol. ad Marc. c. 16. (iáko to *plena & infesta varijs casibus vita est*: żyiemy miedzy rożnymi przypadkámi) gdy wielkie prágnięnie chce ugáśić, truciznę w-napoiu niewiedźieć od kogo i ná co wygotowáną, rozumieiąc bydź zwyczáyne piwo, wypiłá. Ztąd nagle západáć poczęłá. átoli bez wszelkiego lekárstwá i stáránia ludzkiego, iad ow wyrzućiłá: sámą tylko Bozką opátrznośćią, ná ktorą śię w-tym przypadku spuszczáłá, záchowána.

Iuż przedtym, w-domu ieszcze stryiowskim zostawáiącą, áczże ludźie zacni o dożywotnią iey przyiaźń uśilne stáránia czynili, Bog do pogárdy świátá i zakonnego żyćia sposobił, śrzodkámi osobliwymi. Teraz po tey niebespieczney okázyey, pánięństwo swoie poświęćić ná usługę Bogu postánowiłá. Tą intencyą, ácz ieszcze przed innymi rostropnie utáioną, uprośiłá sobie u stryięnki, áby przynamniey rok, w-świątobliwym Iárosłáwskich zakonnych pánięn zgromádzęniu, pomięszkáć mogłá. Co w-r. 1635 otrzymawszy, w-rok potym 1636, dniá 20 Kwietniá, kwitnący wiek swoy oddáłá Bogu, miedzy nowicyuszki przyięćie wymogszy: á roku 1637, 2. dniá Czerwcá, zakonne záślubiny Chrystusowi uczyniłá. Konsekrácyą zás, przez pásterską usługę I.M.X. Piotrá Gembickiego, ná tęn czás Biskupá Przemyślskiego, i Káncierzá koronnego, látá P. 1641, dniá 19 Máiá, otrzymáłá. Wniosłá z-sobą bogáty posag: teráźnieyszą monetą więcey niż sto tyśięcy. bo w-kleynotách, złoćie, perłách, i drogich kámięniách, ná trzydźieśći tyśięcy (dobrey monety) ná tęn czás szácowáno. pámiątká z-tego zostawa i teraz kilich szczerozłoty, bárzo piękna robotą, drogimi kámięńmi sadzony. W-pięniądzách zás trzydźieśći i iedęn tyśięcy, teyże monety, brácia iey chętnie dáli: á przed wyliczęniem tey sumy, coroczną prowizyą trzech tyśięcy i stá złotych, bráterską bez wymuszęnia hoynośćią oddawáli: co pewnie niemáłą sumę wyniosło. Czym pokázowáli wrodzony Kostkom nieskąpy ná chwałę Bozką geniusz. á snáć ták sądźili, że naygodnieysze dobrego posagu i wypráwy oblubięnice Chrystusowe, ieżeliż ludźiom mężom záślubione mieć go powinny.

A że

A że byłá w-niey nie tylko ſpoſobność, ále i chętliwość do káżdych zakonnych funkcyi prácowitych, prędko po profeſyey, Kuſtoſzſzy, toż nowicyuſzek Miſtrzyniey urząd iey powierzony. Zátym w-r. 1656, dniá 24 Oktobrá, zgodną elekcyą Kſięni Iárosłáwſka ogłoſzona, godność tę zakonną, nie ták z-chęci ſwey, iáko z-przynaglęnia, przyięłá. bo to było nád iey nie tylko pożądánie, ále prawie i nád pomyślęnie. Co iednák ſpowiednik tego klaſztoru, kápłan pobożny i roſtropny, á przez lat 30 usługuiąc tęmu zgromádzęniu, rzeczy dobrze wiádomy, zdał ſię przepowiedzieć; kiedy pytány o ſukceſorce przyſzłey zmárłey Kſięni, odpowiedział, że tá bydź miáłá, ktora tego áni prágnie, áni o tym myśli. W-czym pokazáłá, iák głęboka, á nie powierzchowna tylko, iey pokorá i poniżoność byłá. Czci nie prágnąć, w-mężu rzecz pokory niemáłey: w-niewieście wyśmięnitey. boć niezdrożna obſerwácya polityká, cenſuruiącego *ſexum - - ambitioſum, poteſtatis avidum*: że tá płéć chciwa do pánowánia, z-nátury ſwoiey. Ná tym urzędzie záchowáłá dáwną ſwoię pokorność: i weryfikowáło ſię w-niey, co owo ś. Auguſtyn ná słowá pſalmu: *exaltatus autem humiliatus ſum*: podwyſzſzony, poniżony ieſtęm, nápiſał: *ad hoc exaltantur, etiam in ſeculo iſto quædam membra ejus, (Chriſti) ut in eis ſit major humilitas.* ná to niektorych Bog przez doſtoyność ná tym świecie wynoſi, áby w-nich byłá większa poniżoność. Bo i oná ták ſię ná tey préeminęncyey pánięńſkiey miáłá, iákby ſię sługą wſzyſtkich zſtáłá. co z-wielkim innych zbudowánięm bydź muſiáło.

Tacit. Ann. l. 3.

Pſalm. 87.

Auguſt. in Pſalm. 87.

Dla oſobliwey roſtropności, pomięniony Biſkup Przemyslſki i Kánclerz wielki koronny, i inni przedni powagą z-Senatu Polſkiego ludzie, zwáli ią *pánną mądrą.* Dla czego też przerzeczony Biſkup ieſzcze w-r. 1642, choć dopiero kilká lat po profeſyey w-zakonie żyłá, iuż ią godną ſądził, i życzył, áby ná tę preláturę wybrána byłá. Ow też mądry i uczony Márſzálek nadworny koronny, iey powinowáty, Łukaſz Opalińſki, názywał ią pánną niewinną, i mawiał o iey niewinności: *w-tey ſię urodziłá, w-tey żyie.*

Acz zakonnych innych cnot i pobożności práwie źwierciádłęm byłá, oſobliwie iednák cierpliwości. Ktora cnotá bez komitywy innych cnot nie rádá chodzi. Bo iáko i ſam pogánin filozof wyznawa: *Cùm aliquis tormenta fortiter patitur, omnibus virtutibus utitur fortaſſe: cùm una in promptu ſit, & maximè appareat patientia. Cæterùm illic eſt fortitudo, cujus patientia, & perpeſſio, & tolerantia, rami ſunt. illic & prudentia, ſine quâ nullum initur conſilium, perſuadet quod effugere non poſſis, quàm fortiſſimè ferre. illic eſt conſtantia, quæ dejici loco non poteſt: & propoſitum nullâ vi extorquente dimittit. illic eſt individuus ille comitatus virtutum.* * Kiedy kto ciężkości przykre mężko ponoſi, snáć we wſzyſtkich ſię cnotách obiera, ácz że ná iáwie ieſt i nabárziey ſię wydawa cierpliwość. Więc znáyduie ſię tám

Sen. ep. 67.

* Didicimus cui virtus aliqua contingat, omnes ineſſe. Plin. Pan. Tra.

„ tám mężność; z-ktorey cierpliwość, cierpięnie i ſkromne wytrzy-
„ mánie, iáko z-drzewá gáłęzie, wynika. znáyduie roſtropność, bez
„ ktorey porádá dobra nie bywa, ktora perſwáduie, czego ſię uchro-
„ nić trudno, to iák namężniey wytrzymáć. znáyduie ſtáteczność,
„ ktora ſię przeciwnością nie da wzruſzyć, i ſwego dobrego przed-
„ śięwzięcia, żadnym gwałtęm nieprzezwyciężona, nie porzuca.
„ znáyduie ſię tám nierozdzielna owá cnot innych komitywá, ábo
ſpołeczność. Co też ná tey źacney pánnie Koſtczánce widzieć
było. bo, iákom mowił, byłá wielkich cnot wizerunkięm, przy
cierpliwości: ktora iednák iákoby prym miáłá u niey. Informá-
cya o nieyże dána, bez exágerácyey (trzymąm) ma, że kśięgáby
ſię zápiſáć mogłá, wypiſuiąc iák wiele okázyi do cierpliwości miá-
łá, iák wiele przykrości, iákim umiárkowánięm i ſtátkięm umy-
słu, i ná wolą ſię Bozką powzdánięm, wytrzymáłá.

W-rzeczách do pomnożęnia chwały Bożey, tákże do ozdoby domu Bożego należytych, wielce pilna: ále i w-ekonomicznych klaſztoru ſwego ſtárániach przezorna. Ruiny ábo ſkázy ták kośćiołá iáko i klaſztoru, od ſchizmátyckiey záiádłości Kozáckiey, i heretyckiey Szwedzkiey zepſowánego, nápráwiłá, i wſpániále reſtaurowáłá: ſprzęt kośćielny ozdobny poſpráwowáłá: dobrá klaſztorne, woyną zpuſtoſzáłe, z-oſtáteczney dezolácyey windykowáłá, i w-dobry rząd wpráwiłá.

Zakonnym ſwoim śioſtrom práwie mácierzyńſko, wſzyſtkim zárowno, bez reſpektu ná oſoby prywatnego, pokázowáłá áfekt: i rzeczą ſamą wykonywáłá chwalebnie, co owo ktoś, pod imięnięm ś. Ieronimá, innym Kśięniom opiſował. *Non efficieris certè Domina, ſed miniſtra. Vnus enim Dominus. Etſi tibi reliquæ ſorores, ut Chriſti adminiſtratrici & vicariæ, obediunt, propterea non eſt tradita tibi poteſtas, ut inter ſorores & filias, hanc eleves, hanc verò deprimas, ſicut velis.*
„ Rozumiey, że ná przełożęńſtwo podnieśiona nie będzieſz pá-
„ nią, ále ſługą. bo iedęn tylko Pan Chryſtus. A luboć śioſtry wſzy-
„ ſtkie, iáko ná mieyſcu Chryſtuſowym przełożęńſtwo trzymáiącey,
„ posłuſzne i podległe ſą, nie przetoć ieſt moc dána, ábyś z-śioſtr
„ i corek twoich, tę wynośiłá, tę poniżáłá, iákoć ſię zábáży. I byłá
tá, ták iey, iáko i dwiemá przed nią Koſtczánkom, Kśięniom tegoż świątobliwego zgromádzęnia, należyta pochwałá, że o ſwoie wygodki i wczáſy cále niedbáiąc, owſzęm onych ſię ſtrzegąc, wielką iednák pilność czyniły, áby potrzebne wygody, inne śioſtry, iáko Chryſtuſowe oblubięnice, i cory Bozkie, ile tylko bydź mogło, miáły. Snáć ták rozumiáły, (co pomięniony práwodawcá zakonniczek nápomina) iákoby nie ſzli drogą páńſką, ktorzy w-ſpráwowániu urzędu, ſwego tylko honoru i pożytku ſzukáią. *Non -- ambulant in viâ Dei, qui in adminiſtratione regiminis, honores & utilitates proprias expoſcunt.* I to miáły ná baczęniu dobrym, co ś. Augu-

Regulæ monacharum c. 14.

Reg. monachar. c. 16.

ſtyn

ſtyn náucza, że *ná to przełożęńſtwo, ut his qui ſubjecti ſunt conſulant, non, in eo quòd præſunt, utilitatem ſuam attendant, ſed eorum quibus miniſtrant*: aby o tych, ktorzy im poddáni, rádzili, i piecza mieli, á w-prelácyey, nie o ſwoie pożytki i dogody ſtáránie czynili, ále o tych, ktorym od Bogá dáni ſą ná usługę.

Aug. l. de paſtorib. c. 1.

To tákże w-świętym zwyczáiu tá Kſięni miáłá, że w-przyimowániu do zakonu, bárziey pátrzyłá ná pobożność, i umysł Bogá ſzukáiący, niż ná fortunę tych, ktore do zakonu ſię wpraſzáły. I dla tego przyimowáłá i uboſzſzey kondycyey pánięnki, i one mácierzyńſką opátrznością rátowáłá; ták ſądząc, co owo w-podobney máteryey Kochánowſki, że

wielki poſag, - - poſtępki uczciwe,
á ktęmu obyczáie skromne i cnotliwe.

Pieśni l. 1. od. 1.

Spráwowáłá tę pánięńſką guberne, i rządy cáłego klaſztoru, lat 36. w-ktore 46 pánięn do zakonnych ślubow i konſekrácyey promowowáłá. Náoſtátek wysłużony ná chwale Bożkiey wiek ſwoy zákończyłá, w-r. P. 1692, dniá 20. Styczniá: wſzyſtkiego życia r. 75, zakonnego 57: pobożną, ácz, nie ták ſobie, iáko innym nieſpodziáną śmiercią zebrána. Bo w-tenże ſam dzień ſpowiedź ták czyniłá, iákoby oſtátnia bydź miáłá: co w-podziwieniu ſpowiednikowi było. przyięłá i nayświętſze táiemnice ciáłá Páńſkiego. á tegoż dniá, wieczor ſtáruſzká rozbieráiąc ſię, á będąc ná nogi podágrą zchorzáłe słábą, iákimſi przypadkiem upádłá ná ziemię, i ná tę rękę, ktorą przed rokiem złamáłá: á znowu ią teraz tym upadkiem náłamawſzy, i, że nie było nikogo przy niey, poddzwignąć ſię ſamá w-słábości ſił nie mogąc, w-mdłość wpádłá: i ták, w-cierpliwości ſobie zwyczáyney, dokonáłá życia tego náſzego, práwie upadkowego i przypadkowego. Ták mowię: boć o nim prawdziwie Auguſtyn ś. *Inter caſus ambulamus: ſi vitrei eſſemus, minùs caſus timeremus. Quid fragilius vaſe vitreo? & tamen ſervatur & durat * per ſecula. Etſi enim caſus vitreo vaſi timetur, ſenectus ei & febris non timetur. Nos igitur fragiliores & infirmiores ſumus.* Miédzy przypadkámi i upadkámi chodzięmy, żyięmy. Kiedybyśmy ſzklánymi byli, mnieyby ſię bać przypadkow. Coż zkázitelnieyſzego nád ſzkláne naczynie? á przecię to dochowáne bywa, i ná wiele trwa wiekow. bo lubo mu upadek ſzkodliwy, ále mu ſtárość áni febrá, (ktorym my podlegamy) nie záſzkodzi. Więc my złamnieyſzy nád ſzkło, i więcey przypadkom podpádli. Przypadkow podobnych w-śmierci ludzi świątobliwością wielkich, łátwo ſię doczytáć. Ták ś. Honoratus Biſkup Arelátęńſki, nieſpodziánie śpiąc umárł. Ználeziono tę pobożną Kſięnią umárłą z-złożonymi, iako ná modlitwę czynięmy, rękomá. Co znák powierzchowny, iákim áfektęm, w-onym terminie i przypadku, Bogu ſwęmu duſzę ſwoię, iuż gotową ná śmierć, oddawáłá. Chwalebna zakonną obſerwáncyą, roſtropną ádminiſtrácyą, miłoſną ku ſwoim

Aug de verb. Dom. ſer. 1.

* Szklenicę, ktorey záżywáłá ś. Iádwigá Kſiężná, chowáią w-iey kościele, ná Stradomiu, pod Krákowęm od lat kilku ſet. Pruſzcz in deſcr. Crac. fol. 66.

Ioan. Bolland. t. 2. Act. SS. Ianuarii f. 23.

 usługą,

usługą, niesk ąpą ná ozdobę ołtarzow Páńskich szczodrobliwością:
Hist. c. Iar. Mar. ktorą też i ná ołtarz bolesney mátki IEzusowEY w-polnym kościele Iárosłáwskim, w-pewnych okázyách wyświadczyłá: zwłaszczá r. 1678. Od teyże, czyli też inney ántecesorki iey, ná ozdobę figury Chrystusá Páná ukrzyżowánego, w-kościele Bydgostskim *Soc: Iesu*, wielkimi łáskámi otrzymánymi wsławioney, znáczny kának z-rubinámi oddány.
Regest do-nar. Cruc. Bidg.

Ták iey, iáko i pierwszey Księni, tákże Anny Kostczánki w-r. 1642 zmárłey, ciáło nienárusżone zgnilizną, i cáłe ználeziono roku 1699. Otworzyste trunny widzieć rzecz rzadko widzíáną pozwoliły. trzeciey trunná mocno zábita widoku zábroniłá.

ZOFI-ANNA z-SZTEMBERGV KOSTCZANKA.

TA iest ostátnia dziedziczká imięnia, cnoty, pobożności, łásnie Wielmożnego domu Kostkow z-Sztembergu. Od krewnych swych; Księżny Ostrogskiey Woiewodziney Wileńskiey, Anny Aloizyey, á po tey śmierci, od Księżny Wiśniowieckiey mátki Micháłá Krolá, świątobliwie wychowána, dálszy wiek swoy wszystek przewiodłá nienágánnie, w-pánięństwie i ćwiczęniách bogoboyności. Ták bowięm sądziłá, że, przy innych należytościách, przypodobáć się lepiey Bogu ledwie mogłá, iáko czystością pánięńską.

Tibul. l. 2. eleg. 1. *Casta placent superis:*

Czystość upodobána Bogu, i pogánina zdánięm. Więc i w-sámym niebie celuie pánięństwo, á práwie inne świętych ozdoby przechodzi osobliwymi przywileiámi. *

Sen. Trag. Med. act. 1. chor. *Vincit virgineus decor.*

Záś, iáko *optimè collocatur, quod Deo impenditur*, to naylepiey się łoży, co się Bogu dáie, ták nie mogłá chwalebniey wieku ztrawić swego, iáko ná służbie Bożey: i naznáczonego domowi swęmu terminu dobiec; iáko tym pięknym bogoboyności zawodęm: tęn ostátek Kostkow w-sobie zkompęndyowány, ná sámego Bogá cześć i chwałę obrácáiąc. Ztąd w-podeszłeyszy wiek od dystrákcyi i konwersacyi (w ktorych i kwitnących lat byłá wielce ostrożna,) oddaláłá się i ukrywáłá, zámykáiąc się, zwłaszczá w-pewne godziny, áby wolniey, bez widzow, swoie nabożęństwá i mortyfikácye czyniłá: w-tym przezorna, áby, ktore zádawáłá ciáłu, udręczęnia ukryte przed ludzką wiádomością były. † Atoli łáncuszki, mánelki, i inne do umártwięnia służące instrumęntá, záżywánięm nátárte, (iáko to *nulla virtus latet*) wydáły po iey śmierći, co było. Dni práwie cáłe ná modlitwie trawiłá: często i nocy chwale IEzusowey i mátki iego oddáne.

† Vera laus sciri fugit. Sarb. Lyr. 4. od. 11. Sen. ep. 79.

Nabożęństwo do Pánny nayświętszey i sámá wielkie miáłá, (ztąd i bráctwá iey niepokalánego poczęcia i śmierci przyięte, pilnie záchowáłá,) i w-innych, swoią námową i stáránięm, usilnie wzbu-

* Lege Apoc. 14. & in hoc interpretes.

wzbudzáłá. W-świętá tey Bogárodzice, żywot iey záwſze czytáłá: owę nie wątpię intencyą, ktorą pánnom wſzyſtkim inkulkuie ś. Ambroży: *Hinc ſumatis, licet, exempla vivendi; ubi tanquam in exemplari magiſteria expreſſa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, oſtendunt:* z tey Pánny błogosłáwioney bierzcie, przykłády życia: w-ktorey iáko w-wizerunku, náuki pobożności wyrážone, co popráwić, czego ſię ſtrzec, czego trzymáć, pokázuią. W-inne dni, żywotow świętych czytániem, pobożność, ktorą przykłády bárziey dobre, niż náuki, ſzczepią i pomnażáią, w-ſobie wzmacniáłá. Amb. l. 2. de Virgin.

Rodaká i krewnego ſwego, błogosłáwionego STANISLAWA KOSTKĘ, miedzy oſobliwymi pátrony, miáłá w-pierwſzym honorze; ztąd też i boleśći ſwoie, ową o nim pioſnką: *Nowa iutrzęnko &c.* cieſzyłá. A ſnáć i oſtátnią od niego pociechę wzięłá. Bo przed śmiercią w-chorobie, przez ſęn (ktory nie záwſze márá prożna: *aliàs* i piſmobyſmy święte, podobne ſny przypomináiące, lekce ważyli) ſnáć iego ſamego, iáko to przytomni tłumáczyli, widziáłá, i wzywáiącego: *podź zá mną*, słyſzáłá. Drugiego tákże z-koligatow ſwych pátroná ś. Iacká oſobliwym nabożęńſtwęm czciłá.

Ná rátunek duſz w-czyſcu wiele czyniłá, w modlitwách, i innych ſpoſobách: ktorych też pomocy, ſwoie rożne boleści ofiárowáłá. Ná chorych, ubogich, ſierot potrzeby litościwa, i dobroczynna. Sławy cudzey wielce oſtrzegáiąca, bez reſpektu obrończą iey byłá, przeciwko uwłoczącym. Przykre boleści, ktorych niemáło było, wielką znoſiłá cierpliwością. Po śmierci dopiero iey, (bo tego zá żywotá nie wydáłá) poſtrzeżono, ná obudwu kolánách wielkie guzy, á naywiękſzy ná krzyżách, z-ſkorą odártą: ſnáć támte od klęczęnia twardego, tęn od dyſcyplin.

Miedzy áfektámi, ábo krotkimi modlitwámi, owá iey w-używániu byłá częſtym: IEZUS, MARYA, miłości moie: niech cierpię, niech umierąm miłością wáſzą: niech wáſzą wſzyſtká będę, á nie ſwoią.

Tego dniá ktory iey był oſtátni, w-boleściách iákieś uſpokoięnie máiąc, obrociwſzy głowę ku ściánie, á do niezwyczáyney tęmu czáſowi weſołości, z-nabożęńſtwęm złączoney, twarz ułożywſzy, rádość po ſobie pokazáłá. A że byłá ſuſpicya, iż iákąś ná tęn czás z-niebá pociechę miáłá, pytano iey o przyczynę tey weſołości: ále, lubo ſobie przytomna, i ieſzcze gadáłá, ſekretu wydáć niechciáłá. Po kilkodniowey chorobie Sakrámęntámi śś. opátrzona, otrzymáłá pobożnego życia ſwego, i cáłey w-ſobie familiey koniec chwalebny, w-roku 1698, dniá 21. Sierpniá, około 4. z-południowey godziny, w Rzadkowie pod Ráwą: pożywſzy ná tym świecie, nie ták świátu, iáko Bogu, lat koło ſiedmdzieſiąt. inf. Rav.

 Iuż

Ovid. 15. Met. Iuż tedy - - *sua complevit* - -
tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis;
iuż terminu swego doszedł Iáśnie Wielmożny dom, PP. Kostkow z-Rostkowá i Sztembergu. Do ktorego też kresu, inne ták wiele iuż dobiegły; drugie, iáko - - *seriùs, ocyùs,*
Hor. C. 2. od. 3. *sors exitura*
każe, dopędzáią. Tákci
Stat. l. 2. Sylv. *ortum quidquid habet, finem timet!*
Sen. ep. 91. owszem mieć musi! *Casura omnia exstant; ommibus exitus manet;*
id. ep. 71. *certis eunt cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingui.* Cokolwiek śmiertelnośc wydawá, to wszystko iáko ma początek, ták i koniec mieć będzie. Prawdáć to, że, nie tylko przodkowie domu
Tac. 2. Ann. tego, ále i ostátni Kostkowie *meruerunt, ut posteros haberent*, ná dálsze wieki nástępuiące. átoli, że wyroki niebieskie ináczey determinowáły, i to dosyć, lat kilká set tey iedney trwáć familiey, kiedy nie wszystkie monárchie i królestwá kiedyś sławne, ták długo *in*
id. in Agric. *flore* zostawały. A nád to, *quantùm ad gloriam, longissima secula peregit* tá familia. zwłaszczá, że, iáko gdzieś Kochánowski: *nie láty, ále cnotą wieki mierzyć mamy*: i nie to chwalebna wiele przetrwáć wiekow; - - *sed famam extendere factis*
hoc virtutis opus.
Co zda mi się Kostkowie uczynili, imię swoie w przyszłe niezápomne czásy, cnotą i przysługą ku Bogu i oyczyźnie, podawszy: iáko się i z-tego o nich memoryału doczytáć może. Acz, co symbolistá piękney domu wspániále wybudowánego sztukáturze przypi-
Picinel. Mundi symb. l. 6. c. 6. sał, i ia o domu Kostkow śmiem twierdzić: *pulchriora latent.* Bo lubo ten skrypt máły niemáło pięknych czynow wspomina, przecięż ták wiele chwalebnieyszych snáć dzieł domu tego, PP. Kostkow, ukryło pioro historyczne, i ten sam, *qui scit plurima, rumor* zámilczał przede mną. Więc kończę to moie pismo. ále wprzod serdecznie życzę, nie tylko, áby te Kostkow pobożne dziełá
Sen. Trag. Hipp. ac. 2. choro. *fama miratrix senioris ævi*
rozniosłá do wiádomości, ále też i wyperswádowáłá ich náśládowánie chętne. Zyczę, áby *quidquid in KOSTKANA DOMO amavimus,*
Tac. in Agr. *quidquid mirati sumus, maneat in æternitate temporum, & famâ rerum,* á naprzod *in animis hominum*; áby z-nich bráli, ná potomne czásy, świątobliwe przykłády Chrześciáńskiego życia, zbożności ku Bogu i oyczyźnie. A do was pobożne Kostkow *manes* czynię
Kochan. Pieśni l. 1. od. 10. wotum: *Szláchetne dusze, ktore swey dzielności*
macie zapłátę niebieskie rádości,
życzcie oyczyźnie, áby wam rodziłá
podobnych siłá.

A. M. D. G.

DOMY

DOMY
z-KOSTKAMI
ZKOLIGOWANE,
o ktorych tu wzmiánká.

Liczba vkázuie kártę, ná ktorey czego ßukáć.

Jeſt i innych wiele, do teyże koligácyey należących.

REIESTR
Oſob domu Koſtkow, i rzeczy przednieyſſych w-tym memoryale.

Liczba także kartę ukazuie.

(3)

Omyłki

Omyłki.

Wybaczyſz baczny, zwłaſzczá druku świádomy czytelniku, naprzod opuſzczone ákcenty Polſkie, miánowićie i poſpolićie, ktore litery á, é, mollifikuią; dla niewielośći tákich ákcentowych liter: (iáko mniey ábo rzadko potrzebnych) tákże ná niektorych mieyſcách Łáćińſkie ákcenty, komy, peryody, i inne interpunkcye, i znáki zániedbáne, ábo bez potrzeby przydáne, zámięnione, niedobrze wybite; (co ſię i w-literách i-cáłych słowách tráfia) litery, ktore *initiales* zowięmy, więkſze ábo mnieyſze niż potrzebá: ß czáſęm zá dwoie ſſ, czáſęm miáſto ſz.: inne litery mnieyſze miedzy więkſzymi, I miáſto ſ, e miáſto ę, i inſze litery zá inne podobne położone: słowá niedobrze rozdźielone, ábo złączone: ná brzeżne autorow i kśiąg cytacye z-mieysc ſwych wyruſzone: w-ortográfiey Polſkiey (ktora ſię powinna Polſkiey ákomodowáć pronuncyácyey) nie záwſze vczęńſzych obſerwácye záchowáne: i inne drukowe zwykłe omylki: ná ktorych vſtrzeżęnie, nie tylkoby trzebá vſtáwicznie, miánowićie przy koryguiących, żeby iedęn *error* popráwuiąc innych ſię nie przyczyniło, ſiedźiec, ále i nie dwoch oczu. Te rozſądek twoy popráwi. Ia tylko znácznieyſze, *hîc & nunc* obſerwowáne, tu kłádę.

Pierwſza liczbá kártę, wtora wierſz pokázuie.

1. Nábrzeżne autorow cytacye wſzyſtkie z-mieyſcá ſwego wzruſzone, niżey, przy náſtępuiącym wtorym, ábo trzećim wierſzu, máią bydź położone.
3. 36. *potenſiam.* czytay *potentiam.*
4. 20. gen uſzow. gieniuſzow. ták popráwi ná innych kartách.
7. 21. Iádwzingowie. Iádźwingowie.
10. 8. rego. tego.
12. 28. Litewſkiedo. Litewſkiego.
15. 11. è contra. è contrario. 42. oſtáwę. osławę.
20. 26. przytym ℣. ma bydź Tácitus adcytowány ná brzegu.
21. 13. ná brzegu. Vaſſemb. Vaſſenb.
24. 4. iákikolwiek. iákimkolwiek.
27. 13. Rrzymſkich. Rzymſkich.
28. 23. ekſekucyey. ekzekucyey 35. na brzegu. Prrt. Prut. 44. *1676.* *1476.*
30. 29. Koſtę. Koſtkę.
31. 31. Eillemberkownę. Eilenberkownę 34. ná brzegu. M. M s. i pomkniy tę adcytácyą do ℣. 33 á *Pápr.* do ℣. 35.
32. 3. adcytowáne M. s. Ruſſ. pomkniy do ℣ 2.
34. 22. ſininiſtra ſiniſtra.
36. 7. Jágelonſki. Jágielońſki. ták popraw i ná innych mieyſcách.
38. 19. mátte, mátce.
39. 40. tu położ ádcytowána H.C.C.
40. 30. Przemyskim. Przemyślſkim.
41. 15. Tzczewſki. Czczewſki: ábo Tczewſki. 27. tu położ ádcytowánego Senekę: á Neugeb. przy ℣. 28. i do niego przymkniy Bielſkiego.
42. 9. querel. kwerel. ták położ i niżey 16. tu położ Bielſkiego ádcytowánego ná brzegu: Bzowſkiego przy ℣. 17
44. 42. Iedná zá Konopáckim &c. pewnieyſza, co piſzę f. 32. 58.
47. 14. tu położ cytow: Sácch, á Kochan. przy ℣. 17.
48. 5. po słowie w-tymże, przyday pomienionym.
52. 35. Epiſco. Epiſcopo.
62. 27. pomkniy do ℣. 25. notácya nábrzeżna.
63. 35. adcytacya ſub eod. col. położ przy ℣. 36. á przy ℣. 39. Senekę. przy ℣. 42. Ad. Mieczn. ádcytowána
64. 38. 1788. *1188.*
65. 31. tu położ ádcyt: f. 14. act: i náſtępuiącą przy ℣. 34.
70. 36. użyteczne. użytecznego.
77. 17. non dwá rázy położone: iedno wymaż.
78. 44. poſt. pòſt,
82. 37. przy tym ℣. położ adcytow: Inf. Culm.
89. 26. Káſztelánà Káſztelánà.
90. 1. Sztembekowny. Sztembokowny.
96. 11 exagerácyey. exagieracyey.
100. 9. ommibus. omnibus.